

Rudolf Steiner

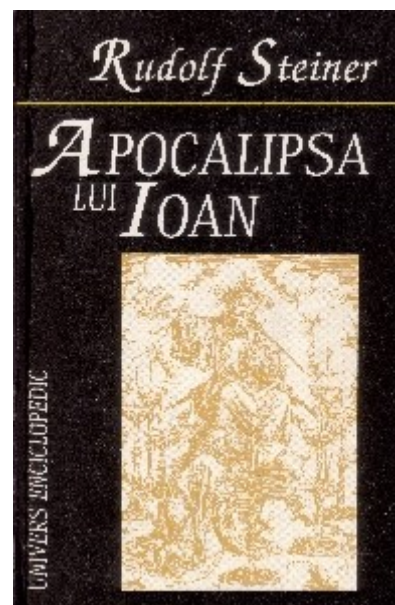
APOCALIPSA LUI IOAN

GA 104

Ciclu de douăsprezece conferințe,
precedat de o conferință publică
introdutivă, ținut la Nürnberg
între 18 și 30 iunie 1908

Traducere și note: Victor Opreșcu
Titlul original : *Die Apokalypse des Johannes*
Nr.curent în bibliografia generală GA 104

Traducerea s-a făcut după textul german, ediția 1990, Rudolf Steiner
Verlag, Dornach - Elveția
și apare sub îngrijirea Societății Antroposofice

© Toate drepturile pentru traducerea în limba română sunt rezervate
[Editurii UNIVERS ENCICLOPEDI](#)

NOTA EDIȚIEI GERMANE

"Ca ceva cu totul remarcabil se află la sfârșitul *Noului Testament* un document minunat, *Apocalipsa*, revelația plină de taină a Sfântului Ioan. Este suficient să citim doar primele cuvinte pentru a presimți întregul mister al acestei scrieri: «Descoperirea lui Iisus Christos pe care I-a dat-o Dumnezeu să arate robilor Săi cele ce va să fie în curând și pe care El a arătat-o trimițându-l în semne prin îngerul Domnului Său Ioan». Ceea ce se revelează aici este deci trimis prin semne. Și nu trebuie să luăm sensul literar ca atare, ci să căutăm un sens mai adânc, căci cel literar este doar un semn."

Aceste cuvinte le scria Rudolf Steiner la începutul activității sale de comunicare a Științei spirituale în scrierea apărută încă în 1902, *Das Christentum als mystische Tatsache**. În cele douăsprezece conferințe care formează ciclul de față, ținut câțiva ani mai târziu, el a dezvoltat acest sens adânc, prezentându-l ca secrete, arătate prin semne, ale evenimentelor trecute și viitoare din evoluția omenirii.

Intrucât pentru aprofundarea conținutului acestor conferințe este utilă și cercetarea imaginilor care simbolizează mersul acestor evenimente, se anexează la sfârșitul acestui volum reproducerea celor șapte "[Peceti](#)" făcute după schițele și îndrumările personale ale lui Rudolf Steiner, în 1907, în manieră creștin-rosacruciană.

* Tradusă în limba română sub titlul *Creștinismul ca fapt mistic și misterele Antichității*, GA 8, Editura Humanitas, 1993. (Referitor la citatul de mai sus, se va vedea capitolul *Apocalipsa lui Ioan*) (N.T.)

CUVÂNT INTRODUCATIV LA EDIȚIA DIN 1945

Acest ciclu de conferințe care ne introduce în tainele *Apocalipsei* a apărut mai întâi sub forma unor note scrise la mașină și a circulat în cerc restrâns, în două ediții*. Deși i s-au adresat multe rugăminți, editorul a șovăit să-l prezinte sub formă de carte tipărită, deoarece aceia care în 1908 ascultaseră cuvântul viu rostit fuseseră șocați de unele prescurtări pe care stenograful nu le putuse evita. Totuși, până la urmă, acum, s-a înduplecat să o facă. Între timp desigur, se pierduse ceva din emoția și entuziasmul trezit de forța vie a cuvântului rostit strălucind de focul spiritului. Dar acum după atâția ani, acest lucru nu mai apare atât de supărător, fiindcă puternicul conținut al celor relatate iese în evidență în plinătatea sa obiectivă, iar naturalitatea limbajului pare să vină în întâmpinarea năzuințelor sufletului, fără a altera în vreun fel semnificația și importanța mesajului. Unele repetări și lămuriri suplimentare intercalate sunt utile pentru o mai bună înțelegere și oferă celui care, pe drumul său vrea să atingă culmea înălțimilor abrupte, o mână de ajutor spiritual.

CONFERINȚA PUBLICĂ INTRODUCATIVĂ

ȘTIINȚA SPIRITUALĂ, EVANGHELIILE ȘI VIITORUL OMEINIRII

Nürnberg, 17 iunie 1908

Orașul Nürnberg va avea ocazia să sărbătorească un secol de când în toamna anului 1808 a primit între zidurile sale unul din cele mai mari spirite germane, unul din acele spirite despre care astăzi, totuși, nu se vorbește suficient de mult și a cărui operă este și mai puțin înțeleasă; dar această operă va avea, pentru viața spirituală a omenirii, o mare importanță în viitor, cu condiția ca opera sa să fie într-adevăr înțeleasă. El este, firește, greu accesibil și de aceea va mai trece un timp până când oamenii îl vor aprecia. În toamna anului 1808, Hegel a fost numit director al Liceului regal din Nürnberg.

O afirmație făcută de Hegel ar putea servi foarte bine ca un fel de moto în fruntea acestor considerații. Hegel a spus: „Gândirea cea mai profundă este dominată de figura lui Christos, de persoana Sa istorică, exterioară, iar ceea ce face măreția religiei creștine este că, oricât de profundă ar fi, ea este, pe de o parte, înțeleasă cu ușurință de conștiința exterioară, iar pe de altă parte, ea incită la un studiu foarte aprofundat. Ea este accesibilă oricui, indiferent de nivelul cultural, răspunzând totodată celor mai înalte exigențe”. Acestea sunt cuvintele lui Hegel, filosoful german ([Nota 1](#))*.

*Notele se găsesc grupate la finele ciclului de conferințe și aparțin editorului german (N.T.).

Faptul că religia creștină, că mesajul *Evangeliei* sunt inteligibile fiecărui nivel de conștiință, aceasta o știm de aproape două milenii. Sarcina curentului spiritual antroposofic, al Științei spirituale va fi să arate că religia creștină ne poate purta către cea mai profundă gândire, către o pătrundere adâncă în înțelepciunea umanității, dacă este înțeleasă în sensul ei adevărat și în impulsurile sale cele mai interne, făcând din ea o dominantă a vieții umane. Ar fi o dovadă de greșită înțelegere a celor expuse acum, dacă am crede că antroposofia, Știința spirituală, ar fi întrucâtva o nouă religie, că ar intentiona să instituie o credință religioasă în locul alteia. Pentru a se evita o asemenea neînțelegere, se poate spune: dacă Știința spirituală va fi corect înțeleasă, se va vedea în mod clar că ea este într-adevăr cel mai puternic și mai sigur imbold pentru o viață religioasă, dar ea însăși nu este o nouă religie și nu va denigra și respinge nici o altă religie. În schimb, ea poate fi un instrument care să ne ajute să clarificăm

cele mai profunde comori de înțelepciune și adevăruri, cele mai grave taine ale religiilor, și să le facem inteligibile!

Ar fi poate puțin prea mult dacă, spre a arăta care este legătura între antroposofie și documente străvechi ale uneia sau alteia dintre religii - și astăzi ne vom ocupa chiar de un străvechi document al creștinismului - am face această comparație: antroposofia are aceeași relație cu vechile documente religioase pe care teoriile matematice le-ar avea cu unele documente care în decursul istoriei au apărut sub forma de cărți sau manuale de matematică. În această privință există, de exemplu, un vechi manual, care în prezent nu interesează decât pe un cercetător care se ocupă cu istoria matematicii: *Geometria* lui Euclid. Ea conține pentru prima dată, sub o formă didactică, școlărească ceea ce astăzi învață copiii la școală. Dar câți copii mai știu că tot ce ei învață acum despre drepte paralele, despre triunghiuri, despre unghiuri etc. se află în această carte veche, că acolo s-au dat pentru prima dată aceste noțiuni omenirii! Pe drept cuvânt este trezit în prezent în copii ideea că ei pot înțelege singuri aceste teorii și relații, că dacă spiritul uman își pune în acțiune forțele și le îndreaptă asupra formelor spațiale, el este capabil să înțeleagă aceste forme fără a mai face uz de această străvechi carte a lui Euclid. Iar cel care, fără să fi știut absolut nimic despre ea, a asimilat teoriile matematice și geometrice, dacă va afla ulterior că există o *Geometrie* a lui Euclid, o va aprecia la justa ei valoare și va prețui pe cel care a dat, pentru prima oară, omenirii această carte.

În același mod s-ar putea considera și relația dintre Știința spirituală și străvechile documente religioase. Sursele Științei spirituale sunt de așa natură că nu au nevoie să se sprijine pe nici un fel de document sau tradiție, cu condiția ca impulsurile sale să fie bine înțelese. După cum cealaltă știință ne furnizează cunoașterea lumii sensibile înconjurătoare prin aceea că omul își folosește liber forțele sale, la fel se poate ajunge la o cunoaștere a lumii suprasensibile, ca parte nevăzută a tuturor celor văzute, prin utilizarea forțelor și capacităților care se află în stare latentă în sufletul fiecărui om. Și așa cum omul prin intermediul organelor senzoriale are capacitatea să perceapă tot ce oferă lumea vizibilă, sensibilă, legând aceste percepții prin rațiune pentru a o înțelege, la fel, dacă se folosește de metodele oferite de Știința spirituală, omul are posibilitatea să privească în culisele existenței sensibile, acolo unde se află spiritul originar, unde acționează ființe pe care ochiul nostru fizic nu le poate vedea și urechea fizică nu le aude. Omul este liber să-și folosească forțele pentru cunoașterea lumii fizice, sensibile, dar, totodată, și pentru cunoașterea suprasensibilului. Fapt este însă că în prezent forțele care conduc spre cunoașterea suprasensibilă se află, la o bună parte din oameni, doar într-o stare latentă, într-un fel de somnolență. Dar dacă, într-un fel sau altul, omul se află în posesia unor cunoștințe care îl pot introduce în lumea suprasensibilă de dincolo de sensibil, în nevăzutul din spatele celor văzute, dobândind în felul acesta o cunoaștere la fel de sigură cum este cunoașterea lucrurilor și faptelor exterioare, atunci el dorește, înarmat cu această cunoaștere suprasensibilă, să meargă la izvoarele tradiției, la cărți și documente, la străvechile scrieri care în decursul istoriei au arătat oamenilor care este lumea suprasensibilă, ca și un matematician care se duce la *Geometria* lui Euclid. Și va aprecia și judeca aceste vechi documente, după valoarea lor, la fel cum și matematicianul de astăzi apreciază *Geometria* lui Euclid. Căci pentru cel care parcurge acest drum înarmat cu o cunoaștere a lumii suprasensibile, străvechile documente ale mesajului creștin nu pierd nimic din adevărata lor valoare. Dimpotrivă, ele îi apar într-o strălucitoare măreție, căci cuprind adevăruri mult mai profunde decât le poate presimți un om care nu s-a apropiat de cunoașterea antroposofică.

Dar pentru a găsi poziția corectă a poziției antroposofiei față de străvechile documente religioase să clarificăm mai întâi o problemă, și anume: Cine este mai bun cercetător al *Geometriei* lui Euclid, acela care traduce textul literar și fără a pătrunde mai întâi spiritul geometriei vrea să transmită conținutul cărții, sau acela care învață și cunoaște temeinic geometria și datorită acestui fapt știe să găsească geometria și în cartea lui Euclid? Să ne imaginăm un simplu filolog față de această carte și care nu înțelege nimic din geometrie: câte

erori ar comite el dorind să dezvăluie sensul cărții! Este ceea ce au făcut mulți oameni cu documentele vechi religioase, chiar dintre cei care erau chemați să aprofundeze sensul real al acestora. Ei s-au apropiat de aceste documente fără ca în prealabil independent de acestea să fi avut cunoștințele necesare asupra lumii suprasensibile. Și așa se face că avem astăzi o serie de comentarii asupra documentelor religioase, comentarii care ne dau în mod foarte scrupulos multe cunoștințe despre istoricul acestora, despre felul cum au fost redactate, toate însă având aceeași valoare ca și expunerea unui ignorant în ale geometriei asupra cărții lui Euclid.

Cunoașterea în materie de religie - și noi tocmai aceasta dorim să reținem - este ceva ce nu se poate obține dacă nu recurgem la ajutorul noțiunilor obținute prin Știința spirituală, deși antroposofia nu este decât un instrument de cunoaștere și nicidecum ea însăși o religie. Religia este caracterizată cel mai bine prin conținutul inimii umane, al sensibilității umane, prin acea sumă de senzații și sentimente, pline de afectivitate, prin care omul trimite în sus spre entitățile și forțele suprasensibile ceea ce are mai bun ca receptivitate sufletească. Caracterul religios al unei ființe umane ține de văpaia sentimentelor din sufletul său, de forța acestor senzații, de natura lor, după cum aprecierea unui tablou, a unei opere de artă pe care o avem în față depinde de căldura pe care o trezește în inimile noastre, de sentimentul nostru pentru frumos. Conținutul vieții religioase este, în mod cert, format din ceea ce noi considerăm a fi lumea spirituală, suprasensibilă. Dar după cum nici sensibilitatea estetică, artistică nu este ceea ce noi numim înțelegere spirituală a legilor interne ale artei - cu toate că ea îi stimulează înțelegerea -, nici această înțelepciune și știință care conduc spre lucrurile spirituale nu este același lucru cu religia. Această știință va da sentimentului religios mai multă gravitate, demnitate și măreție, îl va face mai cuprinzător, dar nu este și nici nu vrea să fie ea însăși o religie, pentru cine o înțelege în mod corect, deși - repet - ea poate să conducă la religie.

Dacă acum dorim să înțelegem, din punctul de vedere al Științei spirituale, forța și importanța, sensul și spiritul revelației religioase creștine, este necesar să pătrundem adânc în viața spirituală, să ne ducem cu privirea într-un trecut foarte îndepărtat, cu alte cuvinte, să ne raportăm chiar la perioada prereligioasă a omenirii și să căutăm să ne formăm o idee clară despre modul cum s-a născut religia. Dar există oare, pe pământ, o perioadă prereligioasă a omenirii? Da, a existat cândva, pe pământ, o vreme când nu exista religie; Știința spirituală ea însăși trebuie să răspundă afirmativ la această întrebare, deși, într-un sens cu totul diferit de cel în care o face știința materialistă. Ce importanță are religia pentru omenire? Religia a fost și va mai fi pentru multă vreme ceea ce însuși acest cuvânt exprimă: legătura omului cu Divinitatea, cu lumea spirituală*.

* În latină „*religio*” de la „*religare*” = a lega. Religia înseamnă propriu-zis „legătura sufletului”, un sens echivalent cu „*pistis*” (credință) în l. greacă. Un sens mai vechi este și acela de „teamă”, dar și de „scrupul” (N.T.).

Și, de fapt, perioadele religioase sunt acelea în care omul năzuia către o legătură cu Divinitatea, fie din străfundurile unor nostalgii, fie că simțea că voința i-ar fi fost prea slabă dacă nu ar fi fost impregnată de o forță divină. Timpurile când omul, ca să spunem așa, trăia mai mult din presimțiri interioare decât din cunoașterea lumii exterioare, timpurile când lumea suprasensibilă pe care o avusese până atunci în jurul său, dar pe care acum mai mult o presimțea, fără a o mai putea percepe, acestea sunt epocile religioase ale omenirii pe Pământ. În perioadele anterioare, omul nu simțea nevoia unor legături atât de arzătoare cu lumea spiritual-suprasensibilă, deoarece avea acces direct la această lume, așa cum are, în prezent, acces direct la lumea sensibilă. Are el nevoie să fie convins că pietrele, pomii, animalele există? Are el nevoie de fel de fel de documente străvechi ca să ia cunoștință de toate acestea, să le ateste existența? Nu, căci le vede în jurul lui și nu are nevoie de o religie a lumii sensibile. Să ne imaginăm un om care a trăit într-o altă lume, diferită, prevăzut cu organe de simț și capacități de cunoaștere deosebite întru totul de cele actuale, dar care nu ar putea

vedea pietrele, plantele și animalele deoarece acestea ar fi invizibile pentru el; să ne imaginăm, deci, un astfel de om care ar afla despre existența pietrelor, plantelor și a animalelor numai din scrieri sau alte mijloace de comunicare. Ce ar reprezenta pentru acest om ceea ce noi cunoaștem prin contactul direct cu aceste realități? - aceasta ar fi pentru el religia. Dacă într-o carte ar găsi că există pietre, plante și animale, aceasta ar reprezenta pentru el religie, deoarece acest om nu a văzut niciodată asemenea lucruri.

A existat pentru oameni o vreme când ei au trăit efectiv în mijlocul și printre acele calități spirituale despre care vorbește acum orice religie și izvoarele de înțelepciune sacră.

Cuvântul „evoluție” a devenit astăzi, în multe domenii ale concepției despre lume, un cuvânt magic, dar el este aplicat de științele materialiste numai la aspectele materiale, exterioare. Pentru cine privește însă lumea din perspectiva Științei spirituale, totul, absolut totul, este în evoluție și mai presus de orice, însăși conștiința umană. Starea de conștiință în care trăim astăzi, prin care, atunci când ne trezim dimineața, avem posibilitatea să vedem și să înțelegem lumea sensibilă cu ajutorul organelor senzoriale, această stare de conștiință este ea însăși rezultatul unei evoluții, s-a dezvoltat dintr-o altă anterioară. În terminologia folosită de Știința spirituală se numește „conștiința clară a stării de veghe”. Dar ea s-a dezvoltat dintr-o altă stare de conștiință, mult mai veche, pe care o putem numi „conștiința crepusculară imaginativă” a omenirii. Cu aceasta ne ducem mult înapoi, la stări evolutive extrem de vechi ale umanității, despre care antropologia exterioară nu spune nimic, pentru simplul motiv că această știință materialistă utilizează doar metode și instrumente de natură fizică și metodele gândirii raționale. Ea crede că omul a străbătut într-un trecut extrem de îndepărtat stări de conștiință care ar fi fost asemănătoare cu cele străbătute de animalele actuale.

Am arătat, în unele conferințe anterioare, cum trebuie să ne reprezentăm, din punctul de vedere al Științei spirituale, raportul omului cu animalele. Omul nu a fost niciodată o ființă care să se fi putut compara cu animalul de azi. El nu se trage din entități asemănătoare cu animalele actuale. Formele de evoluție prin care a trecut și care au dus la structura actuală a omului s-ar dovedi complet diferite de animalele actuale, dacă am încerca să le descriem. Animalele actuale sunt un fel de ființe întârziate, rămase la stadii anterioare de evoluție, încremenite. Omul a depășit aceste stadii anterioare, în schimb, animalele au regresat. E bine să vedem însă, în lumea animalelor, niște frați ai omului care nu mai au formele pe care le purtau în acele stadii anterioare. Aceste forme vechi de evoluție au existat într-o perioadă când pe Pământ domneau alte condiții de viață, când elementele nu aveau distribuția actuală, când omul nu era prevăzut cu un corp fizic ca cel pe care îl poartă acum, fiind totuși om. El a știut să aștepte, în sensul figurat al cuvântului, momentul oportun al evoluției sale, când putea să coboare într-o structură carnală, momentul când această materialitate carnală atinsese un stadiu când el putea să-și dezvolte în ea forța spiritului său, forța sa spirituală de astăzi. Animalele nu au putut să aștepte și s-au fixat, ca să spunem așa, într-un stadiu evolutiv anterior; ele au intrat într-un corp carnal mai devreme decât era cazul. De aceea au fost nevoite să rămână în urmă. Putem deci să spunem că ființa umană a trăit în alte condiții și în alte forme de conștiință decât în prezent. Mergând cu mii de ani înapoi, vom găsi mereu alte forme de conștiință. Ceea ce considerăm astăzi că este gândire logică, intelect și inteligență nu au apărut și nu s-au dezvoltat decât mult mai târziu în sânul omenirii. În schimb, unele forțe care astăzi sunt în declin, erau pe atunci mult mai puternice, de exemplu, memoria, care era cu mult mai dezvoltată cu multe mii de ani în urmă decât este astăzi. Datorită tocmai progresului obținut în dezvoltarea inteligenței, a intelectului, omenirea a pierdut mult din forța memoriei.

Cine privește lumea, în mod obiectiv, cu un ochi exersat, va recunoaște că afirmațiile avansate de Știința spirituală sunt întru totul fundamentate. S-ar putea spune: Dacă toate acestea sunt adevărate, oamenii actuali care dintr-un motiv sau altul sunt arierați, înapoiați mintal, trebuie să aibă în schimb o memorie dezvoltată. S-ar mai putea, de asemenea, susține

că în cazul când unor oameni menținuți în mod artificial în stare de înapoiere li s-ar dezvolta apoi în mod voit intelectul memoria lor ar avea de suferit. Ei bine, în acest oraș a existat un asemenea caz.

Profesorul Daumer ([Nota 2](#)), pentru care trebuie să ne exprimăm o deosebită stimă, a observat cu multă atenție acest caz. Este vorba de o ființă umană care a rămas o enigmă pentru multă lume, și care într-o zi a apărut în acest oraș în mod foarte misterios, pentru a muri apoi la fel de misterios în orașul Ansbach; este același om despre care un alt scriitor ([Nota 3](#)) spunea, pentru a sublinia partea enigmatică a vieții acestuia, că atunci când a fost înmormântat într-o parte a cerului apunea Soarele, iar în cealaltă parte răsărea Luna. Mulți dintre dumneavoastră, prezenți în această sală ați înțeles că este vorba de Kaspar Hauser. Dacă lăsați la o parte toate controversile, toate părerile pro și contra pe care acest caz le-a provocat la timpul său, dacă luați în seamă numai ceea ce a fost strict verificat sub toate aspectele, veți constata că acest copil găsit pe stradă, despre care nu s-a știut niciodată de unde venea, din care cauză i s-a spus „copilul Europei”, nu știa nici să citească, nici să scrie, atunci când a fost găsit. La vârsta de douăzeci de ani el nu avea nimic din ceea ce se dobândește prin intelect, dar, lucru curios, avea o memorie extraordinară. Când a început să fie, în cele din urmă, supus unui program de instruire, când logica a pătruns în sufletul său, memoria i-a slăbit. Această modificare a stării de conștiință a fost legată și de un alt fapt: la început, el era de o sinceritate aproape de neconceput, o sinceritate absolută, apoi, pe măsură ce progresa în instruirea intelectuală, această sinceritate s-a pierdut încetul cu încetul. Cu cât gusta mai mult din intelectualitate, cu atât se depărta mai mult de ea.

S-ar putea studia și descoperi multe alte aspecte, dacă am putea cerceta profunzimile acestui suflet întârziat în mod cu totul artificial. Cine se sprijină pe datele Științei spirituale nu consideră niciodată ca neîntemeiate credințele și tradițiile populare, pe care erudiții noștri savanți nu pun nici un temei, după care Kaspar Hauser, pe când era cu totul ignorant, care nu știa nici măcar că ar exista și alte ființe care ar putea să nu semene cu el, exercita o influență stranie asupra unor animale furioase aduse în fața lui. Acestea deveneau dintr-o dată blânde, liniștite; emana ceva din acest om care avea ca efect să îmblânzească un animal furios, gata să se repeadă asupra oricui. Așa cum am spus, și pentru că un asemenea caz poate fi înțeles cu ajutorul Științei spirituale, noi putem pătrunde în natura intimă sufletească a acestei personalități atât de diferite și totodată atât de enigmatice și vom avea atunci în fața noastră un caz care ne dovedește că tot ce pare inexplicabil în viața obișnuită își găsește explicația în fapte de natură spirituală, cu ajutorul Științei spirituale. Asemenea fapte nu vor fi în nici un caz accesibile speculației sterile, filosofice, ci numai observației spirituale; dar totodată ele sunt inteligibile unei gândiri logice, lipsite de idei preconcepute.

Am spus toate acestea pentru a vă arăta cum puteți să găsiți calea spre ideea că actuala stare de conștiință s-a format dintr-o altă mai veche, prin care omul nu se găsea în contact direct cu obiecte de natură fizică, perceptibile cu organele senzoriale, așa cum este astăzi, ci era în contact cu fapte și ființe spirituale. El nu distingea, în acea perioadă, conturul fizic al celor din jurul său, care de altfel nici nu aveau o formă asemănătoare cu cea de azi. Când o altă ființă se apropia de el în sufletul său apărea ca un fel de imagine de vis. Forma și coloratura acestei imagini îi dădeau omului informația asupra sentimentelor celuilalt, dacă venea spre el ca prieten sau dușman, dacă avea sentimente de simpatie sau antipatie. O asemenea conștiință percepea faptele spirituale și prin acestea însăși lumea spirituală care pentru el era o realitate. După cum astăzi omul trăiește înconjurat de ființe compuse din carne și oase, la fel trăia, în acele îndepărtate timpuri, printre ființe spirituale; el însuși când se privea pe sine se vedea ca o ființă spirituală printre alte ființe spirituale. Chiar dacă nu era înzestrat decât cu un fel de conștiință de vis, imaginile care se formau în el aveau o legătură vie cu mediul înconjurător. Este timpul acela foarte îndepărtat în care omul trăia încă în lumea spirituală, din care abia ulterior a coborât, creându-și un înveliș carnal perceptibil cu organele de simț, înveliș adaptat la starea de conștiință pe care o are în prezent. Animalele existau deja, în acea

vreme, în corporalitate fizică, în vreme ce omul mai avea acces direct la lumea spirituală. El trăia printre ființe spirituale, și după cum în prezent dumneavoastră nu aveți nevoie de argumente și dovezi pentru a fi convinși că există pietre, plante și animale, nici omul acelor timpuri străvechi nu avea nevoie de dovezi de orice natură pentru a fi convins de existența ființelor spirituale. El trăia printre zei și spirite și de aceea nu avea nevoie de religie. Acestea au fost vremurile prereligioase.

Apoi omul a coborât pe pământ și vechea conștiință s-a metamorfozat, devenind cea actuală. El nu mai vede planând în spațiu culori și forme mișcătoare, ci vede culorile că sunt suprapuse și îmbracă suprafața lucrurilor fizice. Dar concomitent, în măsura în care a învățat să-și îndrepte simțurile spre lumea exterioară, în aceeași măsură această lume sensibilă se trage ca un vâl care acoperă și ascunde lumea spirituală, ca un fel de mare iluzie, ca marea Maya, și omul s-a văzut în situația în care mesajele venite din lumea spirituală nu le primea decât prin acest vâl. În momentul acela religia a devenit pentru el o necesitate.

Dar există și un stadiu intermediar între perioada care a precedat conștiința religioasă și cea a conștiinței religioase propriu-zise. În acest stadiu intermediar s-au format mitologiile, poveștile și legendele tuturor popoarelor despre lumea spirituală. Există un fel de condiție de cafea, cu totul superficială, care ignoră adevăratele forțe spirituale, care susține că personajele din mitologia germană și nordică, din mitologia greacă, că străvechile legende și povestiri despre zei și faptele lor nu ar fi decât născociri ale imaginației populare. Dar ele nu sunt invenții. Poporul nu va spune niciodată, văzând pâlcuri de nori albi mișcându-se pe cer, că sunt mielusei. Că poporul ar spune așa ceva este o pură fantezie a acestor erudiți, plini de multă imaginație în această privință. Adevărul este cu totul altul. Tot ce se spune în vechile mitologii și legende sunt ultimele amintiri lăsate de conștiința prereligioasă. Tradiția păstrează ceea ce oamenii văzuseră ei înșiși în acele îndepărtate timpuri. Oamenii l-au descris pe Wotan, pe Thor, pe Zeus ș.a.m.d. pentru că persista în ei amintirea a ceea ce trăiseră altădată, că aceste zeități fuseseră vii printre ei. Firimituri, bucăți din ceea ce trăiseră cândva, iată ce sunt mitologiile.

Această stare intermediară de conștiință s-a manifestat și sub alt aspect; chiar într-o epocă în care oamenii erau deja inteligenți, putem spune chiar foarte inteligenți, au existat mereu unii care, cel puțin în stări excepționale - numiți-le extaz sau rătăcire, cum doriți - erau capabili să contemple lumea spirituală, să mai vadă încă ceea ce altădată vedeau toți oamenii. Aceștia spuneau că ei înșiși au văzut ceva din lumea spirituală. Aceste povestiri se adăugau amintirilor despre lumea spirituală și astfel se năștea o credință vie. Astfel s-a făcut tranziția către o stare religioasă propriu-zisă.

Cum s-a pregătit acest stadiu religios propriu-zis în sânul omenirii? Totul s-a petrecut datorită faptului că omul a găsit mijloacele și căile de a-și dezvolta ființa sa lăuntrică în așa fel că a putut din nou să vadă și să contemple lumile din care coborâse, lumi pe care el le contemplantă altădată în acea străveche stare de conștiință crepusculară, voalată. Aici deschidem un capitol care în ochii unor oameni moderni conține foarte puține date demne de luat în seamă, este capitolul despre „inițiați”. Ce sunt deci acești inițiați? Erau oameni care își formaseră propria interioritate sufletească și spirituală prin anumite metode, de așa manieră încât aveau din nou aptitudinea să pătrundă în lumea spirituală. Inițierea este ceva real; ea există! În fiecare suflet se află în stare latentă forțe și aptitudini suprasensibile. Există pentru fiecare om, sau cel puțin poate exista, un moment decisiv, un moment solemn când aceste forțe se trezesc. Putem să evocăm acest moment în sufletul nostru, dacă ne reprezentăm cum a fost evoluția umană. Dacă ar fi să ne referim la cuvintele lui Goethe ([Nota 4](#)), am putea spune: Privirea noastră merge înapoi spre un trecut foarte îndepărtat, când corpul fizic al omului nu avea încă ochi sau urechi așa cum le are astăzi. Să privim înapoi către acele timpuri când în locul unde sunt plasate astăzi aceste organe existau un fel de organe „indiferente” care nu vedeau și nu auzeau. Apoi a venit pentru omul fizic timpul când aceste

organe oarbe s-au dezvoltat și au devenit puncte luminoase, perfecționându-se din ce în ce mai mult până ce, pentru ele, lumina a devenit o realitate. La fel a venit un moment și pentru ureche, care s-a dezvoltat și a început să i se reveleze în tonuri și armonii o lume care mai înainte era complet mută. Cu ajutorul forțelor solare, care au acționat asupra sa, omul a putut să-și formeze ochii în organismul său fizic; el poate să trăiască astăzi călăuzit de spiritul său încât să-și dezvolte și organe spiritual sufletești, în mod asemănător. Momentul este prielnic și pentru mulți a și sosit, când ei pot să-și transforme sufletul și spiritul, după cum odinioară și-au transformat organismul fizic. Se formează ochi și urechi noi, prin care din întuneric și liniște apare lumină și se aud sunete. Este posibilă chiar o dezvoltare care să permită o trăire în mijlocul lumilor spirituale. Aceasta este inițierea. În vechile școli de mistere au existat metode pentru dobândirea inițierii care au fost puse la dispoziția omului, după cum în lumea fizică există metode pentru cercetări chimice sau biologice, în laboratoare. Diferența între metodele utilizate de științele exterioare și metodele de inițiere constă numai în faptul că știința trebuie să folosească instrumente și aparate accesorii. Pentru acela, însă, care vrea să devină inițiat există un singur instrument pe care trebuie să-l dezvolte: este el însuși și propriile sale forțe. După cum în fier există latentă o forță magnetică, la fel, în sufletul uman dormitează forța care duce la lumea spirituală, la lumea sunetelor și a luminii. Am văzut că la un moment dat vederea normală a omului nu mai percepea decât lumea fizic-sensibilă și omenirea era ghidată de inițiați a căror privire putea să patrundă în lumile spirituale și puteau să comunice și să explice realitățile lumii spirituale în care omul trăise altădată.

Există o primă treaptă de inițiere: unde conduce ea? Cum se prezintă sufletului uman? Să nu credeți că această evoluție constă numai în speculații filosofice, elaborări de concepte subtile, de rafinamente intelectuale. Noțiunile pe care omul le are despre lumea exterioară, sensibilă se transformă, iau un alt conținut în cel care tinde să pătrundă în lumea spirituală. El nu mai înțelege lumea cu ajutorul cunecptelor conturate precis, ci prin imagini, prin imaginațiuni. Căci omul crește acum într-o ambianță spirituală creatoare de lumi și atunci își dă seama că obiectele lumii sensibile, precis conturate, nu au decât o valoare relativă, sunt numai obiecte. În sânul creației universale, animalele nu mai apar cu contururi precise. Aveți ca temei ceva ca o imagine din care pot să se formeze figuri și structuri exterioare diverse, o realitate vie, care se organizează de la sine. Trebuie să luăm foarte în serios cuvintele lui Goethe: „Tot ce e trecător e doar aparență" ([Nota 5](#)). Inițiatul învață mai întâi prin imagini să cunoască și să înțeleagă, învață să se înalțe în lumea spirituală. Atunci conștiința sa trebuie să devină mai mobilă decât cea care ne servește, în mod obișnuit, să înțelegem lumea sensibilă care ne înconjoară. De aceea, acest stadiu de dezvoltare se numește „conștiință imaginativă". Ea permite din nou omului accesul în lumea spirituală, dar, de data aceasta, nu în mod nebulos. Această „conștiință inițiată" este clară, omul devine conștient de pătrunderea sa în lumea spirituală așa cum este conștient de sine, în conștiința stării de veghe, în timpul zilei. Omul face în felul acesta un pas înainte în evoluția sa deoarece are acum capacitatea să cunoască lumea spirituală în mod conștient.

Așadar, conștiința imaginativă - conștiința inițiată - este prima treaptă a inițierii pe care omul o trăiește. Iar ceea ce au experimentat și au aflat în lumea spirituală cei inițiați s-a consemnat în vechile tradiții și vechile texte religioase ale omenirii, tot așa cum Euclid a comunicat bazele geometriei. Noi înțelegem ce conțin aceste vechi documente dacă mergem înapoi la sursa lor, adică la contemplația inițiaților.

Aceasta era situația în omenire până la venirea celei mai mari entități care a pășit pe pământ, a lui Christos Iisus. Prin venirea Sa, un nou element pătrunde în evoluție. Dacă vrem să ne facem o imagine clară în ce constă elementul esențial nou pe care omenirea l-a primit prin Christos Iisus*, este necesar să observăm că în toate sanctuarele de inițiere precristine omul era astfel inițiat încât era necesară izolarea completă a sa de evoluția restului omenirii și asupra sufletului său se exercita o transformare care avea loc în cele mai secrete locuri. Și mai este un lucru de care să ținem seamă, și anume că în conștiința omului mai dăinuia, când

el se ridica din nou spre lumea spirituală, un rest din vechea conștiință imaginativă nebuloasă, de vis. Candidatul era obligat să fugă de lumea senzorială pentru a putea să pătrundă în lumea spirituală. În prezent, această condiție nu mai este necesară și aceasta se datorează venirii lui Christos Iisus pe pământ. Prin faptul că principiul lui Christos a pătruns în omenire, ființa centrală, punctul central al lumii spirituale s-a manifestat la un moment dat istoric într-o ființă umană pe acest pământ. Această înaltă entitate este aceeași pe care o așteptau mulți, toți cei care ajunseseră la o viață religioasă dezvoltată, care o contemplau în sanctuarele de inițiere, toți cei care ieșeau din lumea senzorială pentru a pătrunde în lumea spirituală. Ființa despre care se vestise și pe care omul trebuia să o considere ca fiind cea mai înaltă, această ființă a pătruns în istoria omenirii cu Christos Iisus. Și cel care înțelege ceva din autentică Știință spirituală știe că toate profețiile religioase făcute înainte de venirea lui Christos nu sunt decât vestirea lui Christos Iisus.

* Considerăm forma folosită de traducător, Christos Iisus, o inadvertență, care nu corespunde nici structurii limbii germane, nici intențiilor lui R. Steiner. Forma *Christus Jesus* pune accentul pe Iisus și s-ar traduce *Iisus* (purător al lui) *Chrisos*, așa cum rezultă nu numai din comentariile lui R. Steiner făcute în evanghelii, dar și în expunerea făcută în conferința din 16. I. 1916 privind concepția lui Tertulian. Expunerea germană uzuală *Jesus Christus* s-ar traduce în limba română *Christos Iisus*. R. Steiner a redat limbii germane forma corectă, corespunzătoare expresiei *Iisus Christos* uzuală în limba română și în limbile romanice în general. Iisus devine după botezul în Iordan Iisus Christos, în care Christos are funcția de a preciza noua calitate a lui Iisus după botez. (Petre Papacostea)

Când vechii inițiați voiau să vorbească despre Cel-prea-înalt, care lor le era accesibil în lumea spirituală, și în care ei vedeau ca fiind temeiul originar al tuturor lucrurilor, ei vorbeau de Christos Iisus, folosind însă diferite nume. Să luăm doar un exemplu din *Vechiul Testament* și care este chiar o vestire. Să ne amintim cum Moise, când trebuia să conducă poporul, a primit porunca: Spune poporului tău că ceea ce tu trebuie să faci Domnul Dumnezeu ți-a poruncit să faci ([Nota 6](#)) Atunci Moise spune: Cum mă vor crede oamenii, cum le voi putea da o dovadă? Ce trebuie să le spun dacă mă vor întreba: Cine te-a trimis? - Și i s-a poruncit: Spune „Eu sunt”, acesta te-a trimis. Citiți și comparați cât puteți mai exact cu textul original. Veți vedea despre ce e vorba, ce înseamnă acest „Eu sunt”. „Eu sunt” este numele entității divine, al principiului christic din om, al entității din care el simte că o picătură există și în el, ca o scântie, când el însuși poate să rostească „Eu sunt”. Piatra nu poate să spună „Eu sunt”, planta nu poate și nici animalul nu poate să spună „eu sunt”. Omul este încoronarea creației, pentru că el singur poate spune despre sine „Eu sunt”, numai el poate rosti un nume care nu se cuvine decât celui care se exprimă pe sine. „Eu” nu vă denumeste decât pe dumneavoastră însăși. Nimeni altul nu vă poate numi „eu”. Prin acest cuvânt, sufletul vorbește cu sine, prin acest cuvânt, la care nu are acces decât ființa care nu vine din afară, pe nici o cale exterioară, în suflet. Aici, Dumnezeu vorbește. De aceea, numele „Eu sunt” a fost dat divinității care umple Universul. „Spune că, «Eu sunt» este cel care ți-a spus!” - iată ce trebuia Moise să spună poporului.

Oamenii nu au deprins decât încetul cu încetul sensul și profunda semnificație a lui „Eu sunt”. Ei nu au simțit de la început ca individualități. Puteți găsi aceasta și în *Vechiul Testament*: oamenii nu se simțeau încă individualități. Chiar și în sânul triburilor germanice, chiar și în perioada de început a creștinismului, oamenii nu se simțeau ca indivizi. Gândiți-vă la triburile de cherusci, de teutoni etc., la toate popoarele de origine germană care locuiau pe teritoriul care formează astăzi Germania. Teutonul simțea mai degrabă „eul” grupului, în care el se vedea ca un membru. Nimeni nu rostea, în sensul în care spunem noi azi, „Eu sunt”. Omul se simțea că face parte dintr-un organism compus din toți cei care erau uniți prin legături de sânge.

Această înrudire prin legăturile de sânge în sensul cel mai larg o întâlnim și în *Vechiul Testament*. Fiecare se simțea integrat în întregul popor, iar acesta era condus de un „eu”. El înțelegea foarte bine ce însemnau cuvintele „Eu și Tatăl meu Abraham suntem una”, căci el

urmărea înrudirea prin sânge de-a lungul generațiilor până la Abraham. El se simțea protejat, dacă voia să-și depășească eul individual în Părintele Abraham, de tot sângele, purtător exterior al eului poporului, adică al eului colectiv, al eului grup, care curgea de-a lungul generațiilor.

Dacă facem acum o comparație între afirmațiile încărcate de o atât de înaltă semnificație pentru adeptul *Vechiului Testament* și ceea ce aduce Christos Iisus, aceasta proiectează o lumină strălucitoare asupra întregului progres care s-a realizat prin evoluția creștinismului. „Mai înainte ca Abarham să fie, a fost «Eu sunt»" ([Nota 7](#)). Ce înseamnă acest „Înainte de Abraham, a fost «Eu sunt»"? Care este de fapt traducerea și interpretarea corectă a acestui citat biblic? Aceasta: Mergeți cât de mult înapoi, prin toate generațiile, și veți găsi ceva în voi înșivă, în individualitatea fiecăruia, care este mai etern decât tot ce s-a infiltrat prin toate generațiile înrudite prin sânge. Înainte de toți strămoșii, înainte ca ei să fi existat, a fost „Eu sunt”, acea ființă implantată în fiecare om și pe care orice suflet omenesc o simte nemijlocit ca fiind totodată el însuși. Nu eu și Tatăl Abraham, nu eu și un tată temporar, ci eu și Tatăl spiritual care nu este legat de nimic vremelnic, de nimic trecător, noi suntem una. „Eu și Tatăl suntem una”. În fiecare om se găsește și Tatăl, acest Principiu divin care trăiește în el, care a fost, este și va fi.

Oamenii, după ce timp de aproape două milenii au început să simtă de fapt forța acestui impuls cosmic, vor recunoaște în viitor ce înseamnă cu adevărat pentru ei acest salt în evoluția și misiunea Pământului. Vechile inițieri căutau să obțină ceea ce se putea recunoaște numai depășindu-se existența individuală, numai cuprinzând spiritul întregului popor.

Dacă în viața obisnuită s-ar fi auzit aceste lucruri, orice om ar fi spus: Eul este ceva trecător, apare o dată cu nașterea, dispăre cu moartea. Dacă însă cineva era inițiat în secretele Misteriilor, el vedea ceea ce un altul doar bănuia și presimțea, însuși spiritul tribului său ca fiind același lucru cu ceea ce se transmitea prin sânge de-a lungul generațiilor și care era cu adevărat o ființă. El contempla numai ce se afla în lumea spirituală și nicidecum în realitatea exterioară. El putea contempla un zeu care trecea prin sângele generațiilor. A sta față în față cu acest zeu nu era posibil decât în Misterii.

Ucenicii apropiați ai lui Christos Iisus, cei care aveau o deplină înțelegere, erau conștienți că o ființă de natură spiritual-dumnezeiască se afla în fața lor, întrupată pentru simțurile exterioare într-o personalitate umană carnală. Ei au resimțit în Christos Iisus prezența primei ființe umane individuale purtând un spirit cum altădată numai colectivitatea simțea că are și care nu putea fi contemplat decât în lumea spirituală de inițiați. El era „primul născut” printre oameni.

Cu cât omul se individualizează mai mult, cu atât mai mult poate el deveni o ființă purtătoare de iubire. Acolo unde oamenii sunt legați prin rudenie de sânge, ei iubesc numai datorită faptului că sunt conduși de sânge spre ceea ce ei trebuie să iubească. Când însă omul se individualizează, primește în sine și păstrează scânteia divinității, și atunci impulsul de iubire, valuri de iubire de la om la om pornesc din dorința liberă a inimii. Un impuls nou a venit astfel să îmbogățească vechea legătură de iubire care se baza pe legătura de sânge. Încetul cu încetul, aceasta se transformă într-o legătură de iubire spirituală, care curge de la suflet la suflet și cuprinde în cele din urmă întreaga umanitate într-o legătură comună de înfrățire generală. Christos Iisus este însă forța, forța vie așa cum s-a manifestat istoric în fața ochilor noștri exteriori și prin care umanitatea a devenit, pentru prima dată, o comunitate frățască. Și oamenii vor înțelege că trebuie să vadă în această legătură de iubire fraternă împlinirea unui creștinism spiritualizat.

Se spune cu multă ușurință astăzi: Teosofia trebuie să caute nucleul de adevăr comun tuturor religiilor ([Nota 8](#)), căci toate religiile au același fond. Cei care vorbesc în felul acesta și care

nu studiază comparativ religiile decât pentru a găsi în ele ceea ce au asemănător în exprimări abstracte nu au înțeles nimic din principiul care stă la baza evoluției. Lumea nu evoluează fără rost. Este adevărat că fiecare religie conține adevăr, dar acest conținut evoluează de la o formă la alta; se dezvoltă spre forme superioare. Dacă doriți să aprofundați această temă, veți găsi cu siguranță și în alte religii preceptele pe care le propagă creștinismul. Creștinismul nu a venit cu o doctrină nouă. Esențialul în creștinism nu constă în doctrina sa. Să ne referim la marii întemeietori de religii precreeștine. Ceea ce au aceștia important este învățătura lor, este faptul că au răspândit o învățătură. Imaginați-vă că aceștia ar fi necunoscuți și de pe urma lor ar fi rămas doar ce au spus; pentru umanitate ar fi de ajuns. Dar pentru Christos Iisus ceea ce este important este chiar faptul că a existat, că a trăit pe acest Pământ, într-un corp fizic. Nu credința în învățătura Sa, ci credința în personalitatea Sa este elementul fundamental, că în El, oamenii au văzut pe „primul născut” între muritori și că L-au întrebat: În situația în care mă aflu, Tu simți la fel cum simt eu? Gândești la fel ca mine, așa cum gândesc eu acum, ai aceleași dorințe ca și mine? Acesta este faptul important, că personalitatea Sa este marele model față de care ceea ce contează nu este să-I ascult predicile, ci să-L privesc pe El însuși cum acționează. De aceea, cei mai apropiați ucenici ai lui Christos Iisus spun ceva cu totul diferit de discipolii și ucenicii altor întemeietori de religii. Aceștia spun: Maestrul meu a spus cutare lucru, ne-a învățat cutare lucru. Ucenicii lui Christos Iisus însă, spun ([Nota 9](#)): Noi nu vă vorbim despre mituri pline de înțelepciune și nici de doctrine, ci vă spunem ce am văzut noi înșine, cu ochii noștri, și am auzit cu urechile noastre. Noi i-am auzit vocea, mâinile noastre au atins izvorul Vieții, pentru ca să fim în comuniune cu voi. Și însuși Christos Iisus vorbește așa: Voi să fiți martorii mei în Ierusalim, în Iudeea, până la sfârșitul veacurilor! ([Nota 10](#)). Aceste cuvinte exprimă ceva de o deosebită importanță: Voi veți fi martorii mei până la sfârșitul lumii, cu alte cuvinte, întotdeauna vor fi oameni care, ca și cei de atunci, din Iudeea și Galileea, vor putea, printr-o cunoaștere instinctivă, să spună cine a fost Christos în sensul *Evangheliilor*.

Dar ce înseamnă „în sensul *Evangheliilor*”? Nimic altceva decât că El era dintru început principiul care trăia în orice creație. El spune: Dacă nu credeți în mine, credeți cel puțin în Moise; dacă veți crede în Moise, veți crede și în Mine, căci Moise despre mine a vorbit! ([Nota 11](#)). Am văzut deja că Moise despre El a vorbit atunci când a spus „Eu sunt” cel care mi-a spus, acel „Eu sunt” care până atunci nu era de văzut decât în spirit. Faptul că Christos s-a arătat în lume, că a fost, că a venit în lume ca om pentru oameni, iată diferența între *Evanghelia* lui Christos și revelația divină a celorlalte religii. În aceste religii, cunoașterea spirituală era orientată exclusiv spre ceea ce atunci era în afara lumii. De atunci, cu Christos Iisus apare în lume ceva ce urma să fie înțeles chiar sub forma unei manifestări în planul fizic sensibil. Ce au resimțit primii ucenici ca fiind idealul înțelepciunii lor? Nu numai să înțeleagă cum trăiesc ființele spirituale în lumea spirituală, ci mai ales cum a putut să fie prezent aici, pe Pământ, principiul divin cel mai înalt în persoana fizic istorică a lui Christos Iisus.

Este mult mai ușor să negi natura divină a acestei personalități, decât să o resimți ca atare. Aici este punctul de despărțire între ce se cheamă creștinism interior și o anumită doctrină de la începuturile creștinismului, diferența între gnosă și creștinismul esoteric*. Gnosa recunoaște divinitatea lui Christos, dar această doctrină nu s-a putut ridica până la a recunoaște că „Logosul” s-a făcut carne și că a locuit printre noi, așa cum subliniază autorul *Evangheliei după Ioan***.

* Gnosa, în l. greacă „gnosis” =cunoaștere. Gnosa și gnosticismul reprezintă unul din cele mai puternice curente esoterice ale antichității, în special în zona mediteraneană. Părinții Bisericii l-au combătut (N.T.).

** Ioan, cap. 1, v. 14: „Și Cuvântul s-a întrupat și a locuit între noi” (N.T.).

El spune: Christos nu trebuie considerat ca cineva ce nu poate fi găsit decât în lumea invizibilă, ei ca fiind chiar Cuvântul care a luat trup și a locuit printre noi. Trebuie să știm că

o dată cu această personalitate, în lume a apărut o forță care va acționa până în cel mai îndepărtat viitor și care va țese în jurul Pământului forța unei iubiri spirituale reale, forță care va acționa și trăi în tot ce dă viață viitorului. Și dacă omul se atașează de această forță, va putea pătrunde în lumea spirituală din care a coborât; el se va întoarce din nou acolo, până în regiunile la care astăzi nu au acces decât cei inițiați. Omul se va desprinde de tot ce e legat de simțuri și va pătrunde în lumea spirituală.

După cum în trecut, un inițiat putea contempla retrospectiv viața spirituală desfășurată anterior, un inițiat în spirit creștin, prin participarea sa la impulsul dat de Christos, dobândește capacitatea de a vedea în viitor, de a cunoaște ce va deveni Pământul dacă oamenii vor înțelege să acționeze în sensul acestor impulsuri. Așa cum se putea privi în trecut, spre stadiile evolutive prin care au trecut omul și Pământul, prin venirea lui Christos pe Pământ, se poate privi în viitorul cel mai îndepărtat. Se poate spune: în măsura în care conștiința se va transforma, se va schimba și poziția omului în legătură cu lumea spirituală și cea sensibilă. În timp ce vechiul tip de inițiere este o inițiere către trecutul omenirii, spre vechea înțelepciune, inițierea de tip creștin conduce spre dezvăluirea viitorului. Ceea ce devenea acum important era nu faptul ca omul să fie inițiat numai în ce se revela pentru înțelepciunea sa, pentru sensibilitatea sa, ci să fie inițiat pentru voința sa. Căci numai așa va ști ce să facă, ce țeluri trebuie să-și fixeze pentru viitor. Omul obișnuit, ghidat de simțurile fizice, își fixează un scop pentru după-amiază, pentru seară, pentru a doua zi. Omul spiritual este capabil, condus de principiile spirituale, să-și fixeze scopuri îndepărtate, care îi stimulează voința și îi învigoarează forțele. A fixa, în felul acesta, omenirii scopurile sale, înseamnă a concepe creștinismul în sensul său cel mai elevat, în sensul principiului critic original, în sensul unui creștinism esoteric. Așa a înțeles creștinismul acela care a formulat marele principiu de inițiere pentru voință, acela care a scris *Apocalipsa*. Nu vom înțelege corect *Apocalipsa* dacă nu vom reuși să vedem că aceasta aduce impulsuri care tind spre viitor, care pledează pentru activitate, pentru acțiune.

Tot ceea ce astăzi am lăsat să treacă prin fața sufletului nostru trebuie înțeles prin prisma Științei spirituale orientată antroposofic. Nu am putut să vă dau deocamdată decât o schiță. Dacă însă reușim să înțelegem cu ajutorul Științei spirituale ce se află dincolo de lumea sensibilă, vom privi cu o mai profundă comprehensiune tot ce ni s-a spus prin *Evangelii* și prin *Apocalipsă*. Și cu cât vom reuși să pătrundem mai mult în lumea sensibilă, cu atât vom descoperi profunzimea acestor documente creștine. Ele strălucesc și mai puternic în fața noastră, conținutul lor ne apare și mai adevărat și mai adânc, dacă ne aplecăm asupra lor cu o percepere spirituală dobândită cu ajutorul antroposofiei. Este, fără îndoială, adevărat că și un suflet simplu poate presimți adevărurile creștinismului. Dar conștiința noastră nu se va mulțumi mereu doar cu această presimțire, ea evoluează și vrea să știe și să cunoască. Dar chiar dacă se va ridica spre cele mai înalte cunoștințe, mai rămân încă profunde mistere în creștinism, atât pentru un suflet simplu, cât și pentru intelectul cel mai sofisticat. Inițiatul le trăiește și le vede în imagini. De aceea, o conștiință naivă poate presimți adevărurile pe care creștinismul le cuprinde, dar omul dorește tot mai multă cunoaștere și nu credință, și abia atunci când are această cunoaștere găsește în creștinism deplină satisfacție, când va obține o explicație reală a *Evangeliei*, și aceasta cu ajutorul Științei spirituale. În acest sens, Știința spirituală va dobândi același rang ca și cele mai evolute filosofii ale antichității. Ea va da mărturie de frumoasele cuvinte ale lui Hegel, pe care le-am citat la începutul acestei conferințe: Gândirea cea mai profundă este legată de persoana lui Christos Iisus, cel istoric și exterior, și orice fel de conștiință - și tocmai aici găsim măreția creștinismului - poate să înțeleagă aspectele exterioare ale creștinismului. În același timp, trebuie să facem apel la înțelepciunea cea mai pătrunzătoare. Creștinismul vorbește oricui, indiferent de gradul de cultură, dar poate răspunde și celor mai înalte exigențe.

MARIE STEINER

CONFERINȚA I

APOCALIPSA CA DOCUMENT DE ÎNȚIERE CREȘTINĂ

Nürnberg, 18 iunie 1908

În zilele următoare ne vom consacra studierii unei teme antroposofice profundă și de o mare importanță. Mai înainte de a începe, vă rog să-mi îngăduiți de a exprima o adâncă satisfacție văzând reușiți atâția prieteni, nu numai din numeroase părți ale Germaniei, dar chiar din diferite alte țări din Europa, pentru a lua parte la expunerea acestei teme. Înainte de toate, îmi exprim satisfacția față de prietenii noștri din acest oraș, care în mod sigur, în ceea ce îi privește, nu vor fi mai puțin bucuroși decât cel care vă vorbește acum de posibilitatea de a fi reușit să creeze, aici la Nürnberg, timp de mai multe zile, o atmosferă de trăire antroposofică, în compania numeroșilor prieteni veniți de peste hotare. Căci în acest oraș îndeosebi, în afara unei arzătoare aspirații pentru cunoașterea marilor adevăruri pe care ni le revelează Știința spirituală, s-a putut arăta ce înseamnă o atitudine lăuntrică antroposofică, o veritabilă viață antroposofică, totul cu o desavârșită înțelegere: această viață antroposofică o vom realiza numai când revelațiile Științei spirituale nu le vom lua ca simple subiecte teoretice, ci vor deveni pentru noi ceva viu, care să umple de spiritualitate propria noastră viață, până în adâncul sufletului, unindu-ne totodată prin cele mai strânse legături cu semenii noștri, cu lumea întreagă.

Este foarte important pentru om să simtă că tot ce îl înconjoară în lumea sensibilă, în această existență pereceptibilă cu simțurile, nu este în cele din urmă decât fizionomia exterioară a unei realități invizibile, suprasensibile. Pentru cel care leagă antroposofia de viață, care o aplică în viață, lumea, cu tot ce cuprinde ea, îi apare, din ce în ce mai mult, ca fiind o expresie a unei esențe divine spirituale. Infățișarea lumii pe care o vedem în jurul nostru este ca și trăsăturile feței, după care se pot aprecia inima și sufletul unui om. Și tot ce vedem, stânci și munți, pătura de verdeață a Pământului, animale și oameni, tot ce ne înconjoară, precum și comportamentul oamenilor, totul va fi pentru noi expresia, fizionomia unei realități spirituale, divine. Prin acest fel de a vedea lumea, în om se deschide o viață nouă, un nou entuziasm, o nobilă înflăcărare pentru tot ce vrea să întreprindă.

Am să vă dau un mic exemplu, foarte semnificativ, o experiență pe care am trăit-o în timpul unuia din turneele mele de conferințe ([Nota 12](#)). Acest exemplu arată că istoria lumii, când este considerată ca expresie a spiritualului, a divinității, apare în toate ocaziile semnificativă, mereu și pretutindeni ne vorbește un limbaj nou. Acum câteva săptămâni, eram în Scandinavia și am putut constata că viața în acea parte nordică a Europei este încă străbătută de ecoul a tot ce a fost în trecut; tot ce este spiritual era încă impregnat de prezența, în conștiința oamenilor, a ființelor care populau mitologiile nordice. S-ar putea spune că în aceste ținuturi tot ce apare în fața privirii noastre este ecoul a ceea ce a constituit viața spirituală a nordului în acel trecut îndepărtat despre care vorbeau inițaii Misteriilor druidice și ai Misteriilor droților ([Nota 13](#)) discipolilor lor. Se observă și acum influența acestui suflu magic care a pătruns în viața spirituală a acestor ținuturi nordice și care se pot privi ca fiind expresia unor foarte frumoase raporturi karmice. La Uppsala, am simțit că sunt chiar în centrul acestei lumi, atunci când am văzut prima traducere germanică a *Bibliei*, când m-am aflat în fața celui *Codex argenteus* ([Nota 14](#)) al lui Wulfila. Acest codex a poposit la Uppsala printr-o stranie înlanțuire de evenimente karmice. Întâi s-a aflat la Praga; în timpul războiului purtat de suedezi, a fost luat și dus la Uppsala și acolo se găsește și acum, adevărat simbol grăitor pentru cel care dorește să cerceteze cât de puțin vechile Misterii. Acest caracter de mister, această pătrundere în lumea spirituală, este impregnat în mod real în mijlocul acestor vechi culturi europene, marcate de un straniu caracter comun pe care îl resimt în mod profund toți cei care au primit inițierea, în acele timpuri de mult trecute. Inimile lor erau străbătute de un tragic sentiment când reușeau ca privirea lor să pătrundă în

secretele existenței, presimțind, însă, că numai în viitor va veni ceva să aducă adevărata dezlegare a acestor enigme. Gândurile acestor inițiați erau permanent îndreptate spre o lume mult mai strălucitoare, ale cărei raze vor ajunge într-o zi să lumineze pe deplin cunoașterea inițiatică dobândită în vechile Misterii. Se poate spune că în toate aceste locuri de Misterii se vorbea în mod profetic că urma să se petreacă întruparea lui Christos Iisus. Un puternic sentiment de așteptare umplea acea atmosferă de profeție în toate Misteriile nordice.

Nu trebuie să vă chinuiți prea mult pentru a descifra sensul și nici să îmbrăcați în gânduri prea conturate ceea ce urmează să vă spun acum. Fraza pe care am să o spun nu este decât expresia simptomatică a unui adevăr profund. În ceea ce ni s-a transmis din tradiția vechilor Misterii germanice, un ultim vestigiu este legenda lui Siegfried, în care se găsește ceva din acel sentiment de mister de care tocmai vorbeam. Când ni se arată că Siegfried trebuie considerat ca reprezentant al vechii inițieri germanice, nordice, când ni se spune că în punctul lui vulnerabil, care era în spate, era pusă o frunză, cine poate resimți că în această legendă există ceva simptomatic, acela își poate da seama că locul acela vulnerabil din corpul său este punctul unde se va afla altceva, atunci când ființa umană nu va mai putea fi atinsă de ceea ce încă putea răni pe inițiatul în vechile Misterii nordice. Acesta era chiar locul din corpul omenesc pe care trebuie să-l acopere Crucea lui Christos Iisus. Inițiatul în vechile Misterii nordice ignora acest lucru, dar acesta este înțelesul pe care îl evocau vechile Misterii prin legenda lui Siegfried. Așa se făcea referire în mod simptomatic la concordanța între vechile inițieri ale druizilor și ale droților și Misteriile creștinismului. Iată ce ne amintește această instalare, în acel loc în lumea nordică, a primei traduceri germanice a *Bibliei*. Ne apare ca ceva foarte expresiv și ca o înlănțuire karmică exprimată în mod simbolic pentru dumneavoastră faptul că un număr de unsprezece foi din *Codex argenteus* au fost furate într-o zi, dar că posesorul acestor file furate, cuprins de remușcări, nu a mai vrut să le rețină și le-a adus înapoi. Așa cum am spus, nu trebuie să găsim în aceasta neapărat o semnificație, ci doar să le considerăm ca o ilustrare figurată a unor înlănțuiri de fapte karmice, iar prezența în lumea nordică a primei traduceri în vechea limbă germanică a *Bibliei* este un exemplu, o expresie a acelor înlănțuiri. Și la fel cu acest fapt real, istoric tot așa, tot ceea ce viața ne aduce în cale, lucruri mari și mici, ne va apărea conturat și luminat de o înțelegere nouă, datorită spiritului antroposofic care ne permite să vedem în tot ce este de natură fizică, perceptibil, o expresie reală a unei realități suprasensibile, spirituale.

Fie ca această convingere să ne călăuzească de-a lungul acestor conferințe și din ea să izvorască acel sentiment care să ne umple sufletul și inima și să ne ajute să cuprindem cu deplină înțelegere cel mai important document al creștinismului, care este *Apocalipsa lui Ioan*. Căci cele mai adânci adevăruri ale creștinismului sunt cuprinse în el. Acest document nu conține nimic mai puțin decât o mare parte din Misteriile creștine, substanța cea mai profundă a tot ceea ce spunem că este creștinism esoteric. Și acesta este și motivul - și nici nu trebuie să ne mire - că din toate documentele creștine el a fost cel mai puțin înțeles. Aproape chiar de la începuturile curentului spiritual creștin el nu a fost înțeles de cei care nu erau adevărați inițiați creștini. Ceva mai mult, el a fost greșit înțeles și interpretat, de aceea, în felurite chipuri, după natura și stilul epocii respective. Această înțelegere eronată a dăinuit permanent, atât în epocile când se mergea pe o interpretare materialistă a faptelor spirituale, cât și în perioadele când marile curente religioase au împins spre fanatism diversele partide și facțiuni. La fel de greșit înțeles a fost și în epoca modernă de cei care credeau că pot rezolva enigmele lumii în spiritul unui materialism din cel mai grosolan, legat de lumea sensibilă. Înaltele adevăruri spirituale revelate la începuturile creștinismului, și a căror contemplare era îngaduită celor care le puteau înțelege, se găsesc expuse, atât cât pot fi ele exprimate prin scris, în *Apocalipsa lui Ioan*, care este totodată și o scriere canonică. Dar încă de la primele începuturi ale erei creștine cei care gândeau în mod exoteric nu au fost capabili să înțeleagă substanța profund spirituală pe care o are creștinismul esoteric. Și aceasta în așa măsură încât curentul oficial, exoteric, a ajuns la concluzia că faptele din evoluția cosmică desfășurate pe plan spiritual și care nu erau, deci, accesibile decât celor care puteau pătrunde cu privirea în

lumea spirituală, ei bine, gândirea exoterică a conchis că toate aceste fapte se derulaseră numai pe plan fizic, material, pe scena istorică a lumii civilizate de atunci. Așa s-a întâmplat că în timp ce autorul *Apocalipsei* consemna în scrierea sa rezultatele inițierii sale creștine, ceilalți nu l-au înțeles decât în sens exoteric și credeau că ceea ce marele vizionar și clarvăzător a contemplat, și orice inițiat știe că desfășurarea faptelor expuse avea loc numai în planul spiritual, fapte care, de altfel, erau cunoscute la inițiați cu milenii în urmă, credeau deci că cele relatate urmau să se împlinească în scurt timp, pe plan exterior, sensibil, istoric. Și s-a ajuns la concluzia că autorul *Apocalipsei* vorbea despre o nouă venire, de o reîntoarcere a lui Christos Iisus pe nori, și aceasta foarte curând. Și cum noua venire a lui Christos nu avea loc, data presupusului eveniment era mereu amânată. Se spunea: Prin venirea lui Christos Iisus a început o eră nouă care trebuie să aducă reînnoirea vechii religiozități. Totul nu va dura, dându-se și de data aceasta un sens material, decât o mie de ani și atunci se vor împlini primele evenimente evocate de *Apocalipsă*. Și, într-adevăr, către anul 1000 mulți oameni așteptau apariția unei puteri malefice, ostile creștinismului, a unui Antichrist - dar în lumea noastră, pe planul fizic. Dar cum aceste prevestiri nu s-au împlinit nici de data aceasta, din nou totul s-a amânat și prezicerile din *Apocalipsă* au fost transformate în simboluri; unii comentatori exoterici susțineau însă în continuare că acestea vor fi evenimente ce vor avea loc în lumea materială. În ajunul acelei epoci, când ideile materialiste urmau să predominie lumea, a apărut din nou un anumit simbolism: în descrierile *Apocalipsei* se vedeau fapte exterioare, materiale, dar reprezentate în mod simbolic.

În secolul al XII-lea apare un om, Ioachim de Floris, mort la începutul secolului al XIII-lea, care dă acestui străvechi și misterios document al creștinismului o explicație memorabilă ([Nota 15](#)). El era de părere că în creștinism există o forță spirituală foarte puternică, forță care urma să se răspândească din ce în ce mai mult, dar creștinismul exterior a deformat continuu, în sens materialist, adevăratul creștinism esoteric. Ca urmare, concepția lui a dus pe mulți la ideea că această deformare și materializare a spiritualității creștine se datorează unui element ostil, anticreștin, element ce trebuie căutat în Biserica papală. În secolele următoare, această concepție a fost în mod deosebit alimentată prin faptul că anumite ordine religioase au început să acorde o mai mare valoare aspectului spiritual din creștinism și elementelor care dezvoltau sensibilitatea spirituală. Ioachim de Floris a găsit adepți în rândul franciscanilor, care vedeau în Papă simbolul Antichristului. Mai târziu, în epoca protestantismului, această concepție este reluată de cei care vedeau în Biserica romano-catolică o apostazie și vedeau salvarea creștinismului în Reformă. Ceva mai mult, ei erau și mai convinși că Papa este simbolul Antichristului, în timp ce, în schimb, Papa îl considera pe Luther ca fiind Antichristul.

Apocalipsa începuse să fie interpretată de fiecare după propria sa concepție. Adversarul era întotdeauna Antichristul, iar propria comunitate reprezenta adevăratul creștinism. Această situație s-a prelungit până în epoca mai nouă, când apare materialismul modern, atât de agresiv și grosolan că nu se poate compara cu acel materialism din primele secole după Christos și despre care am amintit. Atunci, oamenii mai aveau o oarecare credință în spiritualitate, o anumită concepție spirituală, pe care, însă, nu o mai puteau înțelege, pentru că nu mai aveau inițiați printre ei. Era un fel de sentiment al spiritualității, dar când își imaginau o ființă care să vină pe nori, aveau o reprezentare grosolan senzorială, care totuși presupunea și o credință în spiritualitate. În schimb, materialismului secolului al XIX-lea nu mai avea această credință, nu mai putea concepe așa ceva. Ideile pe care un autentic materialist din secolul al XIX-lea și le forma în legătură cu *Apocalipsa* se pot caracteriza astfel: Nimeni nu poate să prevadă viitorul, pentru că eu însumi nu pot să o fac. Ceea ce eu nu pot vedea sau prevedea, nici un altul nu o poate face. A vorbi de existența unor inițiați, nu este decât rămășița unor vechi superstiții. Nu există inițiați, nu există decât cunoașterea la care eu însumi am putut ajunge. Cu mare greutate aș putea face un pronostic pentru ce se va întâmpla în viitorii zece ani, dar nimeni nu va putea prezice ce se va întâmpla peste mii de ani. Așadar, cine a scris *Apocalipsa*, dacă a fost un om sincer, onest, nu a putut vorbi decât

despre ce a văzut el însuși, după cum nici eu însumi nu cunosc decât ceea ce s-a petrecut în mod real și despre care există documente. Autorul *Apocalipsei* nu putea, deci, să vadă nimic altceva: Ce ar putea el, atunci, să povestească? Doar ce s-a petrecut până la el. Prin urmare, este de la sine înțeles că în evenimentele relatate în *Apocalipsă*, în conflictele dintre lumea binelui, a cunoașterii, a frumosului și lumea urâtului, a meschinăriei și a răutății, în această opoziție dramatică nu este nimic altceva de văzut decât experiența proprie a acestui om, decât fapte deja petrecute. Așa vorbește un materialist modern. El crede cu fermitate că autorul *Apocalipsei* face o descriere așa cum ar face-o el însuși.

Care era pentru un creștin din primele secole lucrul cel mai oribil? Era Fiara care se ridica împotriva puterii spirituale a creștinismului, împotriva adevăratului creștinism. Din nefericire, numai puțini oameni au înțeles semnificația ei, dar doar într-o mică măsură, au putut înțelege coeziunea întregului.

În anumite școli esoterice se practica o scriere cifrată, unele cuvinte care nu puteau fi comunicate în scriere obișnuită se exprimau prin cifre. La fel se exprimă și unele din secretele profunde ale *Apocalipsei* îndeosebi anumite evenimente tragice, prin numărul 666. Se știa că cifrele trebuiau să fie interpretate într-o manieră deosebită, mai ales când se atrăgea atenția în mod insistent, ca de pilda în cuvintele: „Aici este înțelepciunea” ([Nota 16](#)) sau „Numărul Fiarei este 666”. În asemenea cazuri, se știa că cifrele trebuiau înlocuite cu anumite litere, pentru a afla semnificația. Cei care știau această regulă, dar nu se pricepeau cum să procedeze, dominați și de concepția lor materialistă, au înlocuit cifrele numărului 666 cu fel de fel de litere; s-a ajuns chiar, în unele cazuri, ca acest număr să fie considerat că se referă la Nero, sau Cezar Nero. Și astăzi se mai poate citi în cărți consacrate comentariilor asupra *Apocalipsei*, lucruri ca acestea: Înainte vreme oamenii erau atât de înapoiați, încât ei vedeau fel de fel de secrete în pasajele referitoare la numărul 666, astăzi problema este rezolvată. Se știe cu certitudine că este vorba pur și simplu de Nero, de Cezar Nero. Este foarte limpede că *Apocalipsa* a fost scrisă după domnia acestuia și că autorul a vrut să spună că Nero apărea ca Antichristul, iar relatarea sa dramatică evocă de fapt evenimente petrecute cu mult înainte, amplificându-le. Este de ajuns să cercetăm aceste evenimente și vom afla neapărat ce a vrut să spună autorul *Apocalipsei*. În Asia Mică, au avut loc, în vremea aceea, cutremure de pământ, în timpul persecuțiilor lui Nero împotriva creștinilor. Iar așa-zisa desfacere a „Pecetilor” ca și sunetele „Trâmbițelor” nu sunt altceva decât o aluzie la aceste cutremure de pământ. Se vorbește de asemenea de o invazie de lăcuste și tocmai în acea epocă, în timpul domniei lui Nero și al persecuțiilor împotriva creștinilor, a avut loc o invazie de lăcuste. Autorul *Apocalipsei* vorbește deci despre aceasta. Iată cum secolul al XIX-lea a reușit să dea o semnificație materialistă celui mai profund document creștin; nu s-a văzut în acesta decât numai ce s-ar fi putut afla printr-o observație materialistă a lumii. Am spus toate acestea pentru a demonstra până la ce punct a putut să fie greșit înțeles și interpretat acest document, cel mai profund și cel mai important al creștinismului esoteric.

Să lăsăm acum pentru mai târziu partea istorică a *Apocalipsei* până în momentul când vom fi înțeles adevărata sa semnificație, adică până la ultima conferință din acest ciclu. Pentru cine este familiarizat cât de puțin cu antroposofia, nu poate fi vorba de nici un fel de îndoială asupra caracterului profund esoteric al *Apocalipsei* care se dezvăluie de la primele cuvinte. Să ne amintim: cel de la care ne parvine conținutul acestui document a fost răpit în duh și purtat în singurătatea unei insule ([Nota 17](#)), în atmosfera căreia era impregnată dintotdeauna o spiritualitate sacră; era un loc de Misterii antice. Așadar, autorul a fost dus acolo în spirit ([Nota 18](#)) și, deci, ceea ce spune și scrie a fost perceput cu spiritul. Aceasta trebuie să ne fie de la început dovada că ceea ce este scris este rodul unei stări de conștiință superioară, pe care un om o poate dobândi prin dezvoltarea facultăților creatoare ale sufletului, adică prin inițiere. Ceea ce în lumea sensibilă nu se poate nici vedea, nici auzi, ceea ce nu se poate percepe cu simțurile, se află aici, în această așa-zisă „descoperire secretă”, această revelație a Sfântului Ioan sub singura formă prin care creștinismul putea să comunice lumii. Descrierea unei inițieri, a unei inițieri creștine o avem în *Apocalipsa lui Ioan*. Să arătăm foarte pe scurt ce este de fapt o inițiere. Vom aborda mai profund această temă, această întrebare: În ce constă o inițiere? Vom studia, de asemenea, tot mai temeinic raportul care există între inițiere și

conținutul *Apocalipsei*. Dar mai întâi vom arăta în linii generale, ca o schiță în cărbune, ce este inițierea, pentru ca apoi să trecem și la o descriere amănunțită.

Inițierea este dezvoltarea forțelor care există latent, ca să spunem așa, într-o stare de somnolență, în sufletul fiecărui om. Pentru a ne face o imagine despre ce se petrece în realitate, este necesar ca mai înainte de orice să ne reprezentăm cât mai exact care este conștiința omului obișnuit, normal, în prezent; în felul acesta ne vom da seama prin ce se deosebește de conștiința unui inițiat. Cum este conștiința omului normal din zilele noastre? Este schimbătoare, variază în funcție de cele două stări alternative și diferite prin care trece omul în cursul unei zile, starea de veghe din timpul zilei și starea de somn din timpul nopții. Conștiința pe care o avem ziua, în stare de veghe, ne permite să percepem obiectele care ne înconjoară, să le legăm între ele cu concepte, care nu se pot forma decât cu ajutorul unui organ fizic, care este creierul. În schimb, noaptea, în timpul somnului, corpul astral și eul se desprind de elementele inferioare ale entității umane, de corpul fizic și de corpul eteric, și prin aceasta înseși obiectele materiale din preajma sa cad într-o totală obscuritate pentru conștiința omului, cufundat până la trezire nu numai în această obscuritate, dar și într-o stare pe care o putem califica drept inconștiință totală. În jurul ființei umane există, în timpul somnului, o obscuritate completă pentru conștiința sa. Aceasta pentru că în prezent corpul astral are o astfel de alcătuire că nu poate, prin faptele proprii, percepe nimic din tot ce îl înconjoară. Are nevoie de anumite instrumente, care sunt organele senzoriale ale corpului fizic. De aceea, numai dimineța, când se reintegrează în corpul fizic, se poate sluji de aceste organe. De ce corpul astral nu percepe nimic în timpul somnului, când se află în lumea spirituală? Pentru ce nu vede nimic? Este aceeași cauză care face ca un corp fizic să nu perceapă nici culori, nici sunete, dacă este lipsit de ochi și de urechi. Corpul astral nu are organe proprii pentru a percepe în lumea astrală. Corpul fizic era în aceeași situație, față de lumea fizică, la începutul evoluției terestre; el nu avea încă ochi și urechi, acestea au fost formate și modelate în el, mai târziu. Elementele și forțele exterioare i-au format ochii și urechile, și lumea până atunci invizibilă pentru el, i s-a revelat.

Corpul astral se află în prezent în aceeași situație în care se afla, la începutul evoluției, corpul fizic. Să presupunem acum că și corpul astral, la rândul său, ca și cel fizic altădată, poate fi prelucrat încât să i se creeze organe adecvate, așa cum s-a întâmplat, în decursul evoluției, cu corpul fizic, căruia i s-au format ochi prin acțiunea directă a luminii soarelui, și urechi, prin acțiunea eterului de sunet din Univers asupra masei încă fluide a corpului fizic uman. Să presupunem de asemenea, că ar fi posibil să se modeleze anumite organe în masa maleabilă a corpului astral; în acest caz, corpul astral s-ar situa pe același plan cu corpul fizic actual. Și la fel cum un sculptor dă formă lutului, tot așa s-ar putea prelucra corpul astral pentru a forma în el organe care i-ar permite să perceapă lumea suprasensibilă. Aceasta în primul rând. Dacă un om vrea să devină clarvăzător, trebuie să înceapă prin a-și prelucra corpul astral, să-l modeleze așa cum face sculptorul cu bulgărele de lut. Corpului astral trebuie să i se modeleze organele necesare. În toate timpurile, acest proces de modelare se petrecea în școlile de inițiere, în locurile de Misterii. Acolo se prelucrau și se modelau organe în corpul astral.

În ce constă însă această muncă de modelare a organelor în corpul astral? S-ar putea crede că ar fi nevoie să aducem acest corp în fața noastră, oarecum să-l exteriorizăm, mai înainte de a i se putea prelucra organele. S-ar putea chiar spune: Dacă aș putea extrage corpul astral pentru a-l avea în față, atunci aș putea să-i modelez organele. Nu ar fi nicidecum o metodă bună și, în orice caz, nu cea pe care trebuie să o practice inițierea modernă. Sigur, un inițiat care a dobândit capacitatea de a trăi în lumile spirituale ar putea să acționeze asupra unui om și noaptea, în timpul somnului, când corpul astral este desprins, să modeleze în acest corp organele necesare, ca un sculptor. Dar această metodă ar însemna să acționeze fără voia acelui om, să intervină cu brutalitate în sfera de libertate a celui, să lucreze fără ca acela să știe ceva, fără să fie conștient de acțiunea care se desfășoară asupra lui. Vom vedea de ce,

încă de mai mult timp, și mai ales acum în epoca modernă, această metodă nu trebuie în nici un caz aplicată. De aceea, în școlile esoterice, cum ar fi școala lui Pitagora, sau în școlile vechiului Egipt se evita ca inițiații să lucreze din exterior asupra corpului astral când acesta era desprins de corpul fizic și de corpul eteric al celui care urma să fie inițiat. Acest lucru trebuia de la început să fie cu totul exclus. Primul pas spre inițiere se pregătește în lumea fizică, obișnuită; în această lume în care omul are percepții cu ajutorul simțurilor fizice. Dar atunci cum trebuie procedat, pentru că, după cum se știe, tocmai percepția fizică, pe care omul a dobândit-o în cursul evoluției terestre, a acoperit cu un voal lumea spirituală, pe care înainte o putea vedea, chiar dacă printr-o conștiință încețoșată. Cum se poate, deci, exercita asupra corpului astral o acțiune pornind din lumea sensibilă?

Să ne reprezentăm cum funcționează percepția obișnuită senzorială în cursul zilei. Ce se petrece, cu alte cuvinte, când omul percepe lumea în timpul zilei? Gândiți-vă la viața dumncavoastră de fiecare zi, urmăriți pas cu pas. Felurite impresii vă asaltează în fiecare clipă, venind din exterior. Le percepeți, le vedeți, le auziți, le simțiți s.a.m.d. În timp ce faceți ceva, lucrați ceva, aceste impresii năvălesc pur și simplu asupra voastră și fiecare le prelucrează cu intelectul său. Poetul, deși nu este un inspirat, le transformă cu imaginația sa creatoare. Toate acestea sunt adevărate. Dar ele nu pot face pe om, de la început, să devină conștient de elementul spiritual-suprasensibil care se află în spatele a ceea ce este sensibil, material. De ce nu devine conștient de acest fapt? Pentru că orice activitate pe care omul o consacră lumii exterioare nu este corespunzătoare pentru corpul astral, mai exact pentru natura actuală a acestuia. Altădată, într-un trecut foarte îndepărtat, când corpul astral al omului percepea durerea și bucuria, simpatia și antipatia în imagini astrale, impulsurile interioare de natură spirituală care existau în el provocau formarea de organe. Aceste impulsuri au fost însă anihilate în momentul când ființa umană a devenit sensibilă la influențele venite din exterior, din lumea senzorială. În prezent, din toate impresiile pe care le primim în timpul zilei, nu mai este posibil să rămână nimic în corpul astral din ceea ce l-ar putea modela și forma.

Procesul de percepție se desfășoară în felul următor: în tot timpul zilei, impresiile lumii exterioare vin spre noi. Ele acționează, prin intermediul organelor senzoriale, asupra corpului eteric și a celui astral, până ce eul devine conștient de ele. În corpul astral se imprimă efectele evenimentelor sau lucrurilor care au impresionat corpul fizic. Ochiul recepționează impresiile luminoase, care se transmit corpului eteric și celui astral, iar eul devine conștient de ele. La fel se întâmplă cu impresiile sonore, recepționate de ureche, ca și cu celelalte impresii recepționate de celelalte organe senzoriale. Acest proces influențează corpul astral în tot cursul zilei; acesta este deci într-o continuă activitate sub efectul informațiilor venite din exterior. Apoi, seara, el se eliberează; nu mai are forța de a conștientiza impresiile venite din lumea înconjurătoare. Vechile forțe de percepție pe care le avea în trecutul îndepărat au fost anihilate atunci când au apărut primele percepții din lumea sensibilă. Noaptea, în timpul somnului, el este lipsit de forțele prezente în timpul zilei, pentru că viața diurnă, în ansamblul ei, nu este structurată pentru a mai lăsa în corpul astral ceva ce ar putea acționa asupra sa și l-ar putea transforma. Tot ce vedem în jurul nostru acționează și asupra corpului astral. Dar această acțiune nu are puterea să creeze forme și structuri care ar putea deveni organe astrale. Primul pas către inițiere trebuie să fie acesta: omul să fie astfel călăuzit încât ce face în timpul zilei să aibă o asemenea influență asupra sufletului său, încât să continue să acționeze și noaptea, când corpul astral este detașat de corpul eteric și de cel fizic. Să ne închipuim, plastic vorbind, ca un om pe deplin conștient primește indicația să facă ceva, ceva ce a fost ales de așa manieră încât acțiunea să se prelungească și după ce ziua s-a terminat. Închipuiți-vă că ar fi vorba de ceva ce ar provoca un sunet care ar continua să vibreze și după ce omul s-a culcat și corpul astral s-a desprins; această vibrație prelungită ar fi forțele care exercită o acțiune modelatoare, plastică, la fel cum altădată au lucrat în corpul fizic forțele exterioare. Acesta a fost întotdeauna primul pas spre inițiere: omul era pus să facă ceva în timpul zilei care să aibă răsunet și în timpul nopții, ca un ecou. Tot ce se cheamă meditație, concentrare și toate exercițiile pe care omul le practica în timpul vieții diurne nu sunt nimic altceva

decât activități ale sufletului care nu își pierd efectul când corpul astral se desprinde, ci continuă să acționeze și devin, în timpul somnului, forțe plăsmuitoare în corpul astral.

Aceasta se cheamă "purificarea" corpului astral, purificarea de ceea ce nu este convenabil pentru corpul astral. Acest prim pas spre inițiere se numește și „catharsis”, curățire, purificare. Nu era încă o activitate în sânul lumilor suprasensibile. Ea consta în exerciții ale sufletului, pe care omul le practica în timpul zilei, ca un fel de antrenament al sufletului, și avea ca urmare dobândirea unor forme de viață, anumitor atitudini în viață, un anumit fel de a trăi care să se prelungească și să lucreze în corpul astral până ce acesta să se transforme și să-și dezvolte organele sale proprii.

Când omul progresa suficient pe această cale, încât aceste organe începeau să se formeze în corpul astral, pasul următor consta în a imprima și în corpul eteric ceea ce fusese modelat în cel astral. Așa cum literele și semnele unui sigiliu se imprimă în ceara roșie fluidă, la fel, tot ce se realizase în corpul astral urma să se imprime și în corpul eteric. Era pasul următor în inițiere și se numea „iluminare”. Totodată se atingea un moment foarte important în inițiere. O lume nouă, spirituală, apărea în jurul omului, la fel de reală ca și lumea sensibilă. Această etapă se caracterizează în același timp prin aceea că ceea ce se petrece în lumea spirituală nu se exprimă așa cum se întâmplă în lumea fizică, ci prin imagini. Omul vede imagini. Amintiți-vă că în vechime inițiatul, despre care v-am vorbit, vedea sufletul-grup al poporului. Când atingea această treaptă, el vedea, la început, sufletul-grup sub formă de imagini. Gândiți-vă la acel inițiat care se chema Ezechiel. Când a atins treapta iluminării, i-au apărut ființe spirituale, suflete-grup ale popoarelor printre care trăia, suflete-grup sub forma imaginii a patru animale simbolice care i-au venit în față.

Așadar, la început lumea spirituală se arată inițiatului sub formă de imagini pline de semnificație. Este prima treaptă. Urma apoi o prelucrare în continuare a corpului eteric, o penetrare a sa cu forțe vii, după acea imprimare, ca un sigiliu, a organelor realizate de corpul astral. Prin aceasta, imaginilor li se alătură ceea ce se poate numi ca fiind muzica sferelor. Lumea spirituală superioară se manifesta prin sonoritate. Un inițiat superior, după ce prin treapta de iluminare putea să perceapă lumea spirituală în imagini, începea să perceapă sunete cu urechea spirituală. Se trece apoi la o „transformare” și mai perfectă a corpului eteric și se pătrunde într-o sferă a lumii spirituale și mai înaltă, unde apare altceva. În general, omul poate auzi sunetele emise de un altul, pe care însă nu-l vede și care vorbește de după un paravan. Aproximativ la fel se întâmplă și în lumea spirituală. Această lume se revelează mai întâi în imagini, apoi în sunete, după care va cădea și ultimul voal - ca și exemplul aceluia care vorbea după un paravan, iar după ce paravanul este înlăturat, apare și omul care vorbea. Atunci vedem chiar lumea spirituală, ființele lumii spirituale. Mai întâi, deci, percepem imagini, apoi sunete, apoi ființe și în sfârșit viața acestor ființe. Imaginile care se percep în așa-zisa lume spirituală imaginativă nu se pot exprima decât servindu-ne de imagini luate sub formă de simboluri din lumea senzorială. Despre lumea armoniei sferelor, despre muzica sferelor ne putem face o idee comparând-o cu muzica din lumea noastră. Dar cu ce am putea oare compara viziunea ființelor spirituale care apar pe a treia treaptă de inițiere? Această comparație nu o putem face decât cu ceva ce constituie astăzi ființa cea mai intimă a omului, cu activitatea acestei ființe desfășurată în concordanță cu voința divină universală. Dacă omul acționează în armonie cu voința entităților spirituale, care conduc Universul nostru, natura sa devine la fel cu a lor și el va parveni să perceapă în această sferă. Dacă însă în om există ceva ce se opune evoluției Universului, ceea ce face să întârzie progresul lumii, atunci el percepe ceva ce trebuie eliminat din această lume, ceva ce trebuie să cadă ca un ultim voal.

Omul vede, deci, mai întâi o lume de imagini, expresie simbolică a lumii spirituale, percepe apoi lumea armoniei sferelor, expresie simbolică a unei sfere spirituale mai înalte, după care îi apare o lume de entități spirituale pe care astăzi nu le-ar putea reprezenta decât

comparându-le cu ființa sa cea mai intimă, cu ceea ce ne face să acționăm în sensul forțelor binelui, dar și în sensul forțelor răului.

Aceste etape sunt parcurse cu rigurozitate de cel care a pornit pe drumul care duce la inițiere, iar Apocalipsa nu este altceva decât descrierea fidelă a acestui parcurs. Ceea ce se poate spune de la început este în legătură cu lumea fizică, cu mijloace fizice, și aceasta se exprimă prin cele *șapte Scrisori* către cele șapte Biserici. Ceea ce se dorește să se facă în lumea fizică în cadrul culturilor fizice, ale civilizațiilor, ceea ce se dorește a se spune celor ce lucrează în lumea fizică, li se spune în aceste scrisori sau epistole. Căci cuvântul formulat într-o scrisoare nu poate avea influență decât într-o lume fizică. Prima treaptă arată simbolurile care trebuie legate de ceea ce exprimă acestea în lumea spirituală: după cele șapte Scrisori, urmează lumea celor *șapte Peceți*, lumea de imagini, primul grad de inițiere. Urmează lumea armoniei sferelor, așa cum o percepe cel care poate auzi cu urechea spirituală. Această lume este reprezentată prin cele *șapte Trâmbițe*. Lumea și mai înaltă în care inițiatul percepe ființa este reprezentată de cei care apar la acest nivel ca entități și care se manifestă prin vărsarea Cupelor, cu forțele opuse celor ale binelui. Opusul iubirii divine este mânia divină. Adevărata înfățișare a iubirii divine, care face ca lumea să progreseze, este percepută în această a treia sferă de cei care s-au eliberat în lumea fizică și au vărsat cele *șapte Cupe ale mâniei*.

Iată cum este condus în sferele inițierii cel care merge pe acest drum. În cele șapte Scrisori ale *Apocalipsei lui Ioan* găsim ceea ce ne revelează cele șapte categorii ale lumii fizice, iar ce se află în spatele celor șapte Peceți aparține lumii imaginative astrale; cele șapte Trâmbițe ne dezvăluie ce aparține de lumea spirituală, de Devachanul superior și cele șapte Cupe ale mâniei arată ce trebuie alungat, părăsit, când omul vrea să parvină la gradul de spiritualitate cel mai înalt pe care îl poate atinge în această lume, căci și acest dotmeniu spiritual înalt mai este încă în legătură cu lumea noastră.

Astăzi nu am vrut să vă prezint decât conținutul exterior a ceea ce reprezintă *Apocalipsa lui Ioan*. Câteva trăsături rapide au putut totuși să ne arate că *Apocalipsa* este o scriere inițiativă. În conferința de mâine vom face primii pași pentru lărgirea acestei schițe sumare.

CONFERINȚA a II-a

ESENȚA INIȚIERII. PRIMA ȘI A DOUA PECETE

Nürnberg, 19 iunie 1908

Ieri, ca un fel de introducere, am schițat în linii mari care este spiritul *Apocalipsei lui Ioan*. Am încercat să trasez câteva repere care ne pot lămurii că acest text este de fapt descrierea a ceea ce se poate numi o inițiere de tip creștin. Astăzi, sarcina mea constă în a vă descrie natura inițierii în general, în a vă descrie ce modificări survin în om când devine apt să vadă el însuși în lumile spirituale, care se află în spatele lumii sensibile. Sarcina mea va consta totodată în a descrie, în linii mari, natura experiențelor trăite în cursul inițierii. Căci numai așa, apropiindu-ne tot mai mult de natura și esența inițierii, vom reuși să sesizăm puțin câte puțin sensul acestui important și străvechi document religios, care este *Apocalipsa*.

Mai întâi, este necesar să privim cu multă atenție cele două stări de conștiință umană, conștiința de zi, din starea de veghe, care durează de dimineața, din momentul când omul se trezește, și până seara, când se culcă, și cealaltă stare de conștiință, care începe din clipa când adormim și se termină în clipa când ne trezim. Am evocat adeseori prin fața sufletului nostru faptul că ființa umană, așa cum există în prezent, este o entitate compusă din patru elemente, din corpul fizic, din corpul eteric, din corpul astral și din eu. În forma lor manifestată, aceste

patru elemente apar pentru conștiința clarvăzătoare de așa maniera, încât corpul fizic se află în centru, ca un nucleu. Vă rog sa-mi dați voie să vă prezint această structură în mod schematic. (Schița făcută atunci, în timpul conferinței, nu s-a păstrat) Corpul fizic este în timpul zilei impregnat de corpul eteric, care însă depășește cu puțin corpul fizic, în jurul capului, formând un fel de luminozitate, o ușoară radiere, în jurul acestuia, învăluindu-l complet. În jos, corpul eteric capătă un caracter tot mai nebulos, nedeslușit, și cu cât se ajunge mai aproape de membrele inferioare, el ia tot mai puțin forma corpului fizic.

Aceste două elemente componente ale entității umane sunt înconjurare la randul lor, în timpul zilei, depășindu-le complet, de o structură pe care o numim corp astral; el are o formă ovoidală, elipsoidală, și toată țesătura este străbătută de raze luminoase. Propriu-zis, acestea par să vină din afară și converg către interior. Corpul astral este în permanență străbătut de nenumărate figuri foarte diverse, de tot felul de linii și raze, uneori un fel de fulgere, de linii spirale stranii. Toate acestea învăluie omul cu formații luminoase dintre cele mai diferite. Corpul astral este expresia pasiunilor, a instinctelor, a impulsurilor și a dorințelor, dar și a tuturor ideilor și reprezentărilor. Conștiința clarvăzătoare vede în el urma lăsată de toate experiențele sufletului, de toate impulsurile, de la cele mai josnice până la cele mai nobile și elevate.

Mai există apoi al patrulea element al entității umane, care s-ar putea reprezenta grafic prin raze concentrice, convergente spre un punct situat la aproximativ un centimetru în dosul frunții. Aceasta ar fi în general reprezentarea schematică a omului în structura sa cuadruplă. În cursul acestor conferințe vom vedea ce rol revine fiecărui element în acest ansamblu.

Așa este omul în timpul zilei, de dimineața, când se trezește, până seara când adoarme. În acel moment, corpul fizic și cel eteric se află în pat, iar din ele se desprinde corpul astral. Desprinderea nu este un termen prea exact; în realitate se formează un fel de ceață și noaptea vedem corpul astral separat de corpul fizic și de cel eteric înconjurând ființa umană ca un fel de spirală. În acest timp, eul, al patrulea element, dispare aproape complet dintr-o parte, pierzându-și orice formă coerentă. Partea inferioară a corpului astral este foarte puțin vizibilă, iar partea superioară este de fapt ceea ce considerăm că este corpul astral desprins.

Ieri am subliniat ce trebuie să se petreacă în om pentru a fi apt de inițiere. El nu poate ajunge aici dacă se consacră numai preocupărilor obișnuite ale vieții cotidiene. El trebuie să se supună unei pregătiri care constă în anumite exerciții prescrise în toate școlile de inițiere: meditația, concentrarea etc. Datorită importanței și semnificației lor, pentru această pregătire, aceste exerciții au fost aceleași în toate școlile de inițiere. Ele nu diferă decât foarte puțin, în măsura în care mergând înapoi în timp, spre școlile de inițiere precrestine, urmau mai ales să dezvolte forțele de gândire și să le antreneze. Pe măsură ce ne apropiem de era creștină, ele tind mai ales să dezvolte forțele de sensibilitate ale omului, forțele emotive ale sufletului, și dacă ne apropiem de timpurile moderne, constatăm că în așa-numitele școli de inițiere rosacruciene se urmărea, avându-se în vedere exigențele și nevoile actuale ale omenirii, dezvoltarea unei educații deosebite a voinței și deci se introduceau exerciții speciale de voință. Deși la început meditațiile sunt asemănătoare celor din alte școli, se pune însă accent pe antrenarea specială a forțelor de voință, care formează pretutindeni baza exercițiilor în centrele rosacruciene. Dar ceea ce era cu totul important și se obținea prin exercițiile practicate atât de școala de Misterii de tip oriental, de tip egiptean sau de tip pitagorean etc., ca și în școlile care aveau ca punct de plecare mai ales meditații asupra *Evangheliei lui Ioan*, este faptul că acțiunea lor, care în timpul stării de veghe când se practicau nu dura mai mult de cinci sau cincisprezece minute, se prelungea în timpul somnului asupra corpului astral când acesta se desprindea. La un om care practică aceste exerciții oculte începe puțin câte puțin ca în timpul nopții corpul astral să prezinte transformări din cele mai diverse. El prezintă acum alte fenomene luminoase și în mod treptat încep să apară conturate organele

asrale despre care am vorbit. Corpul astral începe să fie prevazut cu o organizare interioară asemănătoare cu aceea care a dat corpului fizic ochii, urechile și celelalte organe.

Dar acest antrenament nu ar duce încă la o viziune mai cuprinzătoare, mai ales acum, la omul de astăzi. Desigur, dacă aceste organe au fost create de mai mult timp, omul poate percepe mai multe lucruri și începe să rămână conștient și în timpul somnului. Din obscuritatea absolută obișnuită, încep să se desprindă, dar în mod confuz, anumite realități spirituale. Ceea ce se poate percepe în acest stadiu se referă mai ales la lucruri trecute și mai puțin la cele prezente, și anume, el percepe minunatele imagini ale vieții vegetale. Acestea sunt primele rezultate, elementare, ale clarvederii. Acolo unde mai înainte domnea noaptea absolută a inconștientului, apare acum ca în vis, dar un vis real și viu, un fel de formă vegetală. Multe din întâmplările descrise în mitologia popoarelor vechi au fost percepute în acest mod. Când legenda nordică povestește că Woltan, Wile și We au găsit un arbore pe un țărm și au făcut din el un om, aceasta înseamnă că o asemenea imagine a fost mai întâi percepută în acest mod. În toate mitologiile vom putea găsi acest mod primitiv de percepție vegetală. O descriere de aceeași factură este și aceea a Paradisului, mai ales când se referă la cei doi pomi, acela al cunoașterii și acela al vieții; imaginea lor este rezultatul unei clarvederi astrale, ceea ce ne explică și faptul că în *Geneză* Paradisul și tot ce se arată la începutul acestei povestiri biblice este înfățișat ca fiind o astfel de viziune. Trebuie numai să știm să citim *Biblia* și vom înțelege câtă profunzime și ce bogăție de sensuri cuprinde ea în descrierile pe care le face în această misterioasă stare de conștientă. Felul cum se interpretează astăzi cele spuse despre Paradis și tot ce se află la începutul *Bibliei* nu concordă cu ce se învață în trecut. Atunci se spunea: Adam a căzut într-o stare de somn adânc* - și în acel somn greu, așa se spunea primilor creștini, Adam avusese o viziune retrospectivă a tuturor faptelor descrise la începutul *Genezei*. Numai mentalitatea de astăzi crede că aceste cuvinte "Adam a căzut într-un somn greu" se găsesc în context din pură întâmplare, că nu au nici o semnificație. În realitate, ele nu se află acolo din întâmplare. Fiecare cuvânt din *Biblie* are o semnificație profundă și *Biblia* nu o poate înțelege decăt acela care dă fiecărui cuvânt adevărata sa valoare.

*Geneza, cap. 2, v.21: "Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu." (N.T.)

Acesta este primul aspect. Trebuia însă să urmeze, în Misteriile precreștine, ceva mai semnificativ când după un timp, de fapt un timp destul de lung, omul practicase exercițiile prescrise, când dobândise prin aceasta, încetul cu încetul, ceea ce era necesar pentru a pune, ca să spunem așa, ordine în sufletul său, când își însușise ceea ce am putea numi azi a fi antroposofie, atunci el era pregătit și apt pentru a fi inițiat. Aceasta în inițierea antică. Dar de fapt, în ce constă această inițiere?

Dezvoltarea organelor specifice în corpul astral nu este totuși suficientă. Acestea trebuie să fie imprimate și în corpul eteric. Așa cum semnele unui sigiliu se imprimă în ceară, la fel și organele corpului astral trebuie să se imprime în corpul eteric. În cadrul vechilor inițieri precreștine, aceasta se făcea prin cufundarea celui care urma să fie inițiat într-o stare cu totul deosebită, foarte asemănătoare cu moartea, și care dura timp de trei zile și jumătate. Voi insista în permanență că astăzi nu trebuie să se mai practice această metodă; în prezent se recurge la metode cu totul diferite. Ceea ce descriu acum se raportează exclusiv la metodele de inițiere din antichitate, precreștine, în care cel care urma să fie inițiat era cufundat într-o stare asemănătoare cu moartea, timp de trei zile și jumătate. El era lăsat într-o încăpere, un fel de mormânt, unde rămânea în această stare vecină cu moartea. Sau în alte cazuri, el era legat într-o poziție specială pe o cruce, cu brațele întinse, ceea ce îl ajuta să intre în starea preconizată.

Noi știm și am arătat aceasta în foarte multe conferințe, că moartea survine la om când corpul eteric, corpul astral și eul se desprind de corpul fizic. Moartea provoacă ceva ce nu se

întamplă niciodată în cursul normal al vieții. Corpul eteric nu părăsește niciodată corpul fizic, nici în timpul somnului cel mai adânc. Numai moartea provoacă desprinderea corpului eteric de cel fizic. Dar în timpul acelei stări asemănătoare cu moartea o parte din corpul eteric se desprinde totuși de corpul fizic și se află în afara acestuia. După cum se știe, în multe conferințe exoterice se spune că acea parte a corpului eteric este "extrasă". Termenul nu este absolut exact și acum vom putea lămurii această deosebire subtilă. De fapt în cele trei zile și jumătate preotul-înițiator supraveghează cu cea mai mare atenție pe cel care urmează să fie inițiat și care se cufundă în acea stare asemănătoare cu moartea; la acesta numai partea inferioară a corpului fizic este legată cu corpul eteric. Și în acel moment, când corpul astral cu toate organele sale, care au fost formate prin exercițiile executate, se imprimă în corpul eteric, se produce starea de "iluminare". Când după cele trei zile și jumătate candidatul este trezit, în el are loc o transformare a conștiinței ce îi provoacă starea pe care o numim "iluminare" și care urmează stării anterioare de "purificare"; aceasta din urmă, după cum știm, era efectul formării de organe specifice în corpul astral. Din acest moment, candidatul devine inițiat și este capabil să cunoască lumea spirituală. Ceea ce vedea înainte, nu era decât ceva preliminar, ceva pregătitor pentru adevărata contemplare. Lumea pe care o percepea înainte era formată, după cum am văzut, dintr-un fel de structuri vegetale; acum această lume se completează cu forme absolut noi.

Acum ajungem la punctul unde trebuie să arătăm în mod mai explicit ce începe să vadă prin contemplare inițiatul. Ajuns la stadiul pe care l-am numit "iluminare", el devine perfect conștient, în momentul când era trezit din somnul acela letargic, că văzuse în mod real ceva despre care nu avusese înainte nici un fel de cunoștință. Să încercăm să ne facem o idee despre ceea ce văzuse. Ce imagine semnificativă rămasă ca amintire din această contemplare putea el să evoce, într-un anumit sens, în sufletul său? Dacă dorim să aflăm și să înțelegem ce văzuse, este necesar să aruncăm o privire retrospectivă asupra evoluției omului. Vă amintiți că omul a dobândit în mod treptat acea treaptă de conștiință individuală pe care o are în prezent. El nu a fost în măsură întotdeauna să spună despre sine "eu" așa cum spunem astăzi. Este suficient să ne întoarcem în epoca vechilor heruli, cherusci și a altor popoare vechi de neam germanic, care locuiau teritoriile ocupate acum de germani. În acele timpuri, individul nu se simțea ca un eu individual, izolat, ci ca un element dependent de tribul său. Așa cum degetele de la mână nu se simt ca având o existență proprie individuală, la fel vechiul german nu avea despre el sentimentul că ar fi o individualitate și ar putea spune "eu" despre el însuși. "Eul" era colectiv, al tribului; aceasta constituia un organism și grupurile de ființe umane din sânul tribului, unite prin legături de rudenie prin sânge, aveau, ca să spunem așa un suflet-grup în comun, un suflet-eu comun. După cum cele două brațe pe care le avem fac parte din "eul" nostru, la fel eram noi înșine, în trecutul acela mai îndepărtat, membrii unei mari comunități.

Acest fapt este foarte evident și la poporul din *Vechiul Testament*. Fiecare se simțea ca un membru al comunității. Fapt este că atunci când pronunța cuvântul "eu", în mod obisnuit el nu se referea propriu-zis la el însuși; el simțea prezent în sine ceva mai profund când spunea: "Eu și Părintele Abraham suntem una". Căci o anumită conștiință a eului mergea până la Abraham și trecea apoi prin fiecare individ de-a lungul generațiilor. Toți cei care erau legați prin rudenie de sânge se simțeau înglobați într-un "eu" unic. Era ca un fel de "suflet-eu-grup" comun care cuprindea întregul popor, iar cei care erau conștienți de aceasta gândeau astfel: Ceea ce constituie cu adevărat ființa noastră cea mai intimă, ființa noastră eternă, nu se află doar în fiecare dintre noi, în mod individual, ci în poporul întreg. Toți indivizii fac parte din acest "eu" comun. Ca o consecință, fiecare știa că murind se unea cu o entitate nevăzută pentru el, dar care în cele din urmă era Părintele Abraham. Omul simțea efectiv că se înalță până în "sânul lui Abraham". Se simțea protejat de sufletul-grup al poporului ca în sânul eternității. Acest suflet-grup nu putea coborî până în planul fizic, unde oamenii nu văd decât forme umane izolate, dar fiecare din acestea nu reprezentau realitatea, realitatea era acolo sus, în lumea spirituală. Ceva mai mult, omul presimțea că forța care lucra prin intermediul

sângelui era de natură divină, era însuși divinitatea. Și prin această divinitate el vedea neapărat pe Dumnezeu în Iehova și de aceea Iehova era însuși Principiul divin, iar Mihael era fața sa. Iehova era însuși sufletul-grup al poporului.

Omul obișnuit nu putea vedea această entitate spirituală. Inițiatul care trăia marele moment în care corpul astral își puna amprenta în corpul eteric vedea mai întâi cele mai importante suflete-grup. Dacă ne întoarcem cu privirea spre trecutul îndepărtat al omenirii, vom constata că pretutindeni "eul" actual s-a dezvoltat dintr-o astfel de conștiință de grup plecând de la această construcție colectivă, de la acest "eu-grup". Cu cât un clarvăzător pătrunde mai mult în trecut, cu atât mai mult constată cum indivizii confluează în diverse suflete-grup. În general, existau patru tipuri de suflete-grup, patru arhetipuri ale sufletelor-grup. Dacă cercetăm aceste patru tipuri diferite, constatăm o oarecare asemănare între ele, dar totodată sunt și foarte diferite. Făcând o sumă a acestor caracteristici, ajungem la cele patru tipuri pe care privirea unui clarvăzător le distinge cu ușurința când pătrunde cu cercetarea în acea îndepărtată perioadă când omul nu avea încă un corp format din carne și nu coborâse propriu-zis pe Pământ. Momentul când omul a coborât din lumea spirituală și a îmbrăcat un corp format din carne nu se poate descrie decât prin simboluri.

A existat un timp când Pământul era alcătuit dintr-o materie mult mai maleabilă decât astăzi, când nu existau stânci, roci, pietre la fel de dure ca cele de acum, când formele vegetale erau diferite, când natura întreagă părea un ocean primordial în care se aflau toate acestea, când aerul și apa nu erau încă distincte între ele și când din toate ființele care populează astăzi Pământul numai animalele începeau să prindă contur în apă. Mai târziu, când și substanțele minerale au început să ia formele pe care le au acum, abia atunci se poate spune că omul a ieșit la vedere. Ființa umană apare în contemplarea inițiatului învăluită într-un fel de "coajă", un fel de "teacă" venind spre pământ, coborând din acea regiune care ar corespunde astăzi cu atmosfera. Omul nu avea încă un corp fizic dens, dur, în timp ce animalele îmbrăcaseră deja un corp dens, alcătuit din carne. Omul era încă o ființă, ca să-i spunem așa "aeriană" chiar în perioada lemuriană. Atunci oamenii s-au împărțit în patru "suflete-grup" mari, care apar în fața clarvăzătorului ca imagini ce ne pot evoca într-o parte chipul Leului, de cealaltă parte chipul Taurului, în sus o imagine ce aduce cu Vulturul, iar la mijloc și puțin mai jos ceva ce ar semăna cu o figură de om. Așa arăta imaginea pe care o contemplă un inițiat, apărea omul ieșind din întunecimea lumii spirituale. Forța spirituală care l-a creat se manifesta în jurul lui ca un fel de curcubeu. Forțele mai apropiate de lumea fizică înconjurau și ele această ființă umană tot ca un curcubeu. Această imagine a dezvoltării omului trebuie să o descriem în cele mai diferite domenii și în cele mai diferite moduri. Aici facem o descriere așa cum apare imaginea pentru privirea retrospectivă a unui cercetător spiritual cu cele patru suflete-grup degajându-se dintr-o esență comună, divină și umană totodată, coborând spre pământ. În toate timpurile, acest moment a fost reprezentat în mod simbolic sub forma pe care o vedem în a doua imagine din cele șapte pe care le numim "[Peceti oculte](#)" ([Nota 19](#)). Este o reprezentare simbolică, fără a fi doar un simbol. Aceste patru suflete-grup apar din infinitul spiritual înconjurat de un curcubeu și de cifra 12. Care este semnificația acestui număr?

Dacă vedeți apărând ceea ce tocmai am descris acum, veți avea, ca în clarvedere, următorul sentiment: iată, apare ceva ieșind dintr-o spiritualitate nedeterminată și care este înconjurat de o entitate de o cu totul altă natură. Iar ceea ce înconjoară a fost simbolizat altădată prin cercul Zodiacului, prin cele douăsprezece semne ale Zodiacului. Momentul în care are loc trecerea la starea de clarvedere este legat și de alte experiențe. Prima a fost aceea trăită de cel al cărui corp eteric s-a desprins și care dă o senzație de dilatare a ființei, de dilatare până la o confundare cu tot ce este perceptibil în jur. La un moment dat, inițiatul își spune: nu numai că văd cele patru forme, dar eu însumi sunt în ele, ființa mea s-a dilatat într-atât încât le înglobează în mine. Și înțelege atunci ce simbolizează numărul 12 și cele douăsprezece constelații ale Zodiacului*. Toate acestea le vom înțelege și mai bine amintindu-ne că însuși

Pământul a trecut prin mai multe întrupări succesive anterioare ([Nota 20](#)). Se știe într-adevăr că înainte de a deveni ce este în prezent, Pământul a străbătut stadiul Saturn, apoi a trecut prin acela numit Soare, prin stadiul Luna și abia după aceea a devenit Terra, pământul actual. A fost un proces evolutiv necesar. Numai în felul acesta a devenit posibilă apariția, pe pământul actual a ființelor care îl populează în prezent și care, la rândul lor, au trecut prin diverse metamorfoze pentru a se dezvolta.

* Zodiacul, din limba greacă "*zodiakos*", de la "*zodion*" = figură de animal și *kyklos* = cerc, cercul animalelor (*Tierkreis* în germană = cercul animalelor) (N.T.)

Dacă ne întoarcem într-un trecut extrem de îndepărtat, clarvăzătorul poate contempla primul stadiu al Pământului, prima lui stare manifestată, care în limbajul ocult poartă numele de "vechiul Saturn". Acesta la începutul existenței sale nu era luminos iar structura lui consta dintr-o stare de căldură. El nu putea fi văzut ca o sferă strălucitoare, ci dacă v-ați fi apropiat ați fi avut senzația că intrați într-un spațiu de căldură, fiindcă vechiul Saturn nu exista decât ca o stare de căldură.

Ne-am putea pune întrebarea: Oare cu vechiul Saturn a început existența Universului? Au mai existat și alte stări anterioare lui Saturn? Chiar și pentru un clarvăzător ar fi foarte dificil să pătrundă cu contemplarea dincolo de Saturn, pentru că abia acum începe ceva fără de care nu am putea avea noțiunea de anterioritate. Și anume, o dată cu Saturn începe ceea ce numim timp. Înainte au existat desigur alte forme de existență, dar la drept vorbind nu se poate spune "mai înainte", pentru că în acel "mai înainte" nu exista timp. Însuși timpul a avut un început. Înainte de Saturn nu a existat timp, exista doar eternitate, durată, întreaga existență era simultană. Timpul, adică succesiunea fenomenelor, a început odată cu Saturn. În starea Universului când nu era decât durată, eternitate, nu exista nici mișcare. Pentru a fi mișcare trebuie să fie și timp. Înainte de Saturn, timpul nu se scurgea, era totul în imobilitate; așa cum se spune în ocultism, era o stare de absolut repaus în durată. Există o liniște inexprimabilă în durată. Chiar aceasta este expresia corectă, o stare inexprimabilă de liniște, de repaus absolut. Această stare a precedat vechiul Saturn. Mișcarea corpurilor cerești a început o dată cu Saturn și traiectoria trasată de cele douăsprezece semne ale Zodiacului a fost concepută ca fiind simbolul acestuia, iar timpul în care o planetă parcurge unul din aceste douăsprezece semne s-a numit o "oră cosmică". Douăsprezece ore cosmice, douăsprezece ore de zi, douăsprezece ore de noapte! Fiecărei faze de evoluție cosmică, Saturn, Soare, Luna, îi corespunde o succesiune de ore cosmice grupate în zile cosmice, în așa fel încât se pot distinge din aceste douăsprezece, șapte perceptibile în mod exterior și cinci mai puțin perceptibile în mod exterior. Deci putem spune că în cazul lui Saturn, de exemplu, se disting șapte cicluri saturniene sau șapte zile saturniene și cinci nopți saturniene. Dacă însă ținem seama că din cele șapte zile prima și ultima au mai mult un caracter crepuscular, se poate considera că în realitate sunt cinci zile și șapte nopți. În limbajul ocult, cele șapte zile cosmice ale unui stadiu planetar se numesc "*manvantara*", iar cele cinci nopți cosmice se numesc "*pralaya*". Dacă utilizăm maniera noastră de calcul a timpului și reunim stările planetare două câte două, deci Saturn-Soare și Luna-Terra, obținem douăzeci și patru de cicluri, care constituie epoci esențiale în evoluția lumii. Aceste cicluri le putem concepe ca fiind dirijate de anumite entități spirituale care sunt menționate în *Apocalipsă* prin cei douăzeci și patru de "Bătrâni"; aceștia reglează mersul Universului și al timpului*. Pe una din cele șapte Peciți sunt simbolizate printr-un orologiu cosmic. Cifrele orologiului sunt întrerupte de coroanele duble ale Bătrânilor pentru a ne sugera că ei sunt "regii timpului", deoarece conduc mișcările corpurilor cerești.

* *Apocalipsa*, cap. 4, v. 4: "Și am mai văzut împrejurul tronului douăzeci și patru de scaune, iar pe scaune am văzut douăzeci și patru de bătrâni, îmbrăcați în haine albe și cu coroane de aur pe capetele lor." (N.T.)

Ceea ce apare mai întâi în revelația unui inițiat sunt aceste imagini ale trecutului. Am putea să ne întrebăm, desigur, pentru ce apar tocmai aceste imagini inițiatului? Pentru că în ele sunt reprezentate printr-un simbol astral, forțele astrale care au dus la structurarea actuală a corpului eteric, precum după aceea și la structurarea actuală a corpului fizic. De ce este așa, ne putem ușor da seama. Imaginați-vă omul culcat în pat, părăsindu-și împreună cu corpul astral și eul, corpul eteric și cel fizic. Dar în stadiul actual astralul și eul sunt în mod necesar legate de corpul fizic și eteric. Acestea nu pot exista așa cum sunt acum, în mod independent. Corpul fizic și eteric au devenit ce sunt în prezent pentru că li s-au încorporat corpul astral și eul. Lipsit de astral și eu, corpul fizic nu ar avea nici sânge, nici sistem nervos. Planta poate trăi fără corp astral și fără eu pentru că nu are nici sânge, nici nervi. Sistemul nervos este legat de corpul astral, iar sângele de eu. Nici o ființă nu are în corpul său fizic un sistem nervos fără ca acesta să nu fie impregnat de un corp astral și nici o ființă nu poate avea un sistem sanguin fără ca un eu să fie prezent. Gândiți-vă acum la ce faceți noapte de noapte - și am arătat aceasta mai înainte - când vă părăsiți fără nici un regret corpul fizic și eteric, lăsându-le în pat, cu sistemul nervos și cu cel sanguin. Dacă totul depinde numai de voi, corpul astral ar trebui să intre în descompunere, deoarece ați părăsit sistemul nervos și pe cel sanguin. La fel și corpul eteric. Dar inițiatul, prin clarvedere, constată că o seamă de entități spirituale vin și iau locul corpului astral și al eului. Aceste entități pătrund în corpul fizic și în cel eteric și fac ceea ce omul nu mai poate îndeplini în timpul somnului, preiau controlul și dirijează funcționarea sistemului sanguin și a celui nervos. Aceste înalte entități sunt exact acelea care au lucrat la formarea corpului fizic și a celui eteric al omului, nu numai acum, ci dintru început, din încarnare în încarnare. Sunt aceleași entități care încă de pe vechiul Saturn au făcut, prin forțele lor proprii, să apară primul germene al corpului fizic, iar apoi pe vechiul Soare au modelat corpul eteric. Aceste entități care au elaborat deci încă în stadiul saturnian și în cel solar corpul fizic și corpul eteric al omului acționează și în prezent, în fiecare noapte, în timp ce omul doarme abandonându-și fără ezitări corpul fizic și corpul eteric, lăsându-le propriu-zis pradă morții; asupra acestora entitățile amintite preiau controlul și grija funcționării normale a sistemului nervos și a celui sanguin.

Este deci ușor de înțeles că în clipa când corpul astral intră în contact cu cel eteric pentru a se implanta în el, pentru a-și imprima în acesta noile sale organe, în timp ce omul este luat în grija forțelor care l-au format, clarvăzătorul vede această imagine simbolizată prin Pecetea a doua. Ceea ce îl menține în viață și îl leagă de întregul Cosmos se revelează în acest moment al inițierii. Inițiatul vede cine a format corpul fizic, cine a format corpul eteric, cine asigură în fiecare noapte existența lor. Dar el nu are încă acces la acțiunea însăși, nu poate să colaboreze direct cu aceste două forțe, cu aceste două elemente care compun ființa sa. Dacă ar depinde numai de ele, corpul fizic și corpul eteric rămase în pat după ce omul a adormit, ar fi condamnate imediat la o existență vegetativă. Și de fapt în timpul somnului este lipsit de conștiință, ca o plantă.

Care este pe de altă parte situația corpului astral și a eului după ce se desprind de corpul eteric și de cel fizic? Nici acestea nu sunt conștiente în timpul somnului. Omul normal nu percepe nimic, în timpul somnului, din ce se petrece în corpul astral. Să ne imaginăm însă că am străbătut cele șapte trepte ale inițierii de tip creștin a Sfântului Ioan, adică am trecut prin principalele trepte ale inițierii creștine care conduc la dezvoltarea sensibilității. La capătul acestui drum inițiativ se produce nu numai ce am arătat mai înainte, ci în afara faptului că se dezvoltă o anumită forță de clarvedere în momentul când corpul astral intră în contact cu cel eteric se produce încă și altceva. Ființa umană devine conștientă de propria natură a sufletului, de calitățile psihice ale lumii astrale și ale lumii devachanice din care provine însuși sufletul. Acestei viziuni i se alătură un simbol mai elevat ce pare a cuprinde lumea întreagă. Acestui simbol al vechii inițieri i se suprapune, pentru cel care a trecut prin etapele de inițiere creștină, ceva care este reprezentat cel mai elocvent prin prima Pecete. ([Nota 21](#)) Apare Preotul-Rege cu centura sa de aur, cu picioarele ca ale metalului înroșit, cu părul în flăcări, ținând în mână cele șapte stele: Saturn, Soare, Luna, Marte, Mercur, Jupiter, Venus.*

*Apocalipsa, cap. 1, v.12-16 (N.T.)

Figura care se află în centrul Peceții a doua nu era arătată în vechea inițiere; în locul ei apărea forma celui de al cincilea suflet-grup și care nu exista decât în germene în omenirea acelor vechi timpuri. El s-a dezvoltat prin inițierea creștină și este ceea ce numim și "Fiul Omului", acela care conduce cele șapte stele când apare în fața

oamenilor în adevărata sa realitate.

Aceasta este o reprezentare mai mult simbolică a lucrurilor și trebuie să ne sugereze mai înainte de toate, în modul cel mai limpede, că diferitele elemente care la omul actual se separă în două, în corp fizic și corp eteric pe de o parte și în corp astral și eu pe de alta, pot fi mânuite de așa natură, încât fiecare să-și poată aduce o contribuție în momentul inițierii: mai întâi corpul astral intră în contact cu cel eteric, când cele patru suflete-grup devin vizibile, apoi în urma pregătirii prin care trece corpul astral acesta devine clarvăzător. Altădată viziunea propriu-zisă în lumea spirituală, ajungea cel mult la un fel de participare la viața vegetală a Cosmosului. Prin inițierea creștină corpul astral atinge un nivel superior de clarvedere, simbolizat prin ceea ce arată Pecetea a doua.

Aveti acum expuse în fața dumneavoastră cele două laturi ale principiului inițierii pe care le găsim la începutul *Apocalipsei*. Autorul *Apocalipsei* le-a descris însă într-o altă ordine și pe bună dreptate. El a descris mai întâi viziunea Fiului Omului, figura Aceluia care este, care a fost și care va fi și abia după aceasta, cealaltă viziune. Ambele sunt simboluri a ceea ce trăiește și experimentează un inițiat în cursul inițierii.

Am lăsat așadar să se perinde prin fața sufletelor noastre ceea ce se petrece în unele cazuri de inițiere și care reprezintă prima trăire. Măine vom urmări acest drum și vom arăta în amănunt aceste experiențe trăite în mod real și vom vedea că ele se reflectă în descrierile atât de grandioase ale *Apocalipsei lui Ioan*.

CONFERINȚA a III-a

SCRISORILE CĂTRE CELE ȘAPTE BISERICI

Nürnberg, 20 iunie 1908

La sfârșitul conferinței de ieri am putut arunca o privire asupra conținutului specific al inițierii creștine, cea care mai târziu a devenit inițierea creștină rosacruciană, și am arătat că ea conduce mai întâi la revelația unui puternic simbol plin de semnificații. Am insistat asupra importanței acestui simbol, a acestui semn al inițierii creștine, pe care îl exprimăm prin cuvintele „Fiul Omului”; Acela care ține în mână sa dreaptă cele șapte stele și din gura căruia iese sabia cu două tăișuri*. Am arătat că inițierea creștină atinge un grad superior de clarvedere în planul corpului astral și al eului, în afara corpului fizic și a celui eteric. Acest aspect urmează să îl analizăm astăzi mai pe larg.

* *Apocalipsa*, cap. 1, v. 16: „El ținea în mână sa dreaptă șapte stele; din gura Lui ieșea o sabie ascuțită, cu două tăișuri, și fața Lui era ca soarele” (N.T.).

Omul reușește prin orice tip de inițiere să cuprindă cu privirea interioară ceea ce nu se poate vedea decât cu ajutorul ochilor spirituali, cu ajutorul privirii spirituale, ceea ce nu este accesibil decât acestei priviri. Printre lucrurile pe care trebuie să le cunoască cel ce aspiră la o inițiere în sens creștin, primul și cel mai important este evoluția omului în epoca noastră, pentru ca fiecare să poată descifra în mod cât mai amplu sarcinile care stau acum în fața omenirii. Căci tot ceea ce trebuie să se dea omului, printr-o cunoaștere superioară și o mai perfectă dezvoltare, se leagă nemijlocit de această întrebare: Ce sunt eu și ce sarcini am de împlinit în această epocă? Răspunsul la această întrebare este de cea mai mare importanță pentru noi, cei de azi.

Fiecare treaptă de inițiere duce la un punct de vedere superior în felul de a reflecta al omului. Încă de la prima conferință am arătat cum reușește ființa umană să atingă, treptat, mai întâi ceea ce am numit lumea imaginativă, lume în care află sensul creștin al celor șapte Peciți, apoi ceea ce am considerat a fi cunoașterea inspirată, prin care aude cele șapte Trâmbițe și, în sfârșit, la un nivel și mai înalt, când devine aptă să deosebească adevărata semnificație și natura Ființelor spirituale, la un nivel care se numește „Cupele mâniei”. Acum vom lua în considerare o treaptă de inițiere specială, ca să spunem așa. Să ne imaginăm omul ajuns la gradul de dezvoltare pe care l-am descris la finele conferinței de ieri, la hotarul între cele mai subtile ființe ale lumii fizice și lumea imediat superioară, lumea astrală, unde i se permite să contemple, ca dintr-un pisc de munte, ceea ce se află dedesubt. Ce poate vedea omul din înălțimea acestei inițieri?

(În textul german urmează o schiță sumară a evoluției, pe care o vom reproduce, amplificată, [la finele acestei conferințe](#) - N.T.)

Inițiatul vede în spirit tot ce s-a petrecut în legătură cu evoluția ființei sale interioare din momentul când Marele Deluviu sau Potop a distrus vechea Atlantidă și omul postatlantean a pășit în actuala perioadă de existență terestră. El vede cum epocile de cultură, sau civilizațiile, se succed una după alta până în prezent și apoi în viitor, în punctul unde însăși epoca noastră va dispărea făcând loc alteia. Vechea Atlantidă a fost înghițită de apele Marelui Deluviu atlantean. Printr-un cataclism pe care îl numim Marele „Război al tuturor împotriva tuturor” și care va fi marcat prin teribile dezordini morale distrugătoare se va încheia perioada noastră. Această mare perioadă de evoluție, care începe imediat după Marele Deluviu care a distrus Atlantida și ține până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor, se împarte în șapte epoci de cultură succesive. La un cap să ne imaginăm Marele Deluviu atlantean, la celălalt cap Marele Război, iar acest mare interval de timp, cuprins între cele două capete, se împarte la rândul său în șapte subdiviziuni care constituie șapte epoci de cultură. Această mare perioadă constituie ea însăși a șaptea parte dintr-un interval de timp și mai mare. Să ne reprezentăm, deci, șapte perioade ca cea actuală, cuprinsă între Marele Deluviu și Marele Război al tuturor împotriva tuturor; din aceste șapte mari perioade, patru au precedat Marele Deluviu, a cincea este perioada în care ne aflăm, după care vor urma încă alte două înaintea Marelui Război al tuturor împotriva tuturor.

Dar acum trebuie să se atingă un vârf și mai înalt al inițierii, pentru a putea îmbrățișa cu privirea spirituală toate cele șapte perioade, fiecare cu câte alte șapte epoci, deci de șapte ori șapte. Ele devin vizibile pentru inițiat când ajunge la limita între lumea astrală și lumea spirituală, devachanică. Astfel, ascensiunea lui continuă pas cu pas și vom vedea care sunt treptele și mai înalte.

Acum trebuie să precizăm că la început se poate ajunge la un pisc de unde devin vizibile, ca într-o vastă panoramă la picioarele muntelui, cele șapte epoci de cultură ale perioadei postatlanteene, perioadă în care, așa cum am mai spus, se află omenirea în prezent. Se știe că după ce Atlantida a fost înghițită de valuri înfloresc o primă epocă de cultură, vechea cultură indiană, urmată apoi, succesiv, de o cultură veche persană, apoi apare a treia epocă de cultură chaldeo-babiloneană-egipteană-ebraică; a patra epocă este cea greco-latină, a cincea este cea în care ne aflăm în prezent, după care va veni a șasea, când vor apărea fructele culturii spirituale pe care o edificăm în prezent. A șaptea epocă este ultima din această perioadă și se va sfârși prin Marele Război al tuturor împotriva tuturor. În acel moment, va surveni o teribilă distrugere a culturii și numai mici grupuri de oameni vor putea scăpa din acest dezastru provocat de egoism, aceia care au știut să preia în sinea lor principiul spiritual.

Noi trăim, deci, acum în a cincea epocă de cultură a perioadei postatlanteene. Așa cum din vârful muntelui vedem la poale orașe, sate, păduri și câmpii, la fel se văd succedându-se epocile de cultură din înălțimile inițierii. Vedem ce a adus omenirii întreaga cultură care se

desfășoară pe planul fizic. De aceea folosim termenul de epocă de cultură și nu de "rasă". Tot ce este legat de conceptul de rasă este o rămășiță a perioadei care a precedat pe a noastră, adică perioada atlanteană. Noi trăim în perioada epocilor de cultură. În perioada atlanteană s-au format una după alta șapte mari rase umane. Roadele acestui proces se văd, natural, și în epoca noastră și de aceea unii autori teosofi mai vorbesc și astăzi de rase când se referă de fapt la epocile de cultură. Dar deosebiri foarte marcate care existau în timpul Atlantidei între cele șapte rase* încep deja să se estompeze. Astăzi noțiunea de cultură a luat locul noțiunii de rasă. Acesta este motivul pentru care vorbim de o primă cultură, aceea a vechii Indii, despre care *Vedele* nu fac decât să ne transmită un slab ecou. Străvechea și sfânta cultură protoindiană este aurora civilizațiilor și a culturilor postatlanteene; ea apare imediat după sfârșitul perioadei atlanteene.

Să încercăm să ne facem o reprezentare a modului în care trăia omul în acel timp, acum opt sau nouă milenii. Dacă vorbim în intervale de timp reale, atunci acestea sunt cifrele exacte.**

* În lucrarea *Aus der Akasha-Chronik*, GA 11 (tradusă în limba română cu titlul [*Din Cronica Akasha*](#)) Rudolf Steiner face o prezentare sintetică a perioadei atlanteene și a celor șapte rase (sau subrase, cum se mai obișnuia să se spună) care s-au succedat. Acestea sunt: 1) rmoahali, 2) tlavatli, 3) tolteci, 4) prototuranieni, 5) protosemiți, 6) accadieni și 7) mongoli (N.T.).

** Se consideră că o epocă de cultură, în cadrul perioadei postatlanteene, durează 2160 de ani, adică 1/12 din "anul platonician" care se întinde pe o perioadă de 25 920 de ani, cât durează trecerea punctului vernal prin toate cele douăsprezece constelații ale Zodiacului. În acest context se consideră că epoca noastră, a cincea, a început în anul 1413, când punctul vernal a intrat în constelația Peștilor. Aceste calcule nu sunt însă valabile decât în cadrul perioadei postatlanteene și nu se pot extinde asupra altor perioade, căci ar duce la rezultate și concluzii eronate. Ținând seama de aceasta, se poate spune că prima epocă, protoindiană, a debutat aproximativ la anul 7227 î.Ch., iar ultima epocă se va sfârși aproximativ în anul 7893 d.Ch. (N.T.).

Această primă epocă de cultură despre care vorbim acum este direct influențată de Marele Deluviu atlantean sau de marea glaciațiune, cum o numește știința modernă. Atlantida a dispărut încetul cu încetul, ea a fost acoperită de ape bucată cu bucată. Locuia atunci pe pământ o umanitate din care abia o mică parte se ridicase la gradul cel mai înalt de dezvoltare posibil la acea vreme. Acest grup este nucleul străvechiului popor indian, un neam de oameni care de atunci locuia departe în Asia și care trăia mai mult din amintirea timpurilor trecute decât în prezent. Aceasta este puternica și marea cultură despre care documentele scrise, cum ar fi *Vedele* sau *Bhagavad Gita*, nu mai reprezintă decât un slab ecou al faptului că oamenii trăiau în amintirea perioadei atlanteene în care trăiseră mai înainte. Amintiți-vă ce am discutat în prima conferință a acestui ciclu, când am arătat că în acea epocă oamenii erau capabili, în bună parte, să dezvolte o anumită clarvedere, confuză desigur, dar naturală și nu se mărgineau la contactul cu lumea fizică, ci trăiau printre ființe spirituale de natură divină. Ei vedeau aceste ființe în jurul lor. Trecerea de la perioada atlanteană la cea postatlanteană s-a efectuat când lumea spirituală astrală și eterică s-a închis pentru percepția normală a oamenilor, aceasta îndreptându-se acum exclusiv asupra lumii fizice. Prima epocă de cultură s-a caracterizat prin nostalgia profundă pe care oamenii o simțeau pentru privilegiul pe care străbunii lor îl avuseseră de a contempla lumea spirituală, pe vechea Atlantidă, privilegiu pe care ei îl pierduseră; accesul la această lume le era închis. Totuși, o parte din vechea cunoaștere sapiențială o mai dețineau, deși în mod confuz. Mai trăiau încă printre spirite, mergeau cu zeii, aveau legături cu spiritele. Acești oameni ai primei epoci de cultură sfântă, hindusă, aspirau din toate fibrele să revină la acel trecut, să poată contempla ceea ce strămoșii lor văzuseră, să deprindă înțelepciunea dintru început. În felul acesta, lumea sensibilă care tocmai apărea acum în fața privirii fizice a oamenilor - stâncile deveniseră vizibile, pe când înainte nu se vedeau decât în spirit - tot decorul din jurul lor li se părea că are o mai mică valoare decât ceea ce păstrau în amintirile lor. Realitatea pe care o vedeau cu ochii o considerau ca pe o mare iluzie, ca *maya*, marea înșelăciune, din care voiau să fugă. Prin procedee inițiatice, din care mai există urme în tehnicile yoga, cei mai avansați puteau să

se ridice până la nivelul spiritual al strămoșilor lor. S-a dezvoltat în felul acesta o atitudine religioasă profundă, care s-ar putea exprima prin următoarele cuvinte: Ceea ce ne înconjoară în lumea aparențelor exterioare, sensibile, nu este decât o amăgire, o aparență înșelătoare, lipsită de valoare; ceea ce este real, adevărat, se află nu aici, ci în lumea spirituală, pe care am părăsit-o. Cei care se puteau ridica până în regiunile suprasensibile, în care trăiau înainte, deveneau îndrumători, conducători spirituali.

Așa a fost prima epocă de cultură de după perioada atlanteană. Și toate epocile care s-au succedat sunt caracterizate prin aceea că omul înțelege și cunoaște tot mai mult realitatea sensibilă exterioară. Gândirea lui se modifică și ea corespunzător, căci omul își spune: Ceea ce mi se oferă, pe pământ, pentru simțurile fizice, nu mai trebuie considerat ca o simplă aparență, în realitate este un dar al ființelor spirituale, nu fără rost ne-au dat zeii simțurile fizice. Tot ceea ce ajută, aici pe pământ, la edificarea unei culturi în lumea materială, trebuie să i se recunoască, încetul cu încetul, valoarea.

Ceea ce străvechiul om indian numea *maya* și se ferea de ea, năzuind să se reîntoarcă în trecut, oamenii celei de a doua epoci de cultură considerau, dimpotrivă, ca pe un câmp de acțiune, ca pe ceva care trebuie lucrat. Această a doua epocă este vechea cultură persană, situată în jurul anului 5000 î. Ch.; este acel moment când Pământul avea încă pentru om un aspect ostil, fără a mai avea însă și aparența unei iluzii pe care să o respingă, de care să fugă. Pământul devenea un câmp de lucru pe care trebuia să-l marcheze cu propria sa spiritualitate. Dar Pământul era stăpânit, datorită structurii sale materiale, de o forță opusă Binelui, de o forță a Răului, care era zeul Ahriman. Zeul cel bun, Ormuzd, venea însă în ajutorul omului, în slujba sa se angajau oamenii. Când oamenii îndeplineau voința sa, ei puteau transforma Pământul într-un ogor al lumii spirituale superioare; se încorpora lumii sensibile ceea ce se cunoștea pe cale spirituală. Pentru epoca a doua de cultură, din Persia antică, lumea fizic reală, sensibil reală, era, așadar, un câmp de acțiune. Pentru indian lumea sensibilă era înșelăciunea, *maya*. Pentru persan lumea era stăpânită de demoni răi, dar în același timp era o lume din care omul avea datoria să alunge răul, pentru a face loc entităților spirituale bune, adică a celor care erau în slujba zeului-lumină, a lui Ormuzd.

În epoca a treia, omul s-a apropiat și mai mult de realitatea exterioară; aceasta a încetat să mai fie un dușman pe care trebuie să-l învingă. Când privea stelele, vechiul indian gândea: Oh! tot ce există, tot ce văd cu ochii, nu e decât *maya*, iluzie. Preoții chaldeeni observau mersul și poziția stelelor și gândeau: Când observ poziția stelelor și urmăresc mersul lor cu ochii, ele devin pentru mine ca niște litere ale unei scrieri în care pot citi voința entităților spirituale de natură divină. Eu pot descifra voința zeilor care se exprimă în creația lor. Lumea fizic-sensibilă nu mai era pentru chaldean o *maya*: astrele de pe cer și forțele naturii erau ca o scriere divină, o expresie a voinței divine, așa cum și scrierea obișnuită era expresia propriei sale voințe. Cu dragoste se făcea descifrarea acestei scrieri a naturii. În felul acesta, a luat ființă o admirabilă cunoaștere a stelelor, pe care oamenii de astăzi nici nu o pot bănuși. Fiindcă astrologia așa cum este în vremea noastră se bazează, din nefericire, pe necunoașterea faptelor, pe o greșită înțelegere și interpretare a lor. Astrologia pe care o practicau preoții chaldeeni, secretele pe care ei le descifrau în lumea stelelor cu ochii lor aveau ca temei o profundă cunoaștere și înțelegere a scrierii stelelor. Pentru ei, astrologia era revelația unui element intim impregnat de spiritualitate.

Dar pentru egipteni ce reprezenta Pământul? Să ne amintim descoperirea geometriei: omul învață să măsoare Pământul în deplin acord cu legile spațiului, cu regulile geometrice. El explorează acum această *maya*, ea devine ceva concret. În vremea anticei civilizații persane, omul învățase să lucreze pământul, acum el îi studiază proporțiile determinate de legile spațiului, îl măsoară și îl împarte. Gândirea lui este aceasta: Nu în zadar ne-au dat zeii darul să citim în stele, nu în zadar ne-au revelat voința lor în legile naturii. Dacă omul vrea să îndeplinească prin efortul propriu ceea ce este util, el trebuie să imite, în instituțiile pe care și

le-a creat aici pe Pământ, tot ceea ce a descoperit în secretul astrelor. De ați putea privi într-una din acele încăperi în care lucrau inițiații egipteni! Era o activitate cu totul diferită față de aceea care are loc, în prezent, în laboratoarele științifice. În acele timpuri, savanții erau inițiații. Ei cercetau stelele și observau regularitatea cu care acestea își urmau drumul, observau poziția lor și mai ales influența pe care o exercitau asupra evenimentelor terestre. Ei spuneau: Dacă pe cer apare o constelație sau alta, se va produce cutare sau cutare eveniment în sânul comunității. Fiecare constelație anunța un eveniment. Peste un secol, alte constelații vor apărea și atunci vor avea loc alte evenimente corespunzătoare. În felul acesta ei puteau prezice întâmplări care urmau să se producă peste secole și milenii. Așa au apărut acele așa-zise „cărți sibilnice”. Conținutul lor nu este o invenție. Inițiații au consemnat în ele cu cea mai mare grijă ceea ce se prevedea pentru mii de ani înainte și țineau seama de succesiunea faptelor. Ei nu făceau niciodată ceva ce nu era indicat în aceste cărți, în deplină concordanță cu mersul stelelor. Să presupunem că era cazul să se stabilească o lege. Aceasta nu se făcea pe baza unui vot majoritar ca astăzi; se consultau aceste cărți, în care se găsea ce trebuie făcut pe Pământ pentru ca să fie oglinda, reflexul evenimentelor înscrise în mersul astrelor și se îndeplinea cu strictețe ce se spunea în ele. Scriind aceste cărți, preoții egipteni știau că cei ce veneau după ei vor acționa numai așa cum se arăta în ele. Erau absolut convinși că trebuie să asculte întru totul de ele.

A patra epocă de cultură s-a dezvoltat pe temeliile celei de a treia, dar nu a păstrat decât resturile artei profetice a Egiptului. Iată un exemplu: când în vechiul Egipt era cazul să se recurgă la arta profeției, perioadele de timp viitoare se împărțeau în șapte părți și se spunea: Prima parte cuprinde un anumit eveniment, a doua altul, a treia altul ș.a.m.d. Urmașii se conformau întocmai cu ceea ce urma să aibă loc. Aceasta era principala caracteristică a celei de a treia epoci de cultură, dar a patra epocă nu a mai recepționat decât slabe ecouri pe care le mai puteau înțelege; să ne amintim care au fost începuturile culturii latine. Enea, fiul lui Anchises din Troia, cetate aparținând de a treia epocă de cultură, ajunge în urma peregrinărilor sale la Alba Longa. Acest nume evocă existența unui centru sapiențial religios foarte vechi. Din Alba Longa, din acest centru de cultură sacerdotală, va lua naștere cultura romană. Reminiscențe ale acestui început le mai găsim în îmbrăcămintea albă pe care o poartă preoții catolici în timpul slujbei. În acest centru religios s-a profetizat, în maniera vechilor preoți, o perioadă de cultură în șapte etape. Domnia celor șapte regi ai Romei a fost și ea prevăzută. Dar istoricii secolului al XIX-lea, o dată în plus, au fost victimele unei erori dezagreabile: ei au descoperit că din punct de vedere material nu ar fi nimic adevărat din ceea ce se povestea despre acești regi, dar ce se afla în realitate în spatele acestor povești și legende, că în ele se anunța în mod profetic o cultură structurată după numărul sacru 7, din cărțile sibilnice, acestea ei nu au putut să descopere.

Nu este acum și aici locul să intrăm în amănunte în legătură cu acest subiect. Să reținem numai că fiecare din acești regi, Romulus, Numa Pompilius etc., corespundea exact, prin caracterul lui, epocilor de cultură, după principiul numărului 7, care apare în atâtea alte domenii * .

* Lista celor șapte regi ai Romei: Romulus, Numa Pompilius, Tullius Hostilius, Ancus Marcius, Servius Tullius, Tarquinius Priscus și Taryuinius Superbus. Cronologia istorică îi plasează între anii 755 și 509 î.Ch. (N.T.).

În epoca a treia, spiritul uman a reușit să pătrundă în mod treptat în structura intimă a naturii, a ceea ce vechii indieni numeau *maya*. În epoca a patra a fost desăvârșită această sarcină. Priviți această civilizație greco-latină, în care prin admirabile capodopere ale artei omul a creat o perfectă imagine a lui însuși în lumea materială, exterioară în care, în tragediile grecești, la Eschil de exemplu, ni se arată destinul oamenilor. Dimpotrivă, în civilizația și cultura egipteană se căuta încă cunoașterea voinței zeilor. Cucerirea materiei, așa cum s-a petrecut în lumea greacă, corespunde unei etape mai avansate, unei trepte de pe care omul ajunge să iubească existența materială, iar complet omul pătrunde în planul fizic abia în

timpul romanilor. Cine are comprehensiunea acestui lucru știe că totul trebuie privit ca o deplină manifestare a principiului personalității. Aceasta este și explicația faptului că la Roma a apărut pentru prima dată conceptul de „drept”, prin care ființa umană apare ca „cetățean”. Numai o cunoaștere confuză a lucrurilor poate să susțină că jurisprudența ar fi apărut cu mult înainte. Ceea ce se înțelegea înainte prin „drept” era cu totul altceva. În *Vechiul Testament* avem „legea” antică exprimată prin cele zece Porunci. Ce porunceă Dumnezeu făcea parte din ceea ce ar fi putut forma conceptul de „drept”. Este o eroare a epocii noastre să se considere că noțiunea de „drept” ar putea urca până la Hammurabi sau chiar mai înainte. Realitatea este că pentru prima oară s-a pus în valoare noțiunea propriu-zisă de om ca cetățean. Numai la Roma s-a aplicat noțiunea proprie de „cetățean” omului. La greci, atenianul sau spartanul era mai mult decât un individ, el se resimțea ca un membru al cetății, dar la Roma individul devenea „cetățean”. S-ar putea demonstra aceasta aducând în sprijin numeroase fapte. Ceea ce numim astăzi testament nu avea aceeași valoare înainte de epoca romană. Testamentul a dobândit actuala sa semnificație abia atunci la Roma, pentru că abia atunci individul făcea ca voința lui personală să prevaleze asupra voinței colectivității și să se impună descendenților. Înainte, alte impulsuri acționau pentru a menține coeziunea comunității. Se mai pot da și alte exemple pentru a se demonstra că ființa umană s-a adaptat în întregime planului fizic.

Acum, noi trăim în a cincea epocă de cultură postatlanteană, continuându-se coborârea până într-atât încât s-a ajuns să se depășească nivelul inferior la care ar fi trebuit să se oprească omul. Trăim într-o epocă în care omul a devenit chiar sclavul condițiilor exterioare ale mediului. În Grecia antică, spiritul mai participa la spiritualizarea materiei, iar această materie impregnată de spirit ne apare în opere de artă cum ar fi statuia lui Apollo, a lui Zeus, în tragediile unui Sofocle etc. Omul pusese stăpânire pe lumea fizică, dar nu coborâse încă sub nivelul uman. La fel era cazul și la Roma. Dar în epoca noastră această coborâre depășește limita de jos a sferei umane. În zilele noastre, spiritul a devenit sclavul materiei. O viață spirituală intensă este utilizată pentru a pătrunde până la forțele naturale care acționează pe planul fizic, pentru a face din acesta, oarecum, un locaș cât mai confortabil pentru om.

Să facem în continuare o comparație între vechile timpuri și timpurile actuale. În acele timpuri, omul vedea marea scriere a zeilor reflectată în poziția astrelor, dar cu ce mijloace materiale primitive au fost executate marile construcții, cum sunt piramidele sau Sfînxul! Cum se hrănea omul în acele vremuri? Și ce mijloace de dezvoltare nu a cucerit el de atunci! Câtă forță spirituală nu a risipit el pentru a imagina și construi mașini cu abur, căi ferate, telegraful, telefonul! Pentru a inventa și construi aceste instrumente ale civilizației pur materiale a fost nevoit să desfășoare forțe spirituale și sufletești infinite. Și pentru ce? Este oare pentru viața spirituală o diferență esențială dacă se macină grâul între două pietre, ceea ce cere natural foarte puțină forță spirituală, sau dacă se poate telegrafia în America pentru a comanda mari cantități de grâu care vor fi măcinate de mașini concepute cu o admirabilă ingeniozitate? Întreg acest aparat este pus în mișcare doar pentru stomac. Să fim foarte conștienți de ce cantitate nemăsurată de forțe, de viață spirituală este pusă în slujba unei civilizații strict materiale. Cultura spirituală nu progresează decât foarte puțin, datorită supremației mijloacelor materiale. Este foarte puțin probabil ca telegraful, de exemplu, să fie utilizat pentru probleme spirituale. Dacă am face o comparație, cu ajutorul unor date statistice, ceea ce servește pe de o parte vieții materiale și pe de alta celei spirituale, am constata în mod sigur că spiritul a coborât sub limita umanului, că a devenit sclavul vieții materiale.

Este fără îndoială că, strict vorbind, cultura are acum, în epoca noastră, a cincea epocă de cultură, un drum precumpănitor descendent și va continua să coboare tot mai mult. În fața acestei vertiginoase afundări în materie, este nevoie de un impuls nou care să preîntâmpine cufundarea totală a omenirii în materie. Niciodată înainte omul nu se atașase atât de profund de materie. Un impuls puternic, cel mai puternic din toate care au acționat pe Pământ, trebuie

să intervină. Și acest puternic impuls a fost însăși venirea lui Christos Iisus, care a dat oamenilor elanul necesar spre o viață spirituală nouă. Dacă în prezent omenirea are forțele de redresare necesare, cu toată profunda alunecare în materie, aceasta se datorează puternicului impuls venit prin Christos Iisus. În cursul acestui proces de coborâre în materie, omenirea a primit mereu impulsuri spirituale. Un asemenea impuls este însăși viața creștină, care acum se află abia la începuturile ei, dar care în viitor va căpăta o amploare și o strălucire de neînchipuit, fiindcă oamenii doar în viitor vor ajunge la o înțelegere deplină a *Evangheliilor*. Dar atunci se va vedea ce forță spirituală, de neconceput azi pentru mulți, conțin acestea. Cu cât Evangheliile se vor răspândi tot mai mult în forma lor adevărată, cu atât mai mult va putea omul, în ciuda dezvoltării civilizației materialiste, să desfășoare o viață spirituală capabilă să-l readucă spre lumile spirituale.

Epocile de cultură, pe care le-am văzut succedându-se în perioada noastră postatlanteană, sunt indicate de autorul *Apocalipsei* prin acele mici comunități sau „biserici”, dispersate pe pământ și pe care el le consideră drept reprezentante ale celor șapte epoci de cultură. Când vorbește de comunitatea sau Biserica din Efes, el vrea, de fapt, să spună că la Efes a trăit o comunitate care s-a convertit și într-o bună măsură a primit creștinismul. Dar cum evoluția se derulează cu încetul, mai rămâne întotdeauna, în fiecare stadiu, ceva din epoca precedentă. La Efes exista o școală de inițiere, iar învățătura creștină îmbrăca acolo o nuanță în care se poate recunoaște caracterul Indiei antice. - Prin comunitatea din Efes, autorul *Apocalipsei* ne indică prima epocă de cultură a perioadei postatlanteene, și, ceea ce trebuie spus, se găsește în „Scrisoarea” către această comunitate sau biserică. Pentru a înțelege aceasta este necesar să ne reprezentăm lucrurile în felul următor. Caracterul acestei prime și îndepărtate epoci indiene rămâne așa cum era, desigur, și se prelungește în diferite alte curente de cultură. În comunitatea din Efes găsim ceva din acest caracter, creștinismul este înțeles aici sub o formă determinată de caracterul tipic al anticei culturi indiene.

Așadar, vom găsi că fiecare Scrisoare este adresată reprezentantului uneia din cele șapte epoci de cultură. În fiecare Scrisoare se spune: Voi sunteți așa și așa! Cutare sau cutare aspect al ființei voastre corespunde spiritului creștin, dar alte aspecte trebuie să le schimbați. Așa scrie autorul *Apocalipsei* fiecărei epoci de cultură, ce poate să păstreze și ce nu mai este bun și trebuie schimbat.

Să încercăm acum să vedem dacă într-adevăr cele șapte Scrisori, care urmează una după alta, au ceva din caracterul celor șapte epoci de cultură succesive. Să ne străduim să înțelegem felul cum trebuie să fie scrise aceste Scrisori pentru a corespunde cu ceea ce tocmai s-a spus. Autorul *Apocalipsei* gândește așa: În Efes există o comunitate, o Biserică. Aceasta a primit creștinismul, dar îl îmbracă într-o haină care este din prima epocă, străină pentru o viață exterioară, lipsită de iubire pentru ceea ce este cu adevărat sarcina și misiunea omului din perioada postatlanteană. Că această comunitate a părăsit cultul pentru o viață senzuală grosolană și că s-a întors spre o viață spirituală - așa spune cel care scrie Scrisorile către Biserici - aceasta este ceva plăcut pentru el. Noi știm că autorul *Apocalipsei* se referă la faptul că la Efes era locul unde se celebrau Misteriile Dianei cea castă. El vrea să spună că acolo era foarte înfloritor impulsul care ducea spre o îndepărtare de lumea senzuală pentru a se orienta spre spiritualitate. „Dar eu am ceva împotriva ta, căci ai părăsit prima iubire”*.

* *Apocalipsa*, cap.2, v. 4: „Dar ceea ce am împotriva ta este că ai părăsit dragostea ta cea dintâi” (N.T.).

Această primă iubire este dragostea pe care omul primei epoci de cultură postatlanteene ar fi trebuit să o arate Pământului, pe care trebuia să-l considere drept câmp în care să fie semănată sămânța divină.

Cum se caracterizează însă, pe sine, cel care dictează această Scrisoare? El se arată ca fiind precursor al lui Christos Iisus, și totodată conducător al primei epoci de cultură. Christos

Iisus vorbește oarecum, prin el, prin acest îndrumător al primei epoci, când inițiatul își îndrepta privirea spre lumea de dincolo. El spune despre sine că ține în mână dreaptă cele șapte stele și cele șapte sfeșnice de aur. Cele șapte stele nu sunt altceva decât simbolurile celor șapte entități spirituale superioare care conduc și călăuzesc marile epoci de cultură. Iar cele șapte sfeșnice nu sunt decât - și aceasta o spune în mod expres - ființe spirituale care nu se pot vedea în lumea sensibilă, fizică. În inițierea de tip yoga se vorbește despre aceste ființe în termeni clari, dar totodată se arată că omul nu va acționa niciodată în sensul evoluției normale, dacă urăște lucrările lumii exterioare, dacă încetează să le aprecieze și să le iubească. Comunitatea din Efes s-a îndepărtat de iubirea față de lucrările lumii exterioare. Pe bună dreptate, deci, se spune în *Apocalipsă*: „Tu urăști lucrările nicolaiților”*. „Nicolaiții” este un termen care desemnează pe oamenii pentru care viața se desfășoară numai în materia sensibilă. În epoca la care s-a scris această Scrisoare, exista o sectă a nicolaiților care nu arăta interes decât pentru viața exterioară, senzuală, materială. Este ceea ce tu nu trebuie să faci, spune cel care inspiră această primă Scrisoare. Dar nu-ți părăsi prima ta iubire, spune el totodată, căci din clipa când ai prins dragoste pentru lumea exterioară tu o însușești și o înalți spre spiritualitate. Cine are urechi de auzit să audă; celui care va birui, îi voi da să mănânce nu numai din poamele cele trecătoare, ci din pomul Vieții - cu alte cuvinte acela va fi capabil să spiritualizeze ce este material aici pe Pământ, pentru a-l aduce ca ofrandă pe altarul vieții spirituale.

* *Apocalipsa*, cap. 2, v. 6: „Dar ai această parte bună că urăști faptele nicolaiților, pe care le urăsc și eu” (N.T.).

Reprezentativă pentru cea de a doua epocă de cultură este comunitatea din Smirna. Conducătorul omenirii se adresează către aceasta prin al doilea mare precursor, inspiratorul și călăuzitorul vechii culturi persane. Modul de a gândi al vechilor perși era acesta: Cândva, Zeul luminii avea un dușman, materia exterioară, pe întunecatul Ahriman. La început, eram unit cu Spiritul luminii, care a fost primul, dar apoi, am fost atras spre lumea materială, de care s-a legat puterea ostilă și retrogradă a lui Ahriman. Acum, în legătură cu Spiritul luminii, prelucrez materia și fac ca spiritul să pătrundă în ea. După ce divinitatea răului va fi învinsă, Zeul luminii va reapărea. „Eu sunt cel dintâi, dar și cel din urmă”, acela care este mort în viața materială și va fi din nou viu prin înviere în spirit. Citim textual în cea de a doua Scrisoare: „Eu sunt cel dintâi și cel de pe urmă, cel care este și care a fost și care vine, care este din nou viu” (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 8). Ne-ar răpi prea mult timp să analizăm fiecare frază, dar nu putem trece mai departe fără a cita textual acel verset care ne arată cu precizie modul în care se comportă un membru al comunității din Smirna, când o transformă într-un principiu creștin. Aceasta înseamnă că materia moartă se poate însuși, că moartea poate fi înviată, că moartea poate fi spiritualizată. Omul nu pierde prin moarte. Dacă ar pieri, moartea ar fi pentru el un eveniment care l-ar duce spre o lume spirituală în care experiențele vieții terestre nu i-ar mai fi de folos. Să luăm exemplul unei persoane care nu a dus o viață din care să culeagă roade adevărate. El nu aduce nimic în viața spirituală. Dar acolo, în lumea spirituală, el nu va putea trăi fără roade aduse de pe Pământ. Acela care nu aduce nimic din experiența sa pe Pământ, nici un fruct al existenței sale terestre, ar suferi o „a doua moarte”. Acela care a știut să lucreze, să fie activ, aici pe Pământ, va fi salvat de la această „a doua moarte”. Iată acest text: „Cine are urechi de auzit să audă ce spune Spiritul către comunitate: Cel care va învinge nu va mai suferi o a doua moarte” (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 11).

Să trecem acum mai departe la comunitatea din Pergam. Ea reprezintă epoca în care omenirea s-a adaptat mai mult la lumea fizică, omul citea în stele secretele pe care spiritul le putea desluși. Această posibilitate s-a dat omului în a treia epocă de cultură. El acționează acum din propriul imbold. Având o viață interioară, omul observă și lumea exterioară. Faptul că acum este înzestrat cu suflet îl face capabil să studieze mersul stelelor și să descopere legile geometriei. Este ceea ce se cheamă „cercetare prin cuvânt” și acest lucru se exprimă în *Apocalipsa lui Ioan* prin „sabia care iese din gură”. Cel care inspiră această Scrisoare arată, prin aceasta, că forța acelei epoci este cuvântul ascuțit, tăios, o sabie cu două tăișuri. Este

cuvântul lui Hermes, al preoților din antichitate, cuvântul prin care forțele naturii și stelele erau explorate în vechiul sens, este cultura care s-a dezvoltat aici, pe plan fizic, datorită forțelor interioare, astral-sufletești ale omului. Realizate sub această veche formă, ea apare într-adevăr ca o sabie cu două tăișuri, pentru că atunci cunoașterea sapiențială se afla foarte aproape, și în mod primejdios, de linia care despărțea magia albă de magia neagră, se găsea între calea care duce la mântuire și cea care duce la pieire. De aceea el spune că acolo unde se aflau reprezentanții acestei epoci se găsea și tronul Satanei. Este o aluzie la tot ce ne poate îndepărta de adevăratele țeluri ale evoluției, iar cultul lui Balaam nu este decât cultul magiei negre, cultul celor care „sfășie”, care distrug popoarele. Distrugători de popoare sunt magicienii negri, care nu lucrează decât pentru binele lor propriu, egoist, ei distrug și devorează comunitățile și tot ce este viu în popor. Dar există și o parte bună a acestei culturi, este chiar faptul că omul poate să înceapă să-și purifice și transfigureze corpul astral. Este ceea ce am putea numi „mana ascunsă” - manu cerească, adică tot ce este destinat lumii fizice să fie transformat în mană cerească, tot ce este pentru ființa egoistă să fie transformat în realitate divină. Aceasta este „mana cea ascunsă”. Toate, aceste simboluri arată că omul își purifică sufletul pentru a face din el un purtător purificat pentru acel element superior al ființei sale, care este „Manas”*.

* Manas-Buddhi-Atma sunt cele trei corpuri superioare ale omului, echivalente în termenii antroposofiei cu „Sinea spirituală”, „Spiritul vieții” și „Omul-spirit” (N.T.).

Dar pentru a atinge acest stadiu, omul mai are de trecut prin epoca a patra de cultură, când apare însuși Mântuitorul, Christos Iisus. Este comunitatea bisericii din Thyatira. Acestei comunități el i se arată ca „Fiul lui Dumnezeu”, acela care are ochii ca para focului, iar picioarele ca arama încinsă (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 18). Acum se arată ca „Fiu al lui Dumnezeu”, acum el este conducătorul celei de a patra epoci de cultură, când omul ajunge să coboare până în străfundul lumii fizice, când își creează propria imagine în elementele exterioare ale civilizației. Este epoca de cultură când însăși divinitatea se face om, ia trup, se face persoană umană, când ființa umană coboară ea însăși până la acel nivel al personalității la care sculptura greacă prezintă însăși divinitățile individuale, când această personalitate umană se afirmă pe plan istoric ca cetățean roman. Această epocă a primit în același timp un impuls cu totul nou prin faptul că însăși divinitatea apare sub formă umană. Omul coborât pe Pământ nu poate fi salvat decât de Dumnezeu însuși venit pe Pământ sub o formă umană. Eul uman din corpul astral, acel „eu sunt” al omului avea nevoie de impulsul lui Christos Iisus. Ceea ce până atunci se manifestase numai ca germen, venise vremea să apară acum în lumea exterioară, în istorie. Fiul lui Dumnezeu care de acum devine Conducător al viitorului, poate acum să spună: „Și toate comunitățile vor cunoaște pe «eu sunt», care cercetează inimile și cele dinăuntru” (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 23)*. Accentul se pune acum pe „eu sunt”, pe „eu”, acest al patrulea element al ființei umane. „Așa cum am primit de la Tatăl meu, eu îi voi da Steaua dimineții” (*Apocalipsa*, cap. 2, v. 28)**.

* În textul românesc (Nicodim): „... și vor înțelege Bisericele că Eu sunt Cel ce cercă inimile și lăuntru și voi da fiecăruia din voi după faptele voastre” (N.T.)

**Fraza pare lipsită de sens; trebuie subînțeles cuvântul "putere". Cuvântul se află totuși astfel: în textul german (Luther) la v.26, iar în textul românesc (Nicodim) la v.27 (N.T.).

Ce înseamnă aici „Steaua dimineții”? Noi știm că Pământul trece în evoluția sa prin diferite stări sau stadii, pe care le-am numit Saturn, Soare, Luna, Terra (pământul actual), Jupiter, Venus și Vulcan. Sunt denumiri convenționale, dar corecte, justificate. Dar așa cum am mai spus, evoluția stadiului actual, Pământul propriu-zis, se împarte în două mari diviziuni, timpul lui Marte și timpul lui Mercur. Există într-adevăr o relație misterioasă între prima jumătate a evoluției terestre și Marte, și la fel, între a doua jumătate a evoluției terestre și Mercur. De aceea, se poate spune în loc de Terra, Marte-Mercur. În felul acesta, se poate vorbi de următoarele stadii: Saturn, Soare, Luna, Marte-Mercur, Jupiter, Venus. Astrul a cărui

forță este preponderentă în faza a doua de evoluție a Pământului este Mercur, steaua care reprezintă pentru noi forța preponderentă care ne conduce spre înălțimi, direcția pe care omul trebuie acum să o urmeze.

Am ajuns acum la momentul când trebuic să dezvălui un mic secret, lucru pe care, de altfel, nu-l puteam face decât acum. În vechiul ocultism, dintr-o justificată precauție față de cei care puteau utiliza, așa cum se putea întâmpla, în scopuri egoiste revelațiile Misteriilor, s-a recurs la o mică diversiune, care purta numele de „mască”. Se recurgea la exprimări indirecte, la termeni care disimulau faptele reale. Esoterismul medieval nu putea însă să recurgă decât la metode primitive. Astfel, în loc de Venus s-a spus Mercur și în loc de Mercur s-a spus Venus. Într-adevăr, dacă dorim să vorbim în sens esoteric, cum a făcut autorul *Apocalipsei*, trebuie să numim planeta Mercur „Steaua dimineții”. Prin aceasta denumire se înțelegea Mercur: Am dat eului tău direcția care conduce spre înălțimi prin Steaua dimineții, prin Mercur. În anumite texte din evul mediu veți putea găsi enumerarea planetelor din sistemul nostru planetar: Saturn, Jupiter, Marte, Terra, după care urmează, nu așa cum este în realitate, Venus, Mercur, ci invers, Mercur, Venus. Iată deci explicația versetului „Așa cum Eu am primit de la Tatăl meu; și îi voi da Steaua dimineții”.

Acum urmează să pătrundem în epoca noastră, în epoca din care facem parte, și ne punem întrebarea: Revelațiile autorului *Apocalipsei* ne privesc și pe noi, se referă și la epoca noastră? Răspunsul este afirmativ. Dacă aceste revelații s-au adresat până acum celor patru epoci de cultură trecute, ele trebuie să se refere și la epoca noastră, a cincea, este nevoie însă să-i înțelegem vocea, să descifrăm care este misiunea și scopul nostru pentru viața spirituală. Dacă există un curent de viață spirituală care să dezvăluie mistica universală, atunci acest curent, în măsura în care este conform cu *Apocalipsa lui Ioan*, trebuie să poată îndeplini ceea ce pretinde și cere cel care vorbește, marele Inspirator, de la epoca noastră. Ce cere el și cine este acesta? Il putem recunoaște? Să încercăm.

„Scrie îngerului comunității din Sardes” - aceste cuvinte trebuie să le simțim că ne sunt adresate nouă. „Iată ce spune Cel care are cele șapte spirite ale lui Dumnezeu și cele șapte stele” (*Apocalipsa*, cap. 3, v.1). Ce sunt cele șapte spirite și cele șapte stele?

În acord cu autorul *Apocalipsei*, omul, așa cum ne apare aici, este expresia vizibilă a celor șapte principii ale naturii umane și pe care le cunoaștem: principiul fizic, a cărui expresie este corpul fizic, principiul corpului vital, a cărui expresie este corpul eteric, principiul corpului astral care, transformat prin acțiunea conștientă a eului, devine Manas, principiul corpului eteric care, transformat, devine Buddhi și Atma, sau corpul fizic transformat, spiritualizat. În centrul acestora se află principiul „eului”. Acesta este spectrul celor șapte constituenți spirituali prin care se exprimă natura divină a omului. În termenii, să le spunem tehnici, utilizați în ocultism, aceste principii se numesc "cele șapte spirite ale lui Dumnezeu din om". Cele șapte stele sunt acelea care ne ajută să înțelegem ce este omul astăzi și ce trebuie să devină el în viitor. Acestea sunt cele șapte încarnări succesive ale Pământului: Saturn, Soare, Luna, Terra, Jupiter, Venus, Vulcan, care cuprind întreaga evoluție a omului. Saturn a dat omului germenul corpului fizic, Soarele, germenul corpului eteric, Luna a dat corpul astral iar Terra, Pământul actual, a dat omului „eul”. Cele trei încarnări ulterioare, Jupiter, Venus și Vulcan vor promova în continuare dezvoltarea elementelor constitutive spirituale ale omului. Dacă reușim să înțelegem chemarea Spiritului care ține în mână sa cele șapte stele și cele șapte spirite ale lui Dumnezeu, adică natura umană compusă din cele șapte elemente, atunci facem cu adevărat antroposofie în sensul celor scrise de autorul *Apocalipsei*. A practica antroposofia nu înseamnă altceva decât să știm că textul *Apocalipsei* se referă la a cincea epocă de cultură postatlanteană, să știm că în epoca noastră, când omul a coborât cel mai adânc în materie, avem datoria să începem a urca panta care duce pe urmele acelei mari Individualități care, pentru ca noi să recunoaștem drumul de urmat, ne dă cele șapte spirite ale lui Dumnezeu și cele șapte stele, drept călăuză.

Dacă urmăm acest drum, vom transmite celei de a șasea epoci, care urmează, adevărata viață spirituală a înțelepciunii și a iubirii. Din înțelepciunea antroposofică pe care o vom fi elaborat, se va naște impulsul de iubire care va predomina epoca a șasea, reprezentată prin comunitatea care deja, prin denumirea sa, dezvăluie caracterul de iubire frățească, Filadelfia. Toate aceste nume și denumiri nu sunt date la întâmplare. Omul își va dezvolta eul până la nivelul în care acesta va deveni independent și va putea să-și ofere în deplină libertate iubirea tuturor celorlalte creaturi. Toate acestea se vor împlini în următoarea epocă de cultură, reprezentată prin comunitatea sau Biserica din Filadelfia*. Acesta este conținutul vieții spirituale pe care trebuie să-l pregătim pentru epoca a șasea. Vom dezvolta eul individual până la un asemenea nivel, încât nici o altă ființă nu va mai putea acționa asupra noastră fără voia noastră; că vom putea închide și nimeni nu va putea deschide fără voia noastră, iar dacă vom deschide nici o forță vrăjmașă nu va putea închide. Aceasta este „cheia lui David”. De aceea, Cel care inspiră Scrisoarea spune că el are cheia lui David. „Scrie îngerului din Filadelfia: așa spune Cel sfânt, Cel adevărat, Cel care are cheia lui David, Cel care deschide și nimeni nu va închide, Cel care închide și nimeni nu va deschide”. „Iată, am pus înaintea ta o poartă deschisă și nimeni nu o poate închide” (*Apocalipsa*, cap. 3, v. 7-8). Este eul care s-a găsit în sine însuși.

* Filadelfia, în l. greacă „*adelphos*” = frate și „*philos*”, prieten, iubire sau prietenie frățească între toți oamenii (N.T.).

A șaptea epocă va aduna în jurul acestui mare Conducător pe toți cei care au găsit această viață spirituală; îi va uni cu acest Conducător. Toți aceștia vor fi atât de strâns legați de viața spirituală, vor participa atât de mult la ea, încât se vor deosebi profund de cei care s-au îndepărtat, de cei „călduți”, care nu sunt „nici reci, nici calzi”. Un mic grup de oameni care vor fi găsit adevărata spiritualitate va înțelege pe Acela care li se va revela spunând despre sine însuși aceste cuvinte: „Eu sunt acela care are în el adevăratul sfârșit spre care toți năzuim”. Acest sfârșit este exprimat prin cuvântul „Amin”. De aceea se spune în *Apocalipsă* (cap. 3, v. 14): „Scrie îngerului Bisericii din Laodicea: Iată ce spune Amin” - acela care reprezintă ființa sfârșitului.

Vedem, deci, cum *Apocalipsa lui Ioan* ne redă conținutul unei inițieri. Chiar prima treaptă a acestei inițieri, în care vedem succesiunea interioară a celor șapte epoci postatlanteene, în care vedem Spiritul planului fizic, ne arată deja că avem a face cu o inițiere a voinței. Acest conținut ne poate înflăcăra chiar din zilele noastre voința, dacă vom ști să recunoaștem că ascultăm pe cei care, inspirați fiind, ne instruiesc, dacă vom înțelege ce semnificație au cele șapte stele și cele șapte cuvinte ale lui Dumnezeu, dacă vom înțelege că sarcina și misiunea noastră sunt să transmitem oamenilor viitorului cunoașterea spirituală.

STAREA DE FORMĂ FIZICĂ A PĂMÂNTULUI [\[înapoi\]](#)

cuprinde șapte perioade de evoluție,
iar fiecare perioadă câte șapte epoci*

Cele șapte perioade sunt:

1. Perioada polară
2. Perioada hiperboreană
3. Perioada lemuriană
4. Perioada atlanteană (Atlantida)
Se sfârșește prin Marele Deluviu (Potopul).
5. Perioada actuală postatlanteană:

1. Epoca protoindiană (Biserica din Efes)
2. Epoca protopersană (Smirna)
3. Epoca egipto-chaldeo-babiloniană și ebraică (Pergam)
4. Epoca greco-latină (Thyatira)
5. Epoca noastră actuală (Sardes)
6. Epoca următoare (Filadelfia)
7. Epoca ultimă (Laodiceea)

Se sfârșește prin Marele Război al tuturor împotriva tuturor.

6. Perioada următoare (simbolizată prin cele șapte Peciți)
7. Perioada ultimă (simbolizată prin cele șapte Trâmbețe)

* În perioada atlanteană, cele șapte epoci în care se împarte se numesc mai ales „rase”; în perioada postatlanteană se numesc „epoci de cultură”.

CONFERINȚA a IV-a

CELE ȘAPTE PECEȚI ȘI DESFACEREA LOR

Nürnberg, 21 iunie 1908

Am văzut ieri în ce măsură *Apocalipsa lui Ioan* evocă în mod profetic ciclul evoluției umane, în perioada care începe după marea catastrofă care s-a abătut asupra Pământului și pe care diferite popoare o caracterizează ca fiind Marele Deluviu, Potopul, iar geologii o identifică cu era glaciară și se termină prin ceea ce noi vom numi Războiul tuturor împotriva tuturor. În acest interval de timp care separă cele două mari evenimente, se situează tot ce se scrie în mod profetic în cele șapte Scrisori din *Apocalipsă*, această carte care ne prezintă natura și esența timpurilor trecute; din ea se degajă ceva ce trebuie să ne înflăcăreze voința și impulsurile noastre pentru viitor. Am văzut că noi înșine, în cadrul mișcării spirituale din care facem parte, trebuie să înțelegem cuvintele care ne arată conținutul celei de-a cincea Scrisori ca un imbold către acțiune, către activitate. Ni se arată că trebuie să urmăm acea entitate care ține cele șapte spirite ale lui Dumnezeu și cele șapte stele. Și am mai văzut, de asemenea, cum se pregătește prin această mișcare spirituală viitoarea epocă reprezentată prin comunitatea din Filadelfia, epocă în care va trebui să predomine, în toți cei care au înțeles îndemnul, iubirea frățească pe tot cuprinsul Pământului și pe care o prefigurează și *Evangelia lui Ioan*. Va urma apoi a șaptea și ultima epocă de cultură, care se va caracteriza prin aceea că, pe de o parte, ceea ce este de natură rea în comunitate, ceea ce este doar călduț, nici rece, nici fierbinte, ceea ce nu a reușit să se entuziasmeze pentru o viață spirituală, va trebui să cadă, iar pe de altă parte sunt cei care au înțeles cuvântul de îndemn, care vor forma turma Celui care spune: „Eu sunt Amin” - adică, eu sunt cel care se identifică cu scopul final al ființei umane, cel care poartă în sine principiul lui Christos.

Dar tot ce ar trebui să adăugăm pentru a completa înțelegerea fiecărei Scrisori în parte, pentru a explica numele fiecărui oraș, o vom face cu o altă ocazie, mai târziu. Astăzi vom continua expunerea noastră pentru a arăta ce va dobândi ființa umană când va atinge treapta următoare a inițierii. Cele șapte epoci de cultură ale perioadei noastre de evoluție, care se întinde de la Marele Deluviu până la Războiul tuturor împotriva tuturor, fac parte, la rândul lor, dintr-un ansamblu mai vast, care se împarte tot în șapte părți sau perioade. Ciclul nostru de șapte epoci de cultură a fost precedat de un alt ciclu, mai exact de o altă perioadă, și anume perioada atlanteană, Atlantida, în decursul căreia s-au dezvoltat, de asemenea, șapte epoci sau - specific pentru perioada atlanteană - „rase”, ale căror urme mai există și astăzi în rasele care populează, în prezent, Pământul. Totodată, perioada noastră, postatlanteană, cu cele șapte epoci de cultură va fi urmată de o altă perioadă, a șasea, care va cuprinde, la rândul ei, alte șapte diviziuni*. Încă de acum, noi lucrăm la pregătirea următoarei epoci de cultură. Să spunem deocamdată că încetul cu încetul evoluția continuă, așa cum am văzut ieri, spre un

timp când va predomina iubirea frățească, dar numai un grup relativ restrâns de oameni va fi înțeles care este adevărata viață spirituală și va putea, printr-o pregătire spirituală, să-și formeze acea atitudine interioară care va favoriza iubirea frățească. Din acest grup se va selecta un altul și mai restrâns de oameni care vor supraviețui, în ultima epocă, celui teribil eveniment cu consecințe atât de distrugătoare, eveniment pe care l-am denumit Războiul tuturor împotriva tuturor. În timpul acelei mari distrugerii generale, se vor afla peste tot indivizi izolați de restul oamenilor, care vor fi angajați într-un teribil război cu toată lumea, indivizi care au înțeles viața spirituală și care vor forma nucleul unei noi perioade de evoluție, cea de a șasea.

* Se face referire la perioada care se poate simboliza prin cele șapte Pечеți. A se revedea tabelul anterior (N.T.).

La fel s-a întâmplat și la trecerea de la perioada a patra, atlanteană, la perioada a cincea, cea actuală și pe care o numim postatlanteană. Cel care, prin clarvedere, se poate întoarce cu privirea în timp, după ce a parcurs retrospectiv epocile de cultură despre care am vorbit, respectiv epoca greco-latină, epoca egipto-chaldeană, epoca veche persană și epoca veche indiană, va ajunge să perceapă spiritual momentul Marelui Deluviu, care a distrus Atlantida și a pus cap perioadei a patra. Continuând retrospectiv, el va pătrunde chiar dincolo de acel eveniment, în inima acelei perioade. Nu este necesar, pentru moment, să studiem în amănunt perioada adanteană, dar vom încerca să ne facem o idee de felul cum a evoluat această perioadă. O mare parte din populația Atlantidei nu reușise să atingă dezvoltarea necesară pentru a se fi putut adapta la noile condiții de viață care se pregăteau, deja, pentru perioada care urma, pentru perioada noastră postatlanteană. O mică parte totuși, care trăia într-un teritoriu situat în apropierea Irlandei de astăzi, atinsese nivelul de evoluție cel mai înalt al Atlantidei; acest grup a emigrat spre răsărit. El a constituit grupul de emigranți cel mai important din populația care a început să emigreze spre răsărit. Toate popoarele care provin din regiunile nordice și centrale ale Europei sunt urmașele acestei mișcări migratoare, orientată de la apus spre răsărit. Partea cea mai evoluată a populației atlanteene, sub conducerea unuia din marii îndrumători ai omenirii, a parcurs distanța cea mai mare, ajungând în Asia Centrală, unde se stabilește un mic trib, format dintr-o elită. Din acest grup, s-a început apoi o colonizare succesivă a regiunilor care au format apoi leagănul culturilor despre care am vorbit. Din acest trib a pornit curentul care a format epocile de cultură din vechea Indie, din Persia antică, din Chaldeea, Egipt, Roma, Grecia etc.

Ați putea pune, cu ușurință, următoarea întrebare: Nu este oare o idee nespus de crudă că nenumărate grupuri umane au rămas neevolute, că nu și-au dezvoltat facultățile care să le permită o evoluție normală, că numai un grup restrâns poate să devină apt să transmită germenul culturii următoare? Această idee își pierde însă caracterul său tragic, dacă facem o distincție între dezvoltarea unei rase și dezvoltarea sufletească a unui om. Nici un suflet nu este condamnat să trăiască mereu în sânul unei anumite rase. O rasă poate rămâne în urmă, un popor poate fi înapoiat, dar sufletele depășesc stadiul în care rămân rasele. Ne putem face o reprezentare exactă a lucrurilor, dacă ne gândim că toate sufletele care trăiesc în prezent în corpuri umane în țări civilizate au fost altădată încarnate în corpuri umane atlanteene și unele din aceste suflete au urmat o evoluție normală și, deci, nu au rămas la nivelul corespunzător Atlantidei. Deoarece ele au evoluat normal, s-au putut încarna în corpuri mai perfecționate. Numai sufletele rămase în urma evoluției au fost nevoite să preia corpuri rămase la un nivel inferior. Dacă toate sufletele ar fi progresat în mod egal, atunci populația raselor rămase în urmă s-ar fi redus foarte mult, sau invers, aceste rase ar fi fost populate cu suflete inferioare venite mai târziu pe Pământ. Trebuie să știți că există în permanență suflete de rezervă care pot să se încarneze în organisme întârziate, inferioare. Dar nici unul nu rămâne legat de un asemenea organism dacă nu se leagă prin propriile sale fapte.

Raportul care se stabilește între evoluția sufletelor și evoluția raselor ne este deslușit de un mit extrem de interesant. Să ne gândim la rasele și culturile care s-au succedat, unele după

altele. Un suflet care își îndeplinește misiunea terestră în mod corect se încarnează într-un corp care aparține unei rase; sufletul aspiră să progreseze în sânul acelei rase pentru a dobândi calitățile necesare spre a se reîncarna, într-o existență următoare, într-o rasă mai evoluată. Numai sufletele care se împotmolesc, ca să spunem așa, în rasa în care se află la un moment dat, care nu fac nici un efort pentru a se ridica deasupra materialității fizice, vor fi silite să revină în aceeași rasă, dar aceasta numai din cauza propriei lor greutate. Aceste suflete se vor reîncarna încă o dată, eventual și a treia oară, într-un corp care să aparțină unei rase asemănătoare. Ele execută asupra corpurilor rasei o influență nefastă, care le întârzie dezvoltarea. Există o legendă care ne-a păstrat frumos acest aspect al evoluției.

Omul evoluează pe calea misiunii sale terestre prin aceea că el urmează mării îndrumători și conducători care arată omenirii țelurile care urmează să fie atinse. Dacă omul se îndepărtează de aceste țeluri, va trebui să rămână în sânul aceleiași rase, nu poate să o depășească. Să ne gândim la o personalitate care are fericirea să se afle în apropierea unuia din acei mari conducători ai omenirii, să zicem chiar în preajma lui Christos, să asiste la toate minunile Sale, săvârșite tocmai pentru a ajuta progresul omenirii, dar care nu dă nici o importanță acestor fapte, nu recunoaște, ba chiar respinge pe acel Conducător. O asemenea personalitate, un asemenea suflet, va fi condamnat să rămână în aceeași rasă în care se află. Și dacă ducem gândul nostru mai departe, ajungem la legenda lui Ahasverus ([Nota 22](#)), care se reîncarnează mereu și mereu în aceeași rasă, în același popor, pentru că a respins pe Christos Iisus.

În aceste legende sunt încrustate marile adevăruri ale evoluției umane. Trebuie făcută o netă distincție între evoluția sufletelor individuale și evoluția raselor și a popoarelor. Nici un suflet nu a fost constrâns, fără motive temeinice, să rămână într-un corp mai prejos de gradul său de evoluție, adică într-un corp rămas în urmă; nici un suflet nu va fi constrâns să se reîncarneze, fără un temei, într-un corp de nivelul actual. Sufletele care vor auzi și urma vocea care ne îndeamnă spre progres vor supraviețui marilor dezastre provocate de Războiul tuturor împotriva tuturor; ele vor reapărea și se vor reîncarna în corpuri noi, foarte diferite de ale noastre, de cele de astăzi. Ar fi o dovadă de miopie dacă, de exemplu, ne-am imagina corpurile oamenilor din perioada atlanteană asemănătoare cu cele actuale. În decursul mileniilor, aspectul exterior al oamenilor se modifică, și după cum corpul nostru actual este diferit de cel al oamenilor atlanteeni, la fel omul care va reapărea după Marele Război al tuturor împotriva tuturor va avea un aspect cu totul diferit de al nostru. În prezent, omul este astfel constituit încât el poate ascunde într-o anumită privință în el ceea ce are bun sau rău. Se poate argumenta, desigur, că fizionomia îl trădează adeseori și cine are cunoștințele necesare poate citi multe lucruri în trăsăturile unei fețe. Dar în prezent este perfect posibil ca un ticălos să suradă cu amabilitate, cu mina cea mai inocentă, și să fie luat drept un om onest. La fel, este posibil și cazul invers, să rămână nesesizate calitățile, dintre cele mai frumoase, ale unui suflet. Este întru totul posibil ca atât frumusețea, cât și urâtenia unui suflet, inteligența și negliobia să se ascundă în spatele unei fizionomii generalizate a unui tip sau altul de oameni. Aceasta nu va mai fi posibil în perioada care va urma Marelui Război. Pe frunte și în general pe toată figura omului va fi înscris dacă este un om bun sau un om rău. Fața sa, însuși corpul său vor fi imaginea a ceea ce este sufletul său. Felul în care sufletul a evoluat, dacă a dezvoltat instincte bune sau instincte rele, se va citi pe fruntea lui. După Marele Război al tuturor împotriva tuturor vor exista două categorii de oameni: cei care s-au străduit să asculte chemarea către o viață spirituală, care își vor fi spiritualizat și înnobilit sufletul și spiritul, vor avea întipărită pe fruntea lor pecetea acestei vieți spirituale a sufletului; chiar și gesturile și mișcarea mâinilor vor exprima structura lor sufletească. Ceilalți, cei care s-au îndepărtat de viața spirituală, reprezentați prin comunitatea din Laodicea, cei „călduți”, nici fierbinți, nici reci, vor fi în viitoarea perioadă de evoluție ființe purtătoare de forțe retrograde, care paralizează evoluția. Aceștia vor forma tagma elementelor rele, vor avea o înfățișare neplăcută, urâtă, lipsită de inteligență, cu privirea răutăcioasă, toate expresie a pasiunilor și a instinctelor ostile spiritului. Prin gesturi, prin comportamentul pe care îl vor avea în toate ocaziile, vor fi imaginea exterioară a urâteniei sufletului lor. După cum înainte vreme

oamenii s-au împărțit în rase sau în comunități de cultură diferite, la fel se vor separa, în viitor, în două mari curente, un curent al celor buni și un curent al celor răi. Și acest caracter al sufletului se va întipări în figura lor; nici un om nu-și va mai putea disimula ascunzișurile sufletului.

Dacă privim retrospectiv cum s-a dezvoltat omenirea pe Pământ până acum, vom înțelege că evoluția sa viitoare, așa cum am arătat-o, este de fapt în perfectă concordanță cu trecutul. Să evocăm din nou originea Pământului, cu fazele sale anterioare, Saturn, Soare, Lună și cu pauzele cosmice între aceste faze. După pauza cosmică ce a urmat fazei lunare, Pământul apare în a patra sa încarnare din tenebrele cosmice. În acel moment, în primele faze ale evoluției terestre, nu exista pe Pământ nici o altă creatură, în afară de om. El este primul născut al Pământului. Dar ca structură, el nu era decât spirit; structura ulterioară carnală a constat dintr-o condensare. Să ne imaginăm o masă lichidă care se comportă ca o suspensie liberă, care poate pluti liber. Printr-un proces de condensare, în această masă lichidă apar mici formațiuni cristalizate, de gheață; procesul este continuu, se formează mereu alte bucăți de gheață. Să mergem cu gândul mai departe și să ne închipuim că o parte din aceste formațiuni încep să se desprindă de masa lichidă, căpătând o existență independentă. Cum însă fiecare bucată de gheață nu se poate mări decât atât timp cât se află în masa lichidă, odată desprinsă de aceasta rămâne la starea de consistență inițială, din momentul desprinderii. Rezultă că bucățile de gheață nu sunt egale, fiecare având o structură proporțională cu timpul de ședere în masa lichidă. Cele desprinse printre primele vor fi mai mici decât cele desprinse ulterior. Ca urmare, o parte din masa lichidă s-a cristalizat și s-a desprins sub forma unei mici bucăți de gheață, cu existență proprie. Restul masei lichide continuă procesul de cristalizare lentă, adăugând noi bucăți de gheață la cele deja separate. La sfârșitul acestui proces, aproape tot lichidul s-a cristalizat. În acel moment, ultima bucată de gheață va conține cea mai multă cantitate din substanța de bază, din substanța-mamă, din masa lichidă inițială, deoarece ea a așteptat cel mai mult înainte de a se separa de apa-mamă de origine.

Procesul este identic când ne referim la evoluția omului. Animalele inferioare s-au grăbit și s-au separat prea curând de substanța-mamă spirituală și, ca urmare, au rămas la un stadiu primar de evoluție. Diversele specii animale, pornind de la cele inferioare spre cele mai dezvoltate, reprezintă grade diferite și succesive de evoluție și de separare din substanța comună spirituală. Omul a rămas cel mai mult în această substanță spirituală, el este ultimul care s-a separat pentru a coborî în masa densă spre a lua treptat o formă materială, carnală. Animalele au coborât prea devreme și s-au oprit în dezvoltarea lor. De ce s-a întâmplat așa, vom vedea mai târziu. Ceea ce ne interesează acum este faptul că, desprinzându-se prematur de lumea spirituală pentru a coborî în lumea materială, animalele au rămas la un stadiu vechi de evoluție. De fapt, ce este o formă animală? Este o structură care, dacă ar fi rămas legată cu spiritualitatea din care provine, ar fi putut progresa până la stadiul uman de astăzi. Dar animalele au rămas staționare, s-au separat de germenul spiritual, sunt acum într-o stare de decadență și constituie o ramură degenerată a marelui arbore al umanității. În acea vreme când omul era numai spirit, îngloba în el întreaga natură de animalitate, dar ulterior a eliminat-o, formând ramuri separate. Animalele cu multiplele lor forme nu reprezintă decât expresia pasiunilor umane încarnate în materie în mod prematur. Toate pasiunile pe care le mai are omul în formă spirituală în corpul său astral sunt exprimate fizic în structura animalelor, în diferitele forme ale animalelor. Omul a păstrat aceste impulsuri și pasiuni în corpul astral până în perioadele târzii ale existenței terestre și de aceea a putut să atingă stadiul de evoluție cel mai înalt.

Omul mai păstrează și astăzi în sine ceva ce ar trebui totuși eliminat, un element de decadență, ceva ce intră în structura animalelor. Tot ce are omul ca impuls către bine sau rău, ca inteligență sau prostie, înclinare către frumos sau urât, toate aceste aptitudini și impulsuri constituie în același timp o alternativă de progres sau de stagnare. După cum s-a desprins

forma animală, la fel se va desprinde din umanitatea care tinde spre spiritualitate, spre adevăratul său scop final, rasa ființelor rele, a ființelor cu înfățișare respingătoare. În viitor se vor vedea nu numai forme animale, imagini încarnate ale pasiunilor umane, ci și o rasă care va încarna tot ce este rău în omul de azi; și dacă această trăsătură astăzi poate fi disimulată, în acel viitor îndepărtat ea va deveni evidentă. Vom înțelege mai ușor aceste realități viitoare, dacă ne vom referi la ceva ce vi se va părea, poate, straniu.

Trebuie să fie foarte clar pentru noi toți că separarea formelor animale a fost, de fapt, o necesitate pentru mersul înainte al omului. Fiecare formă animală care s-a desprins în trecut din trunchiul comun a însemnat pentru om un progres. Gândiți-vă că toate caracterele dispersate astăzi în speciile animale au fost inițial și ale oamenilor. Dar ei s-au desprins de ele, s-au purificat și au putut astfel să-și urmeze calea evolutivă. Când particulele grosolane, cristalizate, aflate în suspensie într-un lichid tulbure s-au depus, ceea ce rămâne este mai fin. La fel, natura grosolană pe care omul nu ar fi putut să o utilizeze pentru dezvoltarea sa superioară, spre a atinge stadiul de astăzi, s-a desprins din substanța spirituală comună și s-a depus în formele animale. Prin acest proces de desprindere și de îndepărtare a formelor animale - care sunt, de fapt, ca niște frați mai mari ai noștri - omul a putut să atingă nivelul superior actual de evoluție. Umanitatea se înalță, eliminând din sânul ei formele inferioare spre a se purifica. În mersul constant al evoluției, omenirea va urca și alte trepte, mai înalte, eliminând în acest scop un regn nou, regnul netrebnicilor, al celor răi. Calitățile pe care le are, omul le datorează faptului că a reușit în cursul evoluției sale să elimine din natura sa anumite forme animale. Observând prin clarvedere diferite animale, se poate ști cu exactitate ce datorează omul fiecăruia din acestea. Dacă privim forma leului se poate afirma că, dacă leul nu ar exista, omul nu ar avea cutare particularitate, căci numai eliminând din sine natura leului a dobândit omul acea particularitate. La fel se poate spune despre toate celelalte specii animale.

Cele cinci etape din evoluția omenirii, cele cinci epoci de cultură, de la India veche până în zilele noastre, au avut menirea să formeze inteligența, facultatea de a înțelege și tot ce este legat de aceste forțe. În timpul perioadei atlanteene, aceste însușiri nu existau. Omul perioadei atlanteene avea o memorie extraordinară, precum și alte facultăți, dar nu avea inteligență; aceasta s-a dezvoltat, cu tot ce este legat de ea, ca și aptitudinea de a-și orienta privirea și atenția spre lumea exterioară, în decursul perioadei următoare, postatlanteene, în care ne aflăm acum. Cărui fapt se datorează că am devenit inteligenți? Ce formă de animal am eliminat pentru a deveni inteligenți? Oricât de straniu ar părea, oricât de grotesc, nu e mai puțin adevărat că, dacă nu ar fi existat animalele de tipul calului, ființa umană nu ar fi putut niciodată să dobândească inteligență.

Odinioară acest fapt mai era resimțit de către om. Legătura strânsă care exista între anumite rase umane și cal s-a născut dintr-un sentiment care ar putea fi explicat ca o dragoste misterioasă între cele două ființe, ca o expresie a unui sentiment instinctiv că omul datorează ceva acestui animal. Este și explicația pentru faptul că în străvechea epocă indiană, când s-au pus bazele primei culturi postatlanteene, calul a jucat un rol misterios în cultul datorat zeilor; de altfel, toate obiceiurile legate de cal ne conduc la acest fapt. Dacă am studia comportamentul popoarelor apropiate încă de vechea clarvedere, de exemplu, la vechii germani, despre care se știe că aveau obiceiul să prindă capete de cal în fața locuințelor, am ajunge să ne dăm seama că ființa umană a depășit stadiul de noninteligență prin eliminarea din structura sa astrală pe cea a calului. Trebuie să fim foarte conștienți despre legătura dintre cal și dobândirea inteligenței. Este suficient să amintesc și legenda lui Ulise și a calului troian, confecționat din lemn. În asemenea legende există o profundă înțelepciune, mult mai profundă decât știința noastră de astăzi. Nu întâmplător unele legende au ca temă tipul calului. Ființa umană provine dintr-o formă care purta încă în ea ceea ce acum este încarnat în cal. În forma Centaurului, arta a legat o dată mai mult pe om de un animal pentru a exprima stadiul de evoluție deasupra căruia s-a înălțat, pentru a deveni omul de acum.

Ceea ce s-a petrecut în acele îndepărtate timpuri pentru a se ajunge la stadiul umanității de azi, se va repeta, la un nivel superior, în viitor, dar de data aceasta nu la fel ca atunci, ci pe plan fizic. Celui care are facultatea de clarvedere la limita între astral și Devachan, i se revelează faptul că ființa umană dezvoltă și înobilează din ce în ce mai mult ceea ce a dobândit prin eliminarea naturii calului. Se va ajunge la un moment dat la un stadiu de spiritualizare a inteligenței. Ceea ce astăzi este o simplă facultate de înțelegere, de simplă ingeniozitate, se va transforma, prin spiritualizare, în înțelepciune. Această transformare va avea loc după Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Și va fi apanajul acelor care vor fi reușit să atingă scopul final al evoluției. Atunci vor apărea și fructele rezultate din eliminarea din sânul umanității a naturii și a caracterului de cal.

Să ne imaginăm acum un clarvăzător care poate scruta în viitorul omenirii. Ce i se poate arăta? În primul rând trebuie să știm că tot ce omul a pregătit și prelucrat în decursul celor șapte epoci de cultură - căci el s-a reîncarnat în toate epocile trecute și se va reîncarna și în cele următoare - se va concretiza în realități care vor supraviețui Marelui Război al tuturor împotriva tuturor, respectiv în următoarea perioadă mai spirituală. Omul a luat din fiecare epocă tot ce putea și trebuia să ia. Să ne gândim la modul de viață pe care noi l-am trăit în vechea cultură indiană. Am primit atunci minunata învățătură a sfinților Rishis*, pe care, între timp, am uitat-o, dar mai târziu ne vom reaminti de ea. Am continuat să trecem, apoi, dintr-o încarnare în alta. Am deprins tot ce vechea cultură persană, sau cea egipto-chaldeană și cea greco-latină ne-au putut oferi. Întreaga experiență dobândită în aceste multiple încarnări și reîncarnări s-au sedimentat în sufletul nostru, dar încă nu-și arată efectele acum, în epoca noastră, în aspectul nostru exterior, nu se vede pe fața noastră.

* Rishis (Riși). În ortografia de specialitate cuvântul este transcris „Rși” (în care ș se pronunță ș). Forma „Rishis” este utilizată în textul german (N.T.).

Vom trece mai departe, în epoca următoare, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, și apoi mai departe, în epoca în care va fi domnia lui Amin; în felul acesta vom crea o comunitate umană care va revela chiar în înfățișarea oamenilor tot ce s-a pregătit și asimilat mai înainte. Tot ceea ce astăzi acționează în sufletul nostru, ce am primit din timpul epocii indiene, se va revela în fizionomia noastră în prima epocă, a perioadei următoare, ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor. Ceea ce omul a dobândit în cursul epocii persane, va deveni aparent în înfățișarea sa în a doua epocă a perioadei următoare ș.a.m.d. Tot ceea ce primit acum în sufletele voastre toate aceste comunicări spirituale, care se unesc cu sufletele voastre își vor arăta roadele după Marele Război. Astăzi legați de sufletele dumneavoastră, de viața dumneavoastră spirituală, darurile celor șapte spirite ale lui Dumnezeu și ale celor șapte stele. Le duceți cu dumneavoastră. Nimeni nu le va putea citi pe fețele voastre, nici acum, nici după mai multe secole, dar după Războiul tuturor împotriva tuturor toate acestea se vor revela în exterior. Marea perioadă care va urma după acest război este la rândul său, după cum am văzut, împărțită în șapte epoci sau șapte subdiviziuni și va veni, la un moment dat, cea de a cincea subdiviziune sau epocă și atunci veți avea întipărită pe fețele voastre amprenta viețuirii sufletești de acum. Eforturile făcute în prezent, rezultatul acestor eforturi, toate gândurile și sentimentele pe care le purtați acum în sufletele dumneavoastră se vor înscrie pe frunțile voastre, în a cincea epocă a perioadei următoare.

În mod treptat, după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, se va dezvălui tot ceea ce acum este ascuns în sufletul nostru. Să ne imaginăm momentul când acest război va izbucni. Sufletele care până atunci vor fi auzit chemarea pe care principiul lui Christos o face să răsună din epocă în epocă vor continua să trăiască și să primească tot ceea ce formează conținutul celor șapte Scrisori. În decursul celor șapte epoci de cultură, sufletele au primit tot ceea ce aceste civilizații au putut să dea. Să ne reprezentăm un suflet, cum trece din încarnare în încarnare. El a fost de șapte ori pecetluit. Fiecare epocă i-a imprimat [Pecetea](#) sa. În noi s-a pecetluit, până în prezent, tot ceea ce a înscris vechea epocă indiană, tot ceea ce au imprimat epocile vechilor perși, egipto-chaldeenilor, grecilor și romanilor și chiar ce ne-a dat însăși

epoca noastră actuală, în care trăim. Aceste Peceti vor fi desfăcute; după Războiul tuturor împotriva tuturor, tot ce a fost imprimat în sufletul nostru, tot ce a fost înscris, se va dezvălui. Iar principiul, forța care conduce pe oameni și va face ca pe figura lor să apară roadele celor șapte epoci de cultură, trebuie să îl vedem exprimat în Iisus Christos. Cele șapte Peceti ale Cărții se vor desface. Dar care este Cartea? Unde este ea?

Să încercăm mai întâi să înțelegem ce este o „carte”, o Biblie, în sensul Scripturii. De fapt, cuvântul „carte” apare în *Biblie* foarte rar. Acest lucru nu trebuie scăpat din vedere. În *Vechiul Testament*, găsim la cap. 5, v. 1 din *Geneză* următorul text: „Aceasta este cartea neamului omenesc. Când Dumnezeu a făcut pe om, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu, l-a făcut bărbat și femeie”. Apoi în restul *Vechiului Testament* nu vom mai găsi cuvântul carte. El va apărea abia în *Noul Testament*, în *Evanghelia lui Matei*, cap. 1: „Aceasta este cartea nașterii lui Iisus Christos, fiul lui David, fiul lui Abraham. Abraham a născut pe Isaac, Isaac a născut pe Iacob etc.”. Și sunt enumerate toate generațiile. Cuvântul carte mai este exprimat chiar în *Apocalipsa lui Ioan*, acolo unde se spune că numai Mielul este demn să deschidă cartea cu șapte Peceti. În acest context, cuvântul carte are aceeași semnificație de „listă”, niciodată nu este folosit în alt sens*. Pentru o mai bună înțelegere, ne vom referi la sensul primar, din textele vechi. Sensul actual al cuvântului nu este utilizat niciodată în *Biblie*, el are mai curând sensul de „registru” în care se înscriu, unele după altele, lucruri legate între ele, cum ar fi, de exemplu, bunurile care vor face obiectul unei moșteniri. În *Vechiul Testament*, „cartea” este utilizată în sensul de document, de cronică în care se înscriu generațiile legate prin ereditate de sânge. Niciodată nu are alt sens decât acesta. În *Evanghelia lui Matei*, este utilizat cu același sens, de înscriere a succesiunii de generații. Faptele care se succed în timp sunt înscrise și ele tot într-o carte. Niciodată nu s-a înțeles prin „carte” altceva decât însemnarea a ceea ce se succede în timp, deci o cronică, o istorie.

* *Apocalipsa*, cap. 5, v. 1-10 (N.T.).

Cartea vieții, care este acum stabilită în omenire, în care din epocă în epocă este înscris în eul omului ceea ce îi dă fiecare din aceste culturi, această carte scrisă și tipărită în sufletele oamenilor și care va fi desigilată după Marele Război al tuturor împotriva tuturor este exact cartea de care vorbește *Apocalipsa*. În ea este consemnat aportul fiecărei epoci. Așa cum în vechime se înscrisă în registrele de familie aportul fiecărei generații, la fel este înscris în această carte aportul spiritual al omului. Și întrucât el cucerește prin inteligență tot ce este posibil de dobândit în epoca noastră, progresul treptat al acestei evoluții va fi reprezentat imaginativ prin simbolul care corespunde acestei calități. Datorită faptului că în epoca veche indiană omul trăia într-o stare sufletească ce îl făcea să se depărteze de lumea fizică și își îndrepta privirile spre lumea spirituală, în contrast cu aceasta, în prima epocă ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor el va deveni stăpân pe lumea fizic-sensibilă, o va birui. El va fi învingător deoarece și-a asimilat ce s-a imprimat în sufletul său în timpul primei epoci a perioadei noastre. În continuare, cucerirea materiei care s-a făcut în a doua perioadă, a Persiei antice, va apărea în a doua epocă de după Marele Război, simbolizată prin sabie, instrumentul de dominație în lumea fizică. Mai departe, ceea ce s-a asimilat în timpul epocii egipto-chaldeo-babiloniene, arta de a măsura și cântări după reguli stabilite, va apărea în a treia epocă, ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor, simbolizat prin balanță. A patra epocă ne va revela faptul cel mai important, tot ce omul a dobândit prin Christos Iisus, prin venirea Lui pe Pământ: viața spirituală, nemurirea eului. În schimb, tot ce nu este hărăzit să fie nemuritor, tot ce este destinat morții, va dispărea -iată ce se va revela în acea viitoare și îndepărtată epocă a patra.

Iată cum tot ce s-a pregătit în timpul celor șapte epoci de cultură se va repeta în mod succesiv, dar în forme evolute. Acest fenomen este arătat în *Apocalipsa lui Ioan* sub forma simbolică a inteligenței - a calului. În capitolul 6 al *Apocalipsei* citim despre felul cum se face desfacerea primelor patru Peceti și prin aceasta ni se revelează, exprimat simbolic în

mod foarte sugestiv, etapă cu etapă, tot ce se va dezvălui într-o zi. „Și am văzut un cal alb”, scrie autorul *Apocalipsei*, și noi stim că aceasta este inteligența spirituală care va să vină. „Și cel ce ședea pe el ținea un arc și i s-a dat o coroană și a ieșit ca un biruator ca să biruiască”. Când Mielul a desfăcut a doua Pecete s-a auzit al doilea animal zicând: „Vino și vezi!”. Și a ieșit un alt cal, roib, și celui ce ședea pe el i s-a dat putere să ia pacea de pe Pământ pentru ca oamenii să se ucidă unii pe alții - adică a pierit tot ce nu merita să participe la progresul omenirii. „Și i s-a dat o sabie mare”. Și când Mielul a desfăcut a treia Pecete, am auzit al treilea animal zicând: „Vino și vezi!”. Și am văzut un cal negru și cel ce ședea pe el avea în mână sa o măsură. Și din mijlocul celor patru animale am auzit un glas care a zis: O măsură de grâu pentru un dinar și trei măsuri de orz pentru un dinar. „Măsura” și „dinarul” reprezintă tot ce a dobândit omul în timpul celei de a treia epoci de cultură. Roadele vor fi păstrate până când vor fi desigilate. În continuare, în epoca a patra a venit Christos Iisus pentru a învinge moartea. Iată ce spune *Apocalipsa*: „Și când a desfăcut a patra Pecete am auzit glasul celui de-al patrulea animal zicând: Vino și vezi! Și am privit și am văzut ieșind un cal vânăt și pe el era un călăreț, care se chema moartea și era urmat de iad”. Calul vânăt simbolizează tot ce tinde să piară, care decade în rasa celor răi; dar cei care vor fi auzit chemarea și care vor învinge moartea vor avea parte de viața veșnică, de viața spirituală. Cei care au înțeles pe „Eu sunt” și chemarea sa sunt cei care au învins moartea. Ei au spiritualizat inteligența. Din acest moment, tot ce va urma nu mai poate fi simbolizat prin cal. Un nou simbol apare pentru a ne arăta pe cei care au înțeles și au urmat chemarea Aceluia care are cele șapte spirite ale lui Dumnezeu și cele șapte stele. Aceștia vor fi simbolizați prin „cei care poartă haine albe”, care au îmbrăcat haina vietii nemuritoare, a vieții veșnice.

Mai departe *Apocalipsa* ne descrie cum va apărea ceea ce se înalță spre bine, sau decade în rău, și aceasta o face în mod foarte explicit: „Când Mielul a desfăcut a cincea Pecete am văzut sub altar sufletele celor uciși pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturisirea Mielului pe care au făcut-o ei. Aceștia au strigat cu glas mare și au zis: «Până când Doamne Sfinte și Adevărat nu vei judeca și nu vei răzbuna sângele nostru împotriva celor ce locuiesc pe Pământ?» Și atunci fiecăruia din ei i s-a dat haine albe și i s-a zis să se liniștească încă puțină vreme, până când cei care au pățimit cu ei și frații lor care au a fi uciși, ca și ei, vor împlini numărul”. Cu alte cuvinte, uciși în forma lor exterioară, renăscând apoi în spirit. Cum se exprimă aceasta?

Să ne facem din nou o imagine despre ce devine lumea exterioară într-o viață impregnată cu adevărat de antroposofie. Să ne amintim cum am descris cele șapte stele. Ne-am dus cu gândul departe înapoi în timp, până la vechiul Saturn, și am arătat cum s-a format inițial corpul fizic din substanța sufletească de căldură saturniană. A urmat vechiul Soare și am făcut o descriere pe plan spiritual a acestei lumi. Pentru noi, Soarele nu este pur și simplu doar un glob fizic, el este cel care răspândește viața, acea viață spirituală care la omul viitorului va îmbrăca o formă superioară. Vechea Lună este, la rândul său, elementul care frânează mersul prea rapid al vieții, încetinește evoluția umană în măsura în care acest fapt este necesar. Pentru concepția noastră antroposofică, Soarele și Luna sunt puteri spirituale. De aceea, Știința spirituală orientată antroposofic va apărea în epoca următoare chiar prin acest simbol al Soarelui și al Lunii. Acest simbol apare în fața privirii noastre spirituale ca elementul care ne-a făcut oameni. Simbolic, Soarele și Luna în aspectul lor fizic dispar și devin asemănătoare unei ființe umane, dar în forma sa elementară. „Când a desfăcut a șasea Pecete, am privit și iată s-a făcut cutremur mare și Soarele s-a înnegrit ca un sac de păr, iar Luna s-a făcut ca sângele”. Este descrierea simbolică a împlinirii a ceea ce noi căutăm în viața spirituală.

Vedem deci cum se pregătește încă din epoca noastră ceea ce în mod profetic se arată, în imagini pline de semnificație, că urmează a se întâmpla în epocile viitoare. În prezent, purtăm în noi într-o formă invizibilă această transformare a Soarelui și a Lunii, transformare care se produce când fizicul se metamorfozează în element spiritual. Când prin clarvedere

privirea se îndreaptă spre viitor, fizicul dispare în mod efectiv și în față ne apare simbolul spiritualizării omenirii.

Am încercat să schițăm astăzi, în câteva trăsături poate prea îndrăznețe, ce trebuie să înțelegem prin cele șapte Peciți și prin desfacerea lor, așa cum se arată în *Apocalipsă*. Ar fi trebuit, desigur, să aprofundăm acest text și atunci ne-ar fi apărut în deplină claritate multe aspecte care astăzi ar putea să ne pară neverosimile. Dar am putut vedea totuși cum se grupează în mod ordonat, din interior, puternicele imagini ale prezentului și ale viitorului evoluției omului pe care un clarvăzător a putut să le contemple. Ele toate ne conduc către un îndepărtat viitor, dar totodată ne transmit impulsuri tot mai puternice pentru a ne orândui viața în așa fel, încât să ne pregătim acest viitor, să colaborăm noi înșine pentru spiritualizarea vieții umane.

CONFERINȚA a V-a

EVOLUȚIA OMULUI ÎN LEGĂTURĂ CU EVOLUȚIA COSMICĂ A PĂMÂNTULUI, CEI DOUĂZECI ȘI PATRU DE BĂTRÂNI ȘI MAREA DE CRISTAL

Nürnberg, 22 iunie 1908

Ieri am văzut cum va evolua rasa umană, după ce perioada noastră, actuală, se va termina și se va despărți, ca să spunem așa, în două mari curente, în rasa celor buni și în rasa celor răi. Am văzut, de asemenea, că secretele acestui viitor sunt dezvăluite prin desfacerea celor șapte Peciți și descifrate prin imaginile pe care ni le înfățișează *Apocalipsa lui Ioan*. După ce am explicat în linii generale cum ceea ce se prelucrează în sufletele oamenilor în cursul perioadei noastre se va manifesta în exterior chiar în fizionomia lor, cineva ar putea foarte firesc să pună această întrebare: Care este motivul pentru care autorul *Apocalipsei* descrie primele Peciți în imagini atât de teribile? La această întrebare vom putea răspunde cel mai bine printr-o digresiune pe care o vom insera azi în expunerea noastră generală asupra *Apocalipsei*.

În cele arătate până acum, am încercat să întărim ideea că *Apocalipsa lui Ioan* este descrierea unei inițieri, mai exact a unei inițieri creștine și că prin acest fel de inițiere se dezvăluie viitorul omenirii. Vom înțelege mai bine cele ce urmează dacă ne vom întoarce din nou în trecut și vom evoca o dată mai mult, prin fața sufletului, perioadele din evoluția trecută a omenirii. Vom da acestei încercări extinderea necesară pentru a înțelege cât mai bine conținutul *Apocalipsei*. Dumneavoastră cunoașteți deja trăsăturile fundamentale ale acestei evoluții și știți că Pământul, care este în prezent reședința omului, are un început pe care îl găsim cu mult înapoi, fiind totodată reîncarnarea unei alte entități planetare, pe care în mod convențional o numim vechea Lună, dar și Cosmosul sau planeta înțelepciunii, în contrast cu Pământul actual, Terra, pe care îl putem considera ca fiind un Cosmos sau o planetă a iubirii. Dar și vechea Lună, acest cosmos al înțelepciunii, la rândul său, este o reîncarnare a unui stadiu și mai îndepărtat pe care îl numim planeta Soare, deci nu steaua fixă, ci planeta Soare. Și aceasta este, de asemenea, reîncarnarea unui alt stadiu planetar și mai îndepărtat pe care îl numim vechiul Saturn. Aici este punctul de început. Așadar, în existența noastră distingem până acum patru stări planetare care se succed una după alta, și pe care le numim Saturn, Soare, Luna, Pământ.

Să încercăm acum, în măsura în care va fi necesar pentru a explica *Apocalipsa*, să facem o descriere sumară a celor patru stări planetare ale existenței noastre. Dacă ne întoarcem cu o privire de clarvăzător până la vechiul Saturn, vom descoperi o planetă stranie, un corp ceresc pe care nu se găsește absolut nimic din ceea ce numim astăzi mineral, substanță terestră

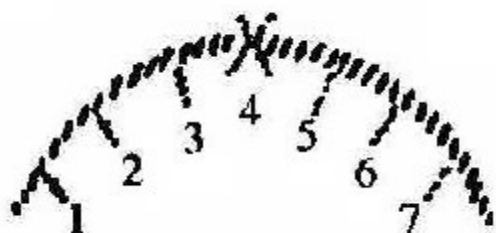

solidă. Nu exista nimic din ceea ce formează astăzi lumea animală și lumea vegetală, nimic din ceea ce este astăzi apă sau substanțe lichide, nimic din ceea ce este cunoscut ca substanța gazoasă sau aer. Presupunând că ne-am găsi undeva în spațiul cosmic și ne-am apropiat de acest Saturn, cu ochii pe care îi avem în prezent - și care de altfel nici nu existau ca atare pe atunci - nu am putea vedea, la început, nimic din această stare planetară primară, căci ea nu emitea lumină. Cu ochii nu am putea deci să vedem nimic din afară, mai ales în prima jumătate a existenței sale. Dacă ne-am apropiat mai mult și am pătrunde în interiorul spațiului pe care îl ocupa, am percepe ceva - și aceasta presupunând că ne-am slui de actualele noastre organe senzoriale -, ceva ce s-ar asemana cu senzația pe care am avea-o intrând într-un cuptor încălzit. Nu am putea să distingem spațiul saturnian - pe care trebuie să ni-l imaginăm ca având o formă sferică - de un altul decât prin faptul că el era mai cald decât spațiul înconjurător. Căldura este, deci, singurul element existent în stările noastre actuale care putea fi perceput pe vechiul Saturn. Dar era o căldură deosebită și, în plus, nu părea să fie egal distribuită în toate punctele. În anumite zone era mai cald, în altele mai rece și dacă am fi trasat linii care să lege punctele de aceeași temperatură s-ar fi obținut figuri, mai degrabă curenți, de aceeași intensitate calorică. Totul era numai căldură, dar o căldură ordonată și diferențiată. Dacă am fi putut pluti prin acest glob, am fi spus: Există aici ceva, dar acest ceva nu poate fi perceput decât prin sesizarea unor diferențe calorice.

Aceste stări diferențiate de căldură reprezintă singurul element care avea contingență cu stările existente azi pe Pământ și totodată ele exprimă primul germen al corpului fizic uman. Ceea ce exista atunci, ceea ce era prezent acolo și se revela prin stări diferențiate de căldură, avem și acum în noi, interiorizat: este căldura sângelui. Dacă am putea trasa forme cu această căldură sanguină, am avea imaginea a ceea ce exista din corpul nostru fizic pe vechiul Saturn. Căldura pe care o avem astăzi în sânge este primul germen al corpului fizic, elementul său cel mai vechi. Se poate chiar spune că întregul Saturn era compus din căldura sanguină. Dar am mai putea găsi de asemenea ceva asemănător și în figurile care ar putea fi trasate dacă am urmări traseele circulației sanguine după diferențele sale grade de căldură. Așa se prezenta existența fizică pe vechiul Saturn. Deci, din condițiile de viață ale Pământului, vechiul Saturn nu avea decât starea de căldură. Și, de fapt, era o stare de căldură sufletească. Dintre toate ființele care populează astăzi Pământul, numai omul exista, dar numai ca germen al corpului fizic constituit din căldură. Erau un fel de aglomerări de germeni de corpuri fizice umane, formate din căldură. Putem face o comparație cu bobul de zmeură compus din mici și multiple semințe: la fel era compus Saturn din ființe umane, în forma pe care am arătat-o. Pe de altă parte, Saturn era înconjurat de entități spirituale, așa cum Pământul este înconjurat astăzi de atmosferă; în jurul lui Saturn era un fel de atmosferă spirituală în care se manifestau entități aflate pe diferite trepte de evoluție și care, toate, aveau nevoie, pentru treapta de evoluție pe care se aflau atunci, să aibă drept reședință, ca să spunem așa, vechiul Saturn. Acest lucru le era necesar. Fără acest loc de ședere, nu ar mai fi avut condiții de evoluție. Unele din aceste entități aveau deja cele șapte principii, dar nu în felul în care le are astăzi omul. Acesta posedă cele șapte principii, pe care le numim - vă reamintiți - cele șapte spirite ale lui Dumnezeu, dintre care primul este corpul fizic. Nu la fel se prezenta situația în cazul acelor entități spirituale. Unele aveau ca principiu inferior nu corpul fizic, ci corpul eteric. În loc de corp fizic se slujeau de corpurile fizice umane care existau pe Saturn și își legau corpul lor eteric de acestea. Astfel, putem spune acum că Saturn era, în comparație cu Pământul actual, un corp cosmic compus dintr-o substanță foarte fină, infinit de subtilă. Dintre substanțele existente pe Pământ, nu avea nimic decât căldură, nici măcar aer, și acesta ar fi constituit ceva prea grosolan, prea dur. Saturn era un corp de căldură înconjurat, ca un fel de atmosferă, de entități spirituale.

În timp ce entitățile spirituale care îl înconjurau își continuau prin aceasta propria lor evoluție, Saturn la rândul său, datorită tocmai prezenței acestor entități, trecea prin mai multe metamorfoze. Una din aceste transformări este ușor de descris. Am văzut că inițial Saturn era un corp întunecat, nu răspândea lumină, dar spre mijlocul evoluției sale, el începe să

proiecteze efectiv lumină, încât, dacă l-am fi putut urmări cu privirea, am fi constatat că începe să strălucească, iar către sfârșitul evoluției, face ca această lumină să se reflecte slab în Cosmos. Atmosfera spirituală care îl înconjură era formată, așa cum am spus, din entități spirituale diferite, iar printre acestea unele au o directă legătură cu noi, oamenii. Aceste entități treceau, către mijlocul evoluției saturniene, printr-o fază de evoluție la care omul a ajuns abia acum, pe Pământ. Le putem numi Spirite ale personalității, și în acel moment, la jumătatea evoluției saturniene, atinseseră treapta sau stadiul de om. Să nu faceți greșea de a pune o întrebare de felul acesta: Atingând stadiul uman, aveau oare aceste entități corpuri asemănătoare cu ale oamenilor de azi? A ne imagina acești „oameni” cu corpuri fizice carnale ca ale noastre ar fi o eroare gravă, căci stadiul de om se poate trăi sub forme dintre cele mai diferite. Spiritele personalității trec, pe Saturn, prin stadiul de „om”, folosind la început drept corp fizic corpurile de căldură care existau atunci pe Saturn, iar drept corp eteric - pentru că nu aveau nici corp eteric propriu - elementul eteric prezent în atmosfera saturniană. La fel și substanța astrală, deoarece nu aveau nici corp astral propriu. Elementul lor propriu, esențial, pe care îl aveau era „eul”, un eu care se afla la stadiul uman, un eu la fel de viu ca și cel pe care omul îl are acum pe Pământ. La acea epocă, eul trecea prin diferite faze de umanitate pe Saturn, sub o altă formă și în mod cu totul diferit. Așadar, către mijlocul evoluției saturniene, Spiritele personalității sau „Începuturi”* se aflau la nivelul de „oameni”. Ne găsim acum la treapta de mijloc, la treapta a patra, din evoluția lui Saturn; ea este precedată de alte trei și urmată apoi de încă alte trei, formând în total un ciclu de șapte trepte de evoluție ale lui Saturn. Ansamblul îl putem reprezenta grafic astfel:

La mijloc se află Spiritele personalității*. În decursul fiecăreia dintre cele șapte mari perioade - evoluția lui Saturn, ca și a Pământului, cuprinde câte șapte mari perioade** - în primele trei și în ultimele trei din acestea, alte entități au străbătut treapta de „om”, fiecare în perioada când venea pentru ele momentul să poată folosi ceea ce se găsea pe Saturn pentru a trece prin experiențe de tip uman. Existau, deci, pe Saturn, șapte categorii de entități care au atins, fiecare în perioada convenabilă dezvoltării sale, treapta de om, care au ajuns la nivelul uman și care, apoi, au depășit această treaptă. Pe Saturn, doar ființa umană propriu-zisă - cea care abia acum, pe Pământ, a atins treapta umană, nu era încă „om”. Entitățile care au devenit „oameni” pe Saturn și ai căror reprezentanți erau Spiritele personalității, și-au continuat ascensiunea și în prezent sunt cu mult deasupra stadiului uman, au, ca să spunem așa, omul în ființa lor ca pe o treaptă de evoluție lăsată de mult în urmă.

* Diferitele denumiri ale Spiritelor personalității sunt: Începuturi, Principate sau, mai ales, Archai (N.T.).

** A se vedea, în mod special, conferința a X-a (N.T.).

După ce Saturn și-a terminat evoluția, care a durat o perioadă lungă de timp, totul intră într-un fel de repaus, de somn cosmic, într-o stare pur spirituală, care nu mai este perceptibilă în exterior*. Când se termină și aceasta, re apare o nouă reîncarnare a planetei noastre care este vechiul Soare. Această nouă manifestare a Pământului poartă denumirea de vechiul Soare, datorită faptului că la începutul evoluției sale este suficient de avansat pentru a emite lumină, ca și Soarele actual. Acest fenomen a fost posibil deoarece noua planetă nu mai este formată numai din căldură - ca vechiul Saturn. Substanța calorică s-a comprimat și a format o a doua substanță, mai densă, de natură gazoasă: aerul. Dar, în continuare, nu exista nici substanță

lichidă, nici substanță solidă, ci numai căldură și aer, și prin această transformare, planeta începe să strălucească. Văzut cu ochii noștri fizici - care, bineînțeles, nu existau în vremea aceea - Soarele apare ca un corp ceresc strălucind în spațiu. În această situație, evoluția ajunge la un anumit punct când primul germen al corpului fizic uman, care apăruse, după cum știm, pe vechiul Saturn, devine apt să încorporeze un element nou, corpul eteric. Omul se compune acum din corp fizic și din corp eteric, în timp ce pe Saturn avea numai germenul corpului fizic. Dar, deși are un corp fizic și unul eteric, omul nu este încă suficient de evoluat pentru a avea și un corp astral propriu. În ce privește forma, ființa umană avea, este de la sine înțeles, un aspect cu totul, absolut cu totul diferit de cel actual, asemuindu-se mai mult formelor vegetale. El avea un corp fizic și un corp eteric, ca și planta. Dar trebuie să adăugăm că însăși această formă vegetală nu avea nimic asemănător cu plantele de azi.

* Stare de repaus denumită și „pralaya”(N.T.).

Acest progres în mersul evoluției este legat de faptul că pe Soare intră în acțiune o a doua categorie de entități. Pe Saturn nu existaseră decât germenii ființelor umane, în structuri aglomerate ca și boabele de zmeură, nici o altă ființă. Dar o parte din acești germenii nu au reușit să țină pasul cu evoluția normală și au rămas în urmă, la nivelul stadiului saturnian, fără să atingă treapta la care trebuia să ajungă. Aceste ființe întârziate, care vin de pe Saturn, nu sunt apte să primească, pe Soare, un corp eteric și rămân numai cu corpul fizic. Aceste ființe rămân la nivelul de oameni saturnieni și formează primii germenii ai viitorului regn animal. În felul acesta, pe Soare vom găsi două categorii de ființe, precursorii ființelor umane, care dispun de un corp fizic și de unul eteric, și precursorii regnului animal, care nu au decât corp fizic.

Ca și în cazul lui Saturn, spre mijlocul ciclului de evoluție solară, anumite entități din atmosfera spirituală a Soarelui trec acum prin stadiul de om. Omul actual nu putea atinge atunci acest stadiu, dar alte entități spirituale, care vin din atmosfera spirituală solară, parcurg acum stadiul uman. Sunt entități pe care le numim Spirite ale focului sau Arhangheli. În prezent, aceste entități sunt cu două trepte de evoluție deasupra omului. Arhangheli poartă în ei natura umană și cunosc, deși sub o altă formă, experiențele pe care omul actual le are pe Pământ. Soarele, ca și Saturn, parcurge șapte mari perioade de evoluție și la fiecare din ele anumite entități parcurg stadiul uman, astfel că pe parcursul existenței solare sunt din nou șapte faze de dezvoltare. Dacă aceste entități privesc înapoi în propriul lor trecut, văd ca un fel de stare cosmică în viața lor, despre care pot spune: Chiar dacă nu aveam nici pământ solid, nici stare lichidă, noi avem aceleași experiențe pe care omul le face astăzi, noi putem, prin urmare, simți și experimenta tot ce omul experimentează acum pe Pământ. Aceasta o pot spune astăzi aceste entități. Ele au această putere de înțelegere pentru că au trecut ele însele odinioară prin aceleași experiențe.

Urmează o nouă stare de pauză, intermediară, în timpul căreia planeta strălucitoare se stinge puțin câte puțin și devine imperceptibilă pentru un observator exterior - dacă ar fi existat așa ceva - și dispare chiar și din câmpul vizual al unui clarvăzător. Numai acei inițiați care au putut atinge nivelul cel mai înalt de clarvedere mai pot avea percepția acestei stări intermediare, de somn cosmic. Apoi, după un timp, totul re apare într-o formă nouă de existență, un al treilea stadiu pe care îl numim vechea Lună. Este a treia reîncarnare a planetei noastre. Substanța din care este constituită a evoluat suficient pentru ca starea gazoasă a vechiului Soare să se condenseze până la starea lichidă. Datorită acestui fenomen, a faptului că s-a ajuns la o stare lichidă, s-a creat posibilitatea ca omul să primească și un corp astral. Ființa umană re apare treptat, așa cum planta răsare din sămânță, și este alcătuită acum din trei elemente, corpul fizic, corpul eteric și corpul astral. Nu este încă un om adevărat, deoarece nu are eu.

Întotdeauna, în cursul fiecărei faze mari de evoluție, anumite entități rămân în urma mersului normal. Și de data aceasta s-a întâmplat același lucru pe Soare: unele ființe nu au reușit să ajungă la nivelul de evoluție corespunzător fazei lunare, rămânând la nivelul evoluției solare, și pentru aceasta nu au avut posibilitatea să primească un corp astral; ele au acum numai corp fizic și corp eteric. De fapt, sunt aceleași ființe care pe Soare rămăseseră la nivelul evoluției saturniene, dar care în cursul stadiului solar au parvenit să atingă un grad suficient de dezvoltare pentru a primi un corp eteric. Aceste ființe întârziate sunt de asemenea precursori ale regnului animal de astăzi. Dar unele nu au reușit nici pe Soare să se dezvolte suficient pentru a avea un corp eteric și deci au revenit pe Lună numai cu un corp fizic; aceste ființe sunt precursori ale regnului vegetal de astăzi. Pe vechea Lună, existau deci trei regnuri: regnul uman, compus din ființe înzestrate cu corp fizic, corp eteric și corp astral; regnul animal, compus din ființele care aveau numai corp fizic și eteric, și regnul vegetal, al ființelor care dispuneau numai de un corp fizic.

Totodată, alte entități spirituale ating, la rândul lor, către mijlocul evoluției lunare, nivelul uman. Aceste entități sunt cunoscute de obicei sub numele de Îngeri sau Spirite ale amurgului. Și acestea păstrează, ca și Arhanghelii, amintirea stadiului de umanitate prin care au trecut. Luna evoluează de asemenea în decursul a șapte mari perioade. În fiecare din acestea, se oferă posibilitatea unor grupuri de entități să treacă prin stadiul de om. Este o regulă generală că întotdeauna anumite entități progresează mai repede, iar altele mai încet, rămânând în urmă. În felul acesta, pe vechea Lună se află șapte ordine de entități care au trecut prin stadiul de om, până la sfârșitul evoluției lunare.

Pentru a putea să înțelegem mai bine vechea Lună este necesar să amintesc un fapt foarte important care s-a petrecut în cursul evoluției sale. La începutul existenței sale, sau mai exact curând după acest început, Luna era un corp ceresc lichid; dacă ar fi parcurs întreaga sa evoluție, de-a lungul celor șapte mari perioade, în această stare, nu ar fi putut să creeze omului o bază convenabilă pentru progresul lui ulterior. De aceea a fost necesar ca acest glob lichid să se scindeze în două corpuri cerești. Așa s-a putut ca Luna să fie o etapă pentru pregătirea viitorului om terestru. După această scindare, o parte devine precursorul Soarelui de acum, iar cealaltă devine precursori a Pământului actual. Situația creată era de așa natură, că ceea ce constituie acum Pământul și Luna formau atunci un singur corp. Să ne facem o imagine exactă asupra acestor două corpuri: pe de o parte se desprinde Soarele, pe de altă parte un glob care poate fi considerat Pământ-Lună, formând o unitate, un singur corp de consistență lichidă. Soarele, la rândul său, evoluează pentru a deveni ce este astăzi, o stea fixă. Prin această separare se petrece ceva foarte important. Soarele este, de fapt, primul care se separă de globul unitar și atrage cu sine părțile cele mai subtile, cele mai eterice ale substanței care forma vechea Lună, în timp ce substanțele mai grele au rămas pe Lună, respectiv pe globul care mai târziu va deveni Pământul și Luna de azi. Soarele este deci format din substanțe extrem de subtile, în timp ce Luna devine un corp mult mai dens, o masă pur lichidă. Soarele, antrenând cu sine elementele cele mai subtile, cele mai spirituale, devine el însuși câmp de evoluție pentru entități mult mai avansate. De fapt, un mare număr din aceste entități înalte, care la vremea respectivă au putut să suporte condițiile de existență pe Saturn, ar fi fost cu totul oprite de evoluția lor dacă ar mai fi rămas legate de vechea Lună. Aceste entități aveau nevoie pentru evoluția lor de un câmp de acțiune compus din substanțe foarte subtile, pe care le-au atras cu sine prin desprinderea de globul lunar inițial și au putut, în aceste condiții, să evolueze pe noul glob format, adică pe Soare. În contrast, ființele umane alcătuite din corp astral, eteric și corp fizic, precum și precursorii regnului animal și ai regnului vegetal au rămas atașate de globul lunar, care prin această sciziune a suferit o condensare și mai accentuată a substanței sale lichide.

După scindare, are loc un fenomen nou: Luna începe să se rotească în jurul Soarelui; ea are încă o înfățișare cu totul stranie. Nu are în compoziția sa elemente dure, cum ar fi minerale, stânci sau sol. Masa principală pe care țopăiau - pur și simplu - sărind de colo până colo

ființele care o populau are aspectul unui terci, un fel de piure, de spanac fiert. Așa cum masa principală a uscatului este formată din teren arabil, masa principală a lunii era formată din acel gen de terci, în care, se aflau incluse substanțe asemănătoare lemnului sau scoarței de copac. Astăzi, când urcăm pe un munte, călcăm pe roci dure. Pe această veche Lună am fi călcat pe un teren care, atunci când devenise cel mai consistent, era un fel de masă lemnoasă, ca o platformă de trunchiuri de lemn. În loc de granit, erau trunchiuri asemănătoare lemnului, fără a avea însă consistența lemnului de acum. Aceasta era masa materială a ceea ce am putea numi, cu aproximație, solul lunar, din care încontinuu creșteau excrescențe vegetale, cu rapiditate, ca niște muguri. Acesta era regnul inferior pe vechea Lună și care era de fapt precursorul regnului mineral de astăzi; la acea epocă se afla într-un stadiu care se poate situa între regnul vegetal și regnul mineral actual. Acest regn mixt avea totuși viață, se înmulțea constant sub formă de excrescențe. Sigur, nu trebuie să ne imaginăm totul ca fiind asemănător cu procesele biologice care au loc pe Pământ. Dacă în prezent dorim să scoatem ceva din pământ, ne servim de unelte; pe vechea Lună, masa vegetal-minerală se epuiza, murea, dar nu ca o plantă izolată, ci în totalitate se schimba, se refăcea. Era străbătută constant de viață și mișcare. Masa funciară, solidă a vechii Luni murea și se refăcea în permanență. În cele din urmă, din această masă a apărut urma unui nou regn. Prin separarea Soarelui de vechea Lună, regnurile existente până atunci s-au modificat. Pe vechiul Soare, regnurile corespundeau într-o oarecare măsură cu cele pe care le cunoaștem azi. Dar ulterior, prin despărțirea de Lună, regnul vegetal s-a degradat, a involuat cu o jumătate de treaptă, ca și celelalte regnuri, astfel că următorul regn a devenit un fel de regn vegetal-animal. Din solul lunar creșteau animale-plante în forme vegetale, dar aveau senzații dacă erau atinse, scoțând un fel de gemete. Erau în realitate jumătate animale și jumătate plante, în sensul că pe de o parte creșteau în sol, aveau rădăcini care le țineau atașate de sol, iar pe de altă parte erau animale în măsura în care aveau capacitatea de simțire, aveau senzații. Regnul care constituia atunci precursorul regnului uman de azi era compus din ființe jumătate oameni și jumătate animale, ființe intermediare între omul și animalul de acum, dar superioare maimuțelor din zilele noastre, fără a fi însă suficient de evaluate pentru a fi considerate oameni. Această ființă lunară de om-animal este aproximativ strămoșul nostru pe vechea Lună.

Legende și miturile au reținut în mod surprinzător de precis aceste realități. Gândiți-vă numai la una din legende germane care a reținut taina care se află în spatele unor adevăruri, cum ar fi acela că există întotdeauna ființe care rămân în urma cursului normal al evoluției, un fel de repetenți ai evoluției. Ființele lunare care se aflau la jumătatea drumului între plantele și animalele de acum, care nu puteau viețui decât în solul vegetal care exista pe vechea Lună, ei bine și aceste ființe au rămas în urmă, iar ulterior pe Pământ, pe Pământul nostru actual, cresc pe un sol mineral. În prezent este posibil, dar pe vechea Lună aceste ființe plante-animal nu ar fi putut să se dezvolte pe un sol mineral, ci aveau nevoie de un sol viu. În zilele noastre, vâscul este o asemenea plantă; el nu poate trăi decât ca parazit în lumea vegetală contemporană, pentru că este o plantă întârziată, rămasă la un stadiu înapoiat. El a pierdut din sensibilitatea inițială pentru că astralitatea care îl înconjură este cu totul diferită de celelalte. Și legenda reține exact acest aspect: vâscul nu aparține de fapt de natura terestră, aceasta îi este străină. Legenda germană venerează în Baldur pe zeul Soarelui, al forțelor terestre. Nici o ființă pământească nu se poate apropia de el având, de exemplu, o atitudine ostilă. De aceea și zeul Loki, despre care legenda spune că era unul din cei întârziați, nu îl poate ucide pe Baldur cu ajutorul nici unei creaturi terestre. El este constrâns să o facă folosind o creangă de vâsc, plantă străină printre creaturile pământești și care, pentru aceasta, îl poate ajuta pe Loki, el însuși un străin, un întârziat printre divinitățile Pământului. O profundă înțelepciune se află în spatele unor asemenea legende. În legenda lui Baldur și a lui Loki ([Nota 23](#)) simțim această antică înțelepciune, ca și în diversele utilizări ale vâscului*. Dacă vei studia aceste utilizări, vei găsi că ceea ce se spune despre această plantă provine dintr-o veche înțelepciune.

În a doua jumătate a evoluției lunare, entitățile care se separaseră o dată cu Soarele și evoluau pe acesta, precum și ființele care rămăseseră să evolueze mai departe pe Lună, au atins nivelul necesar de obținut și atunci cele două astre despărțite s-au unit din nou. Soarele și Luna formează iar un singur corp cosmic și toate entitățile își continuă evoluția în comun până în momentul când se ajunge la termenul evoluției lunare**.

* În laboratoarele medicale care au luat ființă în Elveția sub îndrumarea și după indicațiile date de Rudolf Steiner, s-a creat o tehnică specială de tratare a vâscului pentru a fi inclus în anumite medicamente anticancerigene (N.T.).

** O expunere sistematică și detaliată a evoluției celor trei stări planetare anterioare pământului actual se găsește în lucrarea lui Rudolf Steiner *Die Geheimwissenschaft im Umriss* (GA 13), apărută în limba română cu titlul *Știința spirituală* (N.T.).

La acest punct, totul intră din nou în umbră, în acea stare de pură spiritualitate, de repaus cosmic, pe care obișnuim să o numim *pralaya*. După terminarea acestui somn cosmic, apar zorile existenței Pământului. La început, noul corp ceresc care apare din noaptea cosmică nu conține numai substanța terestră propriu-zisă, ci și ce s-ar obține reunind substanța solară actuală, substanța lunară actuală și cea terestră într-un gigant recipient, de proporții cosmice. Ne putem face o reprezentare aproximativă a stării Pământului la începutul evoluției sale, imaginându-ne toate aceste trei substanțe reunite într-un singur glob. Este o stare care într-un fel reprezintă o repetare a stării saturniene, apoi o repetare a stării vechiului Soare și în sfârșit o repetare a stării lunare. Ceea ce este important de știut pentru noi este faptul că ființa umană, în acel început de evoluție terestră, nu ajunge să fie „om” în sensul actual al cuvântului decât spre mijlocul evoluției terestre. Această evoluție se desfășoară în șapte mari perioade ca și în cazul celor trei planete anterioare. Ne vom afla în a patra perioadă principală, când speța umană poate să atingă treapta de om, la fel cum în timpul ciclurilor planetare precedente, pe Saturn, Soare și Lună, anumite entități au atins nivelul de om tot în a patra mare perioadă a planetei respective, - pe Saturn Spiritele personalității, Începuturile, sau Asuras ([Nota 24](#)), pe Soare Arhanghelii, iar pe Lună Îngerii. Alte entități rămân și acum în urma evoluției, a dezvoltării normale. Pe vechea Lună, de exemplu, unele entități nu au putut atinge treapta de om, cum era normal; aceștia sunt îngeri întârziați, care abia acum, pe Pământ, reușesc să ajungă la treapta de om, în timpul primelor trei mari perioade ale evoluției terestre. În a patra perioadă, omul este cel care reușește să atingă stadiul uman, treapta de om. Înaintea omului, trei alte categorii de entități au trecut prin acest stadiu, pe Pământ, iar a patra este însuși omul. În acel punct al evoluției cosmice, când omul se pregătea să obțină calitatea de om, au existat deci alte entități care reușiseră, înaintea omului, să treacă prin acest stadiu, pe Saturn, pe Soare, pe Lună și chiar pe Pământ, în primele trei mari perioade. Toate acestea sunt entități care se află la niveluri de evoluție superioare omului. Și toate aceste entități își amintesc de timpul când treceau prin această etapă, iar datorită acestui fapt ele își pot coborî privirea asupra omului în devenire și pot spune: Această ființă devine acum ceea ce noi am fost, dar în cu totul alte condiții. De aceea, din înălțimea pozițiilor lor, ele pot contribui direct la dirijarea evoluției noastre.

Să facem un calcul și să vedem câte categorii de asemenea entități își pot aminti de stadiul uman prin care ele însele au trecut și prin aceasta să înțeleagă pe omul în devenire: șapte pe Saturn, plus șapte din evoluția pe Soare, plus șapte din evoluția pe Lună și plus trei din primele perioade principale ale evoluției Pământului, în total sunt douăzeci și patru de entități. Așadar, douăzeci și patru de „oameni” privesc de sus pe omul actual. Aceștia sunt cei pe care, din motive bine întemeiate, îi putem considera ca regulatori ai evoluției, regulatori ai timpului, căci timpul și evoluția sunt strâns legate. Ei sunt cei douăzeci și patru de „bătrâni” pe care îi găsim în *Apocalipsa lui Ioan*, aceiași care ne sunt prezentați când intrăm în secretul celor șapte Pecetei. Ei ne sunt arătați ca fiind cu adevărat cei care conduc destinul, alfa și omega. Descoperim, deci, pe cei douăzeci și patru de Bătrâni și constatăm cum autorul

Apocalipsei, autorul acestui important document, descrie în imagini atât de elocvente ceea ce noi înșine găsim prin studiul evoluției spirituale a Universului.

La fiecare treaptă de evoluție anumite entități rămân în urma cursului normal și am văzut că ființele rămase în urmă pe Saturn reapar pe vechiul Soare ca precursori, ca primii germeni ai actualului regn animal, iar ființele solare întârziate pe vechiul Soare reapar pe vechea Lună ca primii germeni ai actualului regn vegetal. Numai pe Pământ apare un stadiu de evoluție care favorizează direct formarea regnului mineral. Pe lună, așa cum am subliniat, nu exista încă un regn mineral, de aceea nu s-ar fi putut merge pe un sol tare; nu existau formațiuni de duritatea rocilor. Mult mai târziu, în momentul când, pe Pământ, oamenii au putut atinge stadiul uman au apărut din corpul Pământului - care până atunci nu era constituit decât dintr-o substanță intermediară între cea care exista pe vechea Lună și cea care constituie azi Pământul - structuri minerale, primele cristale. În acel moment se formează regnul mineral* și despre acest fenomen vom găsi în *Apocalipsa lui Ioan* o descriere foarte revelatoare, în contextul în care spune: „Înainte tronului era o mare ca de sticlă, asemenea cristalului” (*Apocalipsa*, cap. 4, v. 6). Această „Mare de cristal” este relatarea simbolică a apariției, în prima sa formă, a regnului mineral. Acest secret al evoluției cosmice apare înscris în *Apocalipsă*. Și trebuie să reținem că autorul, în aceste tablouri grandioase, nu descrie nimic altceva decât ceea ce noi înșine putem constata în evoluția Pământului, dacă ne inspirăm din viața spirituală. Iată cum, de la început, autorul *Apocalipsei* ne poartă până pe înălțimile de unde ființa umană poate contempla în imagini chiar și etapele viitoare ale evoluției sale.

Acum avem o bază solidă de care putem lega ceea ce vom afla, în continuare, în legătură cu primele epoci viitoare ale evoluției Pământului și a omului. Prin această digresiune nu am făcut decât să aruncăm o privire asupra trecutului, de la început și până la punctul la care omul este pregătit să devină cu adevărat „om”, și la care, totodată, apare un regn nou, regnul mineral. Vom vedea cum s-a desfășurat evoluția până în zilele noastre și cum se va desfășura în viitor. Vom avea astfel acces spre misterul celor șapte Peciți și al desfacerii lor, până la acea perioadă când vor fi vărsate cele șapte Cupe ale mâniei.

* O descriere mai amănunțită a primelor faze de constituire a pământului fizic și în următoarele lucrări: Rudolf Steiner, *Din Cronica Akasha* (GA 11); Gunther Wachsmuth. *Die Entwicklung der Erde*; Walther Cloos, *Lebensstufen der Erde* (netraduse în limba română) (N.T.).

CONFERINȚA a VI-a

OMUL ÎN PERIOADA LEMURIANĂ ȘI ÎN CEA ATEANTEANĂ. MISTERUL DE PE GOLGOTA

Nürnberg, 23 iunie 1908

Știința materialistă, cu excepția câtorva cercuri care în ultimul timp au recurs la o altă explicație, a formulat o teorie generală care susține că originea sistemului solar actual se află într-un fel de nebuloasă primară ce cuprindea un spațiu până dincolo de orbita lui Neptun, deci până dincolo de cea mai îndepărtată planetă a sistemului solar. Se presupune că din această nebuloasă s-a format în mod treptat, printr-un proces de condensare, Soarele împreună cu planetele care evoluează în jurul lui. Un număr mai redus de comentatori au o concepție puțin diferită, dar care nu aduce nimic esențial pentru noi, cei care ne bazăm pe o concepție spirituală asupra Universului. Deci, așa s-ar fi format Soarele și planetele din jurul său. În acest sens, la școală s-a recurs la o experiență care ca o jucărie frumoasă încearcă să dea elevilor o imagine concretă despre formarea întregului sistem planetar*.

* Se face referire la demonstrația fizicianului Plateau (1806-1883) citat de Vincenz Kraus în *Hauptprobleme der Philosophie* din anul 1892 (N.T.).

Se ia o substanță uleioasă, se toarnă într-un vas cu apă, căutându-se să se dea substanței uleioase o formă circulară. Apoi pata uleioasă se împarte în două, pe la mijloc, pentru a indica ecuatorul, și i se dă o formă circulară. Se asază deasupra un mic disc din hârtie și se străpunge prin mijloc cu un ac lung și cu ajutorul accestuia totul se pune în mișcare, în rotație. Se observă imediat după ce s-a început rotirea că apare la început o picătură care se detașează de substanța uleioasă și se rotește în jurul acesteia, așa cum se presupune că s-ar fi întâmplat și cu un corp ceresc; apoi, se detașează o a doua picătură, o a treia și la sfârșit rămâne la mijloc restul, o pată mai mare, în jurul căreia plutesc, rotindu-se, picăturile mai mici care s-au desprins. Un adevărat sistem planetar în miniatură! Așa s-ar părea. De ce nu, se spune, și sistemul nostru planetar nu s-ar fi format la fel, ca urmare a unei rotații a nebuloasei originare, de vreme ce procesul se poate reproduce cu un sistem solar în miniatură!

De obicei, acest gen de comparații pare foarte convingător și oamenii înțeleg ușor cum s-au format în trecut toate planetele, Saturn, Jupiter, Marte, Pământul, Venus și Mercur, din nebuloasa primară. Dar toată povestea și nu numai experiența comparativă, concepția întreagă în ansamblu, pornește de la o gândire cu totul eronată, gândire ce predomină epoca noastră. Căci oamenii cu o pregătire intelectuală implicați în această demonstrație, care expun atât de simplu și clar experiența, uită de fapt un lucru: că ei înșiși au pus în mișcare experimentul învârtind acul! Ei se uită pe sine și, dacă această uitare de sine este în unele situații din viață ceva folositor, în cazul nostru cel care conduce experimentul uită lucrul cel mai important, esențial, fără de care picătura de ulei nu s-ar mișca niciodată. Cel puțin, savanții care susțin această superstiție - am numit sistemul Kant-Laplace - ar trebui să aibă o anumită consecvență în ideile lor. Ar trebui să admită că și altădată o ființă oarecare a plasat un scaun imens în spațiul cosmic și a pus în mișcare un ax gigantic. Iată ce ar trebui totuși, cel puțin, să admită. Dar gândirea umană s-a obișnuit atât de bine să nu vadă decât partea materială a lucrurilor, încât nu se mai observă contradicțiile care se găsesc într-o astfel de comparație.

De fapt, există totuși o parte de adevăr în ceea ce numim sistemul cosmologic Kant-Laplace, numai că acest adevăr este altul decât ceea ce propun explicațiile materialiste. Este foarte adevărat că în fața privirii unui clarvăzător tot ceea ce compune sistemul nostru solar actual apare efectiv ca provenind dintr-o nebuloasă originară. Cine poate face investigații istorice corecte ajunge să știe că partea corectă din ipoteza Kant-Laplace derivă dintr-o tradiție ocultă. Acest lucru s-a uitat din momentul când cuvintele „ocult” și „ocultism” au devenit ceva ce trebuie să ocolim, ceva de care trebuie să ne ferim, așa cum copiii se tem și se feresc de „omul negru”. Ceea ce s-a petrecut cu adevărat în trecut, când s-a format sistemul nostru solar, nu s-a putut împlini fără influența directă a unor entități și puteri spirituale. Materia nu face nimic fără ca la temelie să nu stea ființe spirituale.

Ar însemna să dăm o extindere prea mare acestei expuneri dacă am încerca să prezentăm o explicație completă asupra formării sistemului solar*. Vom lăsa de o parte celelalte planete, Saturn, Jupiter etc., și ne vom limita numai la ceea ce are importanță directă pentru viața și evoluția omului.

* A se vedea și lucrarea lui Rudolf Steiner *Ierarhiile spirituale și reflectarea lor în lumea fizică*, (GA 110), București, Editura Univers Enciclopedic, 1995. (N.T.)

În mod efectiv a existat la început o nebuloasă originară, cosmică, în care se aflau într-o stare de disoluție toate elementele care compun sistemul solar. Legate de această nebuloasă și făcând totodată parte din ea, se aflau entitățile pe care le-am cunoscut în cursul expunerilor anterioare și îndeosebi în conferința de ieri. De exemplu, de această nebuloasă cosmică erau legate toate entitățile care în douăzeci și patru de mari perioade trecuseră prin stadiul de om. Dar mai erau prezente și alte entități. Ele se aflau în această nebuloasă și fără prezența lor acolo aceasta nu ar fi decât o fantasmagorie abstractă. Aceste entități erau însăși nebuloasa. Dacă un chimist ar încerca să și-o reprezinte cât de cât, ar fi o imposibilitate. Ea nu exista

decât sub forma de gânduri lipsite și detașate de orice realitate materială. În fapt, nebuloasa aceasta originară era locuită de o seamă de entități spirituale. Iar când devine vizibilă, ființele care apăruseră pe Saturn odinioară și evoluaseră apoi pe vechiul Soare, pe vechea Lună și pe Pământ până când, după o lungă pauză, apare nebuloasa terestră originară, ca să-i spunem așa, toate aceste ființe sunt acum prezente și active în ea. Și chiar și celelalte entități care apar abia pe Soare sunt acum legate cu această nebuloasă. Și toate aceste entități, întregul cortegiu de ființe care se află aici, acestea sunt cele care pun totul în mișcare. Căci înseși entitățile singure își creează propriul lor câmp de acțiune.

Existau, de exemplu, unele entități care aveau nevoie de un cu totul alt loc de ședere decât aveau nevoie oamenii pentru a putea parcurge evoluția care era corespunzătoare cu natura lor. Acele ființe care pe vechea Lună au existat ca precursori ai oamenilor de azi, nu aveau decât corp fizic, eteric și corp astral. Ele reapar acum, la începutul evoluției terestre, cu aceste trei elemente ale structurii lor după marea pauză cosmică (*pralaya*), așa cum o plantă răsare din sămânța sa. Întreg acest sistem nu prezenta la început condițiile convenabile pentru ființele care purtau în natura lor germenii umanității actuale. Începutul evoluției terestre cunoștea un ritm foarte rapid. Dacă acest ritm s-ar fi menținut, omul nu ar fi reușit să-și împlinească evoluția, căci condițiile erau de așa natură, încât o ființă ar fi deja îmbătrânită la scurt timp după naștere. Dacă această evoluție rapidă, specifică Soarelui, ar fi durat, am fi îmbătrânit foarte de tineri. Viața nu ar fi durat atâtea decenii cât durează în prezent și am fi avut părul alb puțin timp după naștere. Am fi îmbătrânit copii fiind.

Acest lucru nu trebuia să se întâmple. Dar, pe de altă parte, existau alte entități care aveau nevoie de acest ritm. De aceea, ele nu au parcurs decât o scurtă vreme mersul evoluției împreună cu omul, apoi s-au separat, s-au desprins de globul terestru unitar și au format un corp ceresc separat, care este chiar Soarele pe care îl vedem acum pe cer. Aceste entități și-au fixat pe Soare locul lor de ședere și au atras acolo substanțele de natură solară. Soarele care ne luminează acum este populat în întregime de aceste entități spirituale, după cum Pământul este populat de oameni. Fiecare rază de soare care vine spre noi este expresia activității ființelor spirituale care în decursul stadiilor anterioare, pe Saturn, Soare și Lună, au atins un nivel ce le permite să aibă o evoluție rapidă ca cea care se derulează astăzi pe Soare. Entități superioare erau implicate în existența lumii la începutul evoluției terestre, dar apoi s-au desprins, formând Soarele, iar ce a rămas era ceva ce ne-am putea reprezenta dacă am amesteca la un loc actuala substanță a Lunii și a Pământului. Tot acest amalgam începe să se rotească în jurul Soarelui un anumit timp.

Să reținem deci că, înainte de a ajunge la momentul pe care l-am arătat ca fiind acela când omului i se deschide accesul spre starea de umanitate, s-a produs desprinderea Soarelui de globul cosmic inițial, din care rămân contopite numai elementele care astăzi formează Pământul și Luna, deci un glob Pământ-Lună. Pe Soare au rămas să locuiască entitățile care conduc pe plan spiritual evenimentele terestre. Când aceste entități au apărut pe Pământ, venind de pe vechea Lună, după terminarea pauzei cosmice, erau în număr de șapte. *Geneza* le numește Elohim, Spirite ale luminii sau Spirite ale formei*. Aceste înalte entități spirituale au participat un timp la evoluția terestră, apoi s-au retras pe Soare și de acolo acționează acum asupra Pământului. Șase din aceste entități aveau o astfel de natură încât și-au unit existența cu cea a Soarelui. A șaptea entitate, al șaptelea Elohim, s-a separat de ceilalți și în *Vechiul Testament* este numit Iahve sau Iehova. La început a rămas atașat de Pământ, dirijând evoluția terestră din interiorul globului terestru-lunar, în timp ce ceilalți șase Elohim își exercitau influența din exterior, din Soare. Aceasta a durat un timp.

* A se vedea și Rudolf Steiner, *Misterul biblic al Genezei* (GA122), București, Editura Univers Enciclopedic, 1995 (N.T.).

Ne este ușor acum, după cele expuse ieri cu privire la vechea Lună, să înțelegem că după desprinderea Soarelui în globul care a rămas, format, a avut loc o densificare a tot ceea ce a

rămas în urmă și care era alcătuit din Pământ și Lună. O anumită perioadă de timp, evoluția terestră s-a desfășurat în sensul că procesul de densificare s-a exercitat nu numai asupra substanțelor elementare care compuneau globul terestru-lunar, ci și asupra ființelor rămase, ființe care ulterior vor deveni oamenii care suntem azi. La vremea aceea, aceste ființe erau extrem de maleabile și delicate, dar încep să capete o consistență atât de grosolană, atât de dură, încât au dat naștere unor instincte oribile. Viața întreagă începuse să ia forme din cele mai grosolane.

În aceste condiții nu mai putea avea loc o evoluție normală pentru om. Totul ar fi devenit și mai dur, mai grosolan, iar oamenii s-ar fi osificat, ar fi devenit un fel de mumii și ar fi populat o planetă pe care s-ar fi format ființe fără frumusețe, un fel de animale cu forme umane, un fel de statui vii grotești. Pământul însuși s-ar fi mumificat. Era necesar să intervină ceva și aceasta are loc datorită tocmai intervenției Spiritului cosmic ce dirija totul pe Pământ. Din masa elementelor lunar-terestre, Iahve începe să desprindă partea cea mai dură, această zgură a Pământului, pe care azi o vedem pe cer, Luna. Dar nu numai substanțele dure au fost desprinse, ci și ființele cele mai grotești, cele mai puțin rafinate. Putem deci să spunem că prin desprinderea Soarelui s-a evitat ca omul să evolueze mult prea rapid, iar prin separarea Lunii, omul și Pământul au fost ocrotiți de o evoluție ce ducea spre mumificare, spre pietrificare.

Din toate aceste evenimente, trebuie să reținem că, după ce Pământul s-a separat complet de masa inițială care apăruse după ieșirea din pauza cosmică ce a urmat după sfârșitul evoluției lunare, el a devenit prielnic pentru o evoluție normală a omului sub influența exterioară a celor două corpuri cosmice care se separaseră, Soarele și Luna, sau, mai exact spus, sub influența celor șapte Elohim, dintre care șase acționau din Soare, iar al șaptelea, Iahve, de pe Lună. Aceste înalte entități s-au desprins de Pământ tocmai pentru salvarea omului și totul a fost astfel ordonat încât aceste două forțe să se echilibreze. Prin separarea atât a forțelor solare, cât și a celor lunare, s-a stabilit ritmul cel mai prielnic pentru dezvoltarea omului.

Imaginați-vă acum - pentru a putea înțelege toate acestea sub un nou aspect - că numai Soarele și-ar exercita influența asupra omului. Noi știm că acesta evoluează pe Pământ trecând prin nenumărate încarnări. A existat, bineînțeles, o primă încarnare, după care au urmat altele și permanent el a preluat alte corpuri, și tot așa până la ultima reîncarnare, când va avea și ultimul corp fizic. Omul trece, așadar, printr-o serie de încarnări și în felul acesta progresează încetul cu încetul, perfecționându-se. Ființele umane au pășit prima dată pe suprafața Pământului ca niște adevărați copii spirituali, ca niște bebeluși. Din momentul când Soarele și Luna s-au despărțit de Pământ, oamenii și-au început propriu-zis evoluția terestră și s-au ridicat până la nivelul de astăzi. Iar de acum înainte, noi toți vom continua să ne reîncarnăm în alte și alte corpuri, până la sfârșitul evoluției terestre. Gândiți-vă însă că, dacă numai Soarele ar fi acționat asupra noastră, omenirea ar fi fost nevoită să treacă numai într-o singură încarnare prin toate experiențele pe care le acumulează în marele șir de încarnări. Pentru a se stabili un ritm corect de dezvoltare în care suntem menținuți acum, a fost nevoie de o conjugare a forțelor solare și lunare venite din exterior.

După ce Soarele și mai apoi Luna s-au desprins, au început să se formeze încetul cu încetul ființe umane; atunci s-a constituit prima structură a omului actual*. A fost o vreme când pe Pământ nu se putea merge așa cum se merge astăzi. Nu trebuie să ne imaginăm că după separarea Lunii omul pășea pe Pământ într-un corp carnal, ca acum. Mai întâi, să notăm că formele existente deja înainte au reapărut ca într-un fel de repetare, de recapitulare, iar când Pământul s-a eliberat de elementele solare și lunare avea încă un aspect asemănător cu cel ce existase pe vechea Lună, chiar și mai puțin consistent. Dacă cineva ar fi putut privi Pământul cu ochii noștri actuali, nu ar fi putut zări nici o ființă umană. În schimb, existau alte ființe care nu erau suficient de evolute pentru a mai aștepta până să coboare pe Pământ și ele au fost nevoite să îmbrace forme corporale imperfecte, astfel că la câțiva timp după separarea de

Lună au devenit prezente și chiar vizibile pentru ochiul fizic forme animale inferioare, care aveau deja o anumită consistență fizică, materială. Ființa umană însă, ca și mamiferele superioare, nu coborâseră încă la acel moment pe Pământ; omul mai era o ființă spirituală, planând deasupra și în jurul Pământului. Prin această prelungire în lumea spirituală el încorporează în natura sa mai multă materie subtilă. Densificarea lui se face în mod progresiv până la momentul oportun, când a putut să coboare acolo unde solul începuse deja să se întărească, formând un fel de insule solide.

* Acest proces are loc aproximativ la jumătatea perioadei lemuriene (N.T.).

Primii oameni apar, deci, relativ mai târziu; ei aveau o structură cu totul diferită de a omului contemporan. Ar fi foarte dificil să vă fac o descriere a formelor pe care le aveau oamenii atunci când au început să se cristalizeze, ca să spunem așa, din elementul spiritual. Deși în bună parte v-ați obișnuit să auziți multe lucruri greu de admis, ați fi cu adevărat șocați dacă v-aș descrie formele atât de groțesti ale corpurilor în care se încarnau atunci sufletele noastre. Nu ați putea suporta o asemenea descriere. Mai târziu însă, în viitor, când aceste realități ale acelor vremuri, grație curentului spiritual antroposofic, vor fi conștientizate din ce în ce mai mult, va trebui ca oamenii să le cunoască, deoarece vor avea o deosebită semnificație pentru viața lor. Căci numai cunoscând modul cum s-a dezvoltat corpul nostru fizic, cum s-au format organele, pornind de la forme cu totul diferite de aspectele actuale, omul va recunoaște strania înrudire între organele corpului uman, care în prezent se află atât de diferite unele de altele. Va sesiza atunci relația dintre unele organe, ca de exemplu, relația între apendice și trahee, care la origine făceau corp comun la acele prime ființe stranii. Omul de astăzi este rezultatul unui proces evolutiv care a diferențiat în mii de feluri ceea ce exista în ființa de odinioară. Organe care astăzi sunt separate erau altădată legate împreună și funcționau împreună, dar au păstrat și azi afinități care ies la iveală cu ocazia unor maladii; când boala atinge un organ, neapărat există o manifestare și la organul care fusese comun. Viitorii studenți în medicină ([Nota 25](#)) vor avea ocazia să facă multe descoperiri pe care medicina actuală - care nu este decât un conglomerat de denumiri - nici nu le poate imagina. Numai atunci va înțelege medicina care este cu adevărat natura umană. Vă spun toate acestea acum pentru a vă arăta cât de diferită era forma umană în acele vremuri primordiale față de cea de acum.

Forma actuală s-a consolidat și fasonat încetul cu încetul. La origine, chiar după ce coborâse propriu-zis pe Pământ, corpul uman nu avea un sistem osos. Oasele s-au format pornind de la un fel de filamente cartilaginoase care străbăteau corpul ca niște corzi, provenind, la rândul lor, dintr-o substanță și mai puțin consistentă, cândva lichidă, iar cu mult, cu mult mai înainte, chiar de natură gazoasă; dacă mergem și mai mult în trecut, vom ajunge la natura sa astrală, apoi eterică, adică o substanță spirituală densificată. De fapt, tot ce este materie provine din spirit. Totul este prefigurat în spirit. Mult mai târziu abia, în perioada pe care o numim atlanteană, ființa umană și-a format sistemul osos; în perioada anterioară, lemuriană, sistemul osos existase doar sub forma de tendință spre osificare.

Pentru a înțelege mai bine *Apocalipsa* este necesar să studiem mai îndeaproape omul perioadei lemuriene. Este suficient să arătăm că în primele timpuri care au urmat după separarea de Lună și coborârea ființei umane spre Pământ, voința avea o amploare cu totul alta decât mai târziu. În acea perioadă, forța de voință umană acționa în mod magic. Grație acestei forțe, se putea acționa asupra creșterii plantelor; dacă omul voia, el putea determina ca o plantă să crească mai repede, facultate care astăzi nu se poate obține decât prin practici anormale de magie. În consecință, în perioada lemuriană, mediul natural al omului era supus în întregime voinței sale. Când această voință urmărea scopuri benefice, ea putea stăpâni valurile mării, furtunile, uraganele de foc vulcanice care învolburau atmosfera, căci Pământul mai era în bună parte frământat de convulsii vulcanice. Asupra acestor forțe omul își putea exercita o influență binefăcătoare, dar și distrugătoare, după cum voința sa era benefică sau

malefică. Insule întregi se puteau scufunda sub acțiunea unei voințe distrugătoare. Voința umană era la unison cu mediul înconjurător. Continentele populate cu oameni au fost distruse datorită răutății sălbatice a unora. Numai o mică parte din omenirea lemuriană a fost salvată, în sensul că a putut continua să se încarneze în perioada următoare - o dată în plus trebuie să facem o distincție între evoluția raselor și a popoarelor și cea a sufletelor. Perioada care a urmat, perioada atlanteană, o putem descrie cu mai multă exactitate pentru că avem acum în limbajul nostru cuvinte și noțiuni capabile să traducă ceea ce revelează percepția clarvăzătoare.

După catastrofa care a distrus Lemuria, urmează perioada atlanteană, perioadă în care omenirea se dezvoltă în cea mai mare parte pe un continent situat în partea globului terestru care formează astăzi fundul Oceanului Atlantic, între Europa și America. În general, condițiile de trai erau și atunci mult deosebite de cele în care trăim astăzi. La începutul acestei perioade, omul era astfel constituit, încât modul lui de a percepe lumea era de asemenea diferit. Am vorbit în prima conferință despre acest aspect și chiar și după aceea. Astăzi vom încerca, din nou, să schițăm într-un mod mai precis natura foarte diferită a modului de percepție din acele vremuri.

Omul poseda un fel de clarvedere naturală deoarece elementele care constituiau ființa lui erau altfel legate între ele decât sunt în prezent. Corpul eteric nu era atât de strâns unit cu cel fizic; corpul eteric depășea cu mult partea fizică. Abia către ultima treime a perioadei atlanteene, corpul eteric s-a redus și a luat exact forma corpului fizic, așa cum este astăzi. Prin faptul că omul atlantean avea o structură internă cu totul diferită, întreaga sa viață conștientă și sufletească erau de asemenea diferite. Și pentru a înțelege bine ceea ce spune autorul *Apocalipsei*, trebuie încă o dată să abordăm un capitol important și totodată foarte misterios.

Dacă ne-am fi aflat pe vechea Atlantidă am fi constatat că nu exista o atmosferă compusă dintr-un aer la fel de pur și transparent ca cel care înconjoară astăzi Pământul; totul era învăluit de o atmosferă îngreuiată de neguri și vapori de apă. Aceasta a devenit mai limpede, mai transparentă mai târziu, pe măsură ce continentul evolua. Dar dezvoltarea cea mai intensă a omului și a culturii avea loc tocmai în zonele în care norii și cețurile erau mai dense. Aici s-a format baza culturilor ulterioare. Atlantida era atât de impregnată de cețuri, încât alternanța între ploaie și timp senin, cum o avem astăzi, era necunoscută. Curcubeul nu era cunoscut. Mult mai târziu, când s-a produs o condensare a apei din atmosferă, când ploi abundente au inundat întreg Pământul și a dus la acea mare catastrofă care a fost Deluviul, Potopul, s-a produs și acel fenomen fizic al curcubeului. Ne aflăm în fața unuia din acele momente când Știința spirituală vă poate inspira cea mai mare venerație față de străvechile, documente sacre. Când *Geneza* ne spune că după Potop Noe ca reprezentant al celor care au salvat speța umană, a văzut primul curcubeul, este relatat un eveniment absolut real, istoric. Omul vedea pentru prima dată curcubeul după Potop, căci înainte acest fenomen fizic nu putea avea loc.

Vedeți cât de profunde și cât de adevărate, chiar în litera lor, sunt documentele sacre. Astăzi mulți oameni se simt consternați când li se spune că textele religioase sunt adevărate chiar în litera lor. Există într-adevăr o zicală care spune: „Litera omoara, spiritul dă viață” și care poate fi adevărată, dar unii o citează cu rea-credință căci trag de aici concluzia că ar fi cu totul justificat să nu te ocupi prea serios de textele vechi, că nu este util să cunoști cuprinsul lor pentru că nu sunt decât „literă care ucide”. Acești oameni se lasă încantați de propriul lor spirit, care se desfășoară în interpretări fanteziste. În comentariile lor, ei pot fi plini de duh, dar nu aceasta este important; ceea ce are importanță este, dimpotrivă, să vedem în aceste texte ceea ce conțin ele cu adevărat. Or, această frază: „Litera ucide, spiritul dă viață” are în limbajul nostru aceeași semnificație ca și cuvintele lui Goethe ([Nota 26](#))

Cât timp nu ai înțeles
Acest „Mori și vei fi”
Nu ești decât un oaspete obscur
Pe acest pământ întunecat.

Aceste cuvinte nu înseamnă în nici un caz: Dacă vrei să conduci pe cineva la cunoașterea superioară trebuie mai întâi să-l ucizi - ci: Omul trebuie să se ridice la spiritualitate tocmai prin cultura pe care o dezvoltă în lumea fizică. Litera este corpul spiritului și mai întâi trebuie să o ai și să o cunoști, apoi abia poți spune că din ea scoți spirit. Litera odată înțeleasă trebuie să mori pentru ca spiritul să renască. Acest cuvânt nu este un îndemn de a interpreta după fantezia noastră conținutul străvechilor documente religioase. Și când, de exemplu, am descifrat adevărata semnificație a curcubeului biblic, pătrunde în sufletul nostru o profundă venerație față de aceste texte. Și vom înțelege și mai mult cum poate progresa omul către un sentiment adevărat, autentic și către o voință de apropiere plină de înțelegere a textelor sacre, printr-o gândire aprofundată grație concepției antroposofice despre lume.

Să revenim la vechea Atlantida. Am spus că omul trăia într-o stare de conștiință diferită de a noastră, că memoria sa era alta decât acum. Diferențele sunt mult mai profunde. Când ne ducem cu gândul înapoi, nu către sfârșitul perioadei atlanteene, ci mult mai departe, către începutul ei, vom constata ce diferită era conștiința umană atunci față de cea pe care o avem astăzi.

Să evocăm încă o dată în mintea noastră situația actuală. În timpul zilei, omul se servește de simțuri. Seara se culcă, corpul astral și eul se desprind de corpul fizic și de corpul eteric; acestea rămân în pat. Câmpul conștiinței se întunecă. Omul nu mai e conștient de nimic, nu mai vede și nu mai aude nimic. Dimineța, când corpul astral și eul revin în corpul fizic și în cel eteric, realitatea fizică re apare în conștiința noastră. Cum se prezentau lucrurile în primele timpuri ale Atlantidei? Să ne referim la momentul când, dimineța, ființa umană revine în corpul fizic și în cel eteric. În jurul lui nu exista atunci o lume fizică așa cum este astăzi. Toate obiectele pe care în prezent le vedem cu contururi precise se vedeau atunci nebuloase, înconjurate de o aură, de un fel de halou cu margini colorate, așa cum într-o seară cețoasă ne apar luminile de pe stradă, cu halouri colorate în jurul lămpilor. Așa se prezentau lucrurile atunci. Obiectele se vedeau confuze, fără contururi și suprafețe, și totul învăluit în cețuri colorate. Încetul cu încetul, pe măsură ce procesul evolutiv continua, obiectele încep să apară conturate, din ce în ce mai precise. Dacă în față am fi avut un trandafir, am fi văzut, în acele prime timpuri ale Atlantidei, apărând o formă cețoasă având în centru un cerc de culoarea trandafirului; apoi cu încetul culorile exterioare păreau că se depun la suprafață. Contururile obiectelor nu s-au precizat decât mai târziu.

Natura fizică arăta deci cu totul diferit în vechea Atlantida, în timpul zilei. La fel era situația și seara, când ființa umană își părăsea corpul fizic și se culca. Propriu-zis, el nu dormea așa cum dormim noi azi. Expresia „se culca” nu avea aceeași semnificație pe care i-o dăm acum. Întreaga lume de forme fizice nebuloase rămânea, firește, pe loc, dar omul nu o mai percepea pentru că el pătrundea, spiritual vorbind, într-o lume superioară. Trăia efectiv într-o lume spirituală nemărginită, el însuși nemaiaivând limite sau contur. Omul conviețuia cu entități spirituale în această lume. În prima parte a perioadei atlanteene, alternanța de zi și noapte era de așa manieră încât dimineța, când entitatea umană ființa în corpul fizic, ea avea doar imagini nedesluite și cețoase din lumea fizică înconjurătoare, așa cum am arătat mai înainte, iar noaptea, când își părăsea corpul fizic, avea posibilitatea să trăiască în mod spiritual, deși uneori nedeslășit, confuz, printre entități spirituale. Pur și simplu omul se mișca între spirite. Dar mult mai diferită era viața de senzație a sa, în acele vremuri. De exemplu, seara, când la culcare se desprindea de corpul fizic și de cel eteric, el nu simțea nici un fel de oboseală, nu simțea nevoia de odihnă. Și nici nu ar fi găsit odihnă, căci, intrat în lumea spirituală, tocmai acolo era efortul, activitatea. Abia dimineța, când revenea în corpul fizic, atunci se simțea

obosit, simțea nevoia de odihnă și își căuta, ca să spunem așa, patul, iar patul era propriul său corp. În corpul fizic își găsea odihna și liniștea. Omul se strecura în propriul său corp și în el se odihnea toată ziua. Activitatea și oboseala erau noaptea, în lumea spirituală; odihna era ziua, în corpul fizic.

Totul era așadar altfel. În decursul acestei lungi perioade, ființa umană evoluează treptat, trecând de la aceste condiții, complet diferite de cele actuale, la altele, care au apărut ulterior. Omul parcurge această evoluție pe măsură ce corpul eteric intră puțin câte puțin într-un raport mult mai strâns cu corpul fizic, fapt ce se împlinește în ultima treime a perioadei. Înaintea acestui eveniment, omul avea impresia că se trezește abia noaptea când pătrundea în lumea spirituală. În acel timp, el nu ajunsese să spună despre sine „eu”, nu avea încă o conștiință de sine. Când își părăsea corpul fizic și pe cel eteric pentru a pătrunde în strălucirea nopții, el avea sentimentul că făcea cu adevărat parte din spiritualitatea care era acolo sus, el se simțea oarecum în siguranță și protejat de vechiul său suflet-grupă. Totul devenea luminos în jurul său în timpul nopții, dar el însuși nu se simțea independent. Așa cum sunt degetele în raport cu „eul” nostru, la fel se simțeau oamenii profund atașați de sufletul-grupă; în fața privirii unui clarvăzător, sufletele-grupă apăreau sub imaginea și forma a patru capete, unul de leu, altul de taur, de vultur și altul de om. Toate acestea sunt descrise în *Apocalipsa lui Ioan*. Omul se simțea atins de unul din aceste patru tipuri de suflete-grupă. Numai când a dobândit această carapace a corpului fizic, ca o cochilie de melc, a început să aibă impresia că are ceva propriu, care îi aparține numai lui. Căci dacă ființa umană a devenit puțin câte puțin independentă, personală, se datorează faptului că la un moment dat a putut să se închidă în corpul fizic, devenit tot mai dur. Această incluziune în corpul fizic a plătit-o prin întunecarea treptată a lumii spirituale, care a sfârșit prin a se retrage complet din viața lui. În schimb, lumea de aici, de jos, pe care o revedea când revenea dimineața în corpul fizic, a încetat să mai fie cețoasă; ea devine luminoasă, se conturează tot mai mult. În același timp, omul începe să se simtă ca un „eu”, să își dea seama că poartă în el o conștiință de sine. Învăță să spună despre el „eu” .

Dacă dorim să avem o reprezentare exactă despre ce înseamnă aceasta, să ne imaginăm omul degajându-se de cochilia sa, de corpul său fizic, pentru a pătrunde, în timpul somnului, în lumea divin-spirituală. Acolo el trăiește printre aceste entități spirituale. Acolo îi răsună din exterior ce este el, numele lui. Un grup auzea cuvântul care în limbajul primordial era cel care denumea acel grup, un alt grup auzea un cuvânt diferit. Deoarece omul nu se putea numi singur pe sine, trebuia să-și audă numele răsunând din exterior. Când își părăsea cochilia sa de melc, care era corpul lui, el știa că este el pentru că numele lui îi răsună în suflet ca o chemare. Când apoi a putut să perceapă prin corpul său mediul său fizic, a învățat și să se simtă ca un „eu”, să simtă în el și în acest „eu” forța divină a cărei rezonanță îi parvenea mai înainte ca din exterior. Începea să simtă divinitatea care pătrunsese în el. Iar divinitatea care îi era cea mai apropiată, acea divinitate care a introdus în el „eul”, el a numit-o Iahve, adică Cel-care-conduce-eul. Mai întâi, forța acestei divinități a simțit-o el manifestându-se în „eul” său.

De acest proces interior au fost legate însă și evenimente exterioare. Când îndepărtatul locuitor al Atlantidei se cufunda în corpul său fizic și privea spațiul din jurul său și bolta cerească el nu vedea un curcubeu, ci ceva care avea forma unui disc colorat; în acel loc, mai târziu a apărut Soarele. Soarele nu avea forța de a străpunge stratul gros de ceață și negură, dar forța lui era prezentă și acționa prin ceață. Ea acționa asupra Pământului, dar nu intens, căci era voalată de ceață. Dar încetul cu încetul cețurile se destramă și Soarele începe să se arate din ce în ce mai mult, încât atunci când în om s-a trezit conștiința pentru lumea exterioară, așa cum am spus, aceasta a coincis cu apariția Soarelui ieșit din nori, străpungând și împrăștiind negurile. Ceea ce există acolo sus, acolo unde cele șase spirite își aveau locul și dirijau împreună cu Iahve evoluția terestră, a putut să se reveleze și să-și manifeste activitatea direct asupra Pământului.

Ce schimbări s-au petrecut în om? La începutul perioadei, noaptea, când el se desprindea de corpul fizic, se scălda pur și simplu cu spiritul și cu sufletul într-o baie de lumină interioară astrală, lumină care nu depindea de Soarele fizic. Această lumină care îl învăluia era de aceeași esență cu lumina emanată de înaltele entități spirituale care mai târziu se va manifesta și fizic venind de la Soare. Când apoi, mai târziu, omul a început să se restrângă tot mai mult la conștiința sa fizică, poarta către imaginile spirituale interne i s-a închis și a început să fie învăluit de obscuritate când, noaptea, își părăsea corpul fizic și eteric și intra în lumea spirituală. Și în măsura în care el se includea în sine, în aceeași măsură se accentua lumina exterioară, care nu este decât o revelație a activității și prezenței entităților spirituale. Lumina care emana din aceste entități lucea de acum înainte pe Pământ, iar omul începea să o considere ca fiind de esență materială. În sufletul sau, cuprins acum de tenebre, lumina totuși strălucea și nu a fost cuprinsă de întuneric.

A fost un proces cosmic care s-a desfășurat și pe plan istoric, într-o anumită perioadă de evoluție a lumii. În acel moment, omul a plătit cucerirea conștiinței de sine cu o întunecare spirituală. A pierdut, în felul acesta, lumina prin care el percepea sufletul-grupă de care aparținea. Dar acesta nu a fost decât începutul individualizării sale. Perioade lungi de timp, foarte lungi, urmau să se scurgă înainte ca această individualizare să fie realizată cu adevărat. Perioada atlanteană era pe sfârșite; Deluviul s-a dezlănțuit. Și după acest cataclism începe perioada pe care o numim postatlanteană, cu prima epocă de cultură, epoca vechii culturi indiene. Conștiința de sine nu era încă deplin dezvoltată. A urmat apoi, după cum știm, epoca de cultură persană, apoi cea egipto-chaldeană. Ființa umană se maturiza și își dezvoltă tot mai mult conștiința de sine. În a patra epocă de cultură se produce un eveniment de o importanță incalculabilă pentru destinul omului; tot ce se realizase până la acel eveniment nu fusese decât o pregătire a acestuia.

Imaginați-vă că ați fi transportați de pe Pământ pe o stea foarte îndepărtată, înzestrați fiind totodată cu clarvedere, și vă îndreptați privirile spre Pământ din înălțimea acelei stele îndepărtate. Veți putea vedea atunci că Pământul nu este, fizic vorbind, decât un corp fizic și că din el mai face parte și un corp eteric și chiar un corp astral, ca la orice ființă umană. Pământul are deci toate aceste trei corpuri. Îl veți vedea înconjurat de o „aură” și veți putea urmări de-a lungul mileniilor evoluția acestei „aure” terestre. Pământul va apărea înconjurat de tot felul de culori, la mijloc nucleul fizic și de jur împrejur aura cu forme și culori diferite scăldându-se în atmosfera spirituală a acestuia. Formele și culorile sunt într-o permanentă agitație și mișcare, modificându-se în decursul mileniilor. Dar vine un moment, un moment de o covârșitoare importanță, când aura în întregime ia o altă formă și alte culori. Pământul, văzut din exterior, apare într-o lumină nouă. Evenimentul s-a petrecut cu o rapiditate atât de mare, încât îți spui: Din clipa aceasta, Pământul a trecut printr-o transformare fundamentală, aura terestră a fost complet modificată. Care este acel moment? Este chiar clipa când pe Golgota sângele a curs din rănilor Mântuitorului, este un moment de cea mai mare însemnătate, cel mai important din toată evoluția Pământului. Momentul când sângele a curs din rănilor Mântuitorului este același când aura Pământului a luat o formă nouă. Atunci intervine o forță complet nouă care dă evoluției terestre impulsul cel mai puternic; tot ce am unânrit că se petrecuse până atunci nu a fost decât o pregătire.

Pentru un chimist, sângele care a curs pe Golgota este la fel cu oricare alt sânge uman. În realitate, este cu totul altceva. Evenimentul de pe Golgota a făcut ca sângele fizic să se răspândească și spiritul care s-a degajat din el a impregnat aura Pământului cu impulsuri și forțe noi deosebit de importante pentru evoluția viitoare a omenirii. Acest spirit iradiază impulsuri care transformă Pământul, iar această iradiere străbate și pe om. Numai o mică parte din ceea ce s-a inoculat atunci Pământului s-a realizat până în prezent. Oamenii vor înțelege abia de acum înainte din ce în ce mai bine ce a devenit Pământul grație celui moment de pe Golgota și ce poate deveni omul în conștiința de sine pe care a cucerit-o încă din perioada Atlantidei.

Ne întrebăm ce a dobândit omul pe Golgota. Două lucruri: conștiința eului și facultatea de a percepe lumea exterioară. În schimb, lumea spirituală deschisă altădată pentru el acum s-a închis. Oamenii din trecut vedeau cu adevărat ființele despre care ulterior au vorbit miturile și legende: Wotan, Mercur, Jupiter, Zeus. Noaptea, el vedea aceste entități, era printre ele. Dar acum, prin cele două achiziții, poarta care ducea spre aceste entități spirituale s-a închis. În schimb, omul a cucerit lumea exterioară, care era în jurul lui. Spiritele și tot ceea ce putea vedea altădată noaptea au dispărut din fața vederii lui. Înainte, el vedea divinitatea, atunci când noaptea își părăsea cochilia de mele a corpului fizic; acum, pentru a o mai putea percepe, trebuia să o vadă fiind în corp, dacă îi apărea în față. Și aceasta nu însemna nimic altceva decât necesitatea pentru om de a admite existența acestei divinități sub formă corporală, deoarece conștiința umană era acum orientată spre percepția fizică. Aceasta a creat necesitatea ca Fiinta divină să îmbrace ea însăși o formă corporală și să apară o singură dată în cursul evoluției terestre într-un corp omenesc. Trebuia să apară așa pentru că omul progresase până la această formă de percepție și divinitatea trebuia să se facă accesibilă acestei percepții, pentru ca omul să o poată cuprinde. Toate fenomenele care s-au produs de la început, în toate stadiile de evoluție, trebuie să-și aibă încoronarea prin acest eveniment central al întregii evoluții terestre, eveniment care își va proiecta lumina asupra întregului viitor. Acest viitor se revelează în *Apocalipsă*, în acel eveniment care pe plan fizic se arăta prin picăturile de sânge care au curs pe Pământ, dar spiritual, prin clarvedere, apare ca ceva ce se înalță și transformă aura Pământului. Forța care s-a deversat atunci s-a unit cu Pământul până în Ziua de Apoi. O dată cu această forță, ceva cu totul nou s-a unit cu sufletul și cu Spiritul Pământului. Ceea ce este și numim principiul lui Christos s-a unit în acel moment, pe Golgota, cu sufletul și Spiritul Pământului și acesta a devenit corpul principiului lui Christos. De aceea sunt atât de adevărate, chiar în litera lor, aceste cuvinte: „Cine mănâncă pâinea mea mă calcă în picioare”*. Când omul mănâncă pâinea produsă de Pământ, el mănâncă însuși corpul Pământului, iar acesta este corpul Spiritului Pământului care, ca Spirit al lui Christos, prin evenimentul de pe Golgota s-a unit cu Pământul. Omul merge pe acest corp al Pământului, îl calcă în picioare. Toate acestea trebuie să le luăm chiar în litera lor pentru a avea posibilitatea să înțelegem acest text în adevărul său.

Pentru un om așa cum a fost autorul *Evangheliei lui Ioan* tot ce știa, tot ce putea afla prin puterea lui de clarvedere îl îndreptăța să cunoască și să înțeleagă cel mai mare eveniment din evoluția Pământului. Despre tot ce el a putut să dobândească prin viziunea spirituală pe care a avut-o a spus: Tot ce știu trebuie să ducă la înțelegerea lui Christos și a faptelor lui. A fost în intenția autorului *Apocalipsei* ca toate cunoștințele pe care i le da știința ocultă să le folosească pentru a explica evenimentul de pe Golgota. Tot ce a putut afla din această știință ocultă a fost pentru el doar cu scopul ca această înțelepciune să o pună în slujba unei profunde înțelegeri a acestui eveniment, pe care l-a prezentat în fața sufletelor noastre într-un mod atât de grandios. Iar noi trebuie să înțelegem ce importanță are acest eveniment pentru noi.

* *Evanghelia lui Ioan*, cap. i 3, v. 18. Versiunea românească, traducerea Nicodim: „... dar plinească-se Scriptura, care zice: cel ce mănâncă pâine cu Mine, și-a ridicat călcâiul asupra Mea”. Versiunea germană, traducerea Luther: „Scriptura trebuie să se împlinească: Cel ce mănâncă pâinea mea, acela mă calcă în picioare” (N.T.).

CONFERINȚA a VII-a

FORMAREA PERSONALITĂȚII CONȘTIENTE. COBORÂREA ÎN ABIS. RASA CELOR BUNI ȘI RASA CELOR RĂI

Nürnberg, 24 iunie 1908

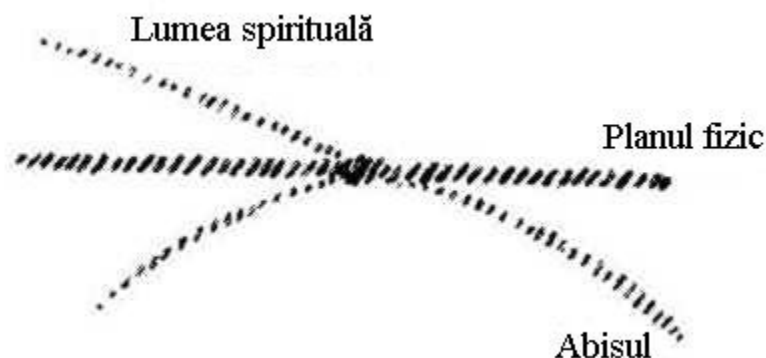
Pentru omul modern, orice profeție asupra evenimentelor viitoare are întotdeauna ceva îndoielnic. Am văzut deja că vorbind despre deschiderea celor șapte Peciți am fost nevoiți să menționăm anumite fapte din evoluția omenirii care se vor împlini în viitor, ceea ce a dat celor spuse un oarecare caracter de profeție. Acest caracter va apărea din ce în ce mai evident

pe măsură ce vom descifra *Apocalipsa lui Ioan*. Problema se poate pune în termenii următori: Care sunt motivele pentru care, în prezent, suntem autorizați în principiu să vorbim despre aceste lucruri? Ne-am referit, în parte, chiar la începutul acestor conferințe, în ce constă motivația lor. Am spus, într-adevăr, că la un anumit nivel de inițiere se revelează initiatului ce se întâmplă în lumea spirituală și va deveni eveniment istoric în lumea fizică. Mai mult, în cele două conferințe precedente am mai menționat, în legătură cu această artă a profeției, și o altă motivație. Am expus felul cum omul plecat din sfera spirituală a evoluat până ce a atins actuala formă de existență. De acum înainte, viitorul este într-o oarecare măsură o repetare a trecutului. Nu în sensul că trecutul s-ar repeta identic încă o dată, ci că evenimentele din trecut se vor reproduce în viitor, luând însă un sens diferit.

Dacă în ultimele discuții am arătat că omul în perioada veche atlanteană avea un fel de clarvedere înăscută și că, mai ales în timpul stării de somn, pătrundea conștient în lumile spirituale, trebuie să ne fie foarte clar faptul că această stare de clarvedere se va repeta pentru om, în viitor. Între perioada atlanteană și perioada care va urma Războiului tuturor împotriva tuturor se află perioada noastră, actuală, pe care am descris-o, cu cele șapte epoci de cultură. Într-un anumit fel, după perioada noastră, în cea următoare se va repeta ce s-a întâmplat în perioada anterioară, adică în perioada atlanteană, dar cu o diferență considerabilă. Omul pe vechea Atlantidă avea o conștiență de clarvedere crepusculară, o conștiență de vis, și când intra acolo sus, în lumile spirituale, conștiența de sine se estompa și se simțea ca absorbit în sufletul-grupă. După Marele Război al tuturor împotriva tuturor, ființa umană va avea din nou o anumită viziune a lumii spirituale, își va regăsi vechea clarvedere crepusculară de altădată, dar va fi îmbunătățită cu tot ce a dobândit între timp în lumea fizică.

Între Deluviul atlantean și Războiul tuturor împotriva tuturor, omul a renunțat la accesul în lumea spirituală și s-a mărginit să vadă numai ce este vizibil pentru el, în starea de conștiență pe care o avem în stare de veghe, numai ce îl înconjoară în lumea fizică. Aceasta este în prezent situația normală. În schimb, acum, el și-a dezvoltat deplin eul individual, conștiența de sine, el se simte, ca să spunem așa, în pielea sa, o personalitate împlinită. Aceasta este cucerirea sa majoră în actuala perioadă și acest puternic sentiment al individualității îl va păstra chiar și atunci când, în viitor, va pătrunde din nou în lumile spirituale superioare. Aceasta va deveni posibil în următoarea perioadă de evoluție, care va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor. Dar această recâștigare a lumilor de sus nu va fi posibilă dacă acum, spre mijlocul perioadei actuale, nu va fi părtaș la acel mare eveniment cosmic pe care l-am evocat în conferința de ieri prin fața sufletelor noastre. Omul ar fi căzut zdrobit într-un fel de Abis dacă nu ar fi fost ferit de această cădere prin venirea lui Christos în lumea noastră. Trebuie să considerăm că în epoca aceasta în care trăim omul s-a afundat cu totul în lumea materială.

Să ne imaginăm următoarea schemă: trasăm o linie dreaptă care marchează planul fizic; deasupra este lumea spirituală, lumea cerească, iar dedesubt se află ceea ce putem numi Abisul, marea prăpastie. Omul a atins linia care separă lumea spirituală de Abis în a patra epocă de cultură - greco-romană - pe care am descris-o.

Am descris epoca veche indiană când omul mai păstra încă un contact relativ cu lumea spirituală. Înainte de aceasta el era chiar în lumea spirituală. În perioada Atlantidei mai avea o clarvedere crepusculară, confuză. Apoi a continuat să coboare tot mai mult spre lumea fizică și a atins linia care marchează planul fizic, limita între spiritual și fizic, în momentul când Roma își întindea peste tot imperiul și când, în acest imperiu, omul devine conștient deplin de sine ca ființă exterioară, fizică și ca personalitate. Este epoca în care ideea romană de drept apare în lume, când fiecare vrea să fie o personalitate individuală, un cetățean. În acel moment, în acea epocă, omul atinge pe linia planului fizic punctul când i se mai oferă posibilitatea să urce din nou sau să cadă în Abis.

În prezent, și tot ce vă spun corespunde într-un totul cu cele relatate în Apocalipsă, am ajuns la un punct al evoluției umane când omenirea, într-un anumit sens, se află în fața unei hotărâri ferme pe care trebuie să o ia. Am arătat deja cum în epoca noastră se desfășoară forțe spirituale considerabile pentru satisfacerea nevoilor cele mai de jos, cele mai materiale, cele mai terestre. Am arătat că telefonul, telegraful, drumurile de fier, vapoarele cu abur și altele care vor mai veni încă au absorbit și absorb enorme forțe spirituale, care nu servesc decât să satisfacă nevoile umane inferioare. Dar ființa umană nu dispune decât de un număr limitat de forțe spirituale. Gândiți-vă numai la faptul că omul a utilizat o cantitate enormă de forțe spirituale pentru a inventa și construi telegraful, căile ferate, vapoarele, dirijabilele etc., pentru a dezvolta o civilizație exterioară. Dar trebuia să se ajungă aici. Omenirea s-ar fi găsit într-o situație cu totul nefavorabilă dacă evoluția sa nu ar fi mers în acest sens. În plus, omul a utilizat aceste forțe ale spiritului și pentru multe alte lucruri. Să ne amintim cum a reușit el să conceapă toate legăturile sociale sub forma unei rețele de idei foarte subtile. Câtă ingeniozitate a trebuit să fie desfășurată, de exemplu, pentru ca un cec emis în America să poată fi plătit în Japonia! Imense forțe cerebrale au fost absorbite de asemenea activități. A fost nevoie ca aceste forțe să coboare, ca să spunem așa, sub linia planului fizic care separă lumea spirituală de Abis. Căci, de fapt, omul este în prezent sub această linie, el a coborât deja spre abis și oricine studiază epoca noastră din punctul de vedere al Științei spirituale poate, observând fenomenele cele mai curențe, să vadă că această coborâre se accentuează cu fiecare deceniu și că acum s-a atins un anumit punct când personalitatea umană mai poate să se mențină ca atare, ea însăși. Dar dacă se va mai lăsa antrenată pe această pantă, va aluneca în mod cert spre pieire, nu va mai putea fi salvată și nu va mai fi capabilă să se ridice spre lumile spirituale.

Aceasta se poate demonstra referindu-ne chiar la lucrurile cele mai curențe. Aș putea să vă dau un exemplu cu ajutorul unor detalii luate din evoluția afacerilor de bancă, în a doua jumătate a secolului trecut. Ar fi poate de competența istoricilor să arate clar ce modificări fundamentale s-au petrecut în acest domeniu, pe care l-am putea caracteriza astfel: în lumea bancară personalitatea omului se destramă în mod progresiv. Este util să amintesc momentul când cei patru frați Rothschild ([Nota 27](#)) au plecat din Frankfurt, unul la Viena, altul la Neapole, al treilea la Londra, al patrulea la Paris; la acea dată, viața financiară era dominată de personalitatea celor care i se consacrau, în virtutea aptitudinilor personale ale acestora.

Astăzi, întregul spectru al vieții bancare pierde acest caracter, devine impersonal. Capitalul a trecut în mâna societăților anonime, nu mai este gestionat de personalități. Începe, oarecum, să se administreze de la sine. Vedem cum forțe strict obiective manevrează în domeniul capitalurilor și preiau tot ce ar fi putut fi voința personală, încât personalitatea pierde orice putere. Procesul acesta poate fi urmărit cu ajutorul clarvederii până și în viața curentă și se poate vedea cum omenirea a coborât până la un nivel foarte jos, în ceea ce privește personalitatea omului.

Mai există însă ocazia ca situația să se redreseze, ca personalitatea omului să urce din nou. Acest lucru este posibil ca, prin întărirea forțelor sufletești interioare, omul să-și dea seama că trebuie să caute sprijin chiar în aceste forțe pentru a-și regăsi independența față de puterea obiectivă a banilor. Dar există totodată și pericolul de a se lăsa cu totul în puterea acestor forțe obiective, să fie captat de ele și personalitatea sa să piară în Abis, prinsă în plasa forțelor oarbe active în lumea capitalurilor.

Momentul esențial când personalitatea umană a atins linia de jos a planului fizic în coborârea sa din lumea spirituală și când ar trebui să înceapă să urce din nou panta spre această lume este chiar momentul venirii lui Christos Iisus pe Pământ. El a dat Pământului forța care să permită omenirii urcarea din nou spre spiritualitate. Și în măsura în care omenirea se va uni cu Christos se va putea urca din nou spre lumile superioare. În măsura în care o mare parte a omenirii se va deschide spre înțelegerea a ceea ce a fost cu adevărat acest eveniment, când oamenii vor face din impulsul dat de Christos impulsul propriei lor ființe interioare, inspirându-le faptele și impregnându-le existența, în aceeași măsură omenirea se va ridica din nou spre înălțimi. Este nevoie din ce în ce mai mult ca ființa umană să înțeleagă cuvintele Sfântului Pavel: „Nu eu fac, ci Christos din mine” ([Nota 28](#)).

Dacă impulsul care a coborât asupra planului fizic în cursul celei de a patra epoci de cultură prinde viață în inimile oamenilor, dacă devine mobilul faptelor lor, urcarea pantei poate începe. Toate sufletele care vor regăsi această legătură, care se vor uni cu principiul lui Christos vor regăsi și calea care duce în sus. Iar sufletele care nu vor găsi această legătură vor aluneca din ce în ce mai jos, în Abis. Și acești oameni și-au dobândit un eu, și-au dobândit egoismul, dar nu vor mai fi capabili cu acest eu să se înalțe din nou în lumea spirituală. Pentru aceste ființe care nu vor face legătura cu Christos, consecința va fi că vor devia de la linia ascendentă. În loc să urce, vor coborî și se vor împietri din ce în ce mai mult în egoism. În loc să fi găsit în lumea materială numai prilejul de a-și fi dobândit eul, ca apoi să se urce din nou spre lumile spirituale, ei vor aluneca tot mai mult în adâncuri.

Da, totul se repetă. Omul a coborât și a pus piciorul pe pământ, în lumea fizică. Pentru că a supraviețuit Deluviului atlantean, a dobândit posibilitatea să-și prelucreze forma pe care o are înfățișarea sa în prezent. Înfățișarea, figura, este imaginea reală a eului spiritual divin care este în om. Chipul pe care omul îl are astăzi s-a creat prin simplul fapt că spre sfârșitul perioadei atlanteene corpul eteric a luat complet forma corpului fizic, iar forțele eterice s-au retras în interiorul corpului fizic. În acest chip pe care îl avem azi se revelează un reflex al Spiritului divin. Să ne imaginăm cazul că omul ar nega faptul că spiritul i-a creat înfățișarea de om. În acest caz, corpul nu i-ar mai servi să ia cunoștința de sine, pentru ca apoi să se spiritualizeze din nou, el nu ar mai face decât una cu acest corp și s-ar lega așa mult de el, încât nu și-ar mai găsi refugiul decât în acest corp fizic. Ar rămâne dependent total de acest corp, coborând cu el în Abis. Și pentru că nu ar mai utiliza forțele spirituale ale acestuia, forma exterioară ar redeveni asemănătoare animalelor. Omenirea va trece prin tot ce am schițat: vor aluneca în Abis toți cei care vor fi folosit șederea într-un corp fizic și pentru alte scopuri decât acela de a-și fi dobândit un eu conștient de sine; toți aceia vor forma rasa celor răi. Ei s-au îndepărtat de impulsul dat de Christos și urătenia sufletului lor va renaște forma animală a omului din acel trecut îndepărtat, din perioada lemuriană. Tot mai jos, în fundul Abisului va fi sălașul în care se va afla rasa ticăloșilor, a celor cu instincte sălbatice și cu

forme animalice. Și în timp ce sus sufletele spiritualizate, care au asimilat principiul lui Christos, vor rosti cu tărie atașamentul lor față de numele lui Christos Iisus, jos se vor auzi cuvintele de batjocură și de refuz de a se salva și de a reveni sus, prin spirit.

Cineva care gândește numai pe jumătate, care gândește superficial, ar putea obiecta: Da, dar atâtea suflete au trăit fără să fi auzit vorbindu-se de impulsul lui Christos, de ce ar fi acestea lipsite de așa ceva? Este o obiecție tipic materialistă. De ce să ne vină mântuirea numai prin Christos? Aș înțelege să vorbească așa oameni care nu sunt antroposofi, dar ca înșiși antroposofii să o facă, este de neînțeles, căci ei ar fi trebuit să știe că ființa umană revine neconținut pe Pământ, iar sufletele care au trăit înainte de venirea lui Christos vor reveni după aceasta pentru a îmbrăca noi corpuri, încât nu va fi nici un om care să nu afle la un moment dat, în decursul încarnărilor sale, despre evenimentul christic. Numai cei care nu cred în reîncarnare ar putea aduce obiecții ca cea pe care am menționat-o mai sus.

Vedem, deci, că o mare separare va avea loc între oameni; va veni vremea când cei care au trudit pentru spiritualizarea lor vor fi demni să trăiască în lumea spirituală; o vreme când ceea ce au dobândit se va descoperi și vor purta numele lui Christos pe frunțile lor, pentru că vor fi știut să-și înalțe privirile spre El. Când Pecenile vor fi desfăcute, se va citi pe fața fiecărui om ce poartă în adâncurile inimii sale. Cel care poartă pe Christos în străfundurile sufletului, îi va purta numele în trăsăturile chipului, el va semăna cu Christos chiar în înfățișarea sa exterioară. Dar cei care vor rămâne la nivelul civilizațiilor dinaintea venirii lui Christos vor trăi altă experiență. Cele patru epoci anterioare, a Indiei și a Persiei antice, cea asiro-babiloniană, egipto-chaldeană și ebraică și, în sfârșit, a patra, epoca greco-latină, au fost epoci de cultură pregătitoare. Sufletele au îmbrăcat în decursul acestor civilizații trupuri corespunzătoare care să le pregătească pentru marele eveniment al venirii lui Christos Iisus pe Pământ. În acest mare răstimp de pregătire au predominat două forțe, forțele care au creat legăturile între oameni pe baza înrudirii de sânge ca suport material. Dacă oamenii s-ar fi aflat unii lângă alții în structura lor actuală, ceea ce omenirea avea de realizat nu ar fi fost cu puțință.

Înainte actualei încarnări a Pământului, vechea Lună a fost purtătoare a Creației. Ea a fost un cosmos al înțelepciunii, Pământul este cosmosul iubirii. Evoluția are ca scop să reunească pe oameni prin iubire. Când, în viitor, Pământul ca structură fizică se va dizolva, atunci când va răsună Trompeta a șaptea, când substanța fizică se va destrăma și se va transforma, din nou, în substanță astrală, când Pământul va fi iar un corp ceresc astral, atunci iubirea, forța iubirii pe care omenirea o va fi dezvoltat, se va impregna în tot ce este pământesc. Misiunea principală a Pământului este aceea de a insufla întregii omeniri forța iubirii. Așa cum în prezent vedem în jurul nostru, peste tot, forța înțelepciunii, așa va fi în viitor vizibilă pretutindeni forța iubirii. Uitați-vă, așa cum s-a mai spus și altădată, uitați-vă la o bucată din osul femural: câtă înțelepciune este impregnată în acest os, câtă minunăție! El nu este făcut dintr-o masă compactă osoasă, ci dintr-un ansamblu de fibre foarte fine, care formează o rețea atât de minunat împletită, încât s-a obținut o forță portantă maximă cu un minimum de material, cum nici un inginer nu ar putea să o facă astăzi. Și peste tot, în natură, dacă ne uităm, vom constata că întreaga înțelepciune câștigată de om în cursul evoluției Pământul o avea deja impregnată dinainte.

În toate cursurile de istorie ni se spune și se repetă fără încetare ce progrese însemnate a făcut omenirea și cât de ageră a devenit. Vă amintiți cu toți cum se descriu diversele etape ale acestui progres, cum, de exemplu, se arată că la începutul timpurilor moderne s-a reușit să se inventeze praful de pușcă, hârtia, făcută din fibre vegetale sau din lemn etc. Și ne bucurăm toți să constatăm că oamenii progresează continuu, reușind prin inteligența lor să fabrice hârtie. S-ar spune că este o invenție originală, așa gândim. Dar cine privește lumea cu o privire scrutoare în ansamblul său vede lucrurile într-o altă lumină. Viespile puteau cu mult înainte să facă hârtie, căci cuibul lor este făcut dintr-o materie foarte asemănătoare hârtiei. Cu

mii de ani înainte exista în cuiburile de viespi ceva ce omul a reușit să facă mult mai târziu, prin inteligența sa. Este adevărat că nu viespea singură putea face hârtie, ci sufletul-grup al viespilelor, eul care îmbrățișează întreaga specie și care este tot atât de inteligent cum a devenit omul ulterior. Și peste tot unde ne purtăm privirea, dacă nu vreți să rămâneți orbi, ci să observați totul cu atenție, veți constata că în toate lucrurile există încorporată înțelepciune.

Să nu credeți că această înțelepciune și inteligență ar fi existat dintotdeauna. Universul nu a fost de la început impregnat cu înțelepciune. Abia în decursul evoluției lunare, forțele care acționau în mod haotic au început să fie astfel ordonate, încât să devină purtătoare de înțelepciune. Dacă ați fi putut să vă îndreptați privirea spre vechea Lună, ați fi constatat că totul era într-o completă dezordine, nu era nici o urmă de inteligență. În decursul evoluției lunare, înțelepciunea a început să fie insuflată ființelor și creaturilor și era prezentă pretutindeni în momentul când Pământul a reapărut după noaptea cosmică. Totul a reapărut atunci impregnat de inteligență și înțelepciune. Iar așa cum acum omul, privind natura din jurul său, vede peste tot amprenta înțelepciunii, pe viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, va vedea toate ființele care îl înconjoară într-o lumină inexprimabilă: din fiecare, din toate ființele se va simți înălțându-se mireasma unui sentiment de iubire cerească. Iubirea va străluci în toate lucrurile. Aceasta este în fond misiunea actualei încarnări a Pământului: să impregneze totul cu iubire. Iubirea va emana din orice, așa cum astăzi înțelepciunea o găsim în toate lucrurile. Această iubire este dobândită de evoluția terestră numai în măsura în care omul se va deprinde tot mai mult să o dezvolte.

În prezent, iubirea spirituală nu a fost și nu este încă accesibilă omului prea curând. Germenul acestei iubiri i s-a inoculat, ca să spunem așa, mai întâi pe un plan inferior; la început, a fost necesar ca sentimentul de iubire să aibă un suport material, iar acest suport a fost rudenia bazată pe legătura de sânge. Prima probă a iubirii a fost consanguinitatea. Oamenii s-au apropiat unii de alții prin afecțiunea pe care și-o purtau cei în ale căror vene curgea același sânge. Aceasta a fost o mare școală a iubirii. Însă marele impuls care să ducă la spiritualizarea sentimentului de iubire, care să facă să nu mai rămână în domeniul unde acționează fizic, acesta nefiind decât un suport prin care să se transmită sufletului, acest impuls a fost adus în lume de Christos.

Dar, dacă omul ar fi fost condus numai de impulsul iubirii pe bază de consanguinitate, destinul său ar fi fost deosebit de straniu în toată perioada antichității. Dar asupra lui s-a exercitat și o altă influență. Entitățile spirituale care conduceau omenirea în acele timpuri și mai ales entitatea lui Iahve au făcut ca oamenii să se unească pe baza legăturilor de sânge. Dar dacă, înainte de venirea lui Christos, omul nu ar fi cunoscut decât legătura de iubire prin legături de sânge, el nu ar fi putut să evolueze spre conștiința personalității, s-ar fi pierdut, ca personalitate, în comunitatea grupului, popor, trib etc. Și într-adevăr, în acele vremuri, individul se pierdea în mod real în colectivitatea grupului. Conștiința de a fi un individ nu s-a dezvoltat cu adevărat decât foarte încet. În perioada atlanteană, nu putea fi vorba ca omul să se simtă ca fiind de sine stătător; și această stare de lucruri s-a prelungit încă multă vreme. Oamenii nu înțeleg nici acum criteriile prin care se dădeau nume unui individ; pentru aceasta ar trebui să descopere sentimentul pe care îl aveau atunci despre ei înșiși. Gândiți-vă numai la poporul *Vechiului Testament*: înainte de Christos, când cineva voia să se refere la „eul” său nu-l găsea legat de personalitatea sa. Fiecare om care simțea impulsul care emana din *Vechiul Testament* gândea astfel: Eu și părintele Abraham suntem una. Căci fiecare se simțea purtat de această comunitate care mergea mult înapoi, până la Abraham, al cărui sânge curgea prin venele tuturor, până la ultimul născut. Și acesta gândea: Eu știu că nu sunt singur, nu sunt izolat, nu sunt pierdut, căci simt că sângele meu este același cu cel al părintelui Abraham.

Să mergem și mai departe, în trecut. Omul se simțea purtat de sufletul-grup și se vorbea chiar de Noe sau de Adam. Astăzi nu mai știm ce semnificație aveau aceste nume. Nu mai știm că în acele timpuri străvechi conștiința umană era diferită față de cea de astăzi. În prezent, omul

poate să meargă cu amintirile până cel mult în copilărie, dar în mod sigur firul se rupe pe la vârsta de 3-4 ani și în orice caz la naștere. În epoca Patriarhilor, situația era cu totul alta. Omul își amintea nu numai ce trăise el, ci și ce trăiseră părinții, tatăl, bunicul, străbunicul ș.a.m.d. Aceștia veneau în amintirea sa ca și copilăria sa. El nu considera că viața lui începuse doar cu nașterea sa. Memoria urca prin veacuri. Din această cauză, el nu dădea un nume distinct propriei sale vieți, conștiinței sale izolate, aceasta nu ar fi avut nici un sens pentru el. Pentru că în memoria sa exista tatăl său, bunicul, străbunicul etc. un nume colectiv îmbrățișa întreaga linie, întregul arbore genealogic, și acesta era și numele său. „Adam” sau „Noe” însemna un șir întreg de generații care trăiau, erau vii în amintirea sa. Se dădea unei linii numele de Noe pentru ansamblul de amintiri care mergeau până la el. Noe era un suflet, o ființă spirituală, care se manifesta prin șirul generațiilor. Ar fi părut absurd să se dea unei ființe fizice un nume distinct. Adam era deci o ființă spirituală.

Individul nu era încă suficient de conștient de eul său. El s-ar fi topit în comunitate, dacă nu ar fi intervenit în evoluția sa și alte impulsuri care se opuneau în mod constant acestei contopiri în comunitate, care luptau să desprindă pe om de legăturile de sânge și să-l conducă spre independență. În acest scop, în corpul său astral s-au infiltrat anumite entități spirituale care îi insuflau impulsurile necesare pentru a-și putea menține o conștiință proprie de sine. Acestea sunt entitățile luciferice. Ele sunt acelea care, înainte de era creștină, s-au opus uniformizării. Lor le datorează omul independența și libertatea, personalitatea sa în formare. Este deosebit de important să înțelegem că impulsul unificator se datorează lui Iahve, iar tendința spre separare și independența personală spiritelor luciferice. În primele secole ale erei creștine se folosea adesea expresia „Christus versus Lucifer”, adică Christos este adevăratul purtător de lumină, căci „lucifer” înseamnă „purtător de lumină”. Pentru ce este Christos numit adevăratul purtător de lumină? Pentru că acum prin El se justifică ceea ce înainte nu se justifica. Altădată exista o puternică disociere, oamenii nu erau încă suficient de pregătiți pentru o independență personală. Acum, oamenii, datorită impulsului eului, pe care îl primesc de la Christos, devin apti să se lege prin iubire în ciuda egoismului lor. Astfel, ceea ce Lucifer se străduise să dea oamenilor, dar în mod prematur, când aceștia nu erau încă pregătiți, le este dat acum de către adevăratul purtător de lumină, de Christos Iisus. El le-a dat oamenilor adevăratul impuls al independenței și totodată impulsul iubirii spirituale, care unește ființele chiar dacă nu sunt înrudite prin sânge. Prin Christos a venit vremea când omenirea a devenit suficient de coaptă pentru a dobândi ceea ce Lucifer voia să obțină, dar prea devreme. Mai târziu, expresia „Christus versus Lucifer” nu a mai fost înțeleasă. O mai înțelegea corect numai acela care reușea să deprindă primele învățături reale ale creștinismului.

În felul acesta este bine să concepem acest impuls în sensul că omenirea a fost pregătită să atingă punctul unde trebuie să ajungă. Cele patru epoci de cultură anterioare - veche indiană, persană, egipto-chaldeană și greco-latină - nu au fost, cum am mai spus, decât etape pregătitoare, de orientare către marele eveniment creștin. În acest timp, s-a dat posibilitate omului oarecum să se consolideze. Să ne gândim la omul contemporan cu Christos Iisus, capabil să decidă în mod conștient ce are de făcut. Când Christos a apărut, acel om ar fi putut spune: Ei bine, ce a existat înainte îmi este suficient; nu vreau să știu nimic despre acest Iisus, nu vreau să am a face cu El, nu vreau să am nimic comun cu acest Christos Iisus. Sufletul acelui om ar fi fost asaltat de impulsurile și forțele care se puteau dobândi înainte de venirea lui Christos. Ar fi avut toate impulsurile pe care un om le putea primi în epocile anterioare de cultură. Dar în ansamblul evoluției cosmice nu este îngăduit să păstrezi anumite impulsuri decât până în momentul când apar altele noi. A rămâne legat de trecut, înseamnă a rămâne un întârziat. Nu este îngăduit să nu înțelegi mersul evoluției istorice și să crezi că în orice epocă de cultură găsim aceleași principii. Orice nouă cultură își are rostul ei.

Să presupunem, mai departe, că cineva a vrut să nu ia în seamă evoluția creștină și ar continua să se reîncarneze până după Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Dar atunci,

în momentul acela decisiv, de răscruce, el nu va fi primit nimic din marele principiu al iubirii creștine, care apropie eurile oamenilor, care face din toți oamenii o comunitate. Acel om nu va avea în el decât ceea ce atrage eurile umane spre Abis. El va fi dominat de forțele de dezmembrare, de forțele care izolează. Iată o situație care ne dă ocazia să ne punem următoarea întrebare: Pentru ce desfacerea primelor patru Peciți prezintă un tablou atât de dezolant? Pentru că vedem apărând ființe care vor să rămână legate de primele patru epoci de cultură, acele epoci care, cum am văzut, au fost epoci de pregătire și rămân legate de formele trecutului, dominate de Lucifer, forțe care dezbină. Desfacerea primelor patru Peciți ne arată structura acestor oameni, pe care au dobândit-o până atunci. Ei au fost ca și adormiți când Christos a venit, ei au lăsat să treacă acest eveniment și acum, rămași în forme care nu au fost influențate de principiul adus de Christos. De aceea apare în *Apocalipsa lui Ioan* doar simbolul inteligenței, al rațiunii simple, simbolul calului apare, cum am văzut, de patru ori! Apare vechea formă a omului, cea pe care a îmbrăcat-o atunci când a preluat natura calului. Această formă apare la desfacerea primelor patru [Peciți](#)

Dar când se va desface Pecetea a cincea ce vom vedea? Pe cei care în perioada precedentă au înțeles venirea lui Christos Iisus. Aceștia sunt îmbrăcați în haine albe; ei au rămas necunoscuți și, în sens figurat, au fost „sacrificați”, sunt cei care vor ajuta la spiritualizarea lumii, pentru aceasta sunt păstrați. Unirea cu principiul lui Christos face ca oamenii să poarte haine albe și să revină când se va deschide Pecetea a cincea. Vedem cât de clar, cât de precis ni se arată că venirea lui Christos are o atât de mare însemnătate pentru omenire, încât acel moment își trimite efectele până în perioada care va urma după a noastră, adică după Războiul tuturor împotriva tuturor, efect care se va revela prin aceea că cele patru culturi anterioare, pregătitoare, vor reapărea, iar cei care au rămas în urmă vor fi chinuiți de legăturile lor cu materia. Materia își va urma propria evoluție și acești oameni rămași legați de ea vor suferi tot răul și toate chinurile, fiindcă materia se va împietri tot mai mult. Ceea ce ni se arată la desfacerea Peciților nu reprezintă altceva decât coborârea în Abis. Dar în timp ce în perioada a cincea ne sunt prezentați, pe scurt, cei aleși, în rest ni se arată toți aceia care au rămas legați de materie, care merg în Abis, care îmbracă formele trecutului, deoarece nu au mers în pas cu evoluția și nu au asimilat forța de transformare a acestor forme.

Vă puteți face o imagine despre aceasta. Închipuiți-vă toate formele pe care omul le-a îmbrăcat în decursul evoluției ca fiind acum confecționate din material plastic, din cauciuc, iar în interiorul lor forța voastră suflătească imprimându-le forme umane; apoi, mergeți cu închipuirea mai departe și presupuneți că forța suflătească s-ar retrage: corpurile de cauciuc se vor dezumfla, ca să spunem așa, se vor strânge și vor relua vechea formă de animal, formele pe care le-au avut mai înainte. Îndată ce sufletul părăsește aceste corpuri umane de cauciuc, omul va reveni la forma animalică. Ceea ce a cucerit este ca ceva ce ar putea astăzi să reproducă prin forța sa personală. Dacă ați putea observa tot ce producea el odinioară în corpul său astral, ați remarca fără îndoială că era ceva de natură animală. Exista, într-adevăr, ceva ca o forță interioară, o forță de plăsmuire ca și forța plastică a cauciucului. Imaginați-vă că această forță ar dispărea, imaginați-vă cum ar fi omul fără forța creatoare a lui Christos; el ar recădea imediat în forma sa anterioară, animalică. Așa se va întâmpla cu cei care vor rămâne la nivelul trecutului. Aceștia vor forma, în cele din urmă, o lume care se va situa sub nivelul lumii actuale, o lume a Abisurilor, în care ființa umană își va relua forma animală.

Iată cum trebuie să înțelegem desfășurarea evoluției în mod real. Punct cu punct, tot ce s-a pregătit în trecut va ieși la suprafață, după cum în epoca noastră a apărut, de asemenea, ceea ce s-a depus ca sămânță în aceeași epocă din perioada atlanteană. Am arătat deja că în ultima treime a perioadei atlanteene o mică grupare de oameni s-a constituit, o colonie din care ulterior s-au format culturile perioadei noastre, cele care au fost și cele care vor fi, adică a ultimelor două culturi care vor urma până la Războiul tuturor împotriva tuturor. Pentru perioada următoare, care va urma după ce toate cele șapte epoci de cultură ale perioadei actuale se vor fi săvârșit, trebuie să ne gândim că lucrurile se vor desfășura puțin diferit,

comparativ cu ce s-a petrecut pe Atlantida. Nu se va mai constitui o comunitate izolată de restul omenirii și retrasă într-un loc anumit, ci în masa globală de oameni se vor aduna peste tot cei care vor fi suficient de pregătiți pentru a da perioadei ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor întreaga lor bunătate, noblețe și frumusețe. Acesta este un progres în raport cu perioada atlanteană: atunci, colonia celor aleși s-a dezvoltat într-un spațiu redus; acum, va exista posibilitatea ca această colonie de aleși să fie răspândită pe tot Pământul, în toate națiunile. Toti cei care vor fi înțeleși cu adevărat chemarea lui Christos, chemarea misiunii Pământului, cei care vor ști să facă viu pe Christos în ei, vor putea să răspândească principiul iubirii frățești peste întregul Pământ, să răspândească acest principiu în modul cel mai corect, cel mai adevărat, nu în sensul și spiritul confesiunilor creștine, ci în spiritul adevăratului creștinism esoteric, care poate izvorî din toate culturile. Cei care înțeleg principiul lui Christos vor fi prezenți și activi în prima epocă ce va veni după Războiul tuturor împotriva tuturor. Civilizația noastră actuală pur intelectuală, tot ce evoluează în epoca noastră, din ce în ce mai mult, spre Abisul intelectualismului - și putem constata aceasta în toate domeniile vieții - va fi urmată de o perioadă când omul va deveni sclavul inteligenței și sub puterea căreia personalitatea se năruie. În prezent nu există decât o singură cale pentru a preveni acest dezastru: spiritualizarea. Cei care pot să cultive în ei viața spirituală vor alcătui grupul celor puțini, proveniți din toate națiunile și din toate rasele, însemnați cu Pecetea divină; ei vor apărea în hainele lor albe, după Războiul tuturor împotriva tuturor*.

* Apocalipsa, cap.7, v. 4-10 (N.T.)

Deocamdată noi începem să înțelegem lumea spirituală cu ajutorul actualei culturi a inteligenței, a rațiunii. Acesta este și scopul antroposofiei: să înțelegem lumea spirituală cu ajutorul inteligenței și să reunească oamenii care pot înțelege chemarea către spiritualizarea Universului. Acești oameni nu vor mai forma o colonie închisă, izolată, ci vor veni din toate națiunile și se vor reîncarna în a șasea epocă de cultură, deci nu după Războiul tuturor împotriva tuturor, ci mult mai înainte, de fapt imediat după actuala epocă. Mai există încă unele probleme legate de natura vechilor rase. În epoca noastră, rasele și culturile se mai întrepătrund încă, se mai influențează reciproc. Deși conceptul de rasă și-a pierdut vechea semnificație și importanță, totuși rasa mai joacă deocamdată un rol, căci este imposibil ca încă de acum aceeași misiune să fie îndeplinită de toate popoarele în același mod. Unele popoare sunt predestinate în mod special pentru o anumită misiune.

Națiunile care în prezent sunt purtătoare ale culturii și civilizației occidentale au fost alese pentru a conduce epoca a cincea de cultură, cea actuală, la apogeu. Sunt acele națiuni care au dezvoltat cel mai mult intelectul. De aceea, acolo unde civilizația apuseană se răspândește avem a face cu o cultură predominant inteligentă și încă nu s-a ajuns la dezvoltarea maximă. Această inteligență va câștiga și mai mult teren. Oamenii vor utiliza și mai multe forțe spirituale pentru a satisface nevoile trupului și pentru a se distruge unii pe alții, înainte chiar de Războiul tuturor împotriva tuturor. Numeroase alte descoperiri vor perfecționa armele de luptă și războaiele; o considerabilă cantitate de inteligență va fi consacrată pentru satisfacerea celor mai de jos instincte. Dar în același timp se pregătește ceva pentru care sunt predestinate unele națiuni din Orient, din zonele nordice ale Orientului. Aceste națiuni se pregătesc să iasă dintr-o anumită apatie, putem spune chiar năucire, pentru a aduce sub forma unor puternice și mari impulsuri o forță spirituală care va fi ca un fel de pol opus inteligenței. Înainte chiar de a începe a șasea epocă de cultură, simbolizată prin biserica sau comunitatea din Filadelfia, vom asista la o mare unire a popoarelor, un fel de mariaj între inteligență și rațiune pe de o parte și spiritualitate, pe de alta*. Astăzi nu trăim decât zorile acestei alianțe și nimeni nu trebuie să ia cele spuse ca o odă omagială în cinstea timpurilor noastre, căci nu se cântă în cinstea Soarelui când nu au apărut decât primele licăriri ale Aurorei. Dar când ne aruncăm privirea în profunzimile și în temeiurile vieții națiunilor, găsim urma unor stranii fenomene, dacă facem o comparație între Orient și Occident.

* Cu aproximație se poate considera că actuala epocă de cultură, a cincea, se va sfârși în jurul anului 3573 d.Ch. (N.T.).

Vă rog să nu luați aceasta ca o intenție a mea de a lua partea cuiva. Aceste conferințe, care se doresc absolut obiective, sunt cu totul străine de o asemenea intenție. Dumneavoastră puteți face o comparație absolut obiectivă asupra științei și filosofiei la care a ajuns vestul Europei cu ceea ce apare în est, să zicem la Tolstoi ([Nota 29](#)). Nu este neapărat nevoie să fii un discipol al lui Tolstoi, dar un lucru este evident: dacă veți citi o singură pagină dintr-o carte intitulată *Despre viață*, dar aceasta presupune că știți să citiți o carte, și o veți compara cu bibliotecii întregi din Europa Occidentală veți ajunge la această concluzie: În Europa de vest se construiește cu inteligență o cultură spirituală, se cizelează asamblându-se detaliile anumitor lucruri care ar trebui să facă lumea comprehensibilă. Sub acest aspect, cultura apuseană a produs ceva ce nimeni nu poate întrece. Dar ceea ce în bibliotecile apusene trebuie să cauți în zeci de volume, se găsește rezumat în zece rânduri în cartea lui Tolstoi *Despre viață*, dacă știți să le înțelegeți așa cum se cuvine. El spune lucrurile cu o forță primitivă, elementară, și în câteva rânduri exprimă tot atât de mult cât este adunat în zecile de volume impregnate cu nenumărate detalii. Trebuie să găsim forța să apreciem aici ceea ce vine din profunzimile spiritului, ceea ce are un temei spiritual și ceea ce nu are așa ceva. După cum o cultură prea evoluată, ajunsă la apogeu, are ceva decadent în ea, o cultură nouă, pe cale de dezvoltare, are ceva proaspăt, viu, o forță percutantă nouă. Tolstoi este, e adevărat, o floare timpurie a unei asemenea culturi viitoare, o apariție mult prea prematură pentru a se putea dezvolta acum*. De aceea el este marcat de toate defectele unei nașteri premature. Descrierea grotescă pe care el o face în legătură cu multe aspecte din Europa Occidentală, unele afirmații neîntemeiate și judecăți absurde pe care le emite arată tocmai că, dacă marile manifestări au defectele calităților lor, marea inteligență are și ea nebunia înțelepciunii sale.

* Se pare că este o aluzie la faptul că viitoarea epocă de cultură, a șasea, va avea un caracter slav (N.T.).

Am spus toate acestea doar ca un simptom al unor timpuri ce vor veni, în care spiritualitatea răsăriteană se va contopi cu inteligența apuseană. Și tocmai din această fuziune se va întemeia comunitatea din Filadelfia. La această fuziune vor participa totii cei care se deschid către impulsul lui Christos Iisus și care vor forma marea fraternitate care va supraviețui Marelui Război, dar care va fi lovită și va suferi multiple persecuții, dar va fi temelia pe care se va clădi rasa celor buni. După ce acest mare Război va aduce o întronare a animalității în sânul celor rămași credincioși vechilor forme, va urma să se consolideze rasa celor buni, care va purta spre viitor tot ceea ce va fi atunci cultura spiritualizată. Noi, cei de acum, vom trăi această experiență, care va avea loc în a șasea epocă din perioada situată între Marele Deluviu atlantean și marele Război al tuturor împotriva tuturor. În această a șasea epocă de cultură, reprezentată prin comunitatea din Filadelfia, se va forma o comuniune ai cărei membri nu vor emigra, ca cei de la sfârșitul Atlantidei, ci vor fi prezenți peste tot, încât asupra întregii omeniri va acționa spiritul Bisericii din Filadelfia, spiritul unirii tuturor oamenilor în sensul principiului adus de Christos.

CONFERINȚA a VIII-a

EVOLUȚIA VIITOARE A OMENIRII. EPOCILE DE CULTURĂ ALE PERIOADELOR CELOR ȘAPTE PECETI ȘI ALE CELOR ȘAPTE TRÂMBIȚE

Nurnberg, 25 iunie 1908

Cred că ați observat că în cursul acestor conferințe am repetat de mai multe ori că cele șapte epoci de cultură ale actualei perioade de evoluție se vor sfârși prin Războiul tuturor împotriva tuturor. Acum este momentul să ne facem o reprezentare cât mai corectă despre acest război,

care va lua o formă cu totul diferită de ceea ce știm în prezent că este un război. Să precizăm, mai întâi, cauza propriu-zisă a lui. Această cauză este exacerbarea egoismului, este atașamentul exagerat de propria persoană, este egoitatea omului. Suntem acum suficient de avansați în considerațiile pe care le-am expus pentru a înțelege în ce măsură eul omului poate fi o „sabie ascuțită, o sabie cu două tăișuri”. Cine nu înțelege că eul este o sabie cu două tăișuri nu va înțelege nici sensul întregii evoluții umane și cosmice. De o parte, eul provoacă dezvoltarea egoismului în om, face pe oameni să dorească să-și însușească toate bunurile materiale, ca și toate cele ale sufletului, să le pună numai în slujba propriului lor interes, al eului lor. Eul este cauza care face ca întreaga voință a omului să fie canalizată numai spre satisfacerea sa. Faptul că eul aspiră să-și aproprie o bună parte din bunurile care sunt comune tuturor, că vrea să înlăture din calea sa pe toți ceilalți, celelalte euri, să se bată cu toți, să facă războaie, este una din fețele eului uman. Dar, pe de altă parte, să nu uităm că eul este cel care dă omului independența și libertatea interioară, tot ceea ce, pe bună dreptate, înnobilează pe om. În eu stă demnitatea noastră. El este scânteia, sămânța din om.

Conceptul de eu este pentru mulți greu de cuprins. Am stabilit până acum, în mod foarte clar, că eul s-a desprins dintr-o stare de natură sufletească globală, dintr-un fel de eu colectiv universal, în sânul căruia fiecare s-a diferențiat. Nu ar fi nicidecum util ca omul să simtă dorința de a se contopi din nou cu eul său într-un fel de conștiință universală. Toate forțele care acționează ca omul să tindă spre a-și pierde eul și a se cufunda într-o conștiință universală sunt un efect al slăbiciunii sale. Numai acela înțelege natura eului care știe că acesta a fost cucerit în cursul unei îndelungate evoluții cosmice și că nu trebuie să-l piardă niciodată. Totodată trebuie să înțelegem că misiunea pe care omenirea o are de îndeplinit este tocmai să aspire spre forța care va duce la o interiorizare tot mai accentuată a eului, spre o deplină spiritualizare a acestuia. Nici un antroposof adevărat nu poate accepta formula orientală care preconizează permanent absorbția eului într-un eu universal, cufundarea lui în sursa originară. Adevărata concepție antroposofică despre lume nu poate preconiza ca scop final al evoluției decât o comunitate de euri individuale libere și independente. Misiunea Pământului ca entitate se exprimă prin iubire și cere tocmai ca eul să fie liber în fața oricui. Iubirea nu poate fi desăvârșită dacă se obține prin constrângere, prin obligații care înlănțuie. Numai când un eu a devenit suficient de liber, suficient de autonom pentru a iubi din propria sa voință, numai atunci este iubirea o dăruire perfect liberă. Planul divin prevede oarecum ca eul să devină atât de independent, încât să poată oferi lui Dumnezeu iubire ca pe un dar al său personal. Oamenii ar fi ca niște prizonieri înlănțuiți, dacă ar fi constrânși, oricât de puțin, într-un fel sau altul, să dăruiască iubire.

Eul devine pentru om un fel de garant în îndeplinirea scopului său suprem. Dar dacă eul nu conduce pe om spre iubire, dacă se împietrește în el însuși, devine o ispită care aruncă pe om în Abis, devine instrumentul care separă pe oameni și-i împinge spre Marele Război al tuturor împotriva tuturor și nu numai la un război între popoare - căci ideea de popor își va pierde importanța pe care o are în prezent -, ci la un război care va ridica individ contra individ în domeniile cele mai variate ale existenței, spre un război al claselor între ele, al castelor între ele, al generațiilor între ele. În toate domeniile vieții, eul va deveni un fel de măr al discordiei și de aceea se poate sustine că, pe de o parte, el ne poate purta spre cele mai înalte culmi, iar pe de altă parte, tot el ne poate face să alunecăm în Abis. De aceea, el este sabia ascuțită, cu două tăișuri, iar cel care a dat omului deplina conștiință a eului său, Christos Iisus, este, așa cum am văzut, reprezentat simbolic, și pe bună dreptate, ca o sabie cu două tăișuri ieșind din gură.

Am prezentat ca pe o mare cucerire faptul că omul a putut să se înalțe până la concepția eului liber datorită tocmai creștinismului. Christos Iisus ne-a adus eul cu toată măreția Sa. De aceea, El este, și trebuie să fie, reprezentat prin simbolul sabiei ascuțite, cu două tăișuri; simbol pe care îl vedem pe una din Peciți. (A se vedea planșa cu [imaginea primei Peceti.](#)) Iar faptul că această sabie iese din gura Fiului Omului este, de asemenea, ușor de înțeles, căci

atunci când omul a învățat să vorbească deplin conștient despre eul său, i s-a dat și puterea de a se înălța cât mai sus, dar și aceea de a aluneca tot mai jos. Sabia ascuțită cu două tăișuri este unul din simbolurile cele mai importante pe care ni le prezintă *Apocalipsa*.

Dacă s-a înțeles bine ceea ce am spus la sfârșitul conferinței precedente, și anume că actuala epocă de cultură va fi urmată de o alta, care este caracterizată în Scrisorile adresate Bisericii prin comunitatea din Filadelfia, trebuie să reținem, înainte de toate, că în această a șasea epocă vor fi selectate sufletele care se vor întrupa și în epoca ce va urma, adică a șaptea. Iar apoi, după Războiul tuturor împotriva tuturor - așa cum am subliniat în repetate rânduri -, se va vedea întipărit pe figurile oamenilor ceea ce prelucrează ei acum în sufletele lor. A șaptea epocă de cultură* nu va prezenta în sine o importanță prea mare. Noi trăim acum, după cum știți, în a cincea epocă, va urma a șasea, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, în care se va forma un anumit număr de oameni plini de o putere de înțelegere pentru lumea spirituală, pătrunși de acea iubire fraternă care este chiar fructul cunoașterii spirituale. În această a șasea epocă de cultură apar, de fapt, fructele cele mai coapte ale perioadei actuale. Ceea ce va mai veni după aceasta, adică epoca a șaptea, simbolizată prin Biserica din Laodiceea, va fi ceva „călduț”, nici rece, nici cald. Această ultimă epocă va figura în ansamblul culturilor care au format perioada postatlanteană, ca un fruct prea copt care va supraviețui Războiului tuturor împotriva tuturor, dar nu va mai conține nici un principiu de progres.

* Cuprinsă aproximativ între anii 5733-7853 d.Ch. (N.T.).

La fel a fost și când a început cultura noastră. Să ne reamintim ultima epocă atlanteană, cea care a precedat declanșarea Deluviului și despre care spuneam: În ultima treime a perioadei atlanteene oamenii trăiau pe un sol care acum se află sub apele Atlanticului; dar în apropierea actualei Islande s-a format un mic grup care atinsese gradul de dezvoltare cel mai înalt ce se putea atinge în perioada atlanteană și care a emigrat apoi spre răsărit. Din acel mic grup s-au format apoi toate culturile ulterioare, ale perioadei noastre. Să ne fixăm bine acest fapt, să ne imaginăm o bucată de teren, acoperită azi de ocean, undeva în vestul Irlandei, din care pornește un grup de oameni și emigrează spre est și dă naștere unor popoare numeroase care se vor răspândi și vor popula Europa. Toate popoarele europene se trag de aici. Grupul cel mai evoluat dintre acești atlanți a mers și mai departe, până în Asia Centrală, de unde apoi au răsărit civilizațiile și culturile despre care am vorbit. Vedeți deci că doar un mic grup din populația Atlantidei este la originea civilizației și culturii noastre.

Perioada atlanteană a avut de asemenea șapte trepte de evoluție, ca și perioada noastră, postatlanteană. Cele șapte etape ale perioadei postatlanteene le cunoașteți: cultura veche indiană, cultura veche persană, cultura babiloniană-chaldeană-egipteană-ebraică, a urmat a patra cultură, greco-latină, suntem acum în a cincea cultură și vor urma încă două, a șasea, simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia, și ultima, a șaptea, simbolizată prin comunitatea din Laodiceea. În a cincea etapă, atlanteană*, a început, de fapt, migrația, despre care am vorbit, astfel că putem spune că elita vechii Atlantide care - cum am văzut - stă la originea culturii noastre a fost formată în a cincea „rasă” atlanteană. Pentru perioada de evoluție atlanteană, cele șapte etape succesive se numesc de obicei „rase” și nu „culturi” sau civilizații. A urmat și atunci, ca și acum, a șasea și a șaptea etapă sau rasă. Aceste două etape din urmă au fost etape sau rase pe care le putem considera „călduțe”. Ele au supraviețuit catastrofei deluviene, dar în ele nu mai era nici o forță vie de progres. Comparate cu rasa a cincea, ultimele două erau ca o scoarță uscată lemnoasă în raport cu trunchiul viu, plin de sevă. Aceste ultime două rase care au urmat acelei rase-mamă care a fost rasa a cincea erau, ca să spunem așa, prea coapte. Se mai găsesc astăzi martori târzii ai acestor rase obosite, prea coapte, cum am spus, mai ales în sânul poporului chinez. Ceea ce caracterizează acest popor este faptul că el nu s-a identificat cu ceea ce se revelase în cursul celei de a cincea rase, a rasei-mamă. Atunci a fost momentul când corpul eteric s-a restrâns cu strictețe la

dimensiunile corpului fizic, când omul a devenit apt să spună despre el „eu”. Acest popor a lăsat să treacă acest moment fără să profite. Fără îndoială, datorită acestui fapt a putut să dezvolte o înaltă cultură, cunoscută de altfel, dar nu era capabil să evolueze. A cincea rasă, atlanteană, a trimis în toate părțile oameni purtători ai culturii, care au întemeiat noi civilizații capabile să ducă progresul mai departe. Căci nu este nici un fel de îndoială că începând cu India antică și până în zilele noastre totul a mers progresând. A șasea și a șaptea rasă atlanteană au alunecat spre un fel de osificare și au rămas, în consecință, rase staționare. Așa cum spuneam, cultura chineză este o urmă a acestor rase. Ea nu se mai poate depăși pe sine. Ea a primit sub forma vechii culturi chineze o moștenire strălucită a Atlantidei, dar nu a mai putut depăși acest punct culminant. Nu există, fără îndoială, nimic care să nu sufere o influență oarecare. Priviti literatura chineză veche: ea a primit influențe din toate direcțiile, dar caracterul său fundamental prezintă în mod clar un caracter de natură atlanteană. Tendința de a se închide în sine, spiritul de invenție, care nu depășește însă, niciodată, un anumit prag, toate acestea sunt legate de caracterul moștenit din perioada Atlantidei.

*A se vedea [nota de subsol din Conferința a II-a](#). A cincea etapă, atlanteană, corespunde rasei „protosemiților” (N.T.).

Rolul pe care l-a jucat altădată a cincea rasă a perioadei atlanteene, de a produce oameni capabili să evolueze, ca și rolul pe care l-au avut a șasea și a șaptea rasă care au mers spre declin, se va repeta acum în perioada noastră. În prezent, știti, noi trăim cu dorința vie ca cea de a șasea cultură să producă acea uniune spirituală între Orient și Occident. Cea de a șasea epocă de cultură va constitui în mod efectiv baza pe care se vor dezvolta după Războiul tuturor împotriva tuturor noile civilizații și culturi ale perioadei următoare, așa cum s-au dezvoltat și culturile perioadei noastre după dispariția Atlantidei. Dar a șaptea cultură va fi reprezentată prin cei „călduți”, ea va supraviețui, așa cum a fost și cazul celei de a șasea și celei de a șaptea rase atlanteene, care au supraviețuit până în zilele noastre, dar sub forma unor rase sclerizate. După Războiul tuturor împotriva tuturor vor exista numai două curente în omenire: de o parte curentul celor proveniți din epoca de cultură Filadelfia, purtător al unui principiu de progres, de libertate interioară, de iubire fraternă, un mic grup recrutat din toate rasele și din toate națiunile actuale, și de altă parte, marea masă a celor care vor fi fost „cei călduți”, cu alte cuvinte descendenții celor „călduți” din epoca de cultură Laodiceea. După Războiul tuturor împotriva tuturor va fi nevoie ca încetul cu încetul curentul celor buni să acționeze pentru a antrena spre bine și curentul celor răi. Aceasta este misiunea principală de îndeplinit a perioadei care va urma Marelui Război, să salveze pe cei care vor mai putea fi salvați, dintre ființele care vor avea tendința de a se bate unii cu alții, de a se lăsa dominați de acele manifestări ale eului marcate de un egoism exacerbat. În opera preocupărilor care țin de Știința spirituală necesitatea unei asemenea misiuni este deja pe primul-plan.

Să nu considerăm ca ceva dur înscris în planul Creației, ca ceva pentru care ar trebui să cerem socoteală entităților spirituale care l-au conceput, faptul ca oamenii să fie împărțiți în două curente, cei care vor fi „la dreapta” și cei care vor fi „la stânga”. Priviți aceste lucruri mai ales ca o măsură ce poartă amprenta unei înalte înțelepciuni prevăzute în planul Creației. Căci gândiți-vă, tocmai prin faptul că răul este separat de bine, binele își va dobândi forța sa esențială. După Războiul tuturor împotriva tuturor, cei buni vor face toate eforturile cu putință pentru a atrage spre ei pe cei răi, cât timp aceasta va mai fi cu putință. Acest efort de îndreptare a celor răi nu va avea aspectul unei acțiuni educative, așa cum s-ar face astăzi, ci vor intra în joc forțe oculte, căci în acea perioadă de evoluție care va urma după a noastră oamenii vor avea capacitatea să antreneze forțe de acest gen. Cei buni vor avea ca misiune să acționeze asupra fraților lor decăzuți în curentul celor răi. Toate acestea se pregătesc de pe acum în centrele și curențele spiritual-oculte universale. Numai că cel mai profund dintre aceste curente oculte este și cel mai puțin înțeles de contemporani. Curentul universal care pregătește acest viitor spune adeptilor și discipolilor săi următoarele: Oamenii vorbesc de bine sau de rău fără să știe că în planul cosmic este o necesitate ca răul să atingă un punct culminant, pentru ca cei care au menirea să-l învingă să utilizeze în efortul lor victorios

tocmai forța din care va izvorî un bine și mai mare. Pentru aceasta este însă necesar ca dintre oameni să se selecteze o elită care să se pregătească pentru perioada ce va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor, când vor fi față în față cu ființele care vor purta semnul răului pe figura lor; acești aleși trebuie să fie pregătiți să răspândească în lume cea mai mare forță posibilă de a face binele. Va exista și după marele Război posibilitatea ca unele corpuri care mai au o oarecare maleabilitate să fie transformate de sufletele convertite, de sufletele care au mai putut fi aduse pe calea binelui în ultima epocă a actualei perioade. În acest sens, se va realiza un progres însemnat. Binele nu ar putea deveni atât de puternic dacă nu s-ar fortifica luptând împotriva răului. Iubirea nu ar fi atât de puternică dacă nu s-ar intensifica suficient pentru a șterge urătenia de pe fețele celor răi. Toate acestea sunt deja pregătite și discipolilor li se spune: Să nu credeți că răul nu a fost prevăzut în actul de Creație. Răul se află acolo pentru ca într-o zi să se nască Binele cel mare.

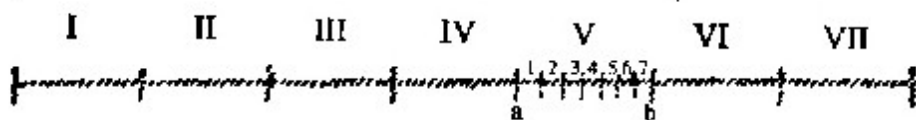
Cei ale căror suflete sunt pregătite, prin asemenea cunoștințe, să aibă în viață puterea de a-și îndeplini misiunea lor de educatori sunt discipolii curentului spiritual al maniheismului. În mod curent maniheismul este înțeles greșit. Ceea ce auziți spunându-se în diferite cercuri sau ceea ce citiți despre maniheism este pură frazeologie. Se spune, de exemplu, că manihiștii credeau în două principii care coexistă de la Facerea lumii, Binele și Răul, lucru inexact, căci învățătura maniheistă este exact așa cum încerc acum să vă o expun. Acea învățătură și forma pe care o va lua în viitor, precum și discipolii care sunt pregătiți ca să poată, în cursul viitoarelor lor încarnări, să îndeplinească misiunea despre care am vorbit mai înainte, iată ce trebuie să înțelegem prin maniheism. Manes este o mare personalitate, o înaltă personalitate care se reîncarnează în mod constant pe Pământ, este spiritul călăuzitor al celor aleși să combată răul și să-l transforme. Când vorbim despre marii călăuzitori ai omenirii, trebuie să ne gândim întotdeauna și la această mare individualitate și la misiunea pe care și-a asumat-o ([Nota 30](#)). Deși în zilele noastre principiile maniheismului s-au retras din primul-plan pentru că spiritualitatea este atât de puțin luată în considerare, maniheismul va atrage totuși, pe măsură ce ne îndreptăm spre o mai mare apropiere și înțelegere de viața spirituală, un număr din ce în ce mai mare de discipoli.

Omenirea actuală va continua să existe și după Războiul tuturor împotriva tuturor, după cum și omenirea aparținând rasei-mame, rasei a cincea din perioada atlanteană a supraviețuit Marelui Deluviu, pășind în actuala perioadă postatlanteană, și a servit ca punct de plecare al civilizației noastre. Umanitatea care va popula Pământul în perioada de după Marele Război va străbate în evoluția sa tot șapte etape succesive și am văzut deja că ele sunt arătate în *Apocalipsa lui Ioan* prin desfacerea celor șapte Pечеți, care nu sunt altceva decât o caracterizare a fiecăreia din acestea. După ce și această perioadă - a celor șapte Pечеți - se va sfârși, perioadă care astăzi nu poate fi văzută decât prin contemplare în lumea astrală de către un inițiat, va urma o altă perioadă din evoluția fizică a Pământului, când se vor manifesta noi forme de existență. Această ultimă perioadă este descrisă în mod simbolic în *Apocalipsa lui Ioan* prin cele șapte Trâmbițe. Și la fel cum perioada care va urma după Războiul tuturor împotriva tuturor este simbolizată prin cele șapte Pечеți - și un clarvăzător nu o poate percepe decât în lumea astrală - perioada următoare este simbolizată prin cele șapte sunete de trâmbiță, pentru că un inițiat nu o mai poate percepe în lumea astrală, prin imagini, ci doar în lumea spirituală propriu-zisă, acolo unde răsună muzica sferelor. Universul astral este perceput de om sub formă de imagini simbolice, iar lumea spirituală a Devachanului sub forma inspirativă a armoniei sferelor. În Devachan se află, ca să spunem așa, vârful, punctul culminant a ceea ce se poate revela în stadiul de evoluție care urmează după Războiul tuturor împotriva tuturor.

Pentru a recapitula cele spuse, să reprezentăm schematic cele șapte epoci de cultură ale perioadei postatlanteene prin segmentul a-b împărțit în șapte diviziuni, din care prima reprezintă cultura veche indiană, a doua cultura veche persană, a treia epoca de cultură asiro-babiloniană, egipto-chaldeană și ebraică, a patra epoca grecolatină, a cincea este epoca în

care ne aflăm în prezent, după care va urma epoca Filadelfia și, în sfârșit, ultima, epoca Laodiceea. Segmentul IV ar reprezenta perioada atlanteană; punctul *a* este momentul Deluviului, care distruge Atlantida și încheie perioada a patra, atlanteană, iar punctul *b* este momentul Marelui Război al tuturor împotriva tuturor. Urmează apoi cultura perioadei a VI-a, reprezentată prin cele șapte Peciți, și apoi altă perioadă, ultima (a VII-a), reprezentată prin cele șapte sunete ale Trâmbițelor. Aici se termină marele ciclu, este granița evoluției fizice a Pământului.

Perioada atlanteană, care a precedat perioada noastră, actuală, a fost, la rândul ei, precedată de alte perioade, reprezentate în schema alăturată prin segmentele I, II, III. Perioada noastră este, deci, a cincea din acest ciclu de evoluție, precedată de alte patru și urmată de încă alte două perioade. Despre prima perioadă* nici nu am putea spune că ar fi fost o perioadă de cultură. Totul era compus dintr-o substanță extrem de fină, de natură eterică și spirituală, încât, dacă evoluția ar fi mers în acest sens, nimic nu ar fi putut deveni vizibil, nu ar fi putut fi perceput cu organele senzoriale pe care le avem acum. În această perioadă, Soarele nu se desprinsese încă de complexul terestru (care cuprindea elementele solare, lunare și terestre propriu-zise). Condițiile de viață erau cu totul diferite și nu se poate vorbi de ceva ce ar fi putut avea o cât de mică asemănare cu mediul nostru. A urmat a doua perioadă, caracterizată prin faptul că Soarele face o mișcare de desprindere de Pământ** și apoi a treia perioadă, când Luna se desprinde de Pământ, perioadă care este denumită „lemuriană”, vechea Lemurie. Abia în această a treia perioadă apare omul pe Pământ în primele sale forme fizice, despre care am spus deja că erau atât de grotești, încât ați fi cu totuș șocați dacă le-aș descrie. Perioada lemuriană este urmată de perioada atlanteană, apoi de perioada noastră.

* Numită în mod curent perioada „polară” (N.T.).

** A doua perioadă se numește în mod obișnuit „hiperboreană” și corespunde cu prima zi a Creației, după *Biblie* (N.T.)

Vedeți deci că Pământul, în stadiul său fizic, parcurge șapte perioade de evoluție. Raportându-ne la cele două dintre acestea, care vor veni după noi, putem spune că ele vor avea condiții și aspecte complet diferite de perioada noastră, iar dacă ne referim la perioada a treia, anterioară, cea lemuriană, ea s-a dezvoltat în cea mai mare parte pe un continent astăzi dispărut și care se afla cuprins între Africa, Asia și Australia. Era vechea Lemurie. În acea perioadă s-a constituit un mic grup de oameni, dintre cei mai evoluți, ultima rămășiță a vechii rase lemuriene. Acest ultim grup din rasele lemuriene a fost singurul care a supraviețuit distrugerii Lemuriei, a emigrat și a constituit baza celor șapte rase din perioada atlanteană. Dintre acestea, a cincea* s-a dezvoltat în măsura în care a putut constitui originea popoarelor care au creat ulterior epocile de cultură ale perioadei postatlanteene. În prezent, noi facem parte din epoca a cincea de cultură, iar epoca următoare, simbolizată prin comunitatea din Filadelfia, va sta la originea umanității care va trăi în perioada de după Războiul tuturor împotriva tuturor. La rândul său, a șaptea epocă din acea perioadă va fi la originea umanității care va trăi în ultima perioadă, a șaptea, simbolizată prin celelalte șapte Trâmbițe.

*Rasa protosemită (N.T.)

După această a șaptea perioadă din evoluția fizică a Pământului ce va urma? În acel moment, Pământul își încheie scopul evoluției sale fizice. Toate lucrurile și toate ființele care vor

exista atunci se vor transforma. Am spus că în perioada a șasea, a celor șase Peceți, oamenii vor avea înscris pe fruntea lor ceea ce poartă în suflete, ca bine sau rău; acum trebuie să menționez că în perioada a șaptea, a celor șapte Trâmbețe, forma corporală a omului și a tuturor creaturilor va fi expresia binelui și a răului într-o proporție și mai mare. Tot ce este materie va purta pecetea spiritului. Absolut nimic nu se va mai putea ascunde. Deja în perioada a șasea va fi imposibil locuitorilor Pământului să ascundă ceva, orice ar fi, în fața unei priviri agere. Răul va exprima rău, binele va exprima binele. În perioada a șaptea nu va mai fi posibil să se ascundă ceea ce există în suflet, nici măcar în vorbe. Gândirea nu va mai fi mută, nu va mai putea fi ascunsă, disimulată. Orice gând se va revela și în exterior. Gândirea va fi atunci pentru oricine ceea ce este acum numai pentru un inițiat. Pentru aceștia, gândirea răsună în Devachan. Dar atunci, Devachanul va fi coborât până la nivelul fizicului, după cum în perioada a șasea lumea astrală se va coborî la nivelul fizicului. Încă de pe acum, inițiatul poate vedea în lumea astrală cum va fi perioada a șasea, iar în lumea spirituală, cum va fi perioada a șaptea. Coborârea lumii astrale la nivelul fizicului, în perioada a șasea, înseamnă că întreaga lume de imagini, expresii și manifestări va fi percepută la nivelul fizic. Perioada a șaptea va fi lumea spirituală coborâtă, adică expresia acestei lumi. În acel moment Pământul își va fi atins scopul evoluției sale pe plan fizic.

După aceasta, Pământul se va transforma într-un corp ceresc de natură astrală, împreună cu toate ființele care există pe el. Substanța fizică va dispărea ca substanță fizică și partea din aceasta care a avut posibilitatea să se spiritualizeze va deveni substanță spirituală de natură astrală. Să ne facem o imagine cât mai exactă a acestor fenomene: toate ființele terestre care vor exprima prin aparența lor fizică tot ce este bine, frumos, nobil, intelectual în sufletele lor, care vor purta pe fețele lor pecetea lui Christos, care prin gândurile și cuvintele lor vor fi, de asemenea, expresia lui Christos Iisus, toate aceste ființe vor avea posibilitatea să transforme ceea ce există în ele ca materie fizică, să o dizolve așa cum apa dizolvă sarea. Tot ce era fizic se va transforma într-un corp ceresc astral. Dar cei care până atunci nu vor fi reușit să facă din materia corporalității lor expresia a ceea ce este bine, frumos, subtil, intelectual, vor fi incapabili să dizolve materia care va continua să existe în ei ca atare, se vor osifica și vor păstra în continuare o formă materială. În acel punct al evoluției terestre se va petrece o ascensiune spre spiritualitate a tuturor formelor care vor trăi atunci în astralitate, iar din acestea se va desprinde un alt glob, de esență materială, un glob care va găzdui toate ființele care nu au fost capabile să participe la această ascensiune spre spiritualitate, fiindcă nu au dizolvat materia din ei.

Acesta este mersul spre viitor al Pământului. Actuala sa substanțialitate se va rarefia, se va afâna din ce în ce mai mult, datorită acțiunii convergente a sufletelor umane, care vor contribui la acest proces până vor dobândi forța de a-l dizolva. Va veni apoi momentul când ceea ce nu a putut fi dizolvat să fie eliminat sub forma unui corp cosmic separat. Iar în continuare, în decursul a șapte mari etape această materie insolubilă va fi complet eliminată iar forța care o va elimina va fi o forță opusă aceleia care a contribuit la ascensiunea spre spiritualitate a celor buni. Cine a dat acestor oameni forța să dizolve materia? Este însăși forța iubirii pe care a adus-o principiul lui Christos. Ființele devin capabile să dizolve materia deschizându-și sufletele către iubire. Cu cât iubirea va aduce mai multă căldură în suflete, cu atât acțiunea sa asupra materiei va fi mai intensă. Forța iubirii spiritualizează și astralizează Pământul, îl transformă într-un glob astral. Dar dacă iubirea are puterea să dizolve materia, după cum apa dizolvă sarea, forța opusă iubirii duce, în schimb, la decădere, așa cum am spus, în decursul a șapte etape evolutive, ființele care nu au fost capabile să participe la misiunea Pământului.

Contrariul iubirii divine se numește, cu un termen consacrat, „mânia divină”. Omenirea a fost impregnată de iubirea divină în cursul epocii a patra și aceasta va deveni din ce în ce mai puternică în cursul ultimelor două epoci ale perioadei noastre, în epoca a șasea și a șaptea. Dar concomitent crește și forța care duce spre împietrirea materiei, forța pe care o numim

mânia divină. Acțiunea pe care o exercită duce la expulzarea materiei. În *Apocalipsa lui Ioan* aceasta se exprimă prin vărsarea celor șapte Cupe ale mâniei*. Să ne imaginăm acum, în mod figurat, mersul acestor etape de evoluție. Materia terestră devine din ce în ce mai fină, spiritualizându-se treptat, iar ființa umană va avea o constituție formată dintr-o materie ce tinde, de asemenea, spre spiritualizare. Părțile sale mai grosiere vor apărea ca un fel de coajă, ca cea pe care o leapădă reptilele sau ca o cochilie de melc lepădată. Părțile durificate vor fi tot mai mult atașate de materia pe cale de transformare. În ultima perioadă, a celor șapte Trâmbițe, se va observa, dar numai cu ochii unui inițiat, ființe umane cu corpuri foarte transparente, complet spiritualizate, dar totodată se va vedea și cum cei care s-au osificat în materialitate și au conservat ceea ce astăzi constituie părțile cele mai dure ale materiei, se va vedea cum toți aceștia vor cădea, ca niște coji, pe globul material care va supraviețui, ca atare, după perioada pe care am indicat-o prin sunetele de trâmbiță.

* *Apocalipsa*, cap. 16 (N.T.)

Iată ce ne arată despre viitor, în mod profetic, *Apocalipsa lui Ioan*. Și este important să asimilăm în sufletele noastre aceste profeții pentru ca să ne înflăcăreze voința. Căci ce va fi făcut omul din el însuși când se va afla la sfârșitul perioadelor a șasea și a șaptea? În acel moment ce se va întâmpla cu corpul său? În prezent, când ne privim unii pe alții, nu ne vedem expresia sufletului. Dar în acel viitor îndepărtat, corpul va deveni din ce în ce mai mult expresia trăirilor interioare ale sufletului. Corporalitatea va deveni expresia, manifestată exterior, a binelui, dacă ființa este deschisă mesajului care a adus cea mai nobilă învățătură care poate exista pe acest Pământ, iar acest sublim învățământ este chiar mesajul pe care Christos Iisus l-a dat Pământului. Este darul cel mai înalt care ne putea fi dat. Suntem datori să avem înțelegere și deschidere pentru acest mesaj în forul cel mai profund al ființei noastre și nu numai în inteligența noastră. Trebuie să-l asimilăm așa cum asimilăm hrana în corpul fizic. Parcurgând mai departe cursul credinței, omul va asimila și mesajul bucuriei și tocmai receptivitatea pentru acest mesaj al iubirii este fructul evoluției terestre. În *Evangheliile*, în „Carte” găsim forța iubirii, întreaga forță a iubirii. Un clarvăzător nu poate spune altceva decât: Eu văd în spirit o vreme când conținutul *Evangheliilor* nu va mai fi doar o carte de citit, ci va fi pur și simplu „înghițit” de oameni.

Evoluția terestră se bazează în fapt pe două lucruri. Pământul pe care locuim acum a fost precedat de ceea ce am numit „cosmosul înțelepciunii”, iar înaintea acestuia, de ceea ce putem numi - cuvântul în sine nu spune mare lucru, dar trebuie să-l folosim pentru că a devenit curent - „cosmosul tăriei”, al forței. Înțelepciunea și forța, iată ce a moștenit Pământul actual din fazele sale anterioare de evoluție, de la vechea Lună și de la vechiul Soare. Vom vedea că acest fapt se exprimă în evoluția terestră prin aceea că prima jumătate din evoluția sa o denumim după numele reprezentantului forței solare, Marte. Este suficient deocamdată să ne gândim că în cadrul evoluției terestre avem în Marte forța pe care i-a adus-o fierul. În Marte vedem pe purtătorul forței. În ceea ce privește nota dominantă a celei de a doua jumătăți a evoluției terestre, o vom numi după reprezentantul vechii evoluții lunare, Mercur, care a transmis Pământului vechea moștenire lunară, înțelepciunea. Evoluția terestră se compune, deci, pentru noi din două părți, cea care provine din evoluția lui Marte și cea care provine din evoluția lui Mercur. Pământul a primit ca moștenire două forțe puternice. Moștenirea care provine din cosmosul forței se exprimă prin Marte, iar cea provenită din cosmosul înțelepciunii se exprimă prin Mercur. La rândul său, însuși Pământul are ca misiune proprie să adauge la cele două moșteniri forța iubirii. Această forță, ca fruct al evoluției terestre, se va manifesta în toată splendoarea și descoperim aici o gândire profundă a autorului *Apocalipsei*, care este legată, de altfel, de tot restul evoluției terestre (a se vedea [a patra Pecete](#)).

Să revenim, din nou, la primele timpuri ale Atlantidei, perioadă în care am spus că aerul era încă îmbibat cu apă. Ființa umană era prin structura sa adaptată la mediul acvatic. Mai târziu

abia, către mijlocul perioadei atlanteene, el a evoluat suficient pentru a se putea lipsi de apă și să pună piciorul pe un teren ferm. Până în acel moment, când Pământul a ajuns la mijlocul evoluției sale, trebuie să considerăm apa ca purtătoare a evoluției umane, după cum mai târziu va fi solul terestru. Acesta nu a devenit decât relativ târziu câmp de activitate al omului. Nu este decât pe jumătate exact să vorbim despre Atlantida ca fiind un pământ cu sol uscat. În mare parte era acoperită nu de un ocean propriu-zis, ci de o atmosferă îmbibată de apă, o atmosferă compusă din aer și apă, și în acest mediu trăia omul. Mult mai târziu a devenit acesta capabil să respire numai aer și să meargă pe un teren solid; nu este, relativ, prea mult timp de atunci. Așa încât îmbrățișând cu mintea ansamblul evoluției terestre se poate spune, simbolic vorbind: de o parte apă, de alta pământ. Acesta este trecutul. Din apă emană o forță care va predomina până la jumătatea evoluției Pământului, după care va predomina forța emanată de Pământ. Până la mijlocul perioadei a patra - mijlocul perioadei atlanteene - vorbim de forțele legate de Mârte, forțe care sunt, într-un fel, creatoare ale elementului acvatic, lichid, al apei. Și vorbim de forțele lui Mercur în cealaltă jumătate a perioadei, când din Pământul solid emană forțele de susținere, de suport. Toate acestea se reprezintă simbolic prin cele două coloane pe care le-am văzut în sală, în timpul Congresului de la München ([Nota 31](#)), și care reprezintă forțele care susțin ființa umană în îndeplinirea misiunii sale terestre. Aceste două coloane reprezintă cele două părți ale misiunii Pământului, cele două moșteniri pe care omul le-a primit din evoluția sa trecută. Deasupra lor se află simbolul țelului de atins prin forțele proprii ale Pământului, iubirea, care se revelează în toată splendoarea sa, susținută de moștenirile primite.

Autorul *Apocalipsei* descrie cum se desfășoară cu adevărat lucrurile pentru cel care le poate observa dacă se ridică până la nivelul regiunilor spirituale. Ceea ce apare în felul acesta, când ne ridicăm privirile asupra a ceea ce va suferi Pământul, asupra a ceea ce se va întâmpla în momentul când substanța terestră își dizolvă materia din care e făcută, transformând-o în spirit, se reprezintă în mod simbolic prin ceea ce ne arată Pecetea a patra. Bineînțeles, aceasta apare acum invers pentru că este vorba de viitor. Vedem cele două forțe pe care Pământul le-a primit ca moștenire din cosmosul înțelepciunii și cel al puterii, vedem de asemenea ceea ce reprezintă împlinirea misiunii Pământului ca forță a iubirii pe care o cultivă omul și totul ne apare ca o personificare a omului viitor, în așa fel că acesta se prezintă sub o formă simbolică, susținut de cele două forțe anterioare impregnate acum de forța iubirii. Mesajul iubirii, cartea din fața lui, ce nu trebuie să-l influențeze numai din exterior, ci pe care trebuie să o „înghită”. În față ne apare o imagine puternică: „Atunci am văzut un alt înger al puterii” - adică o ființă reprezentată astfel pentru că este deja în prezent superioară omului - „care cobora din cer” - așa îl vede clarvăzătorul -, „îmbrăcat într-un nor, iar fața lui era ca Soarele și picioarele ca niște stâlpi de foc” - acestea sunt cele două forțe despre care am vorbit și pe care Pământul le-a primit ca moștenire. „El avea în mână o cârtică deschisă și a pus piciorul drept pe mare și pe cel stâng pe Pământ”. Iar Ioan vorbește îngerului: „Dă-mi cartea aceasta mie”, iar el mi-a zis: „Ia-o și înghite-o, ea va fi amară în pântecele tău, dar în gura ta va fi dulce ca mierea”. Și am luat cârticica aceea din mâna îngerului și am înghițit-o. În gura mea ea a fost dulce ca mierea, iar după ce am mâncat-o, s-a făcut amară în pântecele meu*.

* *Apocalipsa*, cap. 10, v.1-10 (N.T.).

Este descrierea a ceea ce simte un clarvăzător când contemplă acel moment când Pământul trece de la starea fizică materială la starea astrală, spirituală, când și-a împlinit misiunea. Când clarvăzătorul percepe acest moment, el înțelege că este legat de mesajul de iubire al cărui impuls a coborât pe Pământ în timpul celei de a patra epoci de cultură: el simte prin propria sa viață, așa cum și autorul *Apocalipsei* a simțit, ce înseamnă fericirea, acea fericire promisă oamenilor. El simte această fericire chiar în mod fizic, căci oricât de sus s-ar înălța o ființă, trebuie să se încarneze într-un trup material, dacă dorește să trăiască printre oameni. Și în multe privințe corpul actual tocmai prin faptul că oferă spiritului posibilitatea de a se înălța are și capacitatea de a suferi. În timp ce sufletul unui clarvăzător dezvăluie prin autorul

Apocalipsei că poate avea acces în regiunile spirituale pentru a primi acolo Evanghelia iubirii și că poate cunoaște în spirit o fericire dulce ca mierea, clarvăzătorul trăiește totodată și într-un corp fizic; el va trebui să recunoască și să mărturisească, prin urmare, că datorită acestui fapt orice înălțare atrage în corp, în multe privințe, și ceea ce este opusul fericirii. Acesta este sensul când el spune că, deși cartea este dulce ca mierea, ca este și amară în pânțele când o mănâncă. Acesta nu este decât un slab reflex a ceea ce se poate simți când „ești crucificat în corpul fizic”. Cu cât spiritul se înalță mai mult, cu atât mai dureros este să trăiască într-un corp fizic. Acesta este înțelesul expresiei pentru această durere, „a fi crucificat în corp”.

În cele expuse, am făcut o sumară schiță a celor ce urmează să se întâmple în decursul evoluției Pământului, ce perspective are omul în evoluția sa. Și am ajuns acum la un punct când natura umană se va transforma și va deveni astrală, când pământul fizic, cu ce are mai bun, va dispărea și se va spiritualiza, iar o parte izolată, negativă, va fi aruncată în Abis de mânia divină. Dar vom vedea că acesta nu este încă ultimul stadiu, că se va mai da o posibilitate de salvare, deși ceea ce a căzut în Abis este reprezentat prin cele mai înspăimântătoare simboluri, prin cele două Fiare, Fiara cu șapte capete și zece coarne și mai ales Fiara cu două coarne.

CONFERINȚA a IX-a

TRANZIȚIA CĂTRE PĂMÂNTUL SPIRITUALIZAT. FEMEIA ÎMBRĂCATĂ CU SOARELE. FIARA CU ȘAPTE CAPETE ȘI ZECE COARNE

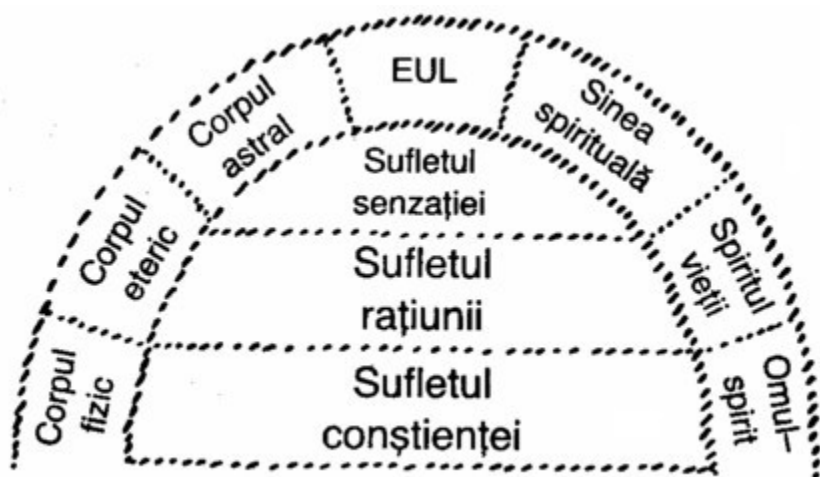
Nürnberg, 26 iunie 1908

În expunerea făcută ieri despre evoluția omului, am ajuns la punctul când, după sfârșitul perioadei caracterizate prin cele șapte sunete de trâmbiță, Pământul și toate ființele care îl populează vor trece într-o altă stare, o stare din care fizicul, materia se dizolvă, ca să spunem așa, și devine mai întâi de natură astrală, iar apoi, în final, de natură spirituală. Se naște un Pământ astral în care vor veni să trăiască toate ființele care au evoluat până într-atât, încât sunt capabile să înfrângă materia și să o utilizeze în scopul spiritualizării. În schimb, cei care nu vor putea transforma în spirit ceea ce este de natură materială, ci dimpotrivă se vor atașa și mai mult de materie, vor fi alungați și vor contribui la formarea unui fel de Pământ secundar. Studiul acestui alt Pământ este foarte instructiv în legătură cu soarta omenirii viitoare. Dar mai întâi trebuie să înțelegem foarte bine tot ce va urma după spiritualizarea Pământului pentru cei care vor fi putut atinge gradul de maturitate necesar pentru a se împărtăși cu principiul lui Christos și se vor lăsa călăuziți de el. Ne vom ocupa, deci, acum de perspectiva devenirii ființei umane.

Vom putea înțelege mai bine această perspectivă dacă vom avea răbdarea să mai cercetăm o dată în plus omul actual, să vedem ce a devenit și ce posibilități de dezvoltare poartă în el pentru viitor. În prezent, știm că omul este o ființă alcătuită din patru elemente. Primul element pe care îl cunoaștem este ceea ce numim în mod obișnuit corpul fizic. Este elementul pe care omul îl are în comun cu toate creaturile care formează astăzi regnul mineral, elementul pe care îl putem vedea cu ochii și pipăi cu mâinile. Este elementul inferior al entității umane, este ceea ce rămâne după moarte, este propriu-zis cadavrul. Dar corpul fizic ar urma soarta cadavrului, s-ar dezagrega clipă de clipă, dacă nu ar fi impregnat de un alt element, pe care îl numim corpul vieții, sau corpul eteric. Omul are corpul eteric în comun nu cu regnul mineral, ci cu ființele care compun, pe Pământ, regnul vegetal. Corpul eteric este forța vie din om, care luptă în fiecare clipă împotriva morții și care menține, între naștere și moarte, legate, elementele care alcătuiesc corpul fizic, care altminteri tind permanent să se disperseze, să se destrame. Ce este în realitate corpul fizic al omului? Este ceea ce devine, la un timp după ce moartea i-a distrus forma, pulbere, o grămăjoară de cenușă, compus însă din

aceleași elemente care în timpul vieții sunt inserate cu atâta artă în corpul eteric, în așa fel că totul dă impresia acelui tot unitar pe care îl vedem. Al doilea element este, cum am spus, corpul eteric sau corpul vieții. Al treilea, pe care omul îl are în comun cu toate animalele, este așa-numitul corp astral, purtător al instinctelor, al pasiunilor, al dorințelor, al tuturor gândurilor, reprezentărilor etc., tot ceea ce numim în mod obișnuit suflet. Al patrulea element pe care îl are ființa umană și care face ca omul să fie încoronarea Creației pe Pământ, îl face să fie superior tuturor celorlalte creații și creaturi de pe Pământ, și mai ales îl face apt să evolueze ca individualitate, să fie conștient de el însuși, în timpul existenței terestre, este eul.

În viitor, evoluția umană se va desfășura în așa fel, încât ființa umană, cu ajutorul forțelor pe care le are eul, va transforma, purificându-le, elementele inferioare eului și va face din el un fel de stăpân-suveran al acestora. Când eul va reuși să domine cu putere corpul astral, încât acesta să nu mai fie dominat de pasiuni, instincte și impulsuri necontrolate și inconștiente, va duce la formarea unui nou element, superior, așa-numita Sine spirituală sau Manas, care nu este altceva decât corpul astral purificat, care înainte de a fi prelucrat și purificat de eu era el treilea element al ființei umane. Când eul reușește să transforme și corpul eteric, se dezvoltă Spiritul vieții sau Buddhi, iar când eul, și aceasta într-un viitor foarte, foarte îndepărtat, va reuși să transforme și corpul fizic, spiritualizându-l - fiind de fapt munca cea mai grea, deoarece corpul fizic este, dintre toate elementele, cel mai dur -, acesta va deveni elementul cel mai elevat al entității umane, Omul-spirit sau Atma.

Acum ne putem reprezenta ființa umană compusă din șapte elemente, dintre care patru le are deja în prezent, corpul fizic, eteric, astral, eul, apoi celelalte trei pe care le va dezvolta în viitor, Sine spirituală sau Manas, Spiritul vieții sau Buddhi și Omul-spirit sau Atma. Pe acestea din urmă, cele trei elemente superioare, nu le va putea dezvolta decât mult mai târziu, în viitor. În condițiile actuale, pe actualul Pământ, omului nu-i este dată puterea să acționeze conștient asupra lui însuși pentru a dezvolta aceste elemente spirituale ale ființei sale, cele mai înalte din natura sa umană.

Dacă luăm în considerare această entitate compusă din șapte elemente nu reușim să înțelegem totuși ființa umană așa cum se prezintă ea astăzi în fața noastră. Dacă o cuprindem cu privirea în ansamblu, este desigur corect să vorbim de cele șapte elemente. Dar dacă vrem să înțelegem omul așa cum este astăzi, trebuie să ne referim la el cu o mai mare precizie.

Vă amintiți că elementul fizic, corpul fizic a fost creat și s-a dezvoltat pe vechiul Saturn, corpul eteric pe vechiul Soare, corpul astral pe vechea Lună, iar eul s-a format pe actualul Pământ, unde până în prezent a atins un anumit nivel de dezvoltare superior. Dar evoluția terestră a omului trebuie privită cu mai multă exactitate. Ceea ce numim Sine spirituală, corpul astral transfigurat - cu alte cuvinte ce va rezulta din acțiunea omului asupra corpului

astral, acțiune declanșată cu forțe proprii și în deplină conștiință - nu va fi obținut de majoritatea oamenilor decât la finele evoluției terestre. În schimb, în decursul actualei evoluții terestre, omul a trecut printr-un fel de stadiu de pregătire care i-a permis să lucreze, dar, ca să spunem așa, semiconștient, semiinconștient asupra celor trei corpuri inferioare.

Această acțiune, jumătate conștientă, jumătate inconștientă a eului asupra elementelor inferioare, a început încă din perioada lemuriană, despre care am vorbit pe scurt. În acea vreme, eul a început, într-o stare de conștiință cu totul confuză, să lucreze mai întâi asupra corpului astral. Dacă urmăriți evoluția Pământului începând din perioada lemuriană până la începutul perioadei atlanteene, veți constata că eul, la început semiinconștient, într-o stare de conștiință crepusculară a lucrat asupra corpului astral, transformându-l. Rezultatul acestei transformări a corpului astral, care are loc, evident, pe Pământ, a dus la formarea a ceea ce numim „sufletul senzației”. Apoi, în perioada atlanteană, când aerul era suprasaturat de neguri încărcate cu vapori de apă, eul, într-o stare de conștiință confuză, a acționat asupra corpului eteric, elaborând germenul a ceea ce numim astăzi „sufletul rațiunii”. Și, în sfârșit, începând din momentul când datorită aceluși puternic impuls venind din zona situată în apropierea actualei Irlande, care a împins oamenii spre răsărit, spre locurile unde se vor forma ulterior popoarele de astăzi, fugind de fapt din cauza Deluviului, și chiar începând din ultima treime a perioadei atlanteene eul lucrează inconștient asupra corpului fizic și dezvoltă prin această acțiune ceea ce numim „sufletul conștiinței”. Acesta este ceea ce dă omului imboldul să se desprindă de sufletul-grupă, să-și formeze un eu mai mult sau mai puțin conștient de sine însuși, un eu care numai prin venirea lui Christos Iisus a primit marele impuls al unei individualități complete. De atunci omul începe să devină capabil și de o acțiune ceva mai conștientă asupra corpului astral. De fapt, noi nu am început această acțiune în mod conștient decât din momentul când creștinismul a început să se răspândească pe Pământ. Vorbind, deci, despre om așa cum se prezintă el astăzi, trebuie să formulăm următoarea caracterizare: omul și-a dezvoltat corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, apoi sufletul senzației - corpul astral transformat de eu într-o stare de conștiință crepusculară, sufletul rațiunii - corpul eteric transformat de eu în stare de conștiință obscură, la începutul perioadei atlanteene, și sufletul conștiinței - corpul fizic prelucrat de eu în stare de conștiință tot obscură, în ultima parte a perioadei atlanteene. Toate aceste etape și realizări au fost pentru a se ajunge la dezvoltarea treptată a Sinei spirituale sau Manas. Până la punctul în care suntem azi, aceasta este încă într-o stare cu totul incipientă.

Germenele Sinei spirituale este astăzi la unii oameni mai dezvoltat, la alții mai puțin. Unii vor fi nevoiți să mai treacă prin numeroase încarnări pentru a ajunge la o dezvoltare suficientă, care să le permită o acțiune perfect conștientă pe care să o îndeplinească în interiorul ființei lor. Când Pământul va ajunge la finele misiunii lui fizice, deci când va începe să răsună cea de a șaptea Trâmbiță, va avea loc următorul eveniment: ceea ce a mai rămas din corpul fizic se va dizolva, așa cum sarea se dizolvă în apă caldă. Sinea spirituală a omului, Manas, va fi atins până atunci o suficientă dezvoltare pentru ca omul să poată rosti fără ezitare cuvintele Sfântului Pavel: „Nu eu, ci Christos din mine face toate acestea”. Așa va trăi omul. El va avea puterea să-și dizolve substanța sa fizică și să facă din corpul său eteric înnobilit o ființă capabilă să trăiască pe Pământul astralizat. Pe acest Pământ spiritualizat omul va continua să trăiască, dar ca o ființă complet înnoită.

Acest moment grandios al trecerii spre Pământul spiritualizat este descris într-un mod admirabil în *Noul Testament*, unde se spune că tot ce elaborează omul în corpul fizic, în cursul vieții pe Pământ, este ca o sământă care își va da fructele când Pământul va deveni spirit. „Când semeni, nu semeni trupul care să vină, ci un grăunte gol, de grâu sau de altceva. Dumnezeu însă îi dă trup cum voiește și fiecărei semințe îi dă trupul ei” - adică un corp care să fie expresia sufletului, a individualității. „Trupurile nu sunt toate la fel. Sunt trupuri cerești și trupuri pământești, dar alta este slava celor cerești și alta a celor pământești”. Corpurile terestre vor fi dizolvate, iar corpurile cerești vor apărea ca expresie luminoasă a ceea ce este

sufletul. „Se seamănă ce putrezește, se scoală ce este viu". Corpul cel viu acela va învia. „Se seamănă trup lumesc și va învia trup spiritual"*. Apostolul Pavel numește „corp spiritual" corpul eteric sau corpul vieții care, după ce corpul fizic se va dizolva, va apărea în Pământul astralizat. Pavel vede în fața lui corpul viu, care nu putrezește, corpul spiritual, cum îl numește el.

* Scrisoarea I către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, cap. 15, v. 37-44

Să vedem acum care este contribuția proprie a ființei umane ca expresie a capacității sale de a primi pe Christos. Este exact ce Pavel contemplă în spirit și ceea ce el numește „ultimul Adam", în timp ce prin „primul Adam" consideră pe primul om care a apărut într-un corp fizic vizibil*. În perioada lemuriană, către sfârșitul acestei perioade, găsim aici jos felurite animale, dar omul nu este încă vizibil pentru ochiul fizic, el este încă eteric. Dar el începe să se densifice, să asimileze elementele minerale și apare sub forma sa primă fizică. Ca și apa care devine sloi de gheață solidificându-se, la fel a apărut omul fizic. Evoluția fizică își urmează cursul până în momentul acela îndepărtat când tot ce este de natură terestră se va dizolva și va dispărea. De aceea omul care va apărea atunci va avea ca element cel mai de jos corpul eteric, și acesta este „ultimul Adam". „Primul Adam" are posibilitatea acum pe Pământ să perceapă lumea cu simțurile fizice, legate de corpul fizic, iar „ultimul Adam", care primește un corp spiritual, este expresia facultății de a primi pe Christos. Acesta este și motivul pentru care Pavel numește și pe Christos „ultimul Adam". Astfel se încheie ciclul evoluției umane. În spirit vedem ce devine omul în viitor, așa cum l-am văzut înainte coborând spre Pământ.

* Scrisoarea I către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, cap. 15, v. 45-47: „Adam omul cel dintâi s-a făcut suflet viu, iar Adam cel din urmă este duh de viață făcător. Omul cel dintâi a fost din pământ și pământesc, iar omul cel de al doilea este Domnul din ceruri" (N.T.).

Pentru a înțelege cele ce urmează este necesar să ne cufundăm privirea încă și mai mult în misterul devenirii omului. Dacă ați putea urmări ființa umană până în perioada anterioară când a intrat într-un corp fizic, deci până în acele timpuri când era încă vizibilă pentru simțurile fizice, când abia coborâse, ca să spunem așa, din planul eteric, ați constata că omul apare mai întâi cu o structură lichidă și aeriformă, apoi cartilaginoasă; dacă ați putea urmări această evoluție, - ați constata că și Pământul era foarte diferit de cum este acum. În intervalul de timp care precede coborârea omului pe Pământ, încă nu se constituise regnul mineral. Pământul era la început și abia primise moștenirea lumii. Regnul inferior, cel mai de jos, era regnul vegetal. Solul era încă foarte puțin format. Substanțele de natură gazoasă și lichidă se prezentau cu totul diferit. Dacă ar fi fost să fi putut contempla Pământul în acea fază incipientă, deci înainte de coborârea omului din atmosferă pentru a pași pe solul întărit, nu ar fi apărut cum îl descrie azi, în mod cu totul lipsit de realitate, geologia contemporană. În ansamblu, Pământul era mult mai aproape de ceea ce se consideră a fi un organism. Era străbătut de tot felul de pulsații regulate. Semăna mai mult cu o ființă vie decât cu ce este în prezent. În ce privește pe om, care exista ca o ființă spirituală, eterică, el nu se naștea așa cum se întâmplă în prezent; într-un anumit fel, el era adus pe lume chiar de Pământul însuși, de Pământul-mamă. Acest Pământ-mamă îl făcea pe om, un om încă de structură spiritual-eterică, și înainte de a se desprinde, el era în mod real legat de Pământ, de ansamblul terestru. Reprezentați-vă încă o dată mental cum se formează într-un corp maleabil părți mai dure și veți avea o imagine privind modul în care se nașteau pe atunci ființele umane din sânul Pământului-mamă. Da, oamenii erau ai Pământului și rămâneau legați de Pământ prin tot felul de curenți.

Viața omului era deci cu totul diferită. Circulația sanguină, de exemplu, este astăzi interioară, închisă în interiorul corpului prin piele, pe atunci, se prelungea în afară- sub formă de forțe naturale - în mediul ambiant. Dacă am dori să schițăm o imagine a ceea ce era atunci trebuie să spunem: Invizibil pentru un ochi fizic, dar percep-tibil unei priviri de clarvăzător, se forma

în pământ un fel de conglomerat care se detașa și se diferenția de mediul înconjurător, dar forțele pe care le conținea erau legate prin numeroase fire cu restul Pământului. Așa era începutul, nașterea unei ființe umane fizice.

A fost deci un timp când oamenii erau legați prin fire de restul Pământului. Atingem aici, ca să spunem așa, un profund și grav mister, un mister ale cărui ultime urme apar în aceea că atunci când astăzi oamenii vin pe lume legătura cu organismul matern se rupe prin tăierea cordonului ombilical. Această legătură cu organismul matern este o ultimă rămășiță a legăturii pe care omul o avea cu Pământul-mamă. Așa cum astăzi omul este un fiu al omului și năște om, pe atunci era un copil al Pământului, se naștea din Pământul care era încă o ființă vie. Omul a devenit de sine stătător în momentul când cordonul ombilical care îl lega de Pământ a fost într-un fel tăiat. Atunci, prin aceasta, el a devenit o ființă care se naștea și se perpetua prin sine însuși.

Trebuie să reînsemnăm foarte clar faptul că vasele sanguine prezente acum în interiorul omului nu sunt altceva decât prelungirile curenților care impregnau Pământul în stadiul său primar. La fel și circuitele nervoase: tot ceea ce astăzi constituie sistemul nervos se prelungea în Pământul-mamă. Rețeaua de nervi pe care o avem pare ca și tăiată din nervurile care străbăteau odinioară întregul Pământ. Și la fel stau lucrurile și cu celelalte părți ale ființei umane. Omul provine din Pământul matern. Tot ce are astăzi închis și acoperit cu piele a venit de la Pământ. Înainte de a fi fiul omului, el a fost fiul Pământului, iar numele de „Adam” nu înseamnă, în realitate, decât exact aceasta: fiul Pământului. Toate aceste denumiri și nume străvechi ne trimit către importante Misterii. Luând cunoștință de aceste adevăruri putem să înțelegem mai bine că Pământul, înainte ca omul vizibil să-și facă apariția, conținea deja toate forțele proprii acestei ființe. Înainte ca omul să devină om, Pământul era purtătorul tuturor forțelor umane. Pământul este mama speței umane. În măsura în care astăzi putem cu foarte mare greutate să concepem că un om se putea naște din Pământ, în aceeași măsură acest fapt este un adevăr ferm, căci Pământul era o ființă vie. Tot ce am încercat să schițez acum în câteva cuvinte s-a petrecut în timpul perioadei lemuriene.

A avut oare Pământul o importanță atât de mare pentru om? Este o întrebare pe care ne-o putem pune și răspunsul este afirmativ: da, pentru că în starea sa primară Pământul conținea tot ce omul a interiorizat ulterior. Inima a fost pregătită într-un loc, creierul într-altul, fiecare traseu nervos era prezent pe acest Pământ al nostru. Și la fel cum interioritatea noastră se pregătea atunci pe Pământ, tot așa acum noi purtăm în corp configurația pe care urmează să o ia viitoarea planetă după ce Pământul își va fi atins țelul. În prezent, omul lucrează la perfecționarea sufletului și prin aceasta face ca din ce în ce mai mult corpul să semene cu sufletul, să fie expresia acestuia. Când Pământul va ajunge la sfârșitul cursei sale, a misiunii sale, omul va fi făcut din corp imaginea exterioară a sufletului, a unui suflet care a primit pe Christos în el. Acest om nou va continua să existe și va implanta în viitoarea încarnare a Pământului forțele pe care le-a dezvoltat în actuala încarnare planetară a Pământului. Jupiter

este viitoarea încarnare planetară a Pământului și ia exact aspectul pe care omenirea i-l va da; el se compune din cele șapte corpuri ale omului. La început, Jupiter va fi alcătuit din ceea ce omul însuși a făcut din sine. Gândiți-vă că toate corpurile pe care omul le va fi format până atunci se vor contopi într-unul singur, într-un glob ceresc, și acesta va fi Jupiter, încarnarea viitoare a Pământului. Cu toții purtăm în noi sămânța viitoare a lui Jupiter și a forțelor pe care le va conține. Pe acest și din acest Jupiter se vor naște, la rândul lor, ființele jupiteriene. Iată că omul lucrează de pe acum la formarea viitoarei planete, care va fi Jupiter.

Ce trebuie să facă omul pentru a da acestei viitoare încarnări a Pământului o structură demnă de acesta? Va trebui să vegheze ca munca sa să se poată împlini de acum înainte în mod conștient, în spiritul lui Christos, iar corpul său eteric, care va fi imaginea acestei lucrări, să se integreze cu demnitate în Pământul spiritualizat. Toate componentele acestui corp vor fi exact cum le va construi omul. Ceea ce va face din corpul fizic va fi o contribuție adusă Pământului spiritualizat, iar acesta va fi fundamentul viitoarei sale evoluții. Așa cum astăzi sufletul se dezvoltă în corpul pe care îl avem în prezent, pe care l-am moștenit de pe vechea Lună, sufletul se va dezvolta în viitor în corpul pe care noi înșine l-am clădit. De aceea, acest corp - care servește de acoperiș, de veșmânt pentru suflet, care la rândul său este purtătorul eului - este numit și „templu al principiului eului”, „templul” elementului divin care sălășluiește în om, cu alte cuvinte „Templul lui Dumnezeu”. Modelând acest corp, construim de fapt un templu viitor, un templu al viitoarei încarnări a Pământului. Pentru ca Jupiter să aibă o evoluție normală trebuie să contribuim la aceasta dând corpului nostru structura sa cea mai potrivită. Ce trebuie să apară în momentul când Pământul își va fi atins scopul? Un templu al sufletului ale cărui măsuri vor fi drepte. Acesta este și motivul pentru care un inițiat are ca sarcină de studiu templul pe care omul îl va construi. Dacă sufletul și-a făcut lucrarea bine, aceasta se va vedea când se va face măsurarea acestui templu al lui Dumnezeu. „Apoi mi s-a dat o trestie, asemănătoare cu un toiag, și mi s-a zis: Scoală și măsoară Templul lui Dumnezeu, altarul și pe cei ce se închină într-însul. Iar curtea de afară a templului las-o și nu o măsoară” (*Apocalipsa*, cap. 11, v. 1-2). Aceasta înseamnă că trebuie scos din templu tot ce a servit la ridicarea lui. Mai întâi, omul trebuie să aibă un corp fizic și un corp eteric înainte de a le putea prelucra și modifica. Corpul fizic și cel eteric reprezintă „curtea de afară” și trebuie înlăturate. Omul păstrează numai ce a edificat singur și acesta este „templul” în care vor intra ființele noi din existența jupiteriană.

Vom trăi atunci în sânul unui Pământ spiritualizat și vedem deja cum se pregătește în mod exemplar viitoarea existență jupiteriană și cum oamenii aduc acolo, cu ei, fructele existenței terestre. Trebuie să fim deplin conștienți că în sânul acelei stări spirituale a Pământului, pe o treaptă superioară a evoluției, va reapărea tot ce existase anterior. În primul rând vor apărea purtătorii curenților spirituale pe care se sprijină existența Pământului și din care el însuși a ieșit. Reprezentanții acestor curenți vor reapărea vii. După tradiția creștină, Ilie și Moise sunt văzuți ca reprezentanți personali a ceea ce am discutat în conferința de ieri despre cei doi stâlpi. Esoterismul creștin vede în Ilie și Moise pe cei care ne-au deslușit sensul celor doi stâlpi. Ilie este purtătorul mesajului adus de primul stâlp, stâlpul Forței. Moise este purtătorul mesajului adus de al doilea stâlp, stâlpul Înțelepciunii. „Moise” înseamnă adevăr sau înțelepciune, iar „Ilie” - este foarte greu să traducem cuvântul în limbajul nostru - este forța conducătoare, forța care arată direcția, care dă impulsul. Vedem cum aceste două entități vor apărea în lumea spiritualizată la nivelul la care ei au adus-o. Căci tot așa cum în momentul „Schimbării la față”, după tradiția creștină, Christos apare între Moise și Ilie, la fel, la sfârșitul evoluției terestre, Soarele spiritual al iubirii, revelație a misiunii de iubire a Pământului, va apărea susținut de Soarele-Marte și de Luna-Mercur, prin Ilie și Moise. Ieri am arătat că cei doi stâlpi apar mai întâi inițiatului ca simboluri ale Forței și ale Înțelepciunii, iar deasupra lor Soarele Iubirii. Acum putem să ne reprezentăm cum se desfășoară evoluția terestră; cei doi stâlpi ne apar vii, personalizați, unul prin Ilie, celălalt prin Moise, iar deasupra lor, principiul lui Christos.

Dacă acum vom încerca să privim Pământul și tot ce se află pe el în relație cu întregul Univers, vom constata că ne aflăm exact în momentul despre care vorbim ajunși la ceva deosebit de important. Pământul și Soarele formau la început - așa cum știm - un singur corp ceresc. Pământul s-a format din Soare, iar Luna s-a desprins din Pământ. Am spus că aceste fenomene s-au petrecut pentru bunul mers al evoluției. Dar atunci când omul va fi trecut prin etapele dezvoltării sale, când se va spiritualiza, Pământul va fi pregătit pentru a se uni din nou cu forțele prezente în Soare, iar evoluția lui se va desfășura în ritmul accelerat al acestuia. În momentul acela se va petrece un eveniment important: Pământul se va uni din nou cu Soarele. În timp ce se vor desfășura toate acestea, Pământul se va uni cu Soarele. Am spus mai înainte că spiritele solare coborâseră pe Pământ când a avut loc evenimentul de pe Golgota. Am mai spus că principiul lui Christos va conduce evoluția spre punctul final pe care l-am arătat și când Pământul va fi gata să se unească cu Soarele. Iar principiul care fusese necesar pentru ca evoluția să nu se desfășoare prea rapid, principiul reprezentat prin Lună, nu-și va mai avea rostul, omul nu va mai avea nevoie de acesta. Forțele lunare vor fi învinse, iar omul se va uni cu Soarele. El va trăi în Pământul spiritualizat și va fi în același timp unit cu forțele solare și va fi biruitor asupra forțelor lunare. Aceasta este viziunea simbolică reprezentată prin [Pecetea a cincea](#): Femeia îmbrăcată cu Soare și are Luna la picioarele ei*. Ne aflăm în momentul când omul s-a spiritualizat, când se unește din nou cu forțele solare, Pământul și Soarele nemaiformând decât un singur corp, iar forțele lunare sunt biruite.

* *Apocalipsa*, cap. 12, v. 1 (N.T.).

În continuare trebuie să ne reamintim că numai fiintele cele mai evolute, cele care vor fi pătrunse de principiul lui Christos, vor străbate această evoluție. Numai acești oameni vor putea ajunge la acest punct; în schimb, ceilalți, care se vor fi osificat în materie, vor fi respinși, vor fi alungați și vor forma un fel de planetă secundară. Să ne mai amintim că ființa umană, înainte de a fi coborât pe Pământ ca ființă fizică, apare clarvăzătorului în planul astral. Vă mai amintiti, de asemenea, că am arătat în mod precis că ființa umană a apărut, la început, sub cele patru tipuri de suflete-grup: Leul, Vulturul, Taurul și Omul. Aceste patru tipuri de suflete-grup ne apar, ca să spunem așa, înainte ca omul să fi coborât în planul fizic, înainte de a se fi individualizat. Aceste patru forme tip pe care le avea omul înainte de a se fi coborât într-un corp fizic nu mai sunt vizibile astăzi în omul fizic, ele se află acum sub influența sufletului, sunt comprimate și interiorizate în forma umană, ca și cum ar fi din cauciuc. Și chiar așa sunt, adică maleabile când omul nu mai este stăpân pe sine, când sufletul pare amorțit, ca să spunem așa, fie că doarme, fie că este mai mult sau mai puțin inconștient. În aceste situații, aceste tipuri străvechi se mai pot observa apărând în tipul de animal corespunzător. Dar în fond, prin faptul că omul a coborât în planul fizic, el a învins tipul animal. Când a dobândit omul această posibilitate de a domina tipul animal în astral?

Rețineți, desigur, că am vorbit de cele șapte epoci sau rase ale perioadei atlanteene, pe care le-am grupat în primele patru și în ultimele trei. În timpul primelor patru, ființa umană aparținea într-un tot de suflet-grup. Dar în epoca a cincea, sau în rasa a cincea (rasa protosemiților) a apărut primul impuls spre dobândirea unui suflet individual. În Atlantida au fost deci patru faze de evoluție ca suflete-grup, și fiecare din cele patru rase atlanteene corespundea uneia din formele tip de animale, Leul, Vulturul, Taurul sau Vițelul și Omul. În a cincea epocă, aceste forme tipice au evoluat spre forma umană și au dispărut ca atare. Imaginați-vă acum că omul, în epoca noastră actuală, se impregnează cu principiul lui Christos și prin aceasta el domină din ce în ce mai mult animalitatea din el. Dar dacă nu se impregnează cu acest principiu, nu va fi în stare să stăpânească animalitatea din el. Cele patru capete tip de animal, Leul, Vulturul, Taurul, Omul*, continuă să existe și își reiau forma, atunci când li se oferă ocazia să o facă, ba ceva mai mult, se mai adaugă încă alte trei, provenind din ultimele trei rase atlanteene, când ființa umană începuse să devină om propriu-zis. Aceste ultime trei tipuri vor mai dăinui atât timp cât omul nu lucrează asupra sufletului

său pentru ca această animalitate să dispară. Cum va apărea, în acest caz, pe Pământul spiritualizat, omul care în epoca noastră nu și-a însușit principiul lui Christos? El se va prezenta în materialitatea sa și în formele din care a provenit. El a îmbrăcat patru forme-animale și încă alte trei. Ceea ce ar fi putut înfrânge această animalitate, a rămas nefolosit. Animalitatea reapare, dar de data aceasta sub șapte aspecte. După cum în Atlantida au apărut cele patru capete, omul-animale, tot așa în viitorul Pământ astralizat, spiritualizat, vor apărea șapte capete-tip de acest gen și ceea ce s-a petrecut altădată se va repeta. Omul spiritual exista atunci în germen potențial, dar nu putea lua încă o formă individuală, el a dat formă celor patru capete-animale. Acest potențial om spiritual din trecut este reprezentat simbolic prin femeia care dă naștere omului. Omul viitorului este reprezentat de asemenea prin femeia care naște pe omul spiritual. Ceea ce a rămas ca element material este alungat către acea formație cosmică pe care o putem numi ca fiind o planetă secundară și este reprezentat simbolic prin Fiara cu șapte capete. Altădată existau patru capete-tip de animale, aceasta înainte ca omul să fi avut capacitatea să înfrângă animalitatea. În viitor, cei care au rămas întârziați în animalitate vor reapărea sub o formă colectivă, sub forma Fiarei cu șapte capete**.

* Trebuie înțeles, de fapt „omul-animale” (N.T.).

** *Apocalipsa*, cap. 13, v. 1: „Apoi am stătut eu pe nisipul mării și am văzut ridicându-se din mare o fiară cu șapte capete și zece coarne” (N.T.).

Așadar, în mod efectiv, după reunirea Pământului cu Soarele, Pământul spiritualizat va fi sus, iar jos va apărea tot ce nu a primit principiul spiritual, vor apărea capetele animale de altădată, numai că acum ele vor apărea ca ceva întârziat. Ele vor fi „adversari”; altădată, în vremea pregătirii, ele erau prezente ca ceva cu totul oportun. Vedem astfel că așa cum atunci ele au ieșit din apele mării fizice acum ies din marea astrală. Soarele însuși va fi astralizat - va ieși monstrul cu șapte capete, Fiara cu șapte capete. Tot ce există în om ca lucrare a corpului eteric - și vă rog să fiți atenți asupra acestui fapt - se numește în limbajul Misteriilor, limbaj pe care îl folosește și autorul *Apocalipsei*, „cap”. Prin acest cuvânt se înțelege ceea ce apare în fața privirii clarvăzătorului ca un „cap”, de exemplu ca un cap de leu. Forțele eterice au lucrat asupra sa. Dacă urmărim evoluția atlanteană constatăm, așa cum am mai arătat, că etericul, corpul eteric, depășea capul. Tot ceea ce în om este opera etericului se numește în limbajul Misteriilor apocaliptice „cap”. Acesta se referă deci la ceea ce vede un clarvăzător ca un cap. Dar ceea ce se formează fizic în om într-o parte a corpului eteric se numește „corn”. Astfel, în limbajul Misteriilor, cornul este ceva misterios. De exemplu, ceea ce s-a format fizic în om prin faptul că s-a atașat de acea rasă din perioada atlanteană în care predomina sufletul-grup având ca animale-tip leul se numește corn. Deci partea fizică ce provine dintr-un membru oarecare al corpului eteric se numește corn. Corn este, de exemplu, organul care devine expresia fizică exterioară a ceva de natură eterică.

Vreau să fiu și mai concret. Toate organele fizice ale omului sunt propriu-zis organe eterice densificate, ele provin din corpul eteric prin întărire. Să luăm ca exemplu inima. Astăzi, este un organ fizic, dar s-a format prin densificarea unui organ eteric. Inima omului contemporan a fost preformată în perioada când acesta trăia în sânul sufletului-grup simbolizat prin Leu. Inima este, deci, un corn al capului de leu, căci atunci când corpul eteric era suficient de dezvoltat pentru ca omul să poată primi sufletul-grup având ca simbol capul de leu, s-a conturat ceea ce a devenit ulterior inima fizică. Din acest germen eteric, din omul-leu s-a născut structura inimii fizice pe care o avem astăzi. Legând originea corpului eteric de metamorfoza unui cap în altul, de alăturarea unui cap de altul, înțelegem că și corpul fizic uman s-a format prin alăturarea unui corn de altul. Și, de fapt, corpul eteric uman este alcătuit din „capete”, iar corpul fizic din „coarne”. Așa se exprimă limbajul Misteriilor. Toate organele omului s-au format pornind de la corpul eteric, deci toate sunt „coarne”.

Este bine să reflectăm acum la cele expuse, căci toate acestea formează ceea ce autorul *Apocalipsei* însuși numește a fi înțelepciune. Nu vom înțelege această înțelepciune pe care el

a pus-o în descrierea Fiarei cu șapte capete, dar cu zece coarne, decât dacă am înțeles perfect ce înseamnă „corn” în raport cu „cap” în limbajul Misteriilor. Vom vedea că ființele care își vor păstra cele șapte capete, pentru că au rămas staționare în evoluția lor, vor avea în abisul în care au alunecat un corp fizic compus din zece elemente densificate.

CONFERINȚA a X-a

CURSUL EVOLUȚIEI PRIN CELE ȘAPTE STĂRI DE CONȘTIENȚĂ, CELE ȘAPTE STĂRI DE VIAȚĂ ȘI CELE ȘAPTE STĂRI DE FORMĂ. VĂRSAREA CUPELOR MÂNIEI

Nürnberg, 27 iunie 1908

Am văzut că *Apocalipsa lui Ioan* este o descriere a proceselor de inițiere sau, mai exact spus, o descriere a experiențelor pe care le trăiește cel care merge pe drumul inițierii creștine. După ce, în ultimele conferințe, am derulat prin fața sufletelor noastre conținutul *Apocalipsei*, va trebui să răspundem acum la următoarea întrebare: Care este de fapt valoarea istorică a acestui document și pentru ce a fost scris sub această formă? Dar acum, ajunși la acel moment deosebit de important care ni s-a revelat ultima dată, adică la momentul când Pământul trece într-o stare de spiritualitate, după ce a parcurs și stadiul de astralitate, și când apar ființe stranii într-un mediu de materie supracondensată, care s-au desprins de cursul normal al evoluției terestre, este bine, înainte de a merge mai departe, să ne ridicăm la o perspectivă de ansamblu asupra anumitor lucruri care fac parte din planul fundamental al concepției antroposofice despre lume. Căci ați observat că în tot ce am avut de expus sunt unele noțiuni numerice care joacă un anumit rol. Este locul să ne facem o idee mai clară despre ceea ce reprezintă Fiara cu șapte capete și zece coarne, precum și Fiara cu două coarne.

În acest scop, să ne orientăm mai întâi asupra planului fundamental al evoluției lumii. Această evoluție își urmează cursul după un plan conform unor raporturi numerice foarte bine stabilite. Un profan în materie, care aude spunându-se că numărul 7, ca și altele, joacă un rol deosebit de important în expunerile noastre, ar putea foarte bine să spună: Ei bine, acești antroposofi nu fac decât să reia, să răstălmăcească vechile superstiții legate de numărul 7, de numărul 12 și de altele. Și îndată ce iluștrii noștri contemporani aud că ceva evoluează cu regularitate legat de cifra 7, ei se gândesc imediat că totul este superstiție, deși acești contemporani ei înșiși, în ceea ce îi privește, în ceea ce cunosc, trăiesc exact cu aceleași superstiții. Ei vorbesc de exemplu, fără șovăire, de cele șapte culori ale curcubeului, de cele șapte note muzicale, de cele șapte sunete ale gamei, întrucât al optulea nu este decât repetarea primului. Și chiar și în alte domenii se vorbește de numărul 7, și pe bună dreptate. La fel și noi, în același sens în care fizicianul vorbește de șapte culori sau, în teoria muzicală, de cele șapte sunete ale gamei, vorbim de numărul 7 când studiem relațiile numerice în Univers. Numărul 7 nu este decât rezultatul experienței oculte. Așa cum omul vede și numără șapte culori, la fel cercetătorul pe plan spiritual numără șapte stadii succesive în evoluția universală. Și pentru că înțelepciunea lumii a cunoscut întotdeauna aceste lucruri și a vorbit despre ele, au trecut în conștiința colectivă și s-a înțeles semnificația deosebit de importantă a numărului 7, de exemplu. Și, de fapt, numai fiindcă acest număr intră în structura Universului a pătruns și în credința oamenilor și chiar în superstiții.

Dacă vă reamintiți cele spuse relativ la secretul celor șapte Trâmbițe și al celor șapte Peciți, al celor șapte Scrisori către Biserici, ca și de cele șapte epoci succesive, sau rase, ale perioadei atlanteene, vă dați seama foarte bine că evoluția lumii se desfășoară constant prin perioade sau epoci care se succed având ca bază numărul 7 și în fața noastră apare un plan fundamental al evoluției universale care ne arată că numărul 7 determină toate componentele evoluției.

Ați auzit deja în nenumărate rânduri că Pământul, înainte de a deveni planeta Pământ (Terra), a trecut

printr-o stare de evoluție planetară, pe care o numim vechea Lună, că aceasta, la rândul său, înainte de a deveni Lună, a trecut prin stadiul planetar pe care îl numim vechiul Soare, iar acesta anterior a evoluat ca un corp pe care îl numim vechiul Saturn. În viitor, după ce va fi parcurs această stare actuală de „Pământ”, va trece într-un alt stadiu planetar, pe care îl vom numi Jupiter, apoi în alt stadiu, pe care îl vom numi Venus, iar în final, al șaptelea stadiu pe care îl vom numi Vulcan. Există, așadar, șapte stări sau încarnări planetare ale Pământului și anume: Saturn, Soare, Luna, Pământul (Terra), Jupiter, Venus, Vulcan. Acestea sunt cele mai mari etape sau diviziuni care se pot cuprinde cu vederea - până la un anumit punct - prin clarvedere în ansamblul evoluției*. Până în prezent au trecut și am descris trei stări planetare anterioare Pământului.

* Acest ansamblu sau ciclu de evoluție se numește în terminologia sanscrită „*Manvantara*”. Este perioada de activitate cosmică a lumii, este ceea ce se cheamă și „zilele” lui Brahma, timpul în care lumea apare în mod obiectiv, manifestată - spre deosebire de perioadele de repaus, de noapte cosmică -, „nopiile” lui Brahma, când Universul exista în stare subiectivă, pur spirituală, și care se numește, așa cum s-a mai arătat, „*pralaya*”. Există „marea *pralaya*”, perioada de repaus între stările planetare, și „mica *pralaya*”, perioadele de repaus în interiorul unei stări planetare (N.T.).

Să vedem care este sensul întregii evoluții și pentru ce Pământul trebuie să parcurgă aceste șapte stări. Ele corespund dezvoltării conștiinței umane. Fiecare din aceste șapte stări caracterizează o anumită stare precisă a conștiinței umane. Să ne întoarcem cu gândul la vechea și primordială stare planetară a vechiului Saturn. Știm că el din tot ceea ce compune ființa umană de astăzi nu exista atunci decât o slabă aparență, nu exista decât un prim germen a ceea ce avea să devină corpul fizic. Acesta nu putea, bineînțeles, să dezvolte în om o conștiință ca cea pe care o are acum. Numai alte ființe care existau atunci pe Saturn aveau o conștiință „de om”, dar omul propriu-zis, adică acel germen al omului, nu avea decât o conștiință pe care astăzi, în condițiile actuale ale Pământului, o are regnul mineral pe plan fizic. Era o stare de conștiință pe care o putem caracteriza drept o „conștiință de transă profundă”; aceasta este prima treaptă a conștiinței pe care a avut-o omul, pe vechiul Saturn. A fost nevoie să parcurgă întreaga evoluție saturniană pentru a se ridica la stări superioare de conștiință, încetul cu încetul. Atunci a avut și a străbătut prima treaptă. Evoluția saturniană coincide cu starea de conștiință de transă profundă; acesta este primul grad de conștiință.

Bineînțeles, nu trebuie să ne închipuim că această stare de conștiință rămâne neschimbată în tot cursul evoluției saturniene, dar în general gradul de conștiință al omului pe Saturn poate fi considerat, așa cum am spus, ca o stare de transă profundă. Era chiar mai profundă decât aceea pe care omul actual o are în timpul somnului profund, fără vise. De fapt, această stare de somn fără vise a dobândit-o omul mai târziu, în a doua etapă de evoluție, pe vechiul Soare. Așadar, în timpul evoluției solare, ființa umană trece de la starea de transă profundă la aceea de conștiință a somnului fără vise, comparabilă acum, pe plan fizic, cu starea de conștiință a plantelor.

Evoluția continuă și apare stadiul lunar, vechea Lună. Omul trece atunci la o stare de conștiință nouă, mai avansată, mai ușor de înțeles pentru noi, starea de conștiință a somnului cu vise. Această stare este mai accesibilă înțelegerii noastre, pentru că în starea noastră actuală de somn cu vise se mai găsește o urmă a vechii stări de conștiință lunară. Conștiința de vis de astăzi este o stare intermediară între somnul fără vise și conștiința actuală, normală, din starea de veghe, clară, lucidă, așa cum o avem acum, de dimineață, când ne sculăm, până seara, când ne culcăm. Al treilea grad de conștiință a fost, deci, pe vechea Lună și este comparabilă cu ceea ce astăzi este somnul cu vise, numai că era mai vie, mai animată. Somnul însuflețit de vise oferă o conștiință care seamănă cu licăriri de reprezentări și imagini izolate care nu au decât o legătură minimă cu lumea exterioară reală. Conștiința lunară, corespunzătoare cu imaginile de vis, avea în schimb legături foarte semnificative cu lumea exterioară, căci ea nu lucra în timpul somnului, ci în timpul zilei. Ea corespundea exact cu ce se afla în mediul sufletesc-spiritual ambiant. Această stare de conștiință a dăinuit, ca un fel de repetiție, și în timpul stadiului terestru, până în perioada atlanteană, când apare ca o stare de conștiință imaginativă de vis, chiar o stare de conștiință somnambulică.

A patra stare de conștiință o avem în prezent, acum pe Pământ și este ceea ce numim conștiința obiectivă din starea de veghe.

În viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, oamenii vor avea o stare de conștiință despre care astăzi cei mai mulți dintre noi nu pot avea nici o idee; este o conștiință mai evoluată, pe care o vom dobândi când se va fi împlinit tot ceea ce am spus în conferințele anterioare și despre care mai avem încă ceva de spus, legat de *Apocalipsa lui Ioan*. Atunci când omul va fi, ca să spunem așa, salvat de Abis, când va fi salvat de la pierzanie, când se va fi ridicat până la nivelul Pământului astralizat, spiritualizat, atunci vor fi îndeplinite condițiile necesare pentru a dobândi, pe Jupiter, o conștiință pe care o putem numi conștiința imaginativă lucidă. Nu este posibil acum să facem o caracterizare și o descriere a acestui stadiu de conștiință, decât dacă ne referim la unele experiențe inițiatice. Căci, de fapt, inițierea nu este altceva decât accesul la un stadiu precoce, un stadiu viitor de evoluție, accesul la aptitudini pe care oamenii obișnuiți le vor avea abia într-un stadiu de evoluție ulterioară. Înzestrat cu această stare de conștiință imaginativă lucidă, omul este totodată și conștient de sine însuși, așa cum este în prezent în timpul stării de veghe, numai că atunci nu va percepe numai realitatea exterioară, ci în câmpul vizual al sufletului îi apar și imagini care nu numai că nu sunt confuze, ci, dimpotrivă, sunt scăldate în claritatea conștiinței stării de veghe. Putem spune că această conștiință clară pe care o avem în timpul zilei asociată cu conștiința imaginativă lunară constituie împreună starea de conștiință imaginativă lucidă care va exista pe Jupiter. Omul va păstra ce are acum și în plus va dobândi facultatea de a percepe ceea ce este de natură sufletească-spirituală. Un inițiat vede în prezent din om nu numai aparența sa fizică, ei și tot felul de forme imateriale care îl înconjoară ca niște raze și care nu sunt altceva decât expresia instinctelor, a pasiunilor, a gândurilor, într-un cuvânt ceea ce numim „aura”. Aceasta învăluie pe om cu o lumină arzătoare, ca un fel de flăcări subtile și, în parte, ca un fel de ceață luminoasă. Aura, care poate fi văzută de un inițiat în corpul astral al omului, așa cum un ochi obișnuit vede corpul fizic în conturul nostru, este exact imaginea a ceea ce se petrece în interiorul sufletului. Inițiatul dispune de o conștiință combinată, pe care o putem defini drept o conștiință lunară împletită cu o conștiință terestră.

Pe Venus va apărea a șasea stare de conștiință, pe care o vom numi conștiință inspirativă, o conștiință a inspirației. Se numește așa pentru motivul că la acest nivel de conștiință un inițiat este capabil să perceapă nu numai expresia trăirilor sufletești - sentimente, impulsuri, pasiuni etc. -, dar el poate percepe și caracterul intim al sufletului, într-o tonalitate omogenă. El vede chiar tot ce impregnează lumea, adică structura de culori și forma care apare ca o muzică a sferelor, în așa fel încât fiecare ființă izolată în cadrul a ceea ce fusese perceput mai înainte ca imagine astrală apare acum și ca sonoritate.

A șaptea treaptă de conștiință, care va exista pe ultima încarnare a Pământului, pe Vulcan putem numi conștiință intuitivă. „Intuiția” nu are în acest context sensul banal care i se atribuie în mod obișnuit, acela al unui sentiment confuz prin care cineva crede că înțelege sau descifrează ceva; este o înțelegere eronată a termenului. În școlile inițiatice, termenul de „intuiție” era utilizat pentru a desemna forma cea mai înaltă pe care o putem imagina despre conștiință, o conștiință prin care sufletul este identificat, este una cu celelalte ființe, se află în ele, se identifică cu ele. Sufletul rămâne totuși independent, își păstrează întreaga individualitate și în același timp se contopește cu toate lucrurile și ființele prezente în câmpul său vizual.

Astfel, cele șapte mari etape ale evoluției ni se prezintă și ca șapte trepte succesive de conștiință. La rândul lor, aceste stări planetare parcurg șapte faze succesive care se numesc stări de viață, cu alte cuvinte, evoluția* trece prin șapte mari stări planetare sau stări de conștiință, iar fiecare stare planetară parcurge, la rândul său, alte șapte etape, care sunt stări sau regnuri de viață. Este foarte anevoios să găsim în limbajul nostru curent cuvinte care să descrie aceste stări de viață. Numai dacă ne vom referi la faptul că, pe Pământ, în condițiile de azi, putem vorbi de regnuri, am putea spune că cele șapte stări de viață ar corespunde pe Pământ cu șapte regnuri. În felul acesta s-a convenit ca primele trei stări de viață să se numească respectiv: primul regn elementar, al doilea regn elementar și al treilea regn elementar. A patra stare de viață sau al patrulea regn este „regnul mineral”, al cincilea va fi „regnul vegetal”, al șaselea „regnul animal” și al șaptelea „regnul uman”. În felul acesta

putem spune că fiecare stare de conștiință, sau stare planetară, a trecut prin șapte stări de viață sau șapte regnuri succesive.

* Sau ceea ce am numit, prin tetmenul sanscrit, manvantara (N.T.).

Dacă însă am intenționa să folosim aceleași denumiri ale stărilor de viață și pentru alte stări planetare am face o greșeală. Dacă ne-am gândi să folosim, de exemplu, pentru Saturn termenii de primul, al doilea, al treilea regn elementar, de regn mineral, vegetal, animal și de regn uman, ar însemna să evocăm unele reprezentări inexacte, căci cuvintele referitoare la aceste regnuri sunt alese în funcție numai de experiențele și realitățile noastre terestre, iar în ce privește acea infinit de îndepărtată stare planetară a vechiului Saturn, aceste regnuri erau constituite într-un mod cu totul diferit decât sunt acum pe Pământ. Putem numai să spunem că pe Saturn au fost șapte regnuri, pe Soare de asemenea au fost șapte regnuri, cele șapte regnuri pe care le-a parcurs vechea Lună sunt ceva mai asemănătoare cu cele ale Pământului, iar cele șapte stări de viață ale Pământului devin cele șapte regnuri actuale, așa cum le-am denumit. Pe acestea ne este mai ușor să le descriem, deși este totuși extrem de dificil să ne facem o reprezentare corectă ale primelor trei regnuri elementare. Nici chiar despre regnul mineral, vegetal, animal și uman nu avem încă o reprezentare absolut exactă, deși oamenii cred că o au ([Nota 32](#))

Poate veți reuși să vă faceți o anumită idee despre primele trei regnuri elementare în felul următor: Închipuiți-vă că pietrele, metalele și celelalte lucruri, care fac parte astăzi din regnul mineral, ar deveni din ce în ce mai subtile, în așa fel încât ar apărea tot mai șterse, că, într-un fel, chiar s-ar evapora, substanța lor ar deveni din ce în ce mai puțin materială. Să presupunem că s-ar volatiliza, reducându-se la o substanțialitate infinit de subtilă, atât de subtilă că ați putea vedea prin ea, că ea însăși ar deveni invizibilă. Aceste formațiuni continuând să devină tot mai subtile, din ele ar emana ceva care în final nu mai are nici o legătură cu regnul mineral, ci devine ceea ce am numit al treilea regn elementar. Și mergând astfel către stări și mai subtile, ajungem la al doilea și apoi la primul regn elementar. Cu simțurile noastre de azi, ne este absolut imposibil să avem o reprezentare a acestor regnuri elementare, care însă în mod misterios sunt inserate și materializate în lumea noastră. Este, ca să spunem așa, ca și cum, materializându-se, condensându-se, totodată ar dispărea. Ele sunt anterioare formării regnului mineral, acesta provenind din ele. În perioadele anterioare ale evoluției terestre, regnul mineral există exact în starea în care se află astăzi regnurile elementare.

Să cercetăm apoi celelalte patru regnuri. Regnul mineral, vegetal, animal și regnul uman există și le vedem în jurul nostru. Numai că trebuie să fim atenți că aceste denumiri nu corespund chiar exact cu concepția pe care Știința spirituală o are despre ele. Omul obișnuit consideră mineralele de astăzi ca făcând parte din regnul mineral, plantele din regnul vegetal, animalele din regnul animal, iar pe oameni din regnul uman. În limbajul curent este, desigur, corect și totodată suficient pentru viața de toate zilele, dar din punctul de vedere al Științei spirituale este incorrect. Căci în prezent, însuși omul nu este o ființă realizată decât la nivelul regnului mineral. În fazele viitoare ale evoluției el va pătrunde în regnul vegetal, apoi în regnul animal și abia în final în regnul uman. Astăzi îl putem defini prin conceptul de „om” numai pentru că are conștiința de a fi un eu, dar nu putem spune că el ar fi, în sensul Științei spirituale, încarnat în regnul uman; pentru aceasta ar fi nevoie de încă altceva și despre acest altceva mai avem de vorbit.

Ce capacitate de înțelegere are omul astăzi? Aceasta este problema esențială. El nu poate înțelege decât regnul mineral. Pus în fața regnului vegetal, el nu mai are capacitate de înțelegere. Omul poate înțelege numai ce este de esența regnului mineral, se poate folosi de forțele acestui regn pentru a construi case, mașini etc. Numai când va ajunge să înțeleagă deplin forțele prezente într-o plantă, forțe care o fac să crească, numai atunci se va putea înălța cu conștiința sa în regnul vegetal. Și când va reuși să înțeleagă ce și cum simte un animal va putea să se considere că este în regnul animal. Iar când va înțelege nu numai propriul său eu ci și un altul, când va înțelege în totalitate ființa interioară a altui om, atunci abia va aparține de regnul uman.

Vă veți da seama mai bine că omul poate să înțeleagă în prezent numai regnul mineral, dacă veți urmări următoarele argumente. Gândiți-vă că acum mulți savanți spun: „Dar bine, plantele și

animalele nu sunt altceva decât minerale mai complexe". Acești savanți speră că ei vor putea combina, într-o zi, diverse substanțe în așa fel, încât acestea să devină plante și animale. Ei se pierd în iluzia că se poate concepe că plantele sunt minerale, pentru că nu pot crede și nu-și pot imagina că ar exista și altceva decât regnul mineral. Mulți spun: Voi antroposofii visați că există un corp eteric, că ar exista ceva dincolo de regnul mineral, dar visul vostru se va spulbera când noi vom reuși să producem o ființă vie în laborator, așa cum în prezent combinăm, de exemplu, diverse substanțe, sulf, oxigen, hidrogen pentru a obține acid sulfuric etc. Se crede că viul s-ar putea obține prin diverse combinații ca și acidul sulfuric, se crede că știința pur materialistă va reuși, într-o zi, să realizeze aceasta. Se crede, de asemenea, că antroposofii sunt puțin cam nebuni că se mai îndoiesc că va veni un timp când efectiv se vor crea plante într-o retortă.

De fapt, acel timp va veni, într-adevăr. Și aceasta au spus-o întotdeauna cei care se sprijină pe Știința spirituală, numai că ei știu că acest timp va veni doar când ființa umană va lega propria sa natură de ființa vegetală, după cum în prezent este legată cu natura minerală, cu regnul mineral. Și așa cum astăzi construiește case cu ajutorul mineralelor, după cum astăzi stăpânește și utilizează forțele regnului mineral, va da naștere, în viitor, în laboratorul său, la plante și chiar la creaturi superioare cu ajutorul forțelor din regnul vegetal, pe care le va cunoaște și stăpâni, fără a recurge la semințe și nici la forțele naturale încă rău înțelese. Dar dacă ar dobândi în mod prematur posibilitatea de a crea o ființă vie în laborator, toți cei care cunosc temeiurile Științei spirituale știu că aceasta ar intra în domeniul magiei negre. Înainte de a face un pas mai departe în evoluția sa, omul trebuie să dobândească în prealabil maturitatea necesară.

Există în ocultism un dicton care spune: Oamenii nu vor putea crea ființe vii în laboratoare, așa cum produc astăzi mineral, decât în clipa când laboratorul va deveni un altar, iar operațiunea de chimie un act sacramental. Este un principiu ocult care a fost formulat în toate timpurile. Într-adevăr, atât timp cât se crede că cineva poate lucra în laborator animat de gânduri și sentimente necurate, crezând că ar putea obține ceva ca și atunci când intră cu sentimente de venerație și sfîntenie, nu va putea crea niciodată ființe vii în acord cu voința entităților care conduc cu înțelepciune evoluția lumii. Crearea de ființe vii nu ar fi posibilă decât atunci când se va ști în mod ferm că într-un laborator se poate obține o substanță minerală chiar dacă cel care lucrează este un netrebnic, un ticălos, dar că niciodată nu se va putea produce o ființă vie în asemenea cazuri. Căci în ființa vie pe care o creăm pătrunde ceva din sufletul creatorului. Dacă omul este o canalie, atunci tocmai acest caracter de canalie va însufleși ființa creată și va purta această amprentă. Numai când vom înțelege că omul participă cu toată ființa lui, cu toată trăirea lui interioară la ceea ce creează, abia atunci lumea va fi pregătită să dea naștere, prin liberă voință și acțiune, la creaturi vii, vegetale, animale, și chiar la ființe umane. Omul se va ridica până la regnul vegetal când va înțelege profund acest regn, așa cum astăzi înțelege regnul mineral. În continuare, va progresa până la regnul animal când va înțelege natura sentimentelor în așa măsură încât să creeze o ființă înzestrată cu sentimente prin propria sa forță spirituală, așa cum ar confecționa abiecte materiale. Și, în final, se va ridica până la regnul uman când va putea prin libera lui voință să participe la reînnoirea ființei umane.

În prezent, omul se află numai la nivelul regnului mineral și ființa umană, adică noi înșine, este singura care a atins la acest nivel o dezvoltare completă, pe când ființele din celelalte regnuri se găsesc în multe privințe la un nivel inferior celui căruia, în ocultism, i se dă denumirea de regn mineral. Astfel, planta prezintă un fel de stadiu pregătitor a ceea ce omul el însuși va experimenta în momentul când va fi atins nivelul regnului vegetal. Dar plantele nu sunt cu adevărat în regnul vegetal; ele sunt cel mult prototipuri, nu arhetipuri, ci un fel de indicatori ai viitorului regn, în care omul va fi, când va trăi în interiorul sufletului său, natura vegetală, așa cum participă acum, cu toată ființa sa, la natura minerală.

Regnul vegetal, din care va face parte și omul cândva, se va deosebi prin alte caractere și mai ales printr-un pronunțat caracter moral, care astăzi este într-adevăr afirmat, dar nicidecum înțeles. Omul trăiește de așa manieră încât, deși nu o mărturisește fățiș, un individ se poate simți bucurios și fericit, chiar dacă lângă el un altul se află în suferință sau într-o nenorocire. Astfel astăzi este perfect posibil

ca cineva să fie fericit, deși altul este nefericit. Deși teoretic se susține că morala cea mai înaltă stă la baza fericirii tuturor, în mod practic individul este convins că fericirea unuia este posibilă alături de nenorocirea altuia. Dar în acel viitor îndepărtat când va fi atins nivelul regnului vegetal și va participa la viața acestuia, omul va dobândi un nivel moral care nu-i va mai îngădui să se simtă fericit dacă semenii lui nu sunt. „Fericirea individuală este indisolubil legată -de fericirea celorlalți”. Acest principiu va fi preponderent când omul va fi primit să participe la viața regnului vegetal. Nici un om nu se va mai putea simți atunci bucurios și fericit în nici un fel dacă această fericire nu izvorăște din fericirea celorlalți.

Vedeți cum pentru noțiuni atât de subtile cum le avem datorită ocultismului există astăzi puține posibilități pentru a le putea înțelege temeinic. Dar ființa umană are în față încă lungi perioade de evoluție și dezvoltare. Trebuie să ajungă la ceva ce nu am dobândit până acum decât foarte puțin.

Am vorbit deci de șapte regnuri prin care omul trebuie să treacă. Pe Jupiter vor fi din nou alte șapte regnuri oarecum asemănătoare cu cele ce se desfășoară pe Pământ, dar care totuși se deosebesc de acestea destul de mult. Pe Venus vor fi, de asemenea, șapte regnuri și pe Vulcan la fel. Dar în condițiile de astăzi nu putem nici măcar să le dăm un nume, conceptul de regn nu le mai corespunde.

Reluând tot ce am spus, constatăm că ansamblul ciclului de evoluție are mai întâi șapte stări de evoluție a conștiinței sau șapte stări planetare, și anume: Saturn, Soare, Luna, Pământ, Jupiter, Venus, Vulcan. La rândul său, fiecare stare de conștiință are șapte stări de viață prin care trebuie să evolueze orice ființă care străbate prin stările planetare sau de conștiință. Și acum, fiecare stare de viață sau regn are șapte stări de formă; ceea ce numim astăzi forma fizică ocupă zona de mijloc a întregului ansamblu. Starea de formă fizică este starea în care trăim astăzi. Mai înainte însă ca ceva să fie fizic, a trecut prin alte trei stări de formă: înainte de a fizic a fost într-o stare de formă astrală, înainte de a fi astral se afla la un anumit nivel de spiritualitate, acel stadiu pe care îl numim „Devachan inferior”, iar înainte de acesta se află starea de formă a „Devachanului superior”. Deci primele trei stări de formă sunt: prima stare de formă - corespunzătoare Devachanului superior - poate fi denumită starea de formă „fără formă”*, a doua stare este cea a Devachanului inferior**, iar a treia este starea de formă „astrală”. Când astralul se condensează devine „fizic” și avem a patra stare de formă. Apoi, însă, fizicul se solubilizează și revine la starea astrală, dar o stare de formă astrală perfecționată, după care trece la starea Devachanului inferior și în final la Devachanul superior. Așa cum am spus, starea de formă „fizică” se situează la mijloc: *arupa, rupa*, astral, fizic, astral perfecționat, Devachanul inferior și Devachanul superior.

* Starea de formă „fără formă” sau „*arupa*”(N.T.).

** Starea de formă „*rupa*”(N.T.).

Fiecare regn de viață parcurge, deci, șapte stări de formă. Trebuie să facem neapărat o netă distincție între „mineral” și „fizic”; nu este același lucru. În mod obișnuit le putem foarte ușor confunda pentru că în prezent fizicul și mineralul au un aspect asemănător. Dar regnul mineral trece și el, ca fiecare regn, prin cele șapte stări de formă. Ca regn mineral a parcurs starea de formă *arupa* (Devachan superior), starea de formă *rupa* sau Devachan inferior, rămânând bineînțeles tot regn mineral, a coborât la starea de forma astrală, devenind modelul astral a ceea ce ulterior s-a densificat la starea de formă fizică*. Există deci în fiecare regn șapte stări de formă.

Fiecare stare de conștiință este parcursă neapărat prin șapte stări de viață. Fiecare stare de viață este parcursă prin șapte stări de formă. Dacă le socotim $7 \times 7 \times 7 = 343$ stări de formă. O evoluție completă ca aceea a Pământului parcurge în total $7 \times 7 \times 7$ stări de formă. Știm că prima încarnare sau manifestare a Pământului a fost Saturn, care a parcurs șapte stări de viață, iar acestea câte șapte stări de formă. Au existat deci 49 stări de formă pe Saturn, apoi 49 pe Soare, 49 pe Lună, în total, până la sfârșitul ciclului de evoluție, 343 stări de formă. Omul trece așadar prin 343 stări de formă. Când Saturn se afla la începutul existenței sale, ființa umană își începea evoluția pe planul spiritual cel mai elevat, pe care îl putem atinge în starea de viață a Devachanului superior și în cadrul acestuia, în prima stare de formă: omul era complet mineral**. Din starea devachanică el coboară până la fizic, apoi urcă din nou la starea devachanică superioară. Aici ne apare în față o mare încurcătură,

căci s-ar putea crede, dacă utilizăm expresiile și termenii menționați anterior, că omul a trecut în regnul următor. Dar acești termeni, așa cum am mai spus, nu se potrivesc și pentru Saturn. Omul străbate sigur, pe Saturn, 49 stări de formă. Ceea ce este interesant este faptul că dumneavoastră ați putea pune imediat următoarea întrebare: Bine, dar omul trebuie să parcurgă pe Saturn cele șapte stări de viață, or, el nu a putut obține un corp eteric decât pe Soare. Cum se poate spune atunci că el a parcurs aceste șapte stări de viață? Realitatea este că stările de viață nu sunt pe Saturn ceea ce au devenit mai târziu când are un corp eteric; ele sunt doar etape, țin locul, ca să spunem așa, stărilor de viață cum apar pe Pământ, de exemplu, și aceasta se face cu ajutorul și prin acțiunea unor entități superioare. Pe Saturn, omul nu are viața independentă, ci entitățile superioare îl impregnează cu corpul lor eteric, cu corpul lor astral, cu eul lor etc.

* în prezent regnul mineral, după ce a parcurs primele trei stări de formă, a ajuns la a patra stare de formă, cea fizică, după care va trece prin celelalte trei stări superioare (N.T.).

** Trebuie interpretat în sensul că omul avea conștiința mineralului (conștiința de transă absolută).

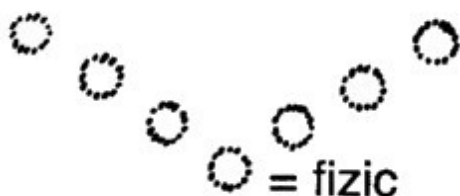

Oricum, trebuie să înțelegem în modul cel mai clar că omul a parcurs pe Saturn 49 de stări, pe Soare 49, pe Lună 49 de stări. Pe Pământ el nu a parcurs până în prezent 49 de stări: el a parcurs doar primele trei stări de viață și ne aflăm acum în a patra stare de viață sau regn mineral. În prima stare de viață, adică în primul regn elementar, omul a trecut prin șapte stări de formă, în a doua stare de viață, adică în al doilea regn elementar, prin alte șapte stări de formă, iar în a treia stare de viață, respectiv în al treilea regn elementar, a trecut prin alte șapte stări de formă. Acum omul se află în a patra stare de viață, am putea spune în al patrulea regn elementar, care este regnul mineral; ne aflăm la jumătatea acestui regn și chiar am depășit puțin.

Prin urmare, ați văzut, așa sumar cum v-am prezentat, că Pământul în întreaga lui evoluție trece prin 343 de stări. Vă rog acum să vă reprezentați acest lucru astfel: Apare Saturn și străbate 49 de stări de formă. El este mai întâi o masă de căldură vie și străbate diferite stări, dar rămâne permanent același glob care le străbate. La fel și Soarele, rămâne mereu, unul și același glob care parcurge cele 49 de stări de formă. Dar există și stări intermediare. Între diferitele încarnări ale planetei noastre există un fel de interval spiritual*. Planetele ca și oamenii au nevoie de stări intermediare de repaus cosmic, intercalate mereu între diferitele stări.

* Ceea ce am numit „mica *pralaya*” (N.T.).

Dacă rețineți bine acest lucru că noi străbatem șapte stări de conștiință în cursul întregului ciclu de evoluție, veți putea să observați că există o legătură cu descrierile pe care le găsiți în diferite alte lucrări teosofice. Ele sunt sisteme cosmice. Se spune că Pământul nostru a început într-o zi și s-a dezvoltat pornind de la un vechi sistem planetar care se numește vechea Lună. Apoi, mergând înapoi, urcăm la sistemul planetar al vechiului Soare, iar de la Soare la Saturn. Fiecare din aceste sisteme se împarte în șapte stări la viață, numite de obicei în literatura teosofică „ronde”. Rondele sunt exact același lucru, stări de viață sau regnuri. Ceea ce noi, apoi, numim stări de formă, literatura teosofică le numește „globuri”. Aceasta ar putea duce la confuzii grave. Unele persoane și-au imaginat cele șapte globuri ca niște sfere existând concomitent, unul după altul.

Aceste stări, care pornesc de la stadiul prim al stării „fără formă” (arupa), trec prin forma fizică și revin apoi, ascendent, tot la starea fără formă a Devachanului superior, nu sunt șapte sfere sau globuri care există simultan, ci sunt șapte stări succesive. Mai întâi, ceea ce astăzi este „fizic” a fost cândva un glob spiritual care s-a densificat din ce în ce mai mult. Este același glob initial dar, pur și simplu, transformat, densificat la starea fizică. Apoi, o parte din el devine astral, o alta fizică, dar este același glob. În viitor se va dizolva din nou, ca sarea în apă caldă, și redevine astral. Exact la această revenire la starea astrală se referă Apocalipsa când vorbește despre „Cupele mâniei”.

Pământul redevine atunci astral.

Vedeți cum numărul 7 predomină întreaga evoluție și ceea ce am descris, în zilele precedente, cu ajutorul unor imagini - uneori cu adevărat grotești sau în orice caz foarte îndepărtate de ceea ce omul poate vedea astăzi în lumea fizică - reprezentăm acum ca un fel de schelă, ca un eșafodaj. Este asemănător oarecum cu schelăria care se ridică în jurul unei construcții, schelărie absolut exterioară, destinată numai să ajute pe zidari. Acest eșafodaj nu are nimic a face cu lucrul în sine, nu sunt decât gânduri despre obiectul propriu-zis. Trebuie neapărat să ne desprindem de aceste reprezentări intelectuale, de aceste simple scheme care nu fac decât să ne ajute să înțelegem mai ușor construcția vie, utilizând pentru diferitele stări imaginile care se pot percepe în astral. Numai atunci vom reuși să atingem ceea ce se cheamă înțelepciunea ocultă. Cât timp construim asemenea scheme, rămânem

legați de gândirea pur intelectuală de care suntem legați în lumea fizică. Toate schemele pe care le-am făcut sunt rezultatul gândirii raționale. Ele nu au cu realitatea spirituală nici măcar raportul pe care îl are șarpanta unei case cu construcția odată terminată, ci doar pe acela al schelelor exterioare pe care lucrează ridarii și care apoi se desfac și se strâng când construcția s-a terminat. La fel și noi trebuie să înlăturăm eșafodajul de gândire și idei raționale, dacă vrem să avem în fața noastră adevărul și legătura sa cu realitatea. Dacă vom face greșeala să considerăm aceste abstracțiuni ca niște realități, nu poate fi vorba de un adevărat ocultism, ci doar de reprezentări obișnuite pe care omul le poate face, în epoca actuală, despre fapte și realități oculte. Felul abstract în care omul își reprezintă astăzi realitățile spirituale în funcție de opiniile sale se regăsește în asemenea scheme. Ele sunt sterile. Eu am fost nevoit să recurg la scheme de felul acesta pentru că aveam nevoie de ele. Dar în fond nu este de nici un folos pentru cine vrea să progreseze pe adevărata cale arătată de Știința spirituală. A descrie cu ajutorul unor scheme ca acestea Universul întreg, inclusiv realitățile ascunse, spirituale, cele mai înalte, nu are valoare decât pentru încarnarea prezentă. În încarnarea viitoare va trebui să reluăm, să le învățăm din nou. Ele nu pot fi înțelese decât folosindu-ne de creier, ele nu sunt adaptate decât la creierul pe care îl avem acum. Și cum prin moarte creierul se distruge, toate aceste descrieri abstracte, bazate pe scheme, se vor risipi. Dar dacă, dimpotrivă, veți putea pătrunde - mai întâi sub formă de imagini ale fanteziei - succesiunea peceților pe care o revelează conștiința clarvăzătoare, aceste imagini nu sunt dependente de creierul fizic și ele vor dăinui și după moarte, pentru că nu izvorăsc din gândirea fizică, ci din clarvedere. Trebuie deci să ne ferim de a considera ca fiind un veritabil ocultism ceea ce obțin unii astăzi sub o formă convenabilă înțelegerii raționale, fizice, schematizând lumile superioare. Sunt descrieri făcute cu ajutorul intelectului fizic obișnuit: Desigur, intelectul fizic trebuie să joace un rol, din acest punct de vedere este util astăzi să recurgem la asemenea scheme. Dar să ne continuăm acum expunerea.

Am văzut că în final avem de trecut prin 343 stări de formă. Dar lucrurile se complică atunci când vedem clar că ele nu se opresc aici, că omul mai are de parcurs, în cadrul unei stări, alte etape. Starea de formă fizică actuală a fost precedată, cum am mai spus, de alte trei și va fi urmată de asemenea de alte trei. La rândul său, starea de formă fizică trece prin șapte perioade și despre ele am mai vorbit în zilele anterioare. Prima perioadă a fost aceea când Soarele era încă legat de Pământ, a doua când Soarele s-a desprins de Pământ, a treia când Luna s-a separat de Pământ*, a patra este perioada omenirii atlanteene. Omenirea atlanteană a trăit deci în a patra perioadă de evoluție din starea de formă fizică. Fiecare stare de formă are așa-zise șapte „stări de rasă”, deși expresia de rasă se potrivește numai lăuntru perioada atlanteană**.

* Primele trei perioade se numesc: perioada polară, perioada hiperboreană și peribada lemuriană (N.T.).

** Rudolf Steiner folosește aici o terminologie utilizată în literatura teosofică, în care „perioadele” erau denumite „rase” (de unde și denumirile de rasa polară, rasa hiperboreană, rasa lemuriană și rasa atlanteană, iar pentru epocile fiecărei perioade se folosea termenul de „subrasă” (N.T.).

În prezent, omenirea se află în a cincea perioadă a stării de formă fizică; este perioada postatlanteană, care durează de la Marele Deluviu, care a însemnat sfârșitul perioadei a patra atlanteene, până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Noi trăim în această perioadă. Va urma o altă perioadă, a șasea, apoi ultima, a șaptea. Perioada a șasea este arătată în Apocalipsa lui Ioan prin simbolul celor șapte Peceți iar a șaptea perioadă, prin simbolul celor șapte Trâmbițe. După această ultimă perioadă, care înseamnă și sfârșitul stării de formă fizică, Pământul va trece într-o altă stare de formă, în starea de formă astrală, dar o formă astrală nouă, superioară stării a treia de formă care era tot astrală. Această nouă stare de formă astrală va avea, la rândul său, șapte perioade de evoluție. Dar schema noastră nu este încă terminată, nu este completă. Trebuie să mai introducem o altă împărțire în șapte etape diferite a oricărei perioade - din cadrul unei stări de formă. De subliniat că fiecare perioadă este cuprinsă între două evenimente deosebit de importante, cum este, de exemplu, cazul perioadei postatlanteene, în care ne aflăm și care este cuprinsă între Marele Deluviu și Marele Război al tuturor împotriva tuturor. În cazul nostru, al perioadei a cincea, postatlanteene, cele șapte etape sunt cele șapte epoci de cultură despre care am vorbit: epoca de cultură veche indiană, cultura veche persană, cultura asiro-babiloniană--egipto-chaldeană-iudaică, apoi cultura greco-latină, cultura epocii noastre, după care urmează a șasea epocă de cultură, indicată simbolic în Apocalipsă prin comunitatea sau

Biserica din Filadelfia, și a șaptea, ultima, indicată prin comunitatea din Laodiceea.

Dacă ne facem acum o reprezentare globală a întregului ciclu de evoluție împărțit în aceste intervale mai mici - dar care, în timp, sunt destul de lungi - vom avea $7 \times 7 \times 7 \times 7 \times 7$ intervale de evoluție, de mărimea, de exemplu, a epocii de cultură veche indiană sau persană. Prin atâtea faze sau epoci trece omul în evoluția sa, de la prima fază a lui Saturn până la ultima, pe Vulcan. Deci:

7 stări planetare $\times 7$ stări de viață ~ 7 stări de formă = 343 stări de formă $\times 7$ perioade = $2\,401$ perioade $\times 7$ epoci = $16\,807$ epoci.

Vedeti cum prin epoci și perioade succesive numărul 7 dirijează întreaga evoluție. Și după cum sunetele muzicale progresează din octavă în octavă, la fel și Universul parcurge întreaga sa evoluție din octavă în octavă.

Să recapitulăm: din totalul de $16\,807$ epoci, în perioada noastră situată, după cum știți, între Marele Deluviu și Marele Război al tuturor împotriva tuturor sunt șapte epoci, în perioada atlanteană au mai fost șapte. Să ne reamintim că omul, în primele patru epoci ale perioadei atlanteene, a trăit în condiții cu totul diferite comparativ cu celelalte trei care au urmat. Acum știm de care epoci este vorba și cum să le situăm. Primele patru, omul a trăit în asemenea condiții că el se simțea ca aparținând uneia din cele patru suflete-grup pe care le cunoaștem, simbolizate prin capul de Vultur, de Leu, de Taur și de Om. Aceste suflete-grup s-au dezvoltat și au evoluat încetul cu încetul, pe parcursul celor patru așa-zise „rase” fundamentale ale perioadei atlanteene. Dar cum rasele mai supraviețuiesc încă - este cazul, de exemplu, și al celei din India - iar altele s-au dezvoltat ulterior, asemenea fenomene se petrec simultan, astfel că și cele patru „capete” ale sufletelor-grup au supraviețuit la începutul perioadei postatlanteene și avem, deci, un animal cu patru capete.

Când ființa umană a început să se transforme, trecând de la starea eterică la cea fizică, a dezvoltat concomitent, în funcție de sufletul--grup cuadruplu pe care îl avea, patru feluri diferite de elemente corporale. Și prin faptul că ceea ce fusese înainte conștiință de suflet--grup s-a transformat în conștiință individuală a intervenit o fuziune a celor patru capete în om; aceasta la începutul perioadei postatlanteene. Omul poartă deci în structura sa aceste patru capete, și ansamblul lor formează capul său propriu-zis, care începe să se contureze și să apară încetul cu încetul. Acest cap format din reunirea a patru capete de suflete-grup s-a dezvoltat în această perioadă postatlanteană. Dar și alte patru părți din corpul fizic uman corespund acestor patru capete. Sunt cele patru „coarne” și vă rog să vă reprezentați următorul aspect: pentru că omul era o ființă de structură eterică, avea patru capete, patru capete de animale - numai ultimul era deja un animal-om - și tocmai prin acest termen era el numit. El avea patru capete și fiecare sistem de forțe eterice corespunzător unuia din aceste patru capete a format organele fizice. În conferința precedentă am văzut că un anumit sistem de forțe stă la baza formării inimii, acela care era în raport cu capul de leu. Diferitele organe ale omului sunt un fel de condensare a părților corespunzătoare din corpul eteric.

Astfel gândește și autorul *Apocalipsei*. El își spune: Ce este fizic este o îngroșare a etericului. Vă puteți reprezenta foarte bine aceasta gândindu-vă la acea mică întăritură a pielii care formează o bătătură - așa gândește și autorul *Apocalipsei*: Ființa umană este eterică, dar etericul s-a îngroșat, devine fizic. Omul fiind cuadruplu prin cele patru suflete-grup, se formează patru zone de îngroșare care constituie corpul său fizic. De aceea se cheamă „corn” ceea ce corespunde în corpul fizic corpului eteric. Cornul este o întăritură, o bătătură. Se spune despre om, așa cum era el la sfârșitul celei de a patra epoci din perioada atlanteană, că este un animal cu patru capete și patru coarne.

Apoi omul se dezvoltă, individualizându-se. Această nouă evoluție începe într-o regiune situată în apropierea Irlandei de azi. Parcurgând ultimele trei epoci ale perioadei atlanteene, omul a dezvoltat primele elemente rudimentare ale eului. Dacă urmărim evoluția lui fizică, constatăm că acum el nu mai dezvoltă corpuri de animal, ci s-a ridicat la nivelul uman. El dezvoltă din ce în ce mai mult natura umană din el, până la punctul când a putut primi principiul lui Christos. Dacă privim omul așa

cum arată în prezent, putem spune: El nu a fost întotdeauna așa. Pentru a deveni ce este acum, a trebuit să treacă prin patru suflete-grup animale, să se încarneze în corpuri corespunzătoare actualelor forme de leu, taur, vultur și om. Ca urmare, el s-a ridicat tot mai mult, devenind mai uman, iar formele vechilor suflete-grup au dispărut. Ele nu mai există, omul își asumă forma tipic umană.

Acum trebuie să ne fixăm bine semnificația unui eveniment important, care a avut loc în momentul când ființa umană a luat forma propriu-zisă de om; fără înțelegerea acestui eveniment nu vom putea să înțelegem cu adevărat *Apocalipsa lui Ioan*; este vorba într-adevăr de un eveniment de cea mai mare importanță. Până la acest eveniment, când omul a trecut la natura sufletesc-umană, era ceva ce îi era total ascuns vederii sale, ceva ce mai târziu i s-a revelat. El nu avea decât o conștiință, așa cum spuneam, crepusculară. Când dimineața se trezea din somn, tot ce vedea i se părea înconjurat de formații nebuloase, iar seara când se culca el pătrundea în lumea spirituală, lume care îi apărea în imagini, pentru că, de fapt, aceasta este natura acestei lumi. Acum vreau să vă fac o descriere a ceea ce s-a petrecut înainte ca omul să treacă la starea umană fizică, înainte de a se desprinde de sufletul-grup și a dobândi o deplină conștiință a eului.

Experiențele pe care omul le avea în timpul zilei constau doar dintr-un anumit număr, redus, de fapte. Apoi venea seara și se culca, și în timpul somnului intra într-o stare de conștiință confuză, într-o lume spirituală; aici el trăia efectiv printre zei și ființe spirituale. Miturile și legendele au păstrat ecoul acestor vremuri. Omul avea viziuni puternice, de exemplu aceea a două ființe pe care le întâlnea și care aruncau cu pietre în urma lor, iar pietrele se transformau în alte ființe asemănătoare cu ele, de parcă ieșeau din pământ. Acestea erau experiențe pe care omul le avea în tot cursul celei de a patra epoci din perioada atlanteană. Pentru a exprima corect această imagine trebuie să spunem că actul de reproducere nu se îndeplinea în stare de conștiință lucidă, ci în stare de somn, când omul era în afara corpului fizic și se afla în lumea spirituală. Aici totul îi apărea sub formă de imagini și el îndeplinea tot ce era necesar atunci pentru reproducere, iar actul în sine de reproducere era întru totul voalat și îi apărea sub imaginea pietrelor pe care le arunca în urma sa. Orice act de reproducere era înconjurat de o stare de conștiință spirituală; el se îndeplinea în afara câmpului conștiinței din timpul zilei. Omul nu cunoștea atunci sexualitatea, el nu sesiza în timpul zilei că unul ar fi de un sex, iar altul de alt sex și sufletul îi era ferit de orice gând ce s-ar fi referit la sexualitate. Sexele existau totuși, desigur, dar totul era ascuns de voalul conștiinței spirituale; ele nu erau prezente în câmpul conștiinței obișnuite.

Abia după ce a primit primele elemente de conștiință a eului a luat omul cunoștință de sexualitate. Este momentul înscris în Biblie, când Adam și Eva își dau seama de sexualitatea lor*. Acest moment atât de important și de dramatic se situează în acea epocă din evoluția Pământului. Dacă prin clarvedere ne-am raporta la o fază anterioară acestui moment, nu am putea vedea din om decât partea spirituală, restul era invizibil. Din ființa umană numai partea superioară a corpului era vizibilă. După acel moment, omul a putut fi văzut în întregime. Acum putem înțelege de ce oamenii au început să se îmbrace. Firește, ei nu vedeau nimic din ce ar fi trebuit să fie ascuns. Iată cum a apărut, încetul cu încetul, omul în lumea exterioară.

* *Geneza*, cap. 2, v. 25 și cap. 3, v.7. O descriere mai amplă asupra acestui moment în lucrarea lui Rudolf Steiner *Aus der Akasha-Chronik* (GA 11), tradusă în limba română sub titlul *Din Cronica Akasha* (N.T.).

Forma exterioară a ființei umane o considerăm ca fiind rezultatul condensării substanței eterice și vedem că în a patra epocă a perioadei atlanteene se adaugă celor patru capete ale sufletelor-grup cele patru coarne. Începând de atunci și în decursul ultimelor trei epoci atlanteene are loc o dublă dezvoltare în corpul fizic uman. La fiecare etapă de dezvoltare, când un nou cap de suflet-grup urmează a se forma, apare concomitent un element fizic dublu, masculin și feminin, bărbat și femeie. În epoca a patra atlanteană omul avea deci patru capete, iar etericul se condensase în patru coarne. Acum existau trei capete succesive, care însă nu mai erau vizibile pentru că forma umană fizică le absorbise și ele nu mai puteau să apară, nu mai erau perceptibile decât pentru un clarvăzător. Trei capete eterice, principalele capete umane, la care se intercalează alte două, care sunt ca niște umbre în spatele fiecăruia. Când la sfârșitul perioadei atlanteene se produce marea catastrofă a Deluviului, avem șapte capete eterice de suflete-grup, din care ultimele trei se manifestă sub o dublă formă

fizică, masculină și feminină. Așadar, la sfârșitul Atlantidei, a perioadei atlanteene, natura umană în ansamblu dispune de șapte capete și zece coarne, deși ultimele rămân invizibile. Primele patru capete nu au coarne separate în masculine și feminine, așa cum au ultimele trei.

În concluzie, omul are în structura sa șapte capete și zece coarne și el are datoria să le transforme în așa fel încât să dispară o dată cu primirea principiului lui Christos. De fiecare dată când omul moare, se dezvăluie foarte clar natura corpului său astral compusă din șapte capete și zece coarne. Ele sunt ținute laolaltă ca niște piese de cauciuc care au fost fasonate în mod corespunzător și comprimate în corpul astral. Să presupunem că în epoca noastră cineva rămâne cu totul opac față de principiul lui Christos și rămâne așa până la sfârșitul perioadei noastre, până la Războiul tuturor împotriva tuturor, fără să fi făcut experiența critică sau, și mai rău, respingând și opunându-se acestui principiu. În cazul acesta, în momentul când Pământul va trece de la starea fizică la cea astrală, tot ce a dobândit acel om până atunci, tot ce ar fi trebuit să prelucraze și să transforme, va ieși la suprafață și se va manifesta sub vechea formă animală. Animalitatea va reapărea, în el, cu cele șapte capete și zece coarne, în timp ce pentru cei care au asimilat principiul lui Christos vechea sexualitate va fi învinsă. Ființele împietrite își vor păstra această sexualitate a celor zece coarne și se vor înfățișa întru totul ca animale cu șapte capete și zece coarne, așa cum au fost incluse - după cum știm - în perioada atlanteană. Ele nu au putut fi transformate decât de cei care au avut întreaga deschidere față de impulsul adus de Christos. Dar pentru cine a respins pe Christos capetele și coarnele vor reapărea în acea perioadă când Cupele mâniei vor fi vărsate asupra Pământului, un Pământ care, după cum vă reamintiți, va fi scindat în două părți, una în care cei care au urmat pe Christos vor apărea în haine albe ca aleși ai perioadei celor șapte Peciți, și alta a ființelor umane care vor apărea sub forma Fiarei cu șapte capete și zece coarne. Dar după aceasta o altă Fiară se va manifesta, cea care poartă două coarne și care este simbolizată prin numărul 666.

CONFERINȚA a XI-a

NUMĂRUL 666, SORAT, DEMONUIL SOLAR. CĂDEREA BABILONULUI ȘI NUNTA MIELULUI. NOUL IERUSALIM. MIHAEL ÎNFRÂNGE BALAURUL

Nürnberg, 29 iunie 1908

Am urmărit până acum evoluția Pământului până la acel moment când, așa cum am văzut, după mai multe evenimente importante, simbolizate prin deschiderea celor șapte Peciți și apoi prin sunetele celor șapte Trâmbițe, Pământul se va transforma într-un fel de stare spirituală, împreună cu toate entitățile de pe el. Excepție vor face numai aceia care au refuzat să primească principiul lui Christos. Acest „refuz” trebuie să ni-l reprezentăm ca pe un act foarte energic, ca o opoziție spirituală, lipsită de inteligență și plină de răutate. Natural că nici aceste ființe nu vor mai putea avea, atunci când Pământul va fi trecut într-o nouă formă, astrală, spirituală, substanța lor materială, solidă, terestră; ei înșiși vor trece într-o formă astrală, în acea perioadă care va urma celor șapte sunete de trâmbiță și pe care am caracterizat-o prin „vărsarea Cupelor mâniei”, dar natura lor devenită josnică și care le este proprie, deoarece nu au primit în ei principiul lui Christos, li se va întipări în corpul lor astral, încât ei vor purta acea structură animală pe care am arătat-o ca fiind Fiara cu șapte capete și zece coarne.

Din tot ce am spus până acum ați putut reține care este legătura între ceea ce am numit „cap” și ceea ce am numit „corn”. Legat însă de aceste noțiuni, o întrebare vă stă, poate, pe suflet, ca să spunem așa: De ce anumite organe care au apărut în corpul fizic se numesc „coarne”? De ce să numim aceste organe fizice și reziduul lor astral tot „coarne”, când Pământul va fi devenit astral? Aceasta este însă ușr de înțeles deoarece acei oameni care nu au primit în ființa lor principiul lui Christos vor recădea în starea anterioară pe care omul o avea înainte de venirea lui Christos. Înainte de acest eveniment, omul era o ființă fără individualitate, avea

un „suflet-grup” și am văzut că în primele patru epoci ale perioadei atlanteene cele patru categorii de suflete-grup erau reprezentate, în mod simbolic, prin capul de Leu, prin capul de Taur, prin capul de Vultur și prin capul de Om. Pe acesta din urmă l-am prezentat ca fiind, de fapt, un cap de om-animal. Drept urmare, este normal să ne gândim că dacă omul reapare pe Pământul spiritualizat fără să fi acceptat în epoca noastră principiul lui Christos, fără să fi contribuit cu absolut nimic în a da o formă mai nobilă acestei naturi animale, el va reapărea sub vechea sa structură, și nu numai atât, dar cu încă alte trei capete, pe care le va fi dobândit în cursul epocilor următoare. Înaintea Marelui Deluviu atlantean, după cum știm, primele patru epoci au fost urmate de alte trei, în timpul cărora oamenii care mai târziu urmau să primească principiul lui Christos avuseseră într-un anumit fel posibilitatea să dobândească alte trei capete de suflet-grup suplimentare, pe care le-au transformat, le-au ridicat de la animalitate la umanitate, la un nivel superior. Când Pământul se va spiritualiza, și ele vor apărea sub o formă spiritualizată. Celelalte însă, care au respins principiul lui Christos, vor apărea cu cele șapte capete, corespunzând celor șapte epoci în care s-a format, înainte de Deluviu, animalitatea din ei. Și pentru că în ultimele trei epoci ale perioadei atlanteene s-a structurat și sexualitatea, spre deosebire de primele patru când nu exista, fiecare cap va apărea oarecum cu două posibilități de formă animală, una masculină, alta feminină, astfel că pentru aceste ultime trei epoci fiecare cap va apărea cu două coarne, astfel că omul apare cu șapte capete și zece coarne.

Cineva ar putea să spună: Înțeleg destul de bine că acei oameni care nu au făcut nimic pentru a se desprinde de forma lor, pe care au avut-o, ridicând-o la nivel uman, vor reapărea într-o structură animală, dar nu înțeleg de ce se vorbește acum de „coarne”. Să se vorbească de capete, este de înțeles, dar de ce și de „coarne”? Vreau să vă explic de ce despre „coarne” nu numai că se vorbește, dar trebuie să se vorbească. Să nu înțelegem aceasta numai ca o exprimare simbolică, cuvântul exprimă chiar o realitate. De fapt, oamenii care refuză să primească în ființa lor principiul lui Christos vor apărea și ei, așa cum am mai spus, într-o formă astrală. Dar deoarece înclinările și impulsurile lor au făcut ca ei să fie strâns legați de sufletul-grup de natură animală, aceste impulsuri se imprimă și corpului astral, pe care îl vor avea atunci sub forma unei excrescențe de natură cornoasă, ca niște coarne. Este o formă, o structură absolut reală.

Vreau să vă explic acum, luând ca exemplu un anumit organ, cum se face că omul care nu a primit în sine principiul lui Christos va apărea în mod real cu coarne, în acel timp când Pământul se va spiritualiza. Să luăm deci, ca exemplu, laringele și traheea, prin care aspirăm și expirăm aerul în permanență; este o acțiune pe care o facem cu toți. Această acțiune, la omul care se spiritualizează, este ea însăși în slujba spiritului, dar la cel care nu-și șlefuește înclinările și aspirațiile cu ajutorul principiului lui Christos acest organ rămâne în legătură cu vechile forțe care depind de natura celor șapte capete. Schematic, situația se prezintă astfel:

Aerul venind din afară pătrunde încontinuu în laringe. Se știe că omul este învăluit din toate părțile de corpul astral. Curentul de aer care intră este într-o permanentă legătură cu astralitatea. Când Pământul se va spiritualiza, se va revela dacă respirația unui om, în trecut, a fost în slujba principiului lui Christos sau dacă a fost în slujba forțelor inferioare existente în lume înainte ca acest principiu să apară. Dacă respirația omului a fost în slujba principiului lui Christos, organul își va pierde forma pe care o are astăzi și care este adaptată corpului fizic actual. Omul însuși va avea atunci puterea să dea la tot ce este astral o formă superioară, spiritualizată. Dar dacă el nu a primit principiul lui Christos, va fi incapabil să extragă din forma fizic-carnală actuală ceea ce i se adaptează astăzi. Și urmarea va fi că atunci când forma carnală va dispărea, când laringele fizic nu va mai exista, această formă va continua să

rămână implantată în corpul astral, dar sub forma unui corn. Pretutindeni unde forțele astrale intră și ies din om, ele rămân adaptate la formele animale ale trecutului. Cu alte cuvinte, când omul trece de la forma fizică la cea astrală, el apare cu veritabile coarne astrale. Ele sunt în mod real forme și structuri astrale și corespund întocmai penetrației de substanțialitate astrală din timpul vieții terestre. Aceste imagini nu reprezintă simple simboluri, ci structuri reale. Să înțelegem bine acest lucru.

Să revenim acum la ceea ce am discutat în legătură cu schemele acelea incomode, cu multe numere, și să precizăm, cu ajutorul a ceea ce am relatat de curând, locul pe care îl ocupăm acum în evoluția lumii. Cred că ne este clar că cele 49 forme mari de evoluție ale lui Saturn sunt deja depășite, adică cele șapte forme de viață ale lui Saturn, care în scrierile teosofice sunt numite „ronde”, fiecare cu cele șapte stări de formă, sau „globuri”, că de asemenea au trecut și cele 49 stări solare corespunzătoare, precum și cele 49 stări lunare. Sunt etape și stări pe care omul le-a străbătut deja în cursul evoluției sale; în total, deci, el a străbătut 147 stări, iar la acestea mai trebuie să adăugăm stările pe care le-a trecut în decursul evoluției terestre, până în prezent. Dintre acestea, au trecut primele trei stări de viață - numite, așa cum am arătat, și „ronde”. În prezent, ne aflăm în a patra stare de viață, sau regn, în a patra „rondă”, respectiv în regnul „mineral”. Cum fiecare din acestea cuprind câte șapte stări de formă, am străbătut deja de 3×7 stări de formă din primele trei runde; la cele 147 deja trecute mai adăugăm încă 21. A1 patrulea regn de viață, cel actual, nu s-a terminat pentru noi, din cele șapte stări de formă din care este compus, au trecut până acum primele trei, starea spirituală aproape fără formă („arupa”), starea de formă „rupa” și starea de formă astrală. În prezent ne aflăm în starea de formă fizică. La cele 147 stări am adăugat încă 21 și acum mai adăugăm trei; am străbătut, deci, efectiv 171 stări de formă, din totalul de 343 stări le formă ale întregii evoluții.

Așadar, trebuie să precizăm că ne aflăm acum în a 172-a stare de formă, starea de formă fizică a Pământului. Acesta a străbătut 171 stări de formă și este în a 172-a stare de formă, în care s-au petrecut tot ce am spus. Când a început, Pământul era unit cu Soarele și Luna; apoi Soarele și Luna s-au separat, așa cum am văzut, și abia atunci a apărut omul, așa cum îl cunoaștem, pe pământul fizic. A urmat perioada atlanteană, despre care am vorbit; pe scurt, a 172-a stare de formă se împarte, la rândul ei, în șapte perioade.

Prima perioadă este extrem de îndepărtată în timp, când Soarele era unit cu Pământul. Această perioadă se numește în mod obișnuit - deși foarte nepotrivit - „rasa polară”, despre care ne este aproape imposibil să facem o descriere. A doua perioadă, când Soarele se desprinde de Pământ, este „rasa hiperboreană”, iar când și Luna părăsește Pământul, a treia perioadă, apare rasa lemuriană. Acestea sunt primele trei perioade, iar a patra este cea în care apare rasa atlanteană*. A cincea este aceea în care ne aflăm în prezent, din care facem parte. După perioada atlanteană s-a produs Potopul, Marele Deluviu atlantean. Perioada care urmează, a șasea, este numită, în Apocalipsa lui Ioan, „cele șapte Peciți”, iar după ea, urmează ultima perioadă, a celor „șapte Trâmbițe”.

* Denumirea de „rasă” pentru perioadele stării de formă fizică este o rămășiță din terminologia teosofică. Se spune mai curând „perioada polară”, în loc de „rasa polară” etc. Termenul de „rasă” se mai păstrează, într-un fel, pentru cele șapte epoci ale perioadei atlanteene (N.T.).

Știm, de asemenea, că fiecare din aceste perioade se împarte în șapte părți și ați văzut că perioada noastră, a cincea în cadrul celei de a 172-a stări de formă, am împărțit-o în șapte epoci de cultură, epoca de cultură veche indiană, a vechii Persii etc. La sfârșitul epocii a șaptea - simbolizată prin comunitatea Bisericii din Laodicea - izbucnește Marele Război al tuturor împotriva tuturor. Perioada care va urma după Marele Război se împarte la rândul ei, de asemenea, în șapte părți, simbolizate prin cele șapte Peciți, după care va urma ultima perioadă, a șaptea, care este împărțită tot în șapte părți, simbolizate prin cele șapte sunete ale Trâmbiței.

Dacă luăm acum în considerare că cele 171 stări de formă care împreună cu cele care vor mai veni se vor adăuga la cele 171 stări de formă deja parcurse, ceea ce face 342, și dacă adăugăm și starea de formă actuală, a 172-a, ajungem la totalul de 343 stări de formă pe care le cuprinde întreaga evoluție. Starea de formă 172, în care ne aflăm, reprezintă exact mijlocul acestei evoluții. Cineva ar putea sustine: Iată un lucru cu adevărat minunat că noi avem norocul să trăim exact la mijlocul evoluției cosmice. Acest fapt poate într-adevăr să pară foarte curios celor care nu gândesc mai departe! Dar cine aprofundează aceste lucruri în ansamblul lor, faptul în sine, că se află în mijlocul evoluției cosmice, nu i se mai pare atât de curios. După cum nu este nici un miracol pentru oricine care aflându-se într-un câmp larg deschis vede la fel de departe atât în față, cât și în spatele său și realizează că, de fapt, stă chiar în mijlocul aceluși câmp de vedere. Dacă mai face câțiva pași el vede din nou tot atât de departe înapoi sau înaintea lui. Dar ar fi cu totul diferit, stări cu totul diferite ale evoluției cosmice s-ar revela dacă ne-am plasa într-un alt punct. Noi suntem întotdeauna în mijloc. Omul poate vedea oricând tot așa de bine înapoi sau înaintea lui, cu condiția să-și dezvolte organele de percepție de clarvedere. Altceva ne mai poate eventual frapa. Cineva ar putea spune: Cum se face că nu ne spuneți că suntem situați exact la mijloc și în ce privește restul timpului? Ceva aici nu este în regulă. Ne aflăm acum, cum bine știți, în a 172-a stare de formă. Mijlocul exact al evoluției s-ar situa în a patra perioadă, cea atlanteană, pe când noi ne aflăm acum în a cincea perioadă, adică puțin trecut de mijloc, și deci nu este cazul să spunem că am fi la mijloc. Aceasta se bazează pe un fapt de natură deosebită, pe care îl veți putea înțelege dacă recurgem la o comparație. Dacă o veți sesiza corect, veți vedea că este vorba de un fapt important. Și într-adevăr așa este: referindu-ne la stările evolutive superioare, la stările de formă, noi ne găsim la centru, la mijloc, dar dacă ne referim la cele mai apropiate de noi, ne aflăm puțin dincolo de mijloc. Oare de ce?

Să ne gândim puțin. Imaginați-vă că într-un ținut de câmpie ați călători cu trenul și v-ați afla într-un vagon special amenajat de unde puteți avea o vedere clară în toate direcțiile. Ați privi astfel, nestingherit, un timp oarecare, destul de lung. Vedeți totul foarte limpede și, dacă la un moment dat, într-un punct oarecare, ați putea să schițați repede imaginea pe care o vedeți de jur împrejur, această imagine ar fi perfect circulară și circumscrisă. Doar într-un singur caz nu ar fi așa. Să presupunem acum că sunteți în acest tren în mișcare și vă fixați cu privirea imaginea pe care o aveți în față, dar în momentul când o fixați adormiți și în timpul somnului trenul parcurge o anumită distanță fără să observați că imaginea la care v-ați fixat, între timp s-a modificat. Când vă treziți vă evocați imediat imaginea la care v-ați fixat privirea înainte. Dar această imagine nu mai corespunde acum cu imaginea nouă care vă apare și aceasta pentru simplul motiv că trenul a parcurs o bună distanță când dormeați. Imaginea nouă nu mai poate corespunde cu cea dinainte.

Se pune acum o întrebare: A dormit oare într-adevăr omul începând de la mijlocul evoluției sale și până în epoca noastră? Ar fi explicabil poate pentru noi ca imaginea să fi fost exactă până în acel punct, dar că prin faptul că noi am dormit am depășit mijlocul și că este posibil ca ea să se fi modificat. Dar a dormit oare ființa umană? Din punct de vedere ocult, omenirea a dormit de la mijlocul perioadei atlanteene, pentru că acela este momentul când s-a pierdut, pentru speța umană, vechea capacitate de clarvedere crepusculară. Din punct de vedere spiritual, oamenii au căzut într-un fel de somn, deoarece au început să-și îndrepte privirea spre lumea sensibilă și au adormit pentru tot ce era din lumea spirituală. Numai atunci când omul își va fi regăsit clarvederea va putea avea o privire liberă în toate direcțiile. Acest decalaj în evoluție va dispărea; perspectiva va fi la fel de mare atât înainte, cât și înapoi. Omul doarme efectiv începând de la mijlocul perioadei atlanteene, deoarece de atunci pentru omul normal viziunea lumii spirituale s-a pierdut. Lăsând la o parte inițiații și dacă vreți și pe somnambuli, putem spune: Oamenii nu văd, căci „a vedea” înseamnă să poți face ca privirea să pătrundă efectiv în lumea spirituală. Față de lumea spirituală omenirea doarme și va mai dormi un timp. Din acea epocă a perioadei atlanteene devine actual cuvântul lui Ioan Evanghelistul: „Lumina a luminat în întuneric, dar întunericul nu a cuprins-o”.*

În această diviziune a evoluției se ascunde de fapt un mare adevăr, și anume că omenirea trece printr-o eră obscură, o eră de întuneric. Dar tocmai în această eră apare și principiul lui Christos, pentru ca omenirea să fie dirijată spre o eră a luminii. Acesta este și motivul pentru care, pe bună dreptate, am arătat că starea actuală a evoluției nu se situează la mijloc, și puțin dincolo, pentru că era obscură începe pe Atlantida și se prelungește până în a șasea epocă a perioadei postatlanteene, când va apărea ceata celor îmbrăcați în haine albe, ceata formată din cei aleși, ca primii care sunt în stare din nou să trăiască în lumea spirituală ca o stare de fapt normală, obișnuită. Atunci era întunericului va lua sfârșit. „Lumina va lumina în întuneric și întunericul nu o va cuprinde”. Era neagră este de aceea numită și timpul când omul își îndreaptă privirea numai asupra lumii fizice, a lumii materiale și în condiții normale nu poate vedea, în spatele acesteia, lumea spirituală.

Să revenim acum la ceea ce am spus deja despre evoluție. Când mersul evoluției va atinge limita celei de a șaptea epoci, după epoca pe care am simbolizat-o prin cele șapte sunete ale Trâmbiței, Pământul trece într-o stare de spiritualizare; această trecere se face progresiv: mai întâi va fi o stare de formă astrală, apoi o stare devachanică și în final în starea devachanică superioară, starea cea mai subtilă. Pământul va reveni apoi, din nou, din starea de cea mai subtilă spiritualitate, înapoi la o stare de condensare și va trece într-un nou stadiu; pe care literatura de nuanță teosofică o numește de obicei a cincea „rondă”, respectiv a cincea stare de viață. Aceasta va cuprinde din nou șapte stări de formă, iar starea de formă din mijloc - respectiv a patra - va trece din nou printr-o evoluție cuprinzând șapte perioade succesive, pe care le puteți numi, dacă vreți, tot „rase”*.

* Este bine de amintit că această a cincea stare de viață, sau al cincilea regn, urmând după actualul regn mineral, este ceea ce s-a numit în conferințele anterioare „regnul vegetal”, după care va urma al șaselea, regnul animal, și al șaptelea, regnul uman (N.T.).

Este acum momentul să pătrundem puțin mai adânc, chiar dacă este foarte greu, în stările următoare ale evoluției Pământului. Vom lua în considerare un punct foarte precis din această evoluție viitoare, așa cum am focalizat și momentul actual. Să ne referim din nou la momentul actual, pornind pur și simplu de la faptul că ne aflăm în a 172-a stare de formă. Aceasta este starea de formă „fizică”, este propriu-zis Pământul actual, în forma sa actuală. Înainte de aceasta, Pământul a mai străbătut alte trei stări de formă. Să avem în minte, să luăm în calcul numai stările de formă. Acum suntem, deci, în a patra stare de formă, fizică, din cadrul celei de a patra stări de viață, sau regn sau „rondă”. Să considerăm aceasta ca punct de plecare și să socotim: Din starea de viață a patra (sau regnul mineral) am străbătut deja, în mod complet, trei stări de formă (arupa, rupa și astrală) ale Pământului și ne aflăm, cum am spus, în a patra stare de formă (fizică). Să mergem mai departe și să socotim: Câte perioade, din această stare de formă fizică, am străbătut deja? Patru: prima perioadă zisă polară, a doua perioadă, hiperboreană, a treia perioadă, lemuriană și a patra, perioada atlanteană. Toate acestea sunt deja terminate. Putem spune: Am străbătut patru perioade și ne aflăm în a cincea. Din această a cincea perioadă am străbătut complet patru epoci de cultură, și anume, epoca de cultură veche indiană, epoca veche persană, cea egipto-chaldeană și babiloniană, și a patra, greco--latină. În prezent suntem în a cincea epocă de cultură (care este în curs de desfășurare; nu s-a terminat). Să recapitulăm: înainte de actuala fază de evoluție au fost parcurse și s-au terminat 3, 4, 4 stări. Aceste 3, 4, 4 stări pe care le-am parcurs și s-au încheiat, în limbajul autorului *Apocalipsei*, este numărul evoluției. Dacă cineva întrebă: Care este numărul evoluției, al evoluției noastre? atunci răspunsul este: Numărul evoluției noastre este 344, care se citește trei-patru-patru. Nu este un număr în sistemul zecimal, ci este un număr care se citește în sistemul cu baza 7. Și iată cum: Din cele șapte stări de viață s-au parcurs complet trei, din cele șapte stări de formă au trecut patru, iar din cele șapte perioade au trecut patru. Aceasta este semnificația propriu-zisă a numărului „344”. El nu trebuie citit,

ca celelalte numere, în bloc; el cuprinde scrise una lângă alta cifrele care arată stările prin care s-a trecut.

Și acum să ne gândim în felul următor*. Până când Pământul se va spiritualiza și își va continua evoluția în viitoarele sale stări se vor parcurge încă multe alte trepte. Și va veni odată un timp când se va fi parcurs din prima treaptă șase, din a doua treaptă șase, și din a treia șase stări. Și exact așa cum numărul evoluției este în prezent 344, tot așa, atunci când se vor fi parcurs, în viitor, șase stări de viață sau „ronde” (sau din a șaptea stare de viață șase stări de formă), șase rase principale și șase subrase**, numărul evoluției va fi 666 (citit șase-șase-șase) - citit oarecum ciudat, dar acesta este modul corect de scriere al autorului *Apocalipsei*.

* A se vedea și „indicația specială” din Note.

** Trebuie să înțelegem „stări de formă” și „perioade” (N.T.).

Deci va veni cândva un timp când numărul 666 va fi numărul evoluției. Va fi desigur într-un viitor foarte îndepărtat, dar acest viitor se pregătește deja acum, în vremurile noastre. După trei mari stări principale (stări de formă) parcurse, ne aflăm acum, trăim, în a patra. Iar când perioada care urmează după Războiul tuturor împotriva tuturor și care este simbolizată prin cele șapte Peciți se va termina la rândul ei, vom fi ajuns în a șaptea perioadă, a celor șapte Trâmbițe, și atunci vom fi parcurs șase din aceste perioade ale stării de formă centrale, adică din starea de formă fizică*. Când prima Trâmbiță va suna, noi vom fi parcurs șase „rase principale”, adică perioade, și când mai târziu, în cadrul acestei perioade - care este perioada a șaptea, perioada celor șapte sunete de trâmbiță -, se vor fi parcurs primele șase epoci sau sunete de trâmbiță, atunci numărul evoluției va fi 66. Până în acest punct, omenirea are timpul să se pregătească pentru acel moment îngrozitor, care va veni ceva mai târziu, și care nu va mai fi 66, ci se vor fi parcurs 666 (respectiv în a șaptea stare de viață și după a șasea stare de formă).

* Întotdeauna a patra stare, a patra perioadă sau a patra epocă este considerată ca fiind centrală, de mijloc (N.T.).

Tot ce ține de viitor se pregătește de pe acum. Timpul care urmează după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, timpul când va răsună cel de al șaptelea sunet al Trâmbiței va găsi pe oamenii care nu au primit în ființa lor principiul lui Christos încărcăți cu un înalt grad de răutate și cu o puternică tendință de alunecare în Abis. Până atunci, acești oameni nu vor face decât să se pregătească pentru ca în momentul când evoluția va atinge punctul 666 să coboare direct și adânc în rău, în Abis. Această puternică tendință pentru cădere în Abis, în acel îndepărtat viitor, va deveni pregnantă la această categorie de oameni imediat după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, în perioada Trâmbițelor, când va răsună al șaptelea sunet. Este adevărat că ei vor avea mult timp la dispoziție pentru a se converti, să reîntre în cursul normal al evoluției și să primească totuși în firea lor principiul lui Christos; Dar această predispoziție există și cei care rămân legați de ea nu o vor mai putea transforma în predispoziție spre bine, atunci când va sosi acel foarte îndepărtat viitor care nu va fi marcat cu numărul 1466, ci cu 666. Ei vor avea o soartă teribilă despre care vom mai vorbi.

Ce constatăm? Că numărul 6, fie că îl luăm o dată, sau de două ori, sau de trei ori, este legat de ceva rău pentru evoluția omenirii. În prezent, noi trăim în perioada a cincea și în epoca de cultură a cincea din această perioadă. După Marele Război, vom trăi în perioada a șasea. Dar mai înainte de Marele Război, după epoca noastră, vine epoca a șasea de cultură, simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia. Știm că acum este timpul când materialismul s-a răspândit în omenire. Vedem cum de câteva secole oamenii au devenit tot mai materialști, numai că acest materialism este de așa natură că o revenire este oricând posibilă. Omul materialist de astăzi are încă timp să revină. Dar pentru aceasta, chiar acum, în prezent, trebuie să-și facă loc o concepție spirituală despre lume, concepție care să conducă un mic

grup de oameni spre o cuprindere ocultă, spirituală a lumii. Cei care în epoca a șasea vor depune primul germen al mării fraternității - în epoca de cultură care va urma imediat după cea prezentă, și aceasta nu va fi prea departe, pentru că timpul care ne desparte poate fi măsurat în milenii - aceia vor provoca prima mare sciziune în omenire. Cele două categorii vor fi prezente deja în epoca a șasea: cei care cu încăpățănare, cu obstinație, vor rămâne materialişti și ceilalți, care au o largă deschidere spre o concepție spirituală, acel mic grup care va pune baza mării fraternității. Acest simplu 6 poate deveni deja funest pentru mulți oameni, dar nu încă definitiv, căci un reviriment va fi încă posibil. Apoi omenirea va depăși și Marele Război al tuturor împotriva tuturor, cele cinci mari perioade anterioare s-au terminat și se va găsi în a șasea perioadă (cea caracterizată prin cele șapte Peciți) și numărul 6 apare din nou. Se vor auzi atunci mulți ademenitori și ispita va fi și mai mare pentru ca înclinarea spre materialism să fie dusă mai departe, până în următoarea perioadă, a celor șapte Trâmbețe. Când din această ultimă perioadă se vor fi împlinit șase epoci - sau sunete - și totodată însăși perioada precedentă, a șasea, fiind depășită, numărul 6 se va dubla, va deveni 66; atunci vor apărea tendințe încă și mai puternice în oameni, tendințe care nu vor mai putea fi tot așa ușor de îndreptat cum sunt acum ale noastre.

Vedem că efectiv această lume a înclinațiilor către rău acționează în omenire, iar cei buni se vor separa din ce în ce mai mult, mai evident, de cei răi, așa cum vedem scris și în *Apocalipsă*. Ultima mare sciziune se va produce când nu numai perioadele mai mici, ci și cele mai mari vor atinge numărul 6. Acesta va fi cazul în acel moment când Pământul va fi trecut complet prin cele șase regnuri de viață - sau șase „ronde” - și în cursul celui de al șaptelea va fi trecut prin șase stări de formă*. Când Pământul va ajunge la acest moment, tendințele spre rău ale omenirii se vor fi dezvoltat sub o formă înspăimântătoare. Răul se va manifesta numai la acei oameni care au rămas răi, dar cu o forță devastatoare, terifiantă.

* Aceasta va fi deci în regnul de viață uman și, în cadrul acestuia, în ultima stare de formă, forma Devachanului superior (N.T.).

Se pune întrebarea: De câte ori va fi omenirea pe punctul de a ceda răului în timpul evoluției Pământului nostru? Mai întâi, în epoca imediat următoare după cea de acum, înainte de Marele Război; apoi mai are o a doua și apoi o a treia ocazie. Această coborâre spre rău se face totuși progresiv. Pentru timpul când Pământul va trece la o stare spirituală, avem de-a face cu două posibilități. Când Pământul se va uni din nou cu Soarele, cei care vor fi primit principiul lui Christos vor fi suficient de pregătiți pentru a se lega cu forțele Pământului care se unesc cu cele solare; cei care au păstrat în ființa lor tendința spre rău vor fi excluși. Ar fi ca și cum ei resping Soarele, ca și cum ar lepăda ceea ce i-ar fi făcut apti de a se uni cu Soarele. Ei vor fi adversarii oricărei uniri cu Soarele. De aceea, autorul *Apocalipsei* numește puterea, ființa care conduce pe oameni spre o spiritualizare care le va face posibilă unirea cu forțele solare, ca fiind Christos, în toată accepția termenului și, așa cum vom vedea, ca fiind Mielul. Ființa lui Christos este arătată ca geniu al Soarelui care se unește cu Pământul și devine astfel și geniul Pământului. Christos a început să devină și geniu al Pământului din momentul Evenimentului de pe Golgota.

Dar există în același timp și un principiu care se opune Mielului. Există un demon solar care acționează în forțele rele ale omului, așa-zisul Demon al Soarelui, și care pune stavilă forțelor Mielului. Și acționează în așa fel că o parte din speța umană va fi exclusă din evoluția care tinde spre Soare. Sunt forțele adverse Soarelui, cele care i se opun, care sunt în opoziție cu el. În același timp sunt totodată aceleași forțe care tind, când 6-6-6 stări de evoluție vor fi atinse, să fie complet eliminate din evoluția noastră; în acel teribil moment, ele vor fi definitiv împinse în Abis. Astfel că putem spune că în acel timp când Pământul se va reuni cu Soarele va fi eliminat din cursul normal al evoluției nu numai ceea ce este simbolizat prin Fiara cu șapte capete și zece coarne, ci și tot ce este încărcat de forțe opuse Soarelui. Tot ce este legat de aceasta este sortit să dispară în Abis când 666 se va împlini.

Întotdeauna numărul 666 a fost scris în mod foarte misterios (Nota 33). Vom vedea că există un temei serios pentru ca unele lucruri să fie învăluite în mister. Este și cazul numărului 666 despre care am vorbit: unele lucruri trebuia să fie acoperite de mister tocmai prin acest număr. În Misteriile în care autorul Apocalipsei a fost inițiat, acest număr se scria sub această formă: 400-200-6-60 pentru ca profanii să nu-l poată înțelege. Acest 666 a fost ascuns, a fost înlocuit cu 400-200-6-60, căci trebuia ținut secret. Schimbând ordinea cifrelor, se creaa o iluzie. Există în scrierile inițiaților o regulă foarte strictă după care se înlocuiau literele prin cifre. Această regulă a fost descoperită de unele persoane remarcabile, care în secolul al XIX-lea au vrut să dezvăluie misterul numărului 666, dar care au făcut-o în așa fel încât li se poate aplica zicala: Au înțeles, dar nu au priceput. Căci ceea ce am expus acum și care a făcut parte întotdeauna din învățământul teoretic a fost greșit înțeles de aceste persoane. Acești oameni au înlocuit cifrele cu literele alfabetului ebraic și au constatat că se obține cuvântul „Nero” și au dedus că numărul 666 însemna Nero.

Este o mare eroare. Mai întâi, 666 trebuie scris în felul acesta: 400-200-6-60, adică 400 ca litera *tau* , 200 ca litera *reș* , 6 ca litera *vau** , și 60 ca litera *samech* . Aceste patru litere ebraice reprezintă cele patru numere despre care este vorba, 400-200-6-60. Ele au fost introduse în acest mister într-un mod foarte ingenios datorită înțelepciunii celor care le-au folosit, pentru că în același timp, datorită sonorității lor, au o semnificație ocultă cu totul deosebită. Gândiți-vă numai la tot ce reprezintă acest 666 în realitate ca să exprime tocmai ceea ce am spus. Acest număr vrea să reprezinte tocmai acel principiu care duce pe om spre o împietrire atât de profundă în viața fizică și să respingă tot ce l-ar face capabil să anihileze natura sa inferioară și deci să se înalțe spre principiile superioare. Totodată, aceste litere simbolizează și cele patru principii pe care le-a primit: corpul fizic, corpul eteric, corpul astral și eul inferior. „Samech” este expresia corpului fizic, „Vau” a corpului eteric, „Reș” a corpului astral, iar „Tau” expresia eului inferior. Aceste patru litere exprimă tot ce s-a întărit, tot ce s-a durificat în cele patru principii umane înainte ca ele să fi început să evolueze spre divin. Autorul *Apocalipsei* a putut spune cu adevărat aceste cuvinte: „Aici este înțelepciunea: cine are minte să socotească numărul Fiarei... și numărul ei este 666”**.

* Vau se pronunță o.

** *Apocalipsa*, cap.13, v. 1 A (N.T.).

Și acum să citim; bineînțeles, lectura unui text ebraic se face de la dreapta spre stânga.

400

Thau

200

Resh

6

Vau

60

Samech

Punând și vocalele, găsim cuvântul „Sorat”. Sorat este numele care se dă demonului solar, adversarul Mielului.

Și fiecare entitate spirituală de acest gen este arătată nu numai prin numele său, ci și printr-un semn simbolic bine stabilit. Pentru Sorat acest semn este:

o linie groasă îndoită, revenind spre sine și care la extremitatea superioară are două vârfuri curbate; adică două capete.

Acum trebuie să înțelegem corect pe autorul *Apocalipsei*. Într-adevăr, el spune, încă de la început, un cuvânt remarcabil care de obicei este greșit tradus. *Apocalipsa* începe cu aceste cuvinte: „Revelația lui Iisus Christos, pe care Dumnezeu i-a dat-o pentru a arăta slujitorilor săi lucrurile care trebuie să vină în scurt timp și pe care le-a pus în semne și le-a arătat prin îngerul său slujitorului său Ioan”. „Le-a pus în semne”: ne putem deci aștepta că Ioan a pus în semne ceea ce era important, adevăratul conținut al Misteriilor. Ceea ce exprimă numărul 666 el a pus în semne. Ceea ce el descrie este chiar semnul și el îl descrie astfel: „Am văzut apoi o altă Fiară ridicându-se din pământ. Aceasta avea două coarne, ca de miel, și vorbea ca un drac” (*Apocalipsa*, cap. 13, v. 11). Aceste coarne nu sunt altceva decât cele două capete curbate de deasupra desenului și, pentru a le ascunde, el numește cele două linii „coarne”. Acesta era un mod curent în limbajul Misteriilor de a se servi de cuvinte cu mai multe sensuri, pentru ca profanul să nu poată înțelege la prima vedere despre ce este vorba. Ceea ce el descrie aici („avea două coarne ca de miel”) este tocmai semnul demonului solar, care în limbajul Misteriilor se exprimă prin cuvântul „Sorat” și care, dacă înlocuim literele cu numerele corespunzătoare, se exprimă prin cifrele 400-200-6-60, ceea ce într-un limbaj foarte voalat dă 666*.

* De notat că literele ebraice au și valori numerice și sunt utilizate ca cifre (N.T.).

Vedem astfel că autorul *Apocalipsei* face aluzie la adversarul Mielului. Jos, unde Pământul este pe cale de a se spiritualiza, formele ființelor umane și-au reluat vechea lor înfățișare animală. Fiara cu șapte capete și zece coarne apare, dar apare și Ispititorul, Ademenitorul, cel care are puterea înfricoșătoare de a împiedica pe oameni să revină spre Soare; este cel care se împotrivește lui Christos. Oamenii, ei înșiși, nu pot fi adversari ai lui Christos. Ei pot numai să negligeze, ca să spunem așa, să primească în ei principiul lui Christos datorită acelei forțe negative care există în ei. Dar acest adversar există: este demonul Soarelui. El apare îndată ce se ivește ocazia unei prăzi. Când această pradă nu apare, când ființele umane cu șapte capete și zece coarne nu sunt acolo, el nu are pe cine ispiti și acest Ademenitor nu are ce căuta. Dar când ființa umană apare cu asemenea predispoziții, apare și Ademenitorul. El apare sub forma celei de a doua Fiare, cu două coarne, și ispitește, ademenește.

Așadar, în momentul când Pământul trece în starea astrală, reappare ceea ce constituia structura omului în timpurile când pământul era încă acoperit de ape. Apare omul-animal; din ape se vede apărând Fiara cu șapte capete și zece coarne. Și prin faptul că această natură animală nu a știut să utilizeze evoluția Pământului, „iese acum din pământ” Sorat, adversarul Soarelui, Ispititorul, care acum se poate apropia de om pentru a-l atrage cu toată forța în Abis. Vedem cum se agață, pur și simplu, de ființa umană, din acel moment, o entitate dotată cu o putere înfricoșătoare. Cum acționează această ființă pentru a face pe oameni să comită unele lucruri oribile pe care abia ni le putem imagina? Pentru a împinge pe oameni spre o simplă stare de imoralitate, dar pe care ei o consideră a fi ceva normal, nu este nevoie de acțiunea unui asemenea monstru, a acestui demon solar. Numai când ființele care se disting prin valoarea lor, care aduc speței umane mântuire, salvare, vor dispărea, când elevația spirituală se va transforma în ceea ce este opusul ei, când forța spirituală va fi pusă în slujba eului inferior, numai atunci Fiara cu două coarne își va întinde puterea asupra omenirii. Utilizarea forțelor spirituale în slujba răului este într-un raport direct cu forțele de ademenire ale Fiarei cu două coarne. Această utilizare în rău a forțelor spirituale, pe care o considerăm *magie neagră*, este în contrast cu utilizarea forțelor spirituale în sensul cel bun, care este *magia albă*.

În felul acesta se ajunge la situația ca umanitatea să se împartă în două: o parte se pregătește să ajungă la stări din ce în ce mai spiritualizate și, în felul acesta, să poată utiliza forțele spirituale în sensul unei magii albe, iar altă parte, aceea care folosește în mod abuziv forțele spirituale, pregătindu-se, prin intermediul puterii sălbatice al Fiarei cu două coarne, pentru magia neagră. Este ultima divizare a omenirii în ființe care practică magia albă și în ființe

care aplică magia neagră. Secretul numărului 666, al lui Sorat, cuprinde și secretul magiei negre. Cel-care-ademeneste către magia neagră, către această crimă îngrozitoare, către acest păcat, cel mai grav din evoluția terestră, și care nu se poate asemăna cu nimic altceva, este arătat de autorul *Apocalipsei* ca fiind Fiara cu două coarne. În conștiința noastră, în orizontul nostru, pătrunde astfel împărțirea omenirii în acel viitor îndepărtat: aleșii lui Christos, care în cele din urmă vor fi magicienii albi, și adversarii lor, sălbaticii magicieni negri, care nu se vor mai putea elibera de materie și pe care autorul *Apocalipsei* îi arată cum se dedau desfrâului, cum se prostituează cu materia. Întreagă această practică a magiei negre, această uniune care se leagă între om și încremenirea în materie, apare în sufletul de clarvăzător al autorului *Apocalipsei* sub simbolul marelui Babilon, al comunității care reunește pe toți care practică magia neagră și înfricoșătoarea, sau și mai rău, bestiala nuntă a omului cu forțele materiei ajunse în stadiul de degenerare*.

* Apocalipsa, cap. 17, v. 5: „iar pe fruntea ei era scris acest nume: Babilonul cel mare, maica desfrânatelor și a ticăloșiilor Pământului” (N.T.).

Vedem astfel că într-un viitor foarte îndepărtat două forțe se înfruntă una cu alta: pe de o parte cei care vor fi atrași către Babilonul cel mare, iar pe de alta cei care se vor înălța deasupra materiei pentru a se uni cu ceea ce am arătat că este principiul lui Christos, ca principiul Mielului. Iată cum umanitatea cea mai tenebroasă se izolează în Babilon condusă de toate forțele opuse Soarelui, de Sorat, Fiara cu două capete, iar umanitatea compusă din aleșii care s-au unit cu Christos care li s-a arătat, cu Mielul: pe de o parte nunta Mielului, pe de alta, cea a Babilonului, a Babilonului care piere. Și mai vedem cum Babilonul se afundă în Abis, pe când cei aleși, cei care au celebrat nunta cu Mielul, ridicându-se până acolo încât pot mânui forțele magiei albe. Și întrucât ei nu numai că recunosc forțele spirituale, dar înțeleg să le și mânuiască în mod magic, vor putea colabora la pregătirea Pământului pentru viitoarea sa reîncarnare planetară, Jupiter. Ei vor trasa oarecum în linii mari viitoarea structură a lui Jupiter. Din forțele de care vor dispune magicienii albi vedem pregătindu-se structura ființelor care vor popula viitoarea reîncarnare a Pământului, Jupiter. Noul Ierusalim se clădește prin magia albă.

Dar mai înainte trebuie să se arunce tot ce are atingere cu Sorat, cu 666. Se va arunca tot ce a căzut sub puterea principiului Fiarei cu două coarne și care, prin urmare, s-a întărit pentru a deveni Fiara cu șapte capete și zece coarne. Cât privește forța prin care geniul solar provoacă aceste eliminări și le împinge în Abis, aceasta se numește „fața” geniului solar. Iar această „față” este Mihael, reprezentantul geniului solar, ca să spunem așa, care biruie pe Cel-care-ademeneste și care, la rândul său, se numește „marele Balaur”. El este reprezentat prin imaginea lui Mihael care apare clarvăzătorului ținând în mână sa cheia Abisului și lanțul, stând drept lângă Dumnezeu și înlănțuind forțele care i se opun. Iată cum este reprezentată în esoterismul creștin-rozacrucian alungarea celor care sunt legați de 666 precum și înfrângerea Balaurului, a Celui-care-ademeneste. Acum ni se luminează în fața ochilor ceea ce autorul *Apocalipsei* a învăluit în mister și pe care trebuie să-l clarificăm prin dezvăluiri și despre care el spune: „Aici este înțelepciunea; cine are minte să socotească numărul Fiarei, căci acesta este număr de om și numărul ei este 666” (*Apocalipsa*, cap. 13, v. 18). Aceasta este Fiara cu două capete.

Aceia care au considerat că numărul se referă la persoana lui Nero s-au înșelat și au răspuns greșit la provocarea pe care o face autorul *Apocalipsei*. Căci vedeți cât de profund trebuie să mergem în explicația evoluției lumii pentru a ajunge să descifrăm numărul 666. Să nu uitați un lucru, că dacă astăzi ați făcut un efort, urmărind această expunere pentru a ajunge la o înțelegere a acestui moment, pentru alte mistere și mai adânci va fi nevoie de un efort și mai mare. Și tocmai asemenea mistere profunde, care privesc evoluția lumii, prezintă autorul *Apocalipsei*. Dar el le-a învăluit pentru că este bine pentru oameni ca misterele cele mai profunde să fie „puse în semne”. Căci abstracție făcând de tot restul, grație forțelor care se implică în descifrarea acestor semne, obținem ceva foarte important care ne ajută să ne

ridicăm spre acele forțe salvatoare. Să nu rămâneți descumpăniți că ați făcut atâtea suișuri și ocolișuri prin toate aceste scheme încărcate de numere și semne. În vechile școli de Misterii ar fi trebuit să înțelegeți toate secretele pe care aceste numere le acoperă, înainte de a vă fi fost dat și altceva, ar fi trebuit să treceți încă prin multe alte probe. Discipolii acestor școli aveau obligația, între altele, să rămână mult timp tăcuți, să asculte cu răbdare vorbindu-li-se numai de numere de genul 777 sau 666 ș.a.m.d. și de semnificația lor. Numai când această semnificație era deplin sesizată erau admiși să li se comunice și adevăratul lor conținut.

CONFERINȚA a XII-a

PRIMA ȘI A DOUA MOARTE. NOUL CER ȘI NOUL PĂMÂNT. ORIGINEA APOCALIPSEI

Nürnberg, 30 iunie 1908

S-ar putea ca acela care primește în mod sentimental împlinirea celor ce vi s-au prezentat la sfârșitul conferinței de ieri să aibă o umbră de teamă, de neliniște pentru soarta viitoare a omenirii. Ieri a fost necesar să înfățișez în fața sufletelor dumneavoastră o imagine a acestui viitor al omului așa cum este el orânduit, pe de o parte, desigur, cu măreție, cu putere și cu fericire, o imagine care este corespunzătoare cu existența celui om viitor care a înțeles misiunea noastră actuală, pe Pământ, care a primit în ființa sa spiritul lui Christos; acest om va putea să țină pasul cu ritmul de spiritualizare a Pământului. Este o imagine de înaltă măreție, umplând de fericire sufletul acelor ființe pe care esoterismul creștin îi numește în mod obișnuit „cei mântuiți” sau, cu un alt termen, care nu este tocmai potrivit, „cei aleși”. Dar în fața sufletelor dumneavoastră a trebuit să fie prezentată și imaginea adversă, imaginea abisului în care se va afla acea parte a omenirii care nu a avut deschidere față de spiritul lui Christos, care a rămas împotmolită în materie și care, prin aceasta, s-a exclus, ca să spunem așa, din procesul de spiritualizare viitoare a Pământului, creându-și, în felul acesta, un destin înfricoșător. Și este de la sine înțeles că văzând cum din Abis ne privește stăruitor Fiara cu șapte capete și zece coarne și ne ademenește o altă ființă groaznică, Fiara cu două coarne, această imagine să ne provoace groază și spaimă și oricare dintre noi se poate întreba: Nu este oare aceasta o pedeapsă prea dură și chiar de neînțeles din partea Providenței care face ca un număr de oameni să fie duși spre un destin atât de teribil, să piară în abisul Celui-rău?

Întrebarea ar mai putea fi pusă și astfel: Nu ar fi fost mai bine ca înțelepciunea Providenței să fi renunțat de la început la un astfel de groaznic destin?

La aceste întrebări s-ar putea da, mai întâi, un răspuns oarecum abstract, teoretic, și cine poate înțelege această latură teoretică, acela câștigă deja foarte mult. Este o dovadă de extremă înțelepciune că Providența a hotărât astfel încât acest destin groaznic să poată sta ca o amenințare pentru un anumit grup de oameni. Căci dacă pentru om nu ar exista amenințarea că ar putea cădea în abisul Celui-rău, atunci nu ar mai fi existat nici posibilitatea de a dobândi ceea ce numim, pe de o parte, iubire, iar pe de altă parte, libertate. În Știința spirituală, libertatea este inseparabil legată de conceptul de iubire. Libertatea ar fi imposibilă pentru om, și iubirea la fel, dacă nu ar exista amenințarea și primejdia acestei alunecări spre Abis. Un om care nu ar avea posibilitatea prin propria și libera sa hotărâre să aleagă între bine și rău ar fi o ființă care s-ar lăsa dusă de mână ca un copil spre un bun accesibil, pe care ar trebui să-l cucerească. Pentru o asemenea ființă, binele nu ar exista ca voință proprie, izvorâtă din iubire și libertate deplină. Pentru un om căruia nu i-ar fi posibil să țină piept cortegiului monstrului, pentru acela nu ar fi cu puțință nici să urmeze pe Dumnezeu dintr-o iubire pornită din ființa sa. A stat în intenția și planul acestei înțelepte Providențe să dea omenirii, care își urmează evoluția în sistemul nostru planetar, șansa libertății și această posibilitate a libertății nu s-a dat cu nici o altă condiție decât aceea ea omul singur, prin el însuși, să aibă libera alegere între bine și rău.

S-ar putea însă argumenta că aceasta nu ar fi totuși decât o teorie fără continut, căci oamenii nu iau lucrurile de acest gen numai în mod teoretic, numai ca un fel de explicație, ci le trăiesc intens prin sentimentele lor. Nu de puține ori oamenii gândesc astăzi în felul acesta: Îți mulțumesc, o! Providență plină de înțelepciune, că mi-ai dat posibilitatea să vin la Tine nu din obligație, nu să-Ți ofer o iubire dată din silă, ci o iubire liberă pornită din inima mea, că Tu nu mă silești să Te iubesc, ci mi-ai lăsat libera alegere de a Te urma. La acest sentiment ar trebui, desigur, să se înalțe omul, dar ar ajunge să simtă cu adevărat explicațiile teoretice care s-au dat.

Dar o consolare sau mai bine spus o ușurare ne poate aduce o concepție despre lume bazată pe clarvedere. Chiar ieri am arătat că numai acela este aproape iremediabil sortit să piară în Abis care încă de pe acum este prins în tentaculele Fiarei cu două coarne, ale marelui Ademenitor, care duc spre practicile de magie neagră. Dar chiar și pentru aceștia, pentru aceia care se lasă tentați de magia neagră, mai este încă în viitor o posibilitate de revenire. În ce privește pe cei care nu au avut niciodată ocazia să cedeze tentației magiei negre - și aceștia formează pentru moment marea majoritate - vor avea însă, după Marele Război al tuturor împotriva tuturor, o oarecare predispoziție spre rău; numai că lor li se va oferi în viitor posibilitatea de a se întoarce de pe această cale și de a se orienta spre bine; este o posibilitate cu mult mai mare decât înclinarea pe care o au spre rău.

Din conferințele precedente rezultă că oamenii care încă de pe acum au o înclinare spre o concepție spirituală despre lume ca să supraviețuiască Marelui Război al tuturor împotriva tuturor, în perioada a șasea, cea simbolizată prin desfacerea Peciților, vor găsi posibilitatea de a se deschide către principiul lui Christos. Ei vor primi atunci germenii care vor fi fost semnați în timpul epocii de cultură simbolizată prin comunitatea Bisericii din Filadelfia; acești oameni își vor putea dezvolta în timpul perioadei următoare o stare nespus de prielnică pentru spiritualizare. Toți cei care în epoca noastră se apleacă spre o concepție spirituală vor dobândi o puternică dispoziție de a se angaja pe calea ce duce spre înălțimi. În nici un caz nu este bine să se ignoreze importanța faptului că astăzi deja un însemnat număr de oameni nu mai rămân surzi față de concepția antroposofică asupra lunii, care aduce umanității primii germeni ai unei viei spirituale conștiente, în timp ce mai înainte aceasta avea loc în mod inconștient. Acesta este un fapt important: o parte a omenirii să primească în mod conștient predispoziția de a se angaja pe o cale ascendentă.

Faptul că astăzi se constituie un mic nucleu care va pune bazele unei vaste fraternități, fraternitate care va supraviețui până în perioada celor șapte Peci, constituie un prețios ajutor pentru ceilalți oameni, care sunt încă refractari față de concepția antroposofică asupra lumii. Căci până la Marele Război al tuturor împotriva tuturor noi toți mai avem de trecut prin multe încarnări și chiar și după aceea, până la acel moment decisiv de după Marele Război. În perioada celor șapte Peci vom mai trece prin multe transformări și oamenii vor avea foarte adesea ocazia să-și deschidă inimile către concepția spirituală asupra lumii care astăzi se transmite prin mișcarea antroposofică. Vor fi nenumărate ocazii și în viitor și să nu vă gândiți că acestea vor avea același caracter ca cele de astăzi. Oh! Mijloacele de care dispunem în prezent pentru a răspândi concepțiile antroposofice sunt încă foarte slabe. Pentru că astăzi, dacă un om ar vorbi în așa fel încât vocea sa să răsună cu o vibrație plină de spiritualitate, această voce ar fi încă foarte slabă în comparație cu posibilitățile pe care le vor avea în viitor corpurile umane mult mai evolute. Fortele de a îndruma pe semenii noștri spre curentul spiritual vor crește considerabil. Când în vremurile care vor veni omenirea în întregul ei va fi din ce în ce mai elevată și mai evoluată, i se vor oferi cu totul alte mijloace grație cărora concepția spirituală despre lume va putea pătrunde în inimile oamenilor și cuvântul înflăcărat de astăzi va părea slab și neînsemnat față de forța care va acționa în viitor pentru ca fiecărui suflet să i se dea posibilitatea unei deschideri ample spre o concepție spirituală despre lume, chiar și acelor suflete care trăiesc în prezent în corpuri în care inima

nu bate de loc pentru nici un fel de idee spirituală.

Ne aflăm acum abia la începutul mișcării spirituale și ea va crește, dar va fi nevoie de multă dârzenie, de multă duritate față de puternica influență care va exista în viitor pentru a zăvorî inimile și sufletele. Dar sufletele celor care trăiesc astăzi și inima lor este deschisă pentru primirea concepției antroposofice despre lume și să o trăiască, se pregătesc prin aceasta pentru a se încarna în viitor în corpuri care le vor da forța necesară să ajute pe semenii lor care, până atunci, au fost incapabili să simtă că inima lor bate în această direcție. Noi nu suntem acum decât precursori ai precursorilor, atât și nimic mai mult. Mișcarea spirituală este astăzi o foarte plâpândă flacără, dar ea se va preface într-un puternic foc spiritual.

Dacă evocăm acum în sufletul nostru această altă imagine și o simțim cu toată ființa noastră, se va trezi în noi un sentiment cu totul diferit și o putere de a înțelege aceste lucruri. Vorbim astăzi de magia neagră în care oamenii pot cădea conștient sau inconștient. Oamenii care trăiesc acum la voia întâmplării, care nu sunt cât de puțin atrași sau interesați de o concepție spirituală asupra lumii, care se complac într-o viață comodă și își spun: „Ce îmi pasă mie de aiurelile despre care vorbesc antroposofii” - aceștia au puține șanse să intre în orbita magiei negre. Pentru ei situația este de așa natură că pur și simplu neglijează și pierde ocazia să-și ajute semenii în străduința lor de a avea o viață spirituală. Ei înșiși, poate, nu pierd prea mult. În schimb, cei care se apropie astăzi de o viață spirituală, dar o fac într-un mod nelegiuit, aceia capătă de la început o înclinare către ceea ce se poate numi magie neagră. În prezent, nu există decât prea puțini indivizi prinși deja în plasa magiei negre, în acel sens groaznic în care trebuie să vorbim despre această hidoasă artă.

Veți înțelege și mai bine că ea este exact așa, dacă am să vă schițez doar câteva aspecte ale modului în care magia neagră se propagă în mod sistematic. Și veți vedea că puteți cerceta ici-colo printre cunoștințele dumneavoastră și nu veți găsi pe nici unul despre care ați putea crede că ar avea vreo înclinare pentru așa ceva. Totul este luat ca un pur diletantism, care va putea fi ușor înlăturat în perioadele următoare. Dar este totuși destul de grav că în prezent se recomandă uneori, în vederea obținerii unor succese, anumite metode și mijloace care, într-un anumit sens, înșelând pe oameni, sunt totuși un început de magie neagră. La fel de grav este și faptul că se propagă anumite idei și concepții care, chiar dacă nu au o legătură directă cu magia neagră, constituie totuși o ispită. Ele pot înșela pe oameni. Este vorba de acele concepții care predomină în anumite cercuri și care se pot răspândi, în primul rând sub forma unor concepții materialiste; ele chiar dacă, de asemenea, nu sunt cu totul periculoase, nu sunt însă nici folositoare pentru evoluția omului în perioadele următoare. Numai după ce cineva a început să cunoască ABC-ul, ea să spunem așa, al magiei negre, se află sigur pe drumul care duce spre Abis. Acest ABC constă în faptul că cel care devine discipol al unui magician negru este constrâns în mod permanent și conștient să distrugă ce este viu și să facă aceasta pricinuind cât mai multă suferință, simțind în această provocare de durere el însuși o anumită satisfacție. Când scopul este sacrificarea vieții unei ființe pentru a resimți bucurie și plăcere în durerea acelei ființe, acesta este începutul, este ABC-ul artei negre. Ce depășește acest prag nu se mai poate închipui. Dar și așa este destul de îngrozitor să vezi că doar începutul magiei negre este să taie și să sfărtece carne vie, dar nu așa cum o face cineva care practică vivisecția, ci cu sadism. Desigur, și vivisecția este ceva detestabil, dar cel care o practică își găsește ispășirea, întrucât va resimți el însuși, în Kamaloka, durerea pe care a pricinuit-o victimelor sale. Și prin aceasta, în viitor, vivisecția va rămâne de domeniul trecutului. Deci nu despre aceasta este vorba, ci despre aceia care în mod sistematic taie carne vie și simt în acest act plăcere; aceștia pornesc deja pe drumul abrupt al magiei negre și vor avea din ce în ce mai multe alte ocazii să se apropie tot mai mult de ființa care este Fiara cu două capete.

Această ființă, pe care am caracterizat-o ca fiind Fiara cu două coarne, trebuie să ne-o reprezentăm ca o entitate ademenitoare, de o natură cu totul alta decât omul. Ea provine din alte perioade cosmice; a primit pecetea acestor perioade ale unei alte evoluții și se simte

profund satisfăcută când întâlnește acele ființe rele, care au refuzat să preia în ele însele ceea ce poate emana bun din Pământ. Această ființă, această Fiară nu a primit nimic de la Pământ. Ea a văzut venind evoluția Pământului dar și-a spus: Eu nu am evoluat cu Pământul, așa că nu pot să obțin nimic din existența terestră. Această ființă ar fi putut avea un folos din evoluția terestră numai dacă, la un anumit moment, ar fi putut să pună stăpânire pe Pământ, și aceasta în momentul când Christos a coborât între noi. Dacă principiul lui Christos ar fi fost înăbușit în germen, dacă Christos ar fi putut fi învins de dușmanul său, atunci ar fi fost posibil ca Pământul să piară cu totul strivit de principiul lui Sorat. Dar nu s-a întâmplat așa și atunci această ființă trebuie să se mulțumească numai cu stăpânirea celor decăzuți, care nu s-au apropiat de principiul lui Christos, acelor oameni cufundați în materie. Acestia vor forma în viitor armata sa.

Pentru a înțelege mai bine cine compune această armată a Răului, este necesar să ne familiarizăm cu două noțiuni, care ar putea, într-o anumită privință, să vă servească drept cheie pentru anumite capitole din Apocalipsă. Este vorba să lămurim cele două noțiuni: „prima moarte” și „a doua moarte”. Ce este prima moarte și ce este a doua moarte a omului sau a omenirii? Trebuie să ne formăm o imagine exactă despre noțiunile pe care autorul *Apocalipsei* le-a îmbrăcat în aceste cuvinte și în acest scop să trecem din nou prin fața sufletelor noastre adevărurile elementare despre existența omului (*Apocalipsa*, cap. 20).

Să luăm în considerare omul de astăzi, așa cum suntem fiecare dintre noi. Viața lui este de așa natură, încât de dimineață, când se trezește, și până seara, când se culcă, el este compus din patru elemente, corpul fizic, corpul eteric, corpul astral și eul. Mai știm de asemenea că omul, în cursul existenței sale terestre, prin acțiunea eului asupra elementelor inferioare își șlefuește, ca să spunem așa, ființa și trebuie să reușească, în decursul acestei existențe terestre, să supună corpul astral sub dominația eului. Cunoaștem că viitoarea încarnare a Pământului va fi Jupiter. Când omul va ajunge să trăiască pe Jupiter, el va fi o altă ființă. Omul terestru își va fi prelucrat complet corpul astral. Și dacă pentru omul terestru, care se află acum în fața noastră, spunem că în stare de veghe are un corp fizic, un corp eteric, un corp astral și eul, despre omul jupiterian vom spune că acesta are un corp fizic, un corp eteric, un corp astral și eul, dar corpul său astral a fost transformat în Sine spirituală. El va trăi într-o stare de conștiință superioară, o treaptă ce poate fi caracterizată în felul următor: Acea veche și obscură conștiință imaginativă pe care o avea pe vechea Lună și care mai dăinuia încă în primele perioade ale evoluției terestre va reapărea în imaginile sale, ca o conștiință de natura clarvederii, dar sub controlul eului, astfel că ființa umană dotată cu o asemenea conștiință jupiteriană va avea și o judecată tot atât de logică precum o are în prezent în stare de veghe.

Omul jupiterian va fi într-un anumit sens un clarvăzător, dar de un nivel inferior. Numai o parte din lumea sufletească va fi deschisă pentru el; va simți bucuria și tristețea celor din jurul său în imagini care îi apar în conștiința sa imaginativă. Acest om jupiterian va trăi și în condiții de ordin moral cu totul diferite de ale noastre. Imagina-ți-vă, ca oameni jupiterieni, că în fața voastră se află un suflet de om: durerea sau bucuria acestui suflet apar ca imagini în sinea voastră, dar aceste imagini, să zicem de durere, ale celuiilalt vă solicită și, dacă nu reușiți să alinați durerea acelui suflet, vă va fi cu neputință să mai simțiți propria voastră bucurie. Ei bine, imaginile de durere și de suferință vor fi un chin pentru omul jupiterian cu conștiința sa superioară, dacă nu va face tot ce este posibil pentru a alina această suferință, căci numai așa propriile sale imagini chinuitoare, care nu sunt altceva decât expresia suferințelor din jurul său, se vor putea risipi. Binele sau durerea nu vor mai fi ale unuia fără să fie și alte altora.

Constatăm că omul se pregătește să cucerească o nouă stare de conștiință, pe lângă actuala conștiință obiectivă a eului. Dacă vrem să înțelegem însemnătatea acestei dezvoltări a conștiinței pentru ansamblul evoluției sale, trebuie să evocăm acum în sufletele noastre

imaginea omului în timpul somnului. Când doarme, în pat se află numai corpul fizic și corpul eteric; corpul astral și eul se desprind. Noaptea, omul își părăsește - deși termenul nu este tocmai exact - corpul fizic și pe cel eteric pe furiș. Dar tocmai prin faptul că în timpul nopții el se poate elibera de corpul fizic și de cel eteric și are posibilitatea să trăiască, în acest timp, într-o lume spirituală, tocmai prin aceasta eul are capacitatea ca în actuala existență terestră să acționeze și să transforme corpul astral. Cum are loc această acțiune?

Pentru a face o descriere clară, putem spune: Să considerăm pe om în starea sa de veghe. Să presupunem că în afara obligațiilor sale profesionale și de datoriile sale zilnice mai găsește și răgazul să se consacre - chiar dacă o face pentru scurt timp - unor preocupări mai elevate, care să-i dea un fel superior de a privi lucrurile și care să-l ajute să-și însușească acel impuls spiritual care se degajă, în *Evanghelia lui Ioan*, din cuvintele: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”. Să presupunem că acest om lasă să se formeze în sine acele imagini grandioase pe care le evocă *Evanghelia lui Ioan* și că el este profund impresionat de unele gânduri ca acestea: Cândva, la începutul erei noastre, a trăit în Palestina o entitate pe care eu vreau să o urmez. Eu vreau ca această entitate să-mi călăuzească viața în așa fel, încât totul să poată consta în această învățătură, iar eu să mă pot considera ca un om care are această personalitate ca ideal. Dar pentru această dorință nu este nevoie să ne referim numai la *Evanghelia lui Ioan*. Este posibil să aprofundăm și prin alte mijloace ceea ce poate umple sufletul cu asemenea imagini. Deși dintr-un anumit punct de vedere putem considera *Evanghelia lui Ioan* ca fiind o operă grandioasă care s-a creat în sânul omenirii, operă care poate declanșa o puternică reacție, totuși nu este greșit să spunem: Cineva, un altul, care se cufundă plin de devotament în învățămintele și înțelepciunea cuprinse în *Vedante*, sau în *Bhagavad Gita* sau în *Dhammapada**, va avea și acesta suficiente ocazii să se unească, în viitoarele sale reîncarnări, cu principiul lui Christos, grație celor însușite din aceste opere. Să presupunem deci că un om își umple sufletul, în timpul zilei, cu asemenea imagini și reprezentări; corpul său astral va fi impregnat de aceste gânduri, sentimente și imagini și toate acestea produc în corpul astral anumite forțe și influențe de diferite feluri. Iar când în timpul nopții se desprinde de corpul fizic și de cel eteric, acele influențe rămân atașate de corpul astral. Așadar, cel care în timpul zilei s-a cufundat în imaginile și sentimentele provocate de meditația *Evangheliei lui Ioan* a creat în corpul său astral ceva ce apare, în timpul nopții, ca o puternică influență. Acesta este modul în care astăzi omul poate acționa asupra corpului său astral, în starea sa de conștiință de veghe, din timpul zilei.

* *Dhamniapada*, o altă lucrare care cuprinde precepte și tradiții budiste (N.T.).

Conștient de efectul acestor meditații poate fi, în prezent, numai un inițiat, dar omul evoluează neconștient spre această conștiință superioară. Acei oameni care vor reuși să atingă ținta evoluției terestre, vor avea, datorită acestui fapt, un corp astral cu totul prelucrat de eu, cu un conținut spiritual și vor dobândi această conștiință superioară ca un fruct al evoluției terestre și vor păși mai departe în evoluția planetară a lui Jupiter. Putem spune că omul, atunci când Pământul, ca încarnare planetară, își va înceta existența, va dobândi facultăți reprezentate simbolic, în Apocalipsă, prin zidirea noului Ierusalim. Omul va putea pătrunde în lumea conștiinței imaginative a lui Jupiter, căci a realizat în structura ființei sale Sinea spirituală. De altfel, acesta este și scopul evoluției Pământului. Ce trebuie să obțină omul în cursul acestei evoluții? Care este primul scop? Transformarea corpului astral. Ei bine, acest corp astral care în prezent, noaptea, se eliberează permanent de corpul fizic și de cel eteric va reapărea în viitor ca un element transformat al entității umane. În el poartă omul tot ce i s-a dat pe Pământ. Dar numai aceasta nu este suficient pentru evoluția terestră. Reprezentați-vă cum omul se desprinde în fiecare noapte de corpul său fizic și de cel eteric, impregnându-și totodată, noapte de noapte, corpul astral cu tot ceea ce primește în cursul zilei, fără ca atât corpul fizic cât și cel eteric să fie influențate în vreun fel. Dacă lucrurile s-ar opri aici, omul nu ar putea să atingă scopul evoluției terestre. Trebuie să se mai producă ceva; trebuie ca

omul să poată în mod constant să imprime cel puțin și în corpul eteric ceea ce a primit în sine. Este necesar ca și corpul eteric să fie influențat de efectele acțiunii eului asupra corpului astral.

Dar în prezent omul nu poate să acționeze singur asupra corpului eteric. Acest lucru va fi posibil abia în viitoarea încarnare a Pământului, pe Jupiter, când omul își va fi transformat și spiritualizat corpul astral și va putea să acționeze și asupra corpului eteric. Dar acum nu o poate face, are nevoie de un ajutor. Pe Jupiter, omul va fi în măsură să-și înceapă propriul efort de spiritualizare a corpului eteric; iar pe Venus el va putea acționa și asupra corpului fizic; aceasta este sarcina cea mai grea de realizat. Dar astăzi omul nu poate decât să-și lase ambele corpuri, fizic și eteric, să rămână noaptea în pat și să iasă din ele. Pentru ca, totuși, corpul eteric să poată fi prelucrat, este nevoie de un ajutor. Și acest ajutor nu vine din altă parte decât de la entitatea lui Christos. Cealaltă entitate, care ajută pe om să acționeze și asupra corpului fizic, este ceea ce noi numim „Tatăl”. Dar acest ajutor nu poate fi dat mai înainte de a veni Cel care îl ajută să-și perfecționeze corpul eteric; mai înainte, omul nu poate acționa asupra corpului fizic. „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine”*. Nimeni nu va avea puțința de a acționa asupra corpului fizic, dacă nu primește principiul lui Christos. Când omul va realiza scopul evoluției terestre va dobândi facultatea de a-și transforma corpul astral prin propriile forțe și totodată și facultatea de a acționa mai departe asupra corpului eteric. Toate acestea se dobândesc datorită prezenței vii a principiului lui Christos pe Pământ. Dacă acest principiu nu s-ar fi legat în mod viu cu Pământul, dacă nu ar fi pătruns în aura acestuia, atunci ce s-a dezvoltat în corpul astral nu s-ar putea transmite și corpului eteric.

* Ioan, cap.14, v. 9: „Eu sunt calea și adevărul și viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât numai prin Mine” (N.T.).

Vedem deci că cel care nu este receptiv, care se sustrage, îndepărtându-se de principiul lui Christos, se lipsește de posibilitatea de a acționa asupra corpului eteric, așa cum este absolută nevoie să se întâmple încă din timpul evoluției terestre.

Acum vom putea face și o altă caracterizare a celor două categorii de oameni ce stau față în față cu scopul final al evoluției Pământului. O categorie o formează acei oameni care au primit în ființa lor principiul lui Christos și care, prin aceasta, își pot transforma corpul astral și au primit ajutorul lui Christos pentru a acționa și asupra corpului eteric. O altă categorie este compusă din aceia care nu s-au legat de principiul lui Christos și care nu au putut, din această cauză, să schimbe ceva în corpul eteric; ei nu au primit ajutorul lui Christos.

Să aruncăm, din nou, o privire asupra acestor perspective de viitor ale omului. Pământul se va spiritualiza și aceasta înseamnă că va pierde ceva ce astăzi consideră că îi aparține și este esențial pentru existența sa terestră. Am putea să ne facem o imagine despre ce se întâmplă, dacă ne vom referi la cursul normal al existenței sale după moarte. El își pierde corpul fizic. De acest corp sunt legate dorințele, impulsurile și înclinațiile pe care omul le are în viața obișnuită; am descris, cu alte ocazii, ce trăiește el după moarte. Să luăm de exemplu un om căruia îi plăceau în mod deosebit mâncărurile fine. În timpul vieții, el își putea satisface această plăcere, dar după moarte nu mai este posibil. Dorința lui însă nu încetează, deoarece aceasta nu ține de corpul fizic, ci de corpul astral. Corpul fizic era numai instrumentul prin care dorința emanată de corpul astral se putea împlini. Acum însă instrumentul fizic a dispărut și deci lipsește posibilitatea de a satisface dorința. Ajuns acolo, după moarte, în regiunea pe care o numim Kamaloka, acest om privește jos spre lumea fizică pe care a părăsit-o; privește acolo la tot ce îi mai poate face plăcere, dar nu mai poate mânca, nu mai poate bea fiindcă, așa cum am spus, nu mai are instrumentul fizic necesar și apare, în felul acesta, o sete arzătoare, un chin arzător pentru el. Așa se întâmplă cu toate poftele și dorințele care au rămas în corpul astral după moarte și care țin de lumea fizică. Așa este întotdeauna după moarte. Omul vede cum își pierde corpul fizic, dar îi mai rămâne ceva din acest corp, ceva ce îl trage încă spre lumea cotidiană din planul fizic. Această perioadă de timp, din

momentul morții și până ce omul se va acomoda, ca să spunem așa, în lumea spirituală, se numește perioada „dorințelor arzătoare”.

Imaginați-vă acum ultima încarnare terestră înainte de spiritualizarea Pământului și ultima despărțire de corpul fizic. Oamenii care trăiesc astăzi pe pământ și au primit în ființa lor principiul lui Christos, vor fi atât de evoluți încât această pierdere a ultimului corp fizic nu le va produce nici o suferință deosebită. Totuși, ei vor trebui să abandoneze ceva, să renunțe la ceva, căci în pământul spiritualizat lipsește, o dată pentru totdeauna, tot ceea ce putea da plăcere și bucurie din produsele pământului fizic. Gândiți-vă la această ultimă moarte care va surveni odată în cursul evoluției Pământului, la această ultimă părăsire a corpului fizic. Ei bine, această ultimă moarte, din lungul șir al reîncarnărilor, este ceea ce Apocalipsa numește „prima moarte”. Cei care au primit în ființa lor principiul lui Christos vor vedea corpul fizic desprinzându-se de ei ca pe o coajă care cade. Ceea ce rămâne acum important pentru ei este corpul eteric. Acesta a fost perfecționat, cu ajutorul lui Christos, în așa fel încât pentru acel moment să se armonizeze cu corpul astral, încât să nu mai existe plăceri și dorințe pentru ce a fost în lumea fizică. Pe acest pământ spiritualizat, omul trăiește numai cu ceea ce i se dă corpului eteric prin ajutorul lui Christos. S-a creat o armonie între corpul astral și corpul eteric. Această armonie a fost creată de principiul lui Christos.

De partea cealaltă se găsesc cei care nu au vrut să primească în ființa lor principiul lui Christos. Aceștia nu și-au putut găsi armonia între corpul eteric și cel astral. Ei pierd corpul fizic ca și ceilalți, căci pe pământul spiritualizat nu mai există corpuri fizice, dar lor le rămâne dorința - nesatisfăcută - după ce este fizic, ca ceva spiritual nepurificat, ca spirit împietrit în materie. Corpul eteric apare neadaptat la corpul astral, căci nu a fost ajutat de Christos să se armonizeze cu acesta și rămâne orientat către corpul fizic. Această categorie de oameni va resimți o pasiune puternică mistuitoare pentru senzualitatea fizică. Vor simți în corpul eteric poftă arzătoare pentru tot ce au avut în timpul existenței fizice și care acum le lipsește. Așadar, în starea de formă care va urma după ce starea fizică se va dizolva - ca să spunem așa - vor exista două categorii de oameni, unii care vor trăi în corpul eteric ca în elementul lor de bază și în deplină armonie cu corpul astral, iar alții, ceilalți, al căror corp eteric este nearmonizat cu cel astral, vor fi veșnic chinuți după ceea ce au pierdut, o dată cu corpul fizic.

Dar evoluția Pământului își urmează cursul și se va trece la o stare și mai avansată de spiritualizare, în care chiar și corpul eteric va dispărea. Oamenii al căror corp eteric fusese în perfectă armonie cu cel astral îl vor pierde fără a-i resimți lipsa, fără suferință, căci vor rămâne cu corpul astral impregnat de entitatea lui Christos și vor simți chiar ca o necesitate a evoluției detașarea de corpul eteric. Având impulsul christic în ei, se vor simți capabili să-l reconstituie prin propriile lor forțe. În schimb ceilalți, care au păstrat în corpul eteric nostalgia și dorința arzătoare pentru ceea ce au pierdut prin vechiul corp fizic, vor pierde și ei, ca și ceilalți, corpul eteric, căci totul devine acum astral. Desprinderea de corpul eteric o vor resimți ca pe o mare suferință și aceasta este ceea ce Apocalipsa numește „a doua moarte”. Această a doua moarte trece complet neobservată de cei care au avut, datorită principiului christic, corpul eteric în perfectă armonie cu cel astral. A doua moarte nu va avea nici o putere asupra lor. Dar pentru ceilalți, aceasta va însemna o mare suferință când vor trece în următoarea stare de existență astrală pură. Când omenirea va atinge această stare de pură astralitate, oamenii care și-au impregnat corpul astral cu forțele date de Christos vor fi ajuns la capătul și țelul evoluției terestre. Ei sunt acum deja pregătiți să trăiască pe Jupiter; ei trasează încă de pe Pământ planul evoluției jupiteriene. Acesta este planul care, în *Apocalipsă*, se numește „Noul Ierusalim”. Acești oameni vor trăi într-un „Cer nou” și pe un „nou Pământ”, care este Jupiter.

Acest Jupiter, această nouă formație planetară care urmează deci Pământului, va fi însoțit de un fel de satelit, alcătuit din cei care au fost excluși de la viața spirituală, din cei care au

suferit a doua moarte și care, în consecință, nu vor mai avea nici o posibilitate de a atinge starea de conștiință jupiteriană. Există deci oameni care sunt pregătiți pentru a avea această conștiință jupiteriană*, care au realizat în structura lor „Manas” sau Sinea spirituală, și alții care au respins forțele care le-ar fi dat această nouă conștiință. Aceștia vor avea pe Jupiter doar conștiința eului, conștiința terestră, ei vor fi atunci așa cum este astăzi omul pe pământ, constituiți numai din patru elemente. Dar o ființă constituită astfel nu se poate dezvolta decât în condiții terestre; numai Pământul îi poate oferi mediul convenabil: solul, aerul, norii, plantele, mineralele - tot ce este necesar omului dacă vrea să obțină tot ce se poate obține prin cele patru elemente constitutive ale ființei sale. Pe Jupiter vor domni condiții de viață cu totul altele, va avea o altă configurație, el va fi un „nou Pământ”. Altfel va fi solul, aerul, apa, altfel vor arăta ființele. O ființă care ar avea tot conștiința terestră, pe Jupiter nu va găsi nici o posibilitate să ducă o viață normală, căci este o ființă rămasă în urma evoluției, o ființă întârziată.

* A se vedea conferința a X-a (N.T.).

Acum este momentul să vă spun ceva care vine spre liniștea noastră. Chiar și pe Jupiter va mai fi o posibilitate, dar o ultimă posibilitate, ca cei avansați, cu ajutorul puternicelor forțe christice pe care le-au asimilat, să ajute pe cei căzuți, pe cei întârziați ca să revină și să aducă pe o parte din aceștia, din nou, pe drumul cel bun. Dar judecata finală va fi totuși pe încarnarea planetară pe care o numim Venus; această judecată nu se va mai putea modifica. Dacă reflectăm la toate acestea, ceea ce am spus recent, comentariul pe care l-am făcut va lua o altă coloratură. Cele spuse nu vor mai trezi în noi nici neliniște, nici frică, ci va fi doar un îndemn, o aspirație: „Eu vreau să fac tot ce este necesar ca să îndeplinesc misiunea pământului”. Dacă toate acestea le trecem în mod corespunzător prin fața sufletului, ni se va deschide o largă și puternică imagine a viitorului omenirii și vom simți tot ce cuprinde sufletul iluminat al autorului *Apocalipsei* și care a așternut pe hârtie tot ce noi am putut, în aceste conferințe, să găsim urmărind pas cu pas textul *Apocalipsei*. Fiecare cuvânt al său este important, fiecare întorsătură a frazei. Trebuie doar să le înțelegem în mod corect. Așa ni se arată că, în sensul celor spuse înainte cu o zi, 666 se referă la Fiara cu două capete; urmează apoi un cuvânt cu totul remarcabil: „Aici e înțelepciunea. Cine are minte, să chibzuiască asupra numărului Fiarei, căci acesta este număr de om”. În aparență o contradicție, una din numeroasele contradicții care se găsesc de fapt în toate scrierile și studiile oculte. Vă rog să fiți siguri că o expunere care se desfășoară atât de linear încât înțelegerea normală a unui om nu găsește nici o contradicție în mod sigur nu are o bază ocultă. Nimic din ce evoluează în lume nu este așa simplu și comun cum consideră înțelegerea și inteligența umană obișnuită că ar fi lipsit de contradicții. Trebuie să mergem mult mai profund în substraturile contemplării umane pentru ca să dispară contradicțiile. Cine are răgazul să observe creșterea unei plante, de la rădăcină până la fruct, care vede cum frunzele verzi se transformă în petale, petalele în stamine ș.a.m.d., acela poate spune: Bine, dar aici există structuri contradictorii, petala contrazice frunza tulpinală. Dar cine pătrunde cu privirea mai adânc va vedea unitatea, o unitate profundă în această contradicție. La fel este și cu tot ceea ce inteligența umană observă în Univers; ea vede contradicții în adevărurile cele mai profunde. De aceea nu trebuie să ne surprindă sau să ne tulbure faptul că putem găsi în *Apocalipsă* o aparentă contradicție: „Cine are minte, să chibzuiască asupra numărului Fiarei, căci acesta este număr de om”.

Trebuie să cercetăm o dată în plus ce poate face pe om să fie tentat de Fiara cu două capete. În acest sens am arătat că omul, încă de la mijlocul perioadei atlanteene a fost, ca să spunem așa, ca și adormit, în loc să-și urmeze evoluția spirituală superioară. Această stare de somn este cea a perioadei actuale. Aceasta a fost însă absolut necesară. Dacă nu ar fi avut loc, niciodată nu s-ar fi putut dezvolta în om ceea ce numim astăzi inteligența rațională. Oamenii care au trăit înaintea perioadei noastre nu aveau această inteligență. Ei acționau sub influența altor impulsuri, împinși să acționeze de imagini și fără să gândească. Era un fel de clarvedere

care ulterior a fost pierdută, transformându-se în inteligență. În același timp, omul coboară tot mai mult în materie și prin aceasta un fel de voal i s-a așternut în fața lumii spirituale. În schimb, dobândește inteligența și rațiunea. Ea poate constitui un obstacol important pentru evoluția spirituală. Căci nimic altceva nu va putea împiedica pe om să vină la Christos, ba chiar să se depărteze de El, decât această înșelătoare rațiune, această inteligență tulburătoare. Și când, în final, cei care au căzut sub influența Fiarei cu două capete vor putea privi înapoi la ceea ce le-a adus cu adevărat cea mai grea lovitură, ei vor spune negreșit: Tendința noastră de a aluneca în Abis a venit, de fapt, mai târziu, dar ceea ce a întunecat în noi principiul lui Christos este tocmai inteligența noastră. Oh! cei care dispun de inteligență să dezlege numărul Fiarei ! Și tocmai pentru faptul că omul a devenit om și a fost înzestrat cu inteligența eului el poate cădea pradă puterii Fiarei 666. Iată de ce numărul Fiarei este totodată un număr de om și nimeni nu-l poate înțelege, decât numai cei care au inteligență. Este numărul ființei umane care s-a lăsat sedusă de inteligența sa. Asemenea adevăruri profunde sunt incluse în aceste lucruri.

Vedeți deci cât de multe taine ne dezvăluie autorul *Apocalipsei* dacă veți recepționa corect cele câteva lămuriri pe care am putut să vi le dau. El ne dezvăluie multe lucruri din ceea ce constituie astăzi adevăruri antroposofice. El dă ceea ce promite. El conduce pe om spre contemplarea a tot ce va veni, a adevărilor și a forțelor care dirijează lumea. El ne conduce spre spiritul primei Peciți și spre formele care figurează în [ultima Pecete](#). Acolo se vede cum i se dezvăluie prin clarvedere armonia Noului Ierusalim. Aici este adevărată clarvedere. Armonia Noului Ierusalim așa se arată. În capitolul 21 veți putea vedea că acesta este descris ca un cub (versetul 16). A descrie ceea ce se află în această ultimă imagine, ne-ar duce prea departe.

Acum, însă, este necesar să arătăm pentru ce a fost scrisă *Apocalipsa*. Ar însemna să vorbesc mult prea mult dacă aș face o prezentare amănunțită a scopului urmărit prin această scriere. Dar un aspect trebuie neapărat clarificat, un aspect care ne apare dintr-un pasaj foarte precis al *Apocalipsei*. Cel care a scris *Apocalipsa* spune că va veni o vreme când se va dezvolta cu adevărat acel înalt grad de conștiință grație căruia oamenii înzestrați cu ea vor putea contempla acele înalte entități care conduc lumea, entități pe care autorul *Apocalipsei* le simbolizează prin Miel și prin apariția Fiului Omului cu sabia de foc. Ni se spune aceasta în termeni care ne aduc tocmai acea consolare de care am vorbit. Autorul *Apocalipsei*, care este un mare clarvăzător, știe că în perioadele trecute oamenii erau înzestrați cu o clarvedere nebuloasă, crepusculară. Am arătat aceasta și am văzut că oamenii, înainte, erau într-adevăr, ca să spunem așa, asociați cu lumea divină a spiritelor. Și chiar ei înșiși vedeau această lume. Dar cine a pierdut această facultate de viziune? Iată o întrebare importantă pe care trebuie să ne-o punem. Am văzut că, în fond, această pierdere au suferit-o acei oameni care au coborât în planul fizic în viața fizică, spre mijlocul perioadei atlanteene. Privirea lor se îndrepta atunci spre structurile solide ale Pământului, spre obiecte cu contururi precise. Vechea clarvedere dispare. Oamenii capătă o conștiință de sine, în timp ce lumea spirituală dispare din ochii lor. Formațiunile terestre care, în acel trecut îndepărtat, impregnau aerul, formând ca un fel de mare de vapori, au început să se risipească, aerul să se purifice, solul să apară, să se usuce. Oamenii încep să meargă liber pe sol. Aceste transformări au loc ceva mai târziu, concomitent cu dobândirea actualei inteligențe și a conștiinței de sine.

Să rememorăm acum ce am spus despre Pământ. Ne amintim că am evocat prin fața sufletului nostru marele moment al Golgotei. Dacă în vremea aceea cineva ar fi putut observa Pământul de la distanță, cu o privire de clarvăzător, și-ar fi dat seama în acea clipă, când sângele curgea din rănilor Mântuitorului, că aura astrală a Pământului s-a schimbat cu totul. Din acel moment, Pământul este impregnat de forța lui Christos și datorită acestui eveniment el se va putea uni din nou, în viitor, cu Soarele. Forța lui Christos este în continuă creștere, această forță ne apără corpul eteric de a doua moarte. Christos va deveni din ce în ce mai mult Spiritul Pământului și un creștin adevărat înțelege aceste cuvinte: „Cine mănâncă din

pâinea mea, acela mă calcă cu picioarele" - căci pentru el Pământul devine corpul lui Christos. Pământul, ca glob planetar, este corpul lui Christos; el începe, de fapt, de acum să fie. Christos devine Spiritul pământului, se va uni în întregime cu el. Și când mai târziu Pământul se va uni cu Soarele, marele Spirit al Pământului, Christos, devine Spiritul solar.

Corpul Pământului va fi corpul lui Christos, iar ființele umane vor trebui să prelucereze acest corp. Ei au început deja această lucrare când au coborât pe pământ, au făcut-o cu forțele lor fizice. În toate vechile tradiții se poate găsi ceva ce este prea puțin luat în seamă, pentru că este prea puțin sau chiar greșit înțeles. Așa, de exemplu, tradiția persană spune că atunci când oamenii au pierdut conștiința de clarvedere au devenit capabili să „străpungă pământul”. Atât timp cât oamenii se află în faza când „străpung pământul”, adică îl lucrează, când ei străpung corpul lui Christos, ei nu mai pot vedea, grație unei conștiințe clarvăzătoare, forțele care conduc evoluția și, mai ales, ei nu pot vedea pe Christos față în față. Dar autorul *Apocalipsei* ne vorbește și despre timpul când nu numai clarvăzătorii de altădată vor contempla lumea spirituală, ci întreaga omenire va fi atins din nou treapta când îi va fi accesibil să vadă direct ființa lui Christos. Toate creaturile îl vor vedea, chiar și aceia care l-au străpuns, care o bună parte din evoluția lor au trebuit să cultive pământul, să străpungă pământul, îl vor vedea pe Christos. Cuvintele pe care le-am citat sunt de așa natură ca ele să conducă pe cel care se străduiește permanent să le dezlege la o înțelegere foarte profundă a lumii de reprezentări a Misteriilor, ale limbajului *Apocalipsei*.

Ce a vrut să descrie autorul *Apocalipsei*, ce a vrut să spună? Această întrebare își găsește răspunsul cercetând originile *Apocalipsei*. Unde mai găsim conținutul *Apocalipsei*? Dacă mergem mult înapoi, la Misteriile Greciei antice, la Misteriile orfice, la cele din Eleusis, la Misteriile Egiptului, Chaldee, Persiei vechi și ale Indiei, peste tot vom găsi exact ce se spune în *Apocalipsă*. Conținutul acestui document a existat, a fost acolo, în aceste Misterii. El nu era scris, ci trăit prin generații de preoți, prin generații de hierofanți, la care memoria și amintirea erau așa de vii, încât puteau constitui și material de scris. În epoci încă și mai recente, memoria era mult mai dezvoltată decât a noastră. Să ne gândim doar la rapsozii care colindau din loc în loc și recitau din memorie întreaga *Iliadă*. De fapt, memoria a slăbit relativ de curând. În școlile de Misterii învățământul nu era scris, ci se transmitea oral, prin inițiați, din generație în generație.

Care era menirea *Apocalipsei*? Ea a avut ca scop să fie un îndreptar pentru cei care îndrumau pe discipoli pe calea inițierii. Pe atunci, omul care se pregătea pentru inițiere era adus în situația de a se desprinde de corpul fizic și rămânea ca și mort. Dar în timp ce se afla în această stare, hierofantul - cel care îl pregătea pentru inițiere - îl făcea să vadă în corpul eteric ceea ce putea să vadă mai târziu, grație impulsului lui Christos, prin clarvedere, fără a mai fi nevoit să iasă din corpul fizic. Vechii inițiați au devenit profeții care au putut să prevestească pe Christos. Și ei au putut să facă aceasta pentru că în această *Apocalipsă* Christos le era arătat ca trebuind să vină în viitor. Niciodată nu se petrecuse un eveniment ca cel de pe Golgota, când un om în corpul fizic trăia în fața lumii întreaga dramă a inițierii.

Unde exista posibilitatea ca evenimentul de pe Golgota să fie înțeles? Inițiații aflați la o anumită treaptă de inițiere, îl înțeleseră în afara corpului fizic. Evenimentul care avusese loc pe Golgota se desfășura într-o altă stare a conștiinței. El se putuse împlini în fața a mii de oameni, fără ca ei să-l observe. Căci ce ar fi fost pentru ei? Moartea unui condamnat ordinar! Posibilitatea de a înțelege ceea ce se petrecea în realitate nu o aveau decât cei care cunoșteau conținutul Misteriilor. Maeștrii inițiați puteau spune: Cel pe care noi vi l-am arătat în timpul celor trei zile și jumătate și cel pe care profeții l-au vestit îl puteți înțelege prin mijloacele pe care vi le dau Misteriile.

Autorul *Apocalipsei* primise tradițiile orale ale Misteriilor și el putea spune: Când mă pătrund

de tot ce se poate învăța în Misterii, îmi apare însuși Christos. *Apocalipsa* nu avea deci nimic nou, ceea ce era totuși nou era felul în care aceste tradiții antice erau suprapuse pe evenimentul care avusese loc nu de mult. Esențial era ca cei care aveau urechi să audă să aibă posibilitatea de a ajunge puțin câte puțin, cu ajutorul a ceea ce era scris în *Apocalipsă*, la înțelegerea Evenimentului de pe Golgota. Aceasta a fost intenția celui care a scris *Apocalipsa*. Conținutul *Apocalipsei* venea direct din vechile Misterii; este un document sacru vechi și autorul nu a făcut decât să-l dezvăluie omenirii, autor care nu era altul decât acel ucenic pe care Domnul îl iubea și căruia îi lăsase ca moștenire să vestească lumii natura Sa adevărată. El rămâne până ce Christos vine, pentru ca cei cu conștiința luminată să-L poată înțelege. El este marele Învățător despre adevărul Evenimentului de pe Golgota. El a dat oamenilor mijlocul de a înțelege acest Eveniment.

Autorul începe *Apocalipsa* cu aceste cuvinte - am căutat să traduc aceste prime cuvinte, așa cum trebuie să fie în conformitate cu sensul lor adevărat: „Aceasta este revelația lui Iisus Christos pe care Dumnezeu a dat-o servitorului Său ca să o facă înțeleasă «pe scurt», așa cum se va împlini ceea ce trebuie să vină. Ea a fost pusă în semne și trimisă prin îngerul său servitorului Ioan și acesta a destăinuit-o”. El vrea deci să o descrie „pe scurt”. Ce înseamnă aceasta? Este ca și cum cineva ar dori să spună: Dacă ar fi să vă arăt totul în amănunt, tot ce se va petrece de acum până la capătul evoluției Pământului, ar însemna să scriu mult prea mult. Eu vreau să fac numai o expunere sumară, pe scurt. Acest text a fost astfel interpretat de traducătorii care nu au putut pătrunde în spiritul *Apocalipsei*, încât ei spun: „spre a arăta ce trebuie să se petreacă «în curând»”. Ei erau de părere că cele ce aveau să se întâmple vor avea loc în scurt timp, în curând. În realitate, trebuie înțeles că evenimentele sunt arătate „pe scurt”. Textul original are o expunere care permite o traducere corectă, ceea ce m-am străduit să arăt în introducerea „Imaginilor oculte ale Pecișilor și Stâlpilor” cât mai exact ([Nota 34](#)).

Într-o serie de expuneri am relatat multe lucruri despre acest sacru document foarte vechi, multe lucruri despre tainele pe care Domnul le-a dezvăluit omenirii prin ucenicul pe care îl iubea. Ați putut probabil să simțiți prin aceasta că *Apocalipsa* este o carte plină de o profundă înțelepciune și ați resimțit, poate, în cursul acestor conferințe, o anumită îngrijorare sau chiar teamă constatând că în această carte multe lucruri sunt greu de înțeles. Aș dori, de aceea, acum la sfârșitul acestor expuneri să mai adaug ceva: Tot ce am putut să vă spun este absolut conform cu intențiile autorului *Apocalipsei* și s-a predat în toate școlile oculte care au răspuns acestor intenții. Dar aceasta nu este totul, pe departe nu este tot ce s-ar fi putut spune, pentru că s-ar putea merge mult mai adânc în adevărurile și temeiurile acestui document. Dar chiar dacă aș pătrunde în toate aceste profunzimi, ceea ce aș putea să vă spun vi s-ar părea totuși doar ca o expunere superficială. Și, de fapt, nici nu se poate altfel, nu se poate da la început decât o prezentare superficială. Numai așa putem merge mai departe. Trebuie să se înceapă cu ceva elementar, apoi se va trece la ceva mai complex după ce am străbătut o bucată de drum. Căci există multe, multe lucruri care au fost expuse superficial tocmai pentru a ne da răgazul să ne adaptăm și a putea apoi face noi dezvăluiri. Și dacă veți persevera pe calea pe care, într-un fel, ați început-o, consacrandu-vă eforturile pentru înțelegerea *Apocalipsei lui Ioan*, veți ajunge treptat, treptat și la profunzimile vieții spirituale. La profunzimi care astăzi sunt imposibil de exprimat, pentru că nu pot fi înțelese, pentru că nimeni încă nu a avut urechi să le audă. Aceste urechi care să poată auzi sunt pregătite tocmai prin asemenea expuneri sumare, așa cum v-au fost date. Și încetul cu încetul vor deveni urechi care să poată auzi Cuvântul care străbate atât de profund prin *Apocalipsă*. Dacă ați reținut ceva din tot ce a fost îngăduit să vă spun, să fiți totodată convinși că a fost necesar ca totul să fie spus doar în linii generale, doar, ca să spunem așa, superficial și nu numai atât, dar nu s-au putut spune decât unele elemente. Lăsați-le însă să devină pentru dumneavoastră un impuls care să vă conducă tot mai adânc în tainele pe care acest ciclu v-a permis doar să le presimțiți. Dacă ar fi fost în intenția mea să vă vorbesc chiar numai superficial dar despre tot ce s-ar putea spune, ar fi trebuit să vorbesc săptămâni la rând. Ceea ce am expus acum, în acest ciclu, nu are decât dorința de a vă da un stimulent și cel care înțelege și simte aceasta spunându-și:

Trebuie să pătrund aceste lucruri tot mai mult, tot mai adânc, acela a primit aceste conferințe în sensul corect.

NOTE ȘI COMPLETĂRI CUPRINSE ÎN EDIȚIA GERMANĂ 1990

În legătură cu textul: conferințele au fost ținute de Rudolf Steiner în mod liber, fără nici o notă scrisă și au fost stenografiate de Walter Vegelahn, din Berlin, apoi retranscrise în clar. Trebuie să avem în vedere că stenograma a putut avea, pe ici, pe colo, unele lacune care în retranscriere nu au putut fi totuși complet îndepărtate. Este poate și motivația unor dificultăți în înțelegerea unor pasaje, cum ar fi de exemplu acela care se referă la numărul 344 și la numărul 666. În acest sens, se va vedea și nota suplimentară care urmează, semnată de Hella Wiesbergen.

Desenele care figurează în text, au fost executate de Leonore Uhlig după cele trasate de Rudolf Steiner pe tablă în timpul conferințelor și reproduse apoi în textele de bază.

Completări la text:

1. Georg Wilhelm Hegel (1770-1831). Hegel a spus, textual: "Gândirea cea mai profundă este legată de persoana lui Christos, de realitatea Sa istorică și exterioară și ceea ce face pe drept cuvânt grandoarea religiei creștine este tocmai faptul că, deși este atât de profundă, ea poate fi înțeleasă cu ușurință în aspectul său exterior de conștiința noastră și că în același timp ea ne invită la o adâncă meditație. Ea este astfel accesibilă oricărui nivel de cultură și satisface totodată exigențele cele mai înalte." (Vorlesungen über die Philosophie der Weltgeschichte/ Prelegeri asupra filozofiei istoriei universale, Secțiunea 3, cap. 2)

2. Profesorul Georg Friedrich Daumer (Nürnberg 1800-1871). Lucrarea *Kaspar Hauser; Sein Wesen, seine Unschuld, seine Erduldungen und sein Ursprung*, Regensburg 1873 (*Kaspar Hauser. Natura sa, inocența sa, suferințele sale și originea sa*). A se vedea și lucrarea lui Peter Tradowsky *Kaspar Hauser sau lupta pentru spirit*, Paris, 1985.

3. un scriitor spune: Este vorba probabil, de scriitorul Jakob Wassermann (1873-1934) și de romanul său *Kaspar Hauser sau lenea inimii*, 1907. A se vedea și lucrarea lui Karl Heyer, *Kaspar Hauser și soarta Europei Centrale în veacul al XIX-lea. Contribuții la istoria Occidentului*, vol. IX, 1958.

4. Cuvintele lui Goethe, textual: "Ochiul își datorează existența luminii. Pornind de la organe animale secundare și nediferențiate, lumina poate produce pentru ea un organ care să-I fie asemănător și astfel ochiul se formează prin lumină și pentru lumină, pentru ca lumina interioară să corespundă luminii exterioare." (*Scrierile despre științele naturale ale lui Goethe*, editate și comentate de Rudolf Steiner, vol. 3, *Schiță pentru o teorie a culorilor*)

5. "Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis", Goethe, *Faust II*, Corul final ("Tot ce-I vremelnic, e numai aparență").

6. Moise, 2, *Ieșirea (Exodul)*, cap. 3, v. 14. Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moise: "Eu sunt cel ce sunt". Apoi I-a zis: Așa să spui fiilor lui Israel: "Cel ce este m-a trimis la voi".

7. *Evanghelia după Ioan*, cap. 8, v. 58.

8. Se referă la al doilea principiu al Societății teosofice.

9. Elevii lui Iisus Christos au spus însă: compară cu Ioan, *Epistola I*, cap. 1, v. 1-3: "Ce era de la început, ce am auzit și am văzut cu ochii noștri, ce am privit și am pipăit cu mâinile noastre despre Cuvântul vieții, aceea vă spun. Căci viața s-a arătat și noi am văzut-o și o mărturisim și vă vestim această viață veșnică ce era la Tatăl și care ni s-a arătat nouă. Așadar ce am văzut și am auzit aceea vă vestim, ca și voi să aveți împărtășire cu noi, cum avem și noi împărtășire cu Tatăl și cu Fiul Său, Iisus Christos.

10. *Faptele Apostolilor*, cap. 1, v. 8. "Ci veți primi puteri când se va coborâ Duhul Sfânt peste voi, și-Mi veți fi martori în Ierusalim și în toată Iudeea și Samaria, până la marginea pământului."

11. *Evanghelia după Ioan*, cap. 5, v. 46. "Căci de ați fi crezut pe Moise, ați fi crezut în Mine, căci el despre Mine a scris."

12. În lunile martie și aprilie 1908, Rudolf Steiner a ținut la Lund, Malmö, Stockholm, Uppsala, Kristiania (Oslo), Göteborg și Copenhaga în total douăzeci de conferințe, de la care însă, nu s-a păstrat nici o notă.

13. Droții (Drothen) erau vechii preoți scandinavi.

14. *Codex argenteus* al lui Wulfila (sau Ulfila); episcop al goților, Wulfila a tradus *Biblia* în limba gotică în secolul al IV-lea d.Ch. Este cel mai venerat manuscris germanic, scris cu litere argintate și aurite pe pergament purpuriu. Nu s-au păstrat din el decât fragmente descoperite în secolul al XVI-lea în abația din Werden în Ruhr. Aceste fragmente au fost aduse la Praga, apoi în Suedia, de aici în Olanda, unde au fost legate în argint, de unde și numele de *Codex argenteus*. În prezent manuscrisul se află în biblioteca Universității din Uppsala.

15. Ioachim de Flores, abate de Floris sau Fiore, mort în 1202, autor al acelei *Evangheliu alternum*, care interpretează profețiile din *Biblie*. Mai târziu, în Italia, a fost considerat ca un adevărat profet.

16. *Apocalipsa*, cap. 13, v. 18. "Aici este înțelepciunea; cine are minte să socotească numărul Fiarei, căci acest număr este nume de om și numărul ei este 666."

17. *Insula Patmos*, unde a trăit și scris Sfântul Ioan (*Apocalipsa*, cap. 1, v. 9)

18. *Apocalipsa*, cap. 1, v. 10. "Acolo am fost dus în duh, într-o zi de duminică, și am auzit în urma mea un glas puternic, ca de trâmbiță, care a zis: "Eu sunt Alfa și Omega, Cel dintâi și Cel de pe urmă".

19. Aceste imagini pictate au servit la decorarea interioară a sălii în care a avut loc congresul Federației secțiunii europene ale Societății Teosofice, în ziua de Rusalii 1907. Ele au fost executate de Clara Rettnich, din Stuttgart, după schițele întocmite de Rudolf Steiner.

20. O prezentare mai amplă a acestor încarnări anterioare ale Pământului se găsește în următoarele lucrări ale lui Rudolf Steiner: *Die Geheimpwissenschaft im Umriss*, 1910 (tradusă în limba română sub titlul *Știința ocultă*) GA13 și *Aus der Akasha Chronik*, 1904-1908, (tradusă în limba română sub titlul [*Din Cronica Akasha*](#)) GA 11.

21. În edițiile mai vechi, se găsea aici o notă de subsol cu următorul text: "Inițierea creștină a lăsat aceasta ca simbol al inițierii. Lucrurile sunt prezentate din punct de vedere creștin. Creștinismul trebuia să le adopte, dar ulterior le-a amestecat cu alte lucruri".

22. Legenda lui Ahasverus, sau, așa cum se mai numește, legenda „Jidovului rățăcitor” creată de Ordinul Cordelierilor, vorbește de Ahasverus din Ierusalim. Acesta a alungat pe Christos care, în drumul spre Golgota, voise să se odihnească în fața casei sale. Drept pedeapsă a fost blestemat să meargă la nesfârșit pe Pământ până în ziua Judecății de Apoi. Primele atestări cunoscute despre această legendă datează din secolul al XIII-lea, iar primele tipărituri din anul 1602.

23. Legenda lui Baldur și Loki. A se vedea cele două conferințe ținute de Rudolf Steiner, la 2 și 3 aprilie 1915, la Dornach (Elveția): „*Căile spre o cunoaștere spirituală și o reînnoire a concepției artistice despre lume*” (GA161) și ciclul de conferințe din 7-17 mai 1910: „*Sufletele popoarelor. Misiunea unor popoare în raporturile lor cu mitologia germană și nordică*” (GA 121). (Ambele netraduse în limba română.)

24. Asuras - Începuturi. În acest context, Asuras sunt asimilați cu ierarhia Arhailor (Începuturi, Principate, Spirite ale personalității), dar mai târziu, cu altă ocazie, Rudolf Steiner i-a caracterizat ca fiind spirite care atrag pe om spre rău (conferința din 22 mai 1909 ținută la Berlin și inclusă în GA 107). Pentru această neconcordanță trebuie avut în vedere faptul că eventual stenograma prezintă lacune sau că Rudolf Steiner, voind să scurteze expunerea, indică prin același termen Arhai, pentru că la origine Asuras aparțineau tot de ierarhia Arhailor. Numai datorită faptului că Asuras au rămas în urma evoluției, au devenit forțe care antrenează pe om spre rău. Aceasta explică și numele lor, căci în sanscrită termenul care desemnează pe zei este „*suras*” (de la „*asu*”= suflu, respirație), iar „*a*” este negația. Deci, Suras devine Asuras, nonzei. În unele note nepublicate ale unei conferințe ținute de Rudolf Steiner la 17 octombrie 1904 la Berlin se spune: „Cei care erau la început entități spirituale apar acum ca rebeli, ca revoltați, care vor să dobândească independență. Și de aceea suras devin asuras”.

25. Între 21 martie - 9 aprilie 1920, Rudolf Steiner a ținut un ciclu de 20 de conferințe, pe teme medicale, intitulat „*Știința spirituală și medicina*” (GA 312). Netradus în limba română.

26. Cuvintele lui Goethe în *Divanul occidental-oriental*, ultima strofă din *Nostalgia binefăcătoare*.

27. Familia Rothschild: tatăl, Mayer Amschel Rothschild (1743-1812) la Franckfurt am Main, și cei patru fii: Solomon, șeful casei din Viena, în 1816, Nathan, care a transferat în 1813 firma de la Manchester la Londra, Karl, care a fondat în 1820 firma din Neapole și Jakob, care devine în 1812 șeful casei Frații Rothschild din Paris.

28. *Epistola lui Pavel către Galateni*, cap. 2, v. 20 „Răstignitu-m-am împreună cu Christos și de acum nu mai trăiesc eu, ci Christos trăiește în mine. Și dacă trăiesc ascuns în timp, trăiesc prin credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și S-a dat pe Sine pentru mine”.

29. Lev Nicolaevici Tolstoi (1828-1910).

30. În legătură cu marii îndrumători ai omenirii există un ciclu de conferințe ținut de Rudolf Steiner între 23-31 august 1906, intitulat „Orientul în lumina Occidentului. Copiii lui Lucifer și frații lui Christos” (GA 113).

31. În conferința ținută de Rudolf Steiner cu ocazia Congresului de la München, în 1907, „*Imaginea ocultă a pecetilor și a stâlpilor*” (GA 284), netradusă în limba română, se spune: „Evoluția pământului se împarte în două mari perioade, perioada lui Marte și cea a lui Mercur”. De asemenea, într-un ciclu de șapte conferințe, ținut la Berlin între 6-16 iulie 1916, „*Esența lumii și natura eului*” (GA 169), se arată același lucru.

32. În legătură cu acest subiect, Rudolf Steiner a vorbit și în conferința ținută la München, 4 decembrie 1907 și cuprinsă în volumul *Natur-und Geistwesen* (GA 98).

33. Există o foarte cunoscută explicație a numărului 666 în *De occulta philosophia* de Heinrich Cornelius Agrippa (Agrippa von Nettesheim) 1486-1535.

34. În legătură cu planșele de la finele volumului, reprezentând imaginea celor șapte peceti: tablourile au fost pictate și au servit ca decor în sala în care a avut loc Congresul Federației secțiunilor europene ale Societății Teosofice, în ziua de Rusalii 1907, la München. Aceste tablouri au fost executate, după schițele făcute de Rudolf Steiner, de Clara Rettich, din Stuttgart.

O indicație specială privind evoluția numărului 666 din conferința a XI-a

Textul prezentelor conferințe corespunde manuscrisului redactat de stenografă; dar evident a suferit din cauza prescurtărilor la care, bineînțeles, s-a recurs în timpul expunerii. Aceasta explică, poate, și unele nepotriviri în ce privește determinarea exactă a momentului în care, în ansamblul evoluției, se plasează numărul 666. Dacă, așa cum se spune în text că numărul evoluției este calculat în funcție de stările de formă, de rasele principale (perioade) și subrase (epoci de cultură) și că va veni un moment în viitor când, așa cum avem acum ca număr al evoluției 344, acest număr să fie 666 și ar fi logic să deducem că numărul 666, determinat în același mod ca și 344, să se situeze la sfârșitul stărilor de formă din a patra stare de viață (regnul mineral), și nu cum rezultă din text, la sfârșitul stărilor de viață. Dar după text lucrurile nu stau chiar așa, căci se spune, în legătură cu numărul 666, că nu semnifică șase stări de formă, șase perioade și șase epoci, ci șase regnuri de viață sau runde - în limbaj teosofic -, apoi șase perioade și șase epoci. Rezultă că pentru numărul 666 s-a sărit peste stările de formă.

Problema de a stabili dacă textul este corect sau greșit este încă deschisă. Într-o notă redactată în 1906 de Rudolf Steiner găsim o anumită explicație. Conform acestei note, numărul 666 apare definitiv în a șasea stare de formă, din a șasea stare de viață, a celei de a șasea planete (încarnare a Pământului, respectiv Venus). Dar și, într-o mai mică măsură, ori de câte ori raportul de evoluție este 666.

O contribuție la această controversă o aduce *Ernst Suter Schaltenbrand* (Basel, Elvetia) într-un articol publicat la 6 ianuarie 1984 în revista Societății Antroposofice „Das Goetheanum” intitulat „Despre unele contradicții aparente din expunerile făcute de Rudolf Steiner asupra evoluției”. În acest articol se pornește de la faptul că Rudolf Steiner, în expunerile pe care le face cu privire la numărul 666, vorbește în mod evident despre un alt mod de calcul doar atunci când lămurește numărul 344 și prin aceasta vrea să arate, fără a sublinia în mod deosebit, că un număr ocult compus din trei cifre poate fi citit în două feluri, o dată luând în considerare evenimentele din interiorul unei „stări de viață”, altă dată având în vedere toate stările (regnurile) de viață ale Pământului. Deci, dacă ne sunt prezentate două moduri de citire și interpretare, deoarece pornesc de la diferite ipoteze, este de la sine înțeles că orice încercare de a le cuprinde într-una singură este sortită eșecului. O asemenea încercare duce în mod sigur la o contradicție care în realitate nu există.

Dacă ne întrebăm însă pentru ce a ales Rudolf Steiner pentru descifrarea numărului 666, așa cum ne-o prezintă, o anumită interpretare, trebuie să avem în vedere următoarele: Numărul 666 nu este rezultatul unui calcul bazat pe o schemă rigidă, ci a fost arătat de *Apocalipsa* lui Ioan din Patmos prin revelație spirituală. El este numărul Fiarei care vrea să atragă omenirea în Abis, este numărul lui Sorat, Demonul solar, cel mai mare și aprig adversar al lui Christos;

el este dezvăluit de Ioan pentru a ne arăta timpul când se împlinește marea ruptură de spiritualitate. Acest moment a fost desigur accesibil și viziunii spirituale a lui Rudolf Steiner. El a știut deci în ce modalitate trebuie descifrat numărul 666.

Cine se împiedică de faptul că numărul nu este chiar foarte „sistematic” trebuie să ia aminte că lumea spirituală își are propriile ei legi. Când își alege propriul limbaj ca să exprime o revelație printr-un număr de trei cifre, nu putem să susținem cu felul nostru terestru de a gândi că numărul Fiarei ar trebui să fie compus din patru și nu din trei cifre, pentru a se lua în seamă și stările de formă, adică să fie 6666. Revelațiile trebuie luate așa cum sunt și să învățăm să le citim.

Această apreciere este întărită și de alte note ale lui Rudolf Steiner din mai 1906 și destinate lui Edouard Schure*, în care numărul 666 este prezentat în două moduri de a fi citit, iar timpul la care se referă se situează o dată la sfârșitul evoluției Pământului, iar altă dată la sfârșitul încarnării planetare Venus. (Hella Wiesbergen.)

* Nota se află reprodusă în acest volum, ca [anexă](#) (N.T.).

SEMNELE ȘI EVOLUȚIA CELOR TREI LOGOÏ IN OMENIRE

Text redactat de Rudolf Steiner în mai 1906 pentru Edouard Schuré

Alcătuirea lumii este legată de triadă. În sistemul de evoluție al omului trebuie să distingem, de la primul germen de devenire al omului până la deplina realizare a acestui germen; „trei stări de conștiință formează prima triadă”.

Prima din aceste stări de conștiință este o stare mai mult sau mai puțin surdă (asemănătoare stării de somn) deoarece „eul” încă nu se născuse. La acest nivel, omul este încă legat de un „eu” superior; el este clarvăzător, dar nu poate considera conținutul clarvederii sale ca fiind al său.

A doua stare de conștiință este provocată de nașterea „eului”. Este o stare mai elevată și provine din pierderea clarvederii. Începe vederea unei lumi exterioare.

A treia stare de conștiință este provocată prin reapariția clarvederii dar, de data aceasta, în „eu”; omul devine un clarvăzător conștient de sine.

În limbajul scris ocult, prima stare de conștiință este simbolizată prin semnul , adică: conștiința radiază din „absolut” inundând lumea cu valurile sale (=).

În aceste trei stări de conștiință, în fiecare, se deosebesc câte trei trepte inferioare, în total nouă, după cum urmează.

1. Prima treaptă de conștiință

{ 1. Subtreapta I
2. Subtreapta II
3. Subtreapta III

2. A doua treaptă de conștiință

{ 1. Subtreapta IV
2. Subtreapta V
3. Subtreapta VI

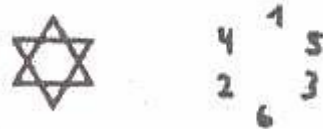
3. A treia treaptă de conștiință

- 1. Subtreapta VII
- 2. Subtreapta VIII
- 3. Subtreapta IX

Prima treaptă de conștiință este complet subiectivă, cu alte cuvinte omul nu percepe nimic din exterior, ci numai ceea ce plantează în el divinitatea. Această treaptă de conștiință se

transmite prin cele trei subtrepte ale primei epoci și este reprezentată prin semnul A treia treaptă de conștiință este în întregime obiectivă, ceea ce înseamnă că omul va percepe

Universul întreg ca fiind divin și se reprezintă prin semnul

Treapta intermediară va avea deci semnul

Dar prima treaptă de conștiință se transformă în mod continuu în a doua, iar aceasta, de asemenea, în a treia; în felul acesta, treptele inferioare III și IV și VI și VII se întrepătrund și dau următorul tablou:

Prima treaptă de conștiență	{	1. Subtreapta	1	}	A doua treaptă de constiență	1
		2. Subtreapta				2
		3. Subtreapta				3
A treia treaptă de constiență	{	1. Subtreapta	2	}		4
		2. Subtreapta	3			5
		3. Subtreapta				6
						7

Vedem cum numărul 7 provine din numărul 9.
Aceste șapte stări de conștiință sunt dobândite.

1. pe Saturn
2. pe Soare
3. pe Lună
4. pe Terra
5. pe Jupiter
6. pe Venus
7. pe Vulcan

În prezent, omul se află în a 4-a și, după cum se vede, aceasta este precedată de a 3-a, care derivă din confluența a două subtrepte, și va fi urmată de a 5-a, care, de asemenea, derivă din confluența a două subtrepte. Dacă se notează conștiința pur lunară cu III și conștiința pur terestră cu V, între ele se plasează ceva ce s-ar putea considera a fi conștiința lui Marte. Acest fapt provine din aceea că, înainte de a se separa de Lună și de Soare, Pământul a întâlnit pe Marte. O întâlnire asemănătoare a avut loc și cu Mercur; conștiința lui Mercur o notăm cu VI.

Să luăm acum suma treptelor de conștiință pe care omul le-a parcurs până în prezent, ele sunt

V până la conștiința terestră. De aceea, semnul este:

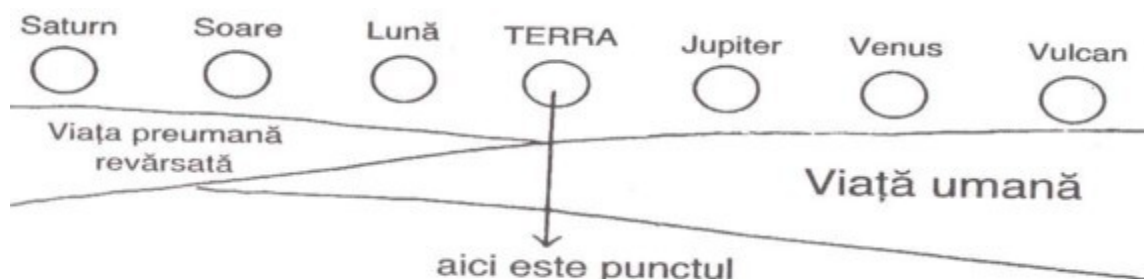
Acesta este un semn închis pentru că fără intervenția conștiinței lui Mercur omul s-ar fi pietrificat în el însuși. Dacă la această treaptă nu ar fi primit sprijinul Conducătorului divin (Mercur), el s-ar fi găsit într-un impas în evoluția sa.

Să mergem mai departe: fiecare din cele șapte stări de conștiință are șapte stări de viață de parcurs. Există deci:

pentru Saturn șapte stări de viață
 pentru Soare șapte stări de viață
 pentru Lună șapte stări de viață
 pentru Pământ șapte stări de viață
 „ronde”.
 pentru Jupiter șapte stări de viață
 pentru Venus șapte stări de viață
 pentru Vulcan șapte stări de viață

care în literatura
 teosofică se numesc și

Sunt, așadar, 7×7 stări de viață pentru întregul ciclu uman de evoluție, adică $7 \times 7 = 49$. Dar trebuie să ne reprezentăm lucrurile în așa fel că în primele stări de conștiință germeul uman nu are încă o viață proprie. Ceea ce se manifestă deocamdată este valul de viață provenit din evoluții trecute și care acum este înlocuit cu încetul de viața umană propriu-zisă. Schematic se prezintă astfel:

în care viața preumană este complet depășită și viața pur umană devine viața evoluției umane.

Există, deci, în evoluția umană un punct unde în ansamblul sistemului planetar viața proprie acestui sistem ia locul curentului care venea dintr-un sistem anterior. Istoric vorbind, acest punct este venirea lui Christos și reprezintă sub acest raport mijlocul evoluției umane.

Stările de viață se derulează în stări de formă; fiecare din cele 49 stări de viață traversează câte șapte stări de formă, care în total, în ansamblul evoluției, sunt $49 \times 7 = 343$ stări de formă ($7 \times 7 \times 7$).

Dar aceste stări de formă nu sunt la început proprii omului, deoarece și ele provin dintr-un sistem anterior. Tot ce se referă la asemenea stări de formă se denumesc prin termenul macrocosmos.

Stările de formă pe care le creează omul însuși constituie microcosmosul. Nu se poate vorbi de microcosmos decât în momentul când spiritul uman devine creator de forme, după cum înainte era Spiritul divin (Spiritul cosmic) cel care creaa forme.

Tranziția o face Sufletul universal, Spiritul divin care se individualizează în mod lent.

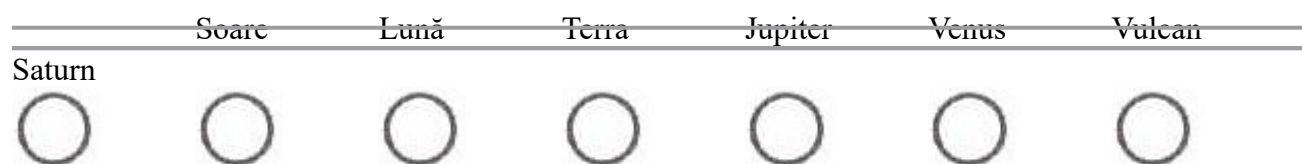
În esoterismul creștin se notează astfel:

stările de conștiință ca Tatăl   A
stările de viață ca Fiul sau Cuvântul   B
stările de formă ca Sfântul Duh   C

Literatura teosofică consideră:

A ca fiind primul Logos
B ca fiind al doilea Logos
C ca fiind al treilea Logos

Se obține astfel un tablou de ansamblu al evoluției, dacă vom considera că:
primul Logos se manifestă în om ca Atma (Omul-spirit)
al doilea Logos se manifestă în om ca Buddhi (Spiritul vieții)
al treilea Logos se manifestă în om ca Manas (Sinea spirituală)

Manifestarea primului Logos (Tatăl).
Omul este inclus în conștiința divină

Spiritul lui Dumnezeu.

Intervine al doilea Logos (Fiul)

(Cuvântul). Omul intră în viață

Intervine al treilea Logos (Sfântul Duh).
Omul intră în

formă

deci:

Primul Logos
(Atma)
Spiritul lui Dumnezeu

Tatăl

7

Al doilea Logos
(Buddhi)
Spiritul universal
macroscopic

Fiul

7

Al treilea Logos
(Manas)
Spiritul uman microscopic

Sfântul Duh

7

$7 \times 7 \times 7 = 343$ trepte

Când din aceste $7 \times 7 \times 7 = 343$ trepte s-au scurs $666 = 6 \times 6 \times 6 = 216$, deci după cinci stări de conștiință sau planete (Saturn, Soare, Lună, Terra, Jupiter) adică în Venus, când în aceasta au trecut din nou cinci stări de viață, deci în a șasea stare de viață din Venus, și în a șasea stare de formă din aceasta a șasea stare de viață, atunci se va desprinde din evoluția Pământului tot ceea ce nu mai poate ajunge la perfecțiune; numărul 666 reprezintă deci 216 trepte care s-au scurs din ansamblul evoluției și este *numărul critic* al evoluției (*Apocalipsa*). Dar o stare critică poate interveni (deși de o amploare și o importanță mai mică decât a momentului arătat) oricând raportul evolutiv este 666, de exemplu, în a șasea subrasă din a șasea rasă principală din a șasea planetă, calcul care ia în seamă pe Marte și Mercur, și când se formează ciclul următor:

1. Saturn
2. Soare
3. Lună
4. Marte
5. Terra
6. Mercur - această influență este deja foarte mare în a șasea subrasă. Umanitatea se va găsi și atunci la un punct critic al evoluției sale*.

* Dacă „rasă principală” este de fapt ce am numit „perioadă”, iar subrasă ceea ce am numit „epocă de cultură”, s-ar putea considera că această influență critică se va situa în perioada a șasea (a Pesteților) (N.T.).

CELE SAPTE PECETI

I

II

III

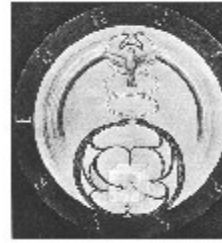
IV

V

VI

VII